

Riksdagens protokoll

2013/14:78

Onsdagen den 5 mars

Kl. 09.00 – 21.11

Protokoll
2013/14:78

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 27 februari justerades.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 6 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Peter Norman (M), landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C), statsrådet Ulf Kristersson (M), statsrådet Erik Ullenhag (FP) och arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M).

3 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 14 februari hade kommit in.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2013/14:315

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:315 Kvinnors rätt till sin egen kropp
av Amineh Kakabeveh (V)

Frågan kommer att besvaras tisdagen den 8 april 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan inplanerade engagemang.

Stockholm den 3 mars 2014

Socialdepartementet

Birgitta Ohlsson (FP)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

5 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:94 till justitieutskottet

2013/14:108 till finansutskottet

2013/14:122 och 123 till konstitutionsutskottet

2013/14:125 till civilutskottet

2013/14:135 till näringsutskottet

2013/14:153 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

2013/14:103 till konstitutionsutskottet

6 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Näringsutskottets betänkanden 2013/14:NU9–NU11

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU15

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU14

Justitieutskottets betänkanden 2013/14:JuU17 och JuU19

*Ökad insyn i partiers
och valkandidaters
finansiering*

7 § Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU35

Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering (prop. 2013/14:70) föredrogs.

Anf. 1 JONAS ÅKERLUND (SD):

Herr talman! När vi nu debatterar KU35 *Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering* tror jag att vi alla kan vara överens om att politik inte ska vara till salu. Om någon vill köpa sig politik ska köparens identitet åtminstone vara välkänd.

När vi jämför vår situation med många andra länders har vi den lyckliga omständigheten att svenska riksdagspartier inte är beroende av gåvor. Vi har ett stöd som gör att man utan vidare kan fullgöra väljarnas uppdrag inom ramen för det bidragssystem vi har. Det leder till att frågan om gåvor kommer i en något annan dager än på andra håll.

Gigantiska ekonomiska muskler medför inte nödvändigtvis att de politiska musklerna är lika gigantiska. Därför tycker vi att det är ganska märkligt att en person som vill stödja det parti han tror på ska låta sig åsiktsregistreras om han exempelvis vill ge 23 000 kronor. Det är nämligen det som blir följden.

Charles de Gaulle sade vid ett tillfälle att i politiken räknas aldrig avsikterna bara resultatet. Vilka avsikterna än var, eller uppges vara, i den här frågan blir resultatet en åsiktsregistrering, om man inte gör som man tvingas göra i en del andra länder och på något sätt försöker kringgå det.

Men vi tycker att det är ovärdigt. På den här punkten menar vi att rätten att slippa åsiktsregistrering samtidigt som man bibehåller rätten att få stödja det man tror på bör vara kvar.

Jag yrkar bifall till vår reservation 2 på den här punkten.

Vi har även en annan reservation som gäller punkt 6 Partistödslagen och anonyma bidrag.

Lagrådet fick yttra sig i frågan, och Lagrådets yttrande föranleder kanske en och annan kommentar. När det gäller de anonyma bidragen skriver de: "Någon särskild beloppsgräns finns ... inte i det förslag som konstitutionsutskottet nu har remitterat. Även enstaka anonyma bidrag på blygsamma belopp innebär att det parti som har tagit emot bidraget saknar all rätt till partistöd och kanslistöd. Förslaget har handlagts inom konstitutionsutskottet med anledning av en motion. Det har inte hämtats in några upplysningar eller yttranden från myndigheter, kommuner, sammanslutningar eller enskilda. Något förslag som liknar det nu aktuella har inte heller beretts i samband med regeringens lagstiftningsarbete. --- Som tidigare nämnts kommer varje mottagande av ett anonymt bidrag att leda till att ingen del av stödet över huvud taget ska betalas till partiet. Det gäller alltså också helt obetydliga belopp och även sådana som inte betalas till partiet utan till exempel till enskild valkandidat. Det måste i detta sammanhang också observeras att stödet uppgår till för partierna betydande belopp. Stödets ändamål är att främja en väl fungerande opinionsbildning, och stödet har därmed avsetts utgöra 'en del av demokratins spelregler i vidsträcktaste mening'. Även konsekvenserna i detta hänseende om ett parti går miste om stödet borde belysas."

Som vi ser det saknas här all proportionalitet mellan en avvikelse från regelverket och sanktionerna för det.

Av bland annat den anledningen yrkar jag bifall till vår reservation 4.

Anf. 2 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! I dag debatterar vi som sagt betänkandet som behandlar regeringens proposition om ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering och de motioner som har väckts med anledning av den propositionen.

Jag vill börja med att säga att det är bra att det äntligen kommer ett förslag som reglerar hur partierna ska redovisa sina intäkter. Det är viktigt att människor kan se vilka ekonomiska intressen som finns bakom partierna. Öppenhet är det bästa sättet att förhindra korruption.

I Sverige har vi – i alla fall vad man antar – inget större problem med korruption. Vi uppfattas som ett land där det faktiskt inte förekommer särskilt mycket. Vi har stöd till partier; man är inte helt beroende av anonyma bidrag. Men vi måste ha ett system som människor kan känna tillit till, att man har insyn och vet hur partierna finansieras. Vi har också under många år fått kritik i internationella sammanhang därför att vi inte har en reglering på området.

Partierna ska enligt förslaget lämna redovisning till Kammarkollegiet som anger vilka intäkter man har haft på central nivå. Även intäkter som avser personvalskampanjer för kandidater som erhåller plats i riksdagen eller Europaparlamentet ska redovisas, och när det gäller bidrag från enskilda ska identiteten anges om bidraget överstiger ett halvt prisbasbelopp per år, det vill säga för närvarande 22 200 kronor.

*Ökad insyn i partiers
och valkandidaters
finansiering*

Även om det här är en klar förbättring, eftersom det kommer en lagstiftning, saknas flera viktiga delar i regeringens lagförslag. Bland annat anges det i propositionen att det är intäkter för den politiska verksamheten som ska redovisas. Det anges även i lagen att det är på det sättet. ”Som politisk verksamhet räknas enligt regeringen inte verksamhet som saknar, eller har i det närmaste obefintliga, politiska inslag och där intäkterna inte används för att finansiera partiets politiska verksamhet, till exempel viss internationell biståndsverksamhet som partier bedriver eller annars kontrollerar.”

Lagrådet har haft synpunkter på det här, och regeringen hänvisar till en parlamentarisk kommitté som man aviserar att man ska tillsätta och uppger att den kommittén ska titta närmare på frågan om lagen ska gälla för all verksamhet som ett parti bedriver. Jag måste säga att jag tycker att det är att göra frågan lite väl krånglig. För mig är det en mycket märklig avgränsning. Själva grunden för ett partis existens handlar ju om politik. Hela verksamheten bygger på att man har en politisk idé, en politisk agenda och i viss mån vill förändra världen.

Här anges till exempel att det kan vara när man är aktiv i andra länder och ägnar sig åt biståndsverksamhet. Men det är klart att man också kan ha för avsikt att påverka den politiska kontexten i det landet. Ett parti finns inte om det inte håller på med politik. I stället för att lägga frågan i en kommitté kan man helt sonika ta och stryka det lilla ordet ”politiska”, så att lagen helt enkelt kräver att partierna ska redovisa hur de finansierar sin verksamhet. Hur svårt kan det vara? Därför yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Det är flera andra saker som regeringen vill begrava i en kommitté men som man i stället borde återkomma med förslag om ganska snart och som inte heller borde vara något större problem. Vi har här ett tydligt förslag om hur man ska redovisa intäkterna på central nivå. Det är klart att det går att göra en ganska enkel överföring på lokal och regional nivå. Det ville regeringen lägga i en kommitté som ska utreda frågan om redovisning på de nivåerna ytterligare. På samma sätt vill man återkomma med förslag om redovisning av intäkter till partiernas sidoorganisationer och lägga också det i en kommitté som vi ännu inte har sett.

När man inte ska redovisa på lokal och regional nivå kan det också fortsättningsvis lämnas stora summor pengar där som sedan kan vidarebefordras uppåt till den centrala nivån utan att det på något sätt registreras och redovisas varifrån de ekonomiska musklerna kommer. Det är förstås ett problem. Då blir det en lagstiftning som på ett sätt är tydlig men som lämnar ett stort hål.

Det är också rimligt att man reglerar att enskilda valkandidater som tar emot pengar för sin egen personkandidatur eller långsiktiga politiska verksamhet ska redovisa varifrån de får sina pengar. Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 3.

En viktig motion som utskottet däremot har tillstyrkt handlar om anonyma bidrag. I lagen om insyn i partier anges att summan av anonyma bidrag ska redovisas. Men det är alltså fortfarande möjligt att ta emot stora summor pengar där det inte anges vem som är givare och lägga dem i potten för anonyma bidrag. Mindre summor från en bössa på ett bokbord eller liknande går in under den punkt där man redovisar intäkter från

insamlingar, så det är reglerat där. Det gäller alltså inte en femtiolapp i en bössa. Det gäller en större pott som handlar om anonyma bidrag.

Nu har vi i utskottet ett förslag på grundval av en tillstyrkt motion. Om man tar emot anonyma bidrag och inte vill redovisa dem, det vill säga inte anger vilka som har gett de större summorna pengar, ska man inte vara berättigad till statligt stöd. Det är alltså fortfarande fullt möjligt att ta emot anonyma bidrag om man vill det, men om man ska ha stöd av staten ska man också vara tydlig i sin redovisning om varifrån man får sina övriga intäkter och vilka intressen man i övrigt företräder. Det är ett mycket bra förslag, och det är bra att utskottet har ställt sig bakom det.

Anf. 3 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Runt om i världen tyngs mängder av länder, folk och människor av korruption. Den förstör länder, förstör ekonomier, skadar samhällen, skadar tilliten mellan människor och mellan företag och omöjliggör fungerande bra samhällen. Dess bättre är korruption någonting som vi i Sverige behövt lida av i mindre utsträckning. Men erfarenheterna från andra länder som har drabbats i större utsträckning måste vi ändå försöka ta till oss.

Efter lång tids kritik, dels från oss som har suttit i opposition, dels från internationella organ som Europarådets kontrollorgan mot korruption, Greco, får vi nu äntligen en lag som reglerar frågan om partiernas finansiering, ett område där det finns en betydande risk för korruption. I Sverige har vi i alla fall från majoriteten i riksdagen och de flesta partierna, framför allt de största partierna, tidigare nöjt oss med att vi haft en frivillig överenskommelse för att reglera det här och minska risken för att man ska kunna köpa politiska beslut. Men den frivilliga överenskommelsen är inte tillräcklig, har de internationella organ som jobbar med de här frågorna ansett. Sedan fyra år tillbaka är också majoriteten i riksdagen för en reglering. Åtminstone sedan augusti 2010 har det funnits en tydlig majoritet bland riksdagspartierna för en förändring.

Men regeringen har dragit benen efter sig, tycker jag. Det borde ha kommit ett förslag tidigare, och det borde ha kommit ett mer heltäckande förslag till riksdagen eftersom man haft relativt lång tid på sig. Men jag tänker inte orda så mycket mer om det. Jag tycker i alla fall att det är bra att vi har fått ett förslag till riksdagen, även om förslaget hade betydande brister. Det som kom för någon månad sedan var till exempel behäftat med så stora luckor att vi från oppositionen kände att vi måste överväga om vi över huvud taget kunde säga ja till det.

Den lösning som vi ändå försökte ge oss på var att förbättra förslaget efter bästa förmåga. Därför lade vi fram motioner om att komplettera det förslag som regeringen lagt fram genom att föra in en reglering av anonyma bidrag, som väl var det område där vi ansåg att den största bristen fanns i regeringens förslag. Det har vi nu också fått stöd för. Jag får tacka regeringspartierna för att man har tillstyrkt detta, för det gör att vi nu kan besluta om ett förslag som jag tycker ser någorlunda ut.

Det finns fortfarande brister, men förslaget är någorlunda anständigt. Vi tar nu ett första steg för att reglera de här frågorna. Det gäller riksorganisationerna för partierna. Naturligtvis finns det en brist i att lokal- och regionavdelningar inte finns med, men å andra sidan är vi överens om att en utredning ska tillsättas för att fortsätta arbetet och successivt täppa till

de luckor som finns kvar. Det finns ytterligare frågor kring till exempel sidoorganisationer som man kan behöva reglera. Jag är den förste att hålla med om att det här inte är ett särskilt lätt område att reglera. Det finns juridiska problem, och det kan finnas konflikter med grundlagen. När regeringen eller den utredning som ska tillsättas kommer med ett förslag hoppas jag att det är mer genomtänkt och kompletterat än de förslag som har kommit hittills.

Jag är ändå väldigt glad att vi har kunnat göra en komplettering i riksdagen. Hade det här slukhållet i regleringen funnits kvar i lagstiftningen tycker jag inte att man riktigt hade kunnat säga att vi gjort vårt bästa för att få till stånd en tydlig öppenhet i regleringen av partiernas finansiering. Anonyma bidrag ska inte vara ett sätt att komma runt den öppenhet som vi nu beslutar om. Nu blir det en tuff reglering på det området, får man säga. Deklarerar ett parti att det tar emot anonyma bidrag har det inte längre rätt att få partistöd från Partibidragsnämnden. Det handlar om ganska många miljoner kronor. Men vi tycker att det ändå är rimligt i det här fallet, eftersom det är ett val partierna gör.

Om partierna tar emot ett anonymt bidrag i stället för att skicka tillbaka det till avsändaren eller lämna över det till, som vi föreslår, Allmänna arvsfonden är det ett val som partierna gör. Då får de också ta den konsekvensen att de inte längre har rätt till de statliga bidragen.

Jag vill med detta yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande KU35.

Anf. 4 BILLY GUSTAFSSON (S):

Herr talman! Som redan har framgått behandlar vi nu regeringens proposition om bättre insyn i partiernas finansiering. I de inlägg som redan varit har vi fått en bild av vad det här rent tekniskt i olika delar innebär. Trots det, herr talman, skulle jag vilja göra några reflexioner och kommentarer.

Som jag upplever det skulle man kunna säga att processen har varit en lång dags färd mot natt för att få fram den här propositionen. Processen startade egentligen, kan man säga, med att vi i konstitutionsutskottet hösten 2011, åtminstone de flesta partier, var överens om att ge partisekretärerna i uppdrag att ta fram ett förslag till en reglering som gick längre än den frivilliga överenskommelse som fanns vid den tiden.

Jag tycker att beredningsprocessen efter det har präglats av senfärdighet på ett sätt som får åtminstone mig att känna: Fanns det en uppriktig vilja att hitta en reglering av de här frågorna? Upplevelsen att jag är tveksam till att man verkligen ville det förstärks när jag till min häpnad konstaterar att i förslaget saknas den viktigaste frågan, nämligen förbud mot anonyma bidrag.

Det gjorde att vi tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet resonerade så här: Om vi bara säger ja till propositionen har vi inte fört frågorna speciellt långt framåt. Då tänkte vi: Kan vi ta fram ett förslag som är möjligt även för allianspartierna att acceptera? Och då kom vi med det förslag som de som gjort inlägg här före mig har redovisat och berättat om. Det är att om man tar emot ett anonymt bidrag förverkar man sin rätt att få ett statligt partistöd.

Jag tycker att det är jättekul och glädjande att ni representanter för allianspartierna som sitter här framför mig sade: Okej, vi är beredda att gå

med på det. Ni ska inte uppfatta att jag är elak mot er när jag upplever det som att det lite grann fanns ett stråk av omvändelse under galgen när ni gjorde det. Men jag är tacksam för att ni gjorde det. Hade ni inte gjort det hade denna fråga över huvud taget inte flyttats framåt.

Man ska väl också vara klar över att det förslag som riksdagen förhoppningsvis ställer sig bakom – det finns en majoritet i utskottet för det – är ett steg på väg, som vi ser det, men det är inte att nå målet. Därför tycker jag att det är oerhört viktigt att regeringen fullföljer sin aviserade avsikt att tillsätta en parlamentarisk kommitté för att klara ut de fortfarande obesvarade frågorna.

Herr talman! Inför det arbetet skulle jag vilja – och det kan låta lite påfluget – skicka med ett par synpunkter på vad jag tycker att den här kommittén skulle behöva ta fram förslag om.

För det första vill jag göra det tydligt att Socialdemokraternas uppfattning och utgångspunkt är att anonyma bidrag i framtiden inte ska vara möjliga. Det ska finnas en lagstiftning som förbjuder anonyma bidrag. Det tycker vi inte minst av demokratiska skäl.

Som Peter Eriksson och andra har beskrivit har vi fått kritik från bland annat Greco. För mig har det viktiga varit att det är en demokratisk dimension. När ni som nu sitter uppe på läktaren ska bestämma er för vilket parti ni ska rösta på är det väl högst rimligt att ni vet vilka ekonomiska och andra intressen som finns bakom det parti som ni vill rösta på när ni till exempel står och väljer mellan två partier. Att inte veta vilket intresse jag röstar på är för mig en brist i demokratin.

För det andra: Även om vi tar ett steg i rätt riktning har det redan i medierna, och jag tror att Mia tog upp det, sagts att det går för den som inte vill acceptera andemeningen i förslaget att runda det. Därför är det oerhört viktigt och avgörande, för att vi ska få det till heltäckande tillsammans med förbud mot anonyma bidrag, att vi får in även partiernas lokala och regionala nivåer i en framtida lagstiftning.

I det sammanhanget skulle jag vilja göra medskicket att det är viktigt att kommittén faktiskt tittar på om det kommer att leda till administrativa kostnader, andra utgifter och pålagor för partierna för att få fram en relevant och fungerande redovisning på lokal och regional nivå. Om det uppstår sådant tycker jag att det är rimligt att man tittar på vilket ansvar staten i så fall ska ta för ökade kostnader för att hantera det hela.

Slutligen skulle jag bara vilja nämna för mina kolleger här och som ett medskick till kommittén att jag har tagit del av en statsvetenskaplig uppsats av Magnus Hagevi. Han beskriver där hur fyra decenniers parti-stöd har fungerat i vårt land. Om ni inte har läst den är mitt tips att det är intressant och idéväckande läsning i en fråga som jag tycker att det kan finnas anledning för kommittén att belysa närmare. En sådan belysning skulle kunna bidra till en fortsatt positiv utveckling av framtidens parti-stöd i vårt land. Det sätt som vi har använt behöver inte vara exakt det sätt som vi ska ha i en framtid.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande 35.
(Applåder)

Anf. 5 PER BILL (M):

Herr talman! Låt mig börja med det som Billy Gustafsson slutade med, nämligen att yrka bifall till förslag i KU35 *Ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering*.

Vad handlar det om? Jo, det handlar om att regeringen föreslår en ny lag, en insynslag, som gör det möjligt för medborgarna att se hur partier och personvalskandidater finansieras. Dessutom föreslår KU en ändring i lagen om statligt stöd till politiska partier för att täppa till ett litet hål om anonyma bidrag.

På vanlig svenska handlar det om att se till att väljarna – tyvärr inte på valdagen, Billy Gustafsson men någon gång senare – vet hur partier och valkandidater är finansierade. Ytterligare en sak som den parlamentariska kommittén kanske ska titta på är hur man ska se till att väljarna redan på valdagen vet hur partier och kandidater är finansierade.

Herr talman! Detta är en stor och viktig fråga. Precis som många har sagt här är det svenska partiväsendet till mycket stor del finansierat via offentliga partistöd på olika nivåer, och de privata delarna är små. Det är ändå viktigt att nu gå från en överenskommelse till en lagreglering, inte minst därför att ett parti som kom in i valet senast, 2010, har sagt att de aldrig kommer att gå med på några överenskommelser.

Dessutom ligger detta i linje med Europarådets rekommendation från 2003, och det ligger också i linje med de sju rekommendationer som Greco har riktat till Sverige om åtgärder för att skapa insyn i de politiska partiernas och valkandidaternas finansiering.

Tillämpningsområdet – om vi ska bli juridiska – gäller alla partier som deltar i val till riksdagen eller Europaparlamentet från och med den 1 april i år.

Partierna ska årligen ge Kammarkollegiet en intäktsredovisning som tydligt anger vilka intäkter partierna har haft på central nivå men ska också innehålla uppgifter om intäkter som avser valkandidaters personvalskampanjer.

Det innebär att jag med stort intresse redan hösten 2015 kommer att kunna se hur många LO-ombudsmän som på betald arbetstid var ute och jobbade för Socialdemokraterna. Det blir en spännande läsning.

Herr talman! Det är lätt att säga att man ska stifta lag så där snabbt. Jag vill ändå ödmjukt påpeka att KU brukar tala om för regeringen att det är viktigt att man gör saker rätt från början och att man gör processen rätt. Detta handlar om en helt ny lag på ett tidigare helt oreglerat område. Redan det ställer stora krav.

Vi vill ha en lagstiftning som inte bryter mot grundlag eller annan lag. Vi vill se till att det görs en ordentlig beredning och att många remissinstanser får tycka till. Därför, herr talman, tycker jag att det är klokt att ta detta i två steg.

En parlamentariskt tillsatt kommitté kommer att titta närmare på några frågor. Billy Gustafsson gav tips om några, och jag håller med – det var samma sak som jag var inne på.

Konsolidering av partier på lokal och regional nivå – det är ett krångligt ord för att säga att man faktiskt vill veta helheten. Man ska inte kunna ge ungdomsorganisationen i ett visst parti 22 000, kvinnoorganisationen 22 000, lokalföreningen i Älmhult 22 000 och så vidare, för det blir ganska många 22 000 som man kan stapla på varandra. Det borde ju

synas om man flera gånger ger 22 000 till ett och samma parti fast till olika delar av det.

En annan sak är sidoorganisationer, och det kanske vi inte har sett så där vansinnigt mycket av i Sverige, om vi inte räknar LO som en sidoorganisation. LO är ju en del av samma träd, som det heter. Det är mycket enkelt att tänka sig att det startar en organisation som är för ett nytt förslag och en annan organisation som är mot ett nytt förslag, och båda pumpar in mycket pengar. Den ena organisationen kan då ligga nära det ena blocket och den andra organisationen ligga nära det andra blocket. Det är klart att vi behöver fundera kring de frågorna.

Sedan tycker jag, precis som Billy Gustafsson, att vi långsiktigt måste ha ett förbud mot anonyma bidrag. Det vi gör nu är en finurlighet som jag tackar er i oppositionen för att ni kom på.

Det är också självklart att vi måste reglera kommersiella lotterier. Det enklaste sättet att anonymt ge pengar till SSU eller till Socialdemokraterna är att köpa 1 000 A-lotter och slänga dem i elden. Då hämtar man inte ut några vinster, och det finns inte heller några som helst spår av att man har gett pengarna till SSU och till Socialdemokraterna.

Sedan måste vi naturligtvis titta ytterligare på fackföreningarnas miljonrullning till Socialdemokraterna.

Jag håller också med om det som Billy Gustafsson är inne på. Säg att det är fyra kandidater i Norrköping som alla slåss om en riksdagsplats: Då vore det bra om man kunde gå in på deras hemsidor och se vilka som är finansierade av vem. Kanske är det just finansieringsfrågan som gör att man tycker att en viss kandidat är bättre än en annan kandidat.

Herr talman! Oppositionspartierna, bortsett från Sverigedemokraterna, har i princip sagt ja till regeringens lagförslag. Dessutom har de hjälpt till att täppa igen lite grann kring de anonyma bidragen. Det är en kortsiktigt innovativ lösning. Men det finns stora lagtekniska frågor, och dem kommer den parlamentariska utredningen att få titta på.

Låt mig också påpeka att mitt eget parti, Moderaterna, inte tar emot några anonyma bidrag och att vi inte har tagit emot några bidrag från företag sedan mitten av 1970-talet. Vi har följt de överenskommelser som har funnits. Sedan 2011 har vi, precis som de övriga sju partier som har slutit en frivillig överenskommelse, redovisat eventuella bidrag över 20 000 kronor.

Vi vill verkligen, Billy Gustafsson, täppa till hålet, och vi tror att lagstiftning om anonyma bidrag långsiktigt är det bästa sättet. Men vi har haft svårt att övertyga de opolitiska tjänstemännen på Justitiedepartementet om att detta är enkelt att göra.

Herr talman! I och med denna proposition ökar insynen, och vi kommer att ha ett öppnare och bättre val på många sätt. Men det finns, som vi har varit inne på, flera saker kvar att göra. Jag hoppas och tror att den parlamentariska kommittén kommer att titta vidare på de delar där vi ännu inte har några lösningar.

Anf. 6 BILLY GUSTAFSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt ta replik, men när jag blev apostroferad åtta tio gånger kändes det som att det fanns någon avsikt från Moderaterna med att locka upp mig. Jag misstänker vad det beror på, eftersom Per Bills argumentation gick ut på att de enda skumma pengar som möj-

ligen kunde finnas var till oss socialdemokrater från fackföreningsrörelsen och Landsorganisationen.

Jag vill då bara ta tillfället i akt att säga att de stöd och de resurser som vi har fått till det socialdemokratiska partiet från fackföreningsrörelsen och LO har varit helt öppna – de är inte dolda.

Jag håller med Per Bill om det han sade i början när han apostroferade mig, nämligen problemet med att man inte visste det på valdagen. Det var också lite det jag menade, att det vi gör nu är ett första steg. Jag vill se en lagstiftning som gör att jag inför ett kommande val har möjlighet att se vilka intressen som finns om jag står och väljer mellan parti A och parti B.

Det är högst rimligt att du, Per Bill, vet att om du röstar på parti A råkar du stödja någon del av fackföreningsrörelsen. Jag misstänker att du då röstar på parti B i stället. Det är högst rimligt att du kan veta det.

Anf. 7 PER BILL (M) replik:

Herr talman! I en så här lugn och sansad debatt ska jag inte ta upp mina elakaste argument. Realtidsdiskussionen är vi helt överens om.

För mig har det under årtiondena varit så att när jag åker och spikar upp mina egna skyltar kommer det en stor LO-bil där det hoppar ut 20 ombudsmän som spikar upp alla mina motkandidaters fem gånger så stora färgaffischer. Jag är inte säker på att alla deras arbetstimmar har varit inräknade. Men den gnagande oro som jag har känt när jag har stått där med mitt spett och min yxa och mina små affischer kommer jag att få stillad när jag läser de berättelser som ni nu måste skicka in från och med den 1 april.

Anf. 8 BILLY GUSTAFSSON (S) replik:

Herr talman! Jag får väl konstatera att det känns som att Per Bill desperat söker efter någonting så att vi inte kan säga: Men vad bra, nu har vi hittat varandra här även om vi började från olika utgångspunkter.

Hur LO kommer att göra i framtiden och hur fackföreningsrörelsen kommer att göra i framtiden har jag ingen aning om. Däremot har jag uppfattningen att de själva får bestämma det.

Anf. 9 PER BILL (M) replik:

Herr talman! Absolut, och jag tror att den här parlamentariska kommittén ska fundera på det. Det är inte så många som vet att SSU faktiskt är ungdomsorganisation för både LO och SAP. Redan där är det väldigt svårt att hålla isär partikassorna. Egentligen är det fortfarande *ett* träd där den politiska grenen bara är en del av LO.

Lika svårt som Socialdemokraterna hade att förstå det här med att tvångsansluta alla LO-medlemmar så att de automatiskt blev medlemmar i Socialdemokraterna, lika svårt tycks det vara för er att förstå att för oss, när nästan hälften av alla LO-medlemmar röstar på ett annat parti, blir det väldigt konstigt att de har gått från att vara tvångsanslutna till att vara någon typ av tvångsbidragsgivare.

Herr talman! En tidigare talare sade att det har varit en lång väg hit. I riksdagens arkiv har jag funnit att den första motionen om att politiska partier ska åläggas att offentligt redovisa sina inkomster och utgifter behandlades av riksdagen för 80 år sedan, alltså 1934. Det var samma år som mitt parti, Folkpartiet, bildades. Frågan om insyn i partier och kandidaters finansiering har regelbundet återkommit sedan dess. Några hållpunkter har funnits, och ska jag välja någon under min tid i riksdagen tänker jag närmast på den offentliga utredningen med förslag som presenterades för tio år sedan vars tid nu har kommit.

Med gemensamma ansträngningar har vi i dag en bred enighet kring en lagstiftning. Tyvärr vill inte Sverigedemokraterna ställa upp på samma öppenhet, men alla andra partier i riksdagen står nu bakom en lagstiftning som syftar till att hålla korruptionen på en låg nivå och till att väljarna ska få veta vilka bidrag som partier och kandidater får. Dolda lojaliteter på grund av ekonomiskt stöd måste nu upphöra. Lagen kräver att bidragsgivarna antingen offentliggörs eller att bidragen ska vara av en sådan storlek att de inte kan anses ha en oacceptabel påverkan.

Sverige tillhör i dag en mycken liten skara demokratiska länder som inte har lagstiftning med krav på att partier öppet ska redovisa ekonomiska bidrag. För denna brist har vi fått kritik från Europarådet. Europarådets antikorrupsionsgrupp, Greco, har upprepade gånger gett oss skarpa rekommendationer. Den frivilliga överenskommelse som vi har i Sverige duger inte. En av svaghetera är att det inte är möjligt att granska det som rapporteras, och det finns heller inga sanktioner mot den som inte velat redovisa eller som lämnat en felaktig uppgift.

Sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen och valde att stå utanför överenskommelsen omfattas inte alla riksdagens partier, och partier som knackar på dörren till valda församlingar är inte heller med. Redovisningskravet för kandidater kan tolkas på olika sätt, och när personvalet nu får allt större betydelse bör allmänheten ha reglerad insyn också i personvalskampanjernas finansiering.

Därtill innehåller dagens redovisning enbart skarpa krav kring ekonomiskt stöd, men åtminstone ett parti ser ut att ta emot tjänster av betydande värde. Vi vet att LO varje år sätter in många miljoner på Socialdemokraternas konto. Svenska Dagbladet uppger att det har handlat om ca 70 miljoner kronor de senaste fem åren. Det riktigt stora värdet är dock de kampanjarbetare som LO ställer till förfogande som stöd till Socialdemokraterna.

Folkpartiets riksdagsledamot Carl B Hamilton skrev en motion 2004 där han med riksdagens utredningstjänsts hjälp beräknat att värdet av LO:s stöd till Socialdemokraterna i valet 2002 uppgick till en halv miljard kronor. Det är oerhört mycket pengar, och man undrar förstås vad Socialdemokraterna anser sig skyldiga att ge tillbaka.

Under debatten här kom ämnet upp, och jag tittade snabbt på nätet för att se hur intäktsredovisningen för Socialdemokraterna ser ut på deras hemsida. Vad jag kan utläsa där är det bidrag, insamlingar och donationer från organisationer som anges, men värdet av tjänsterna kunde jag inte på något enkelt sätt få fram.

Folkpartiet har länge efterfrågat lagstiftning kring bidrag till partier. Jag vill därför säga: Äntligen lämnar vi nu överenskommelsen och över-

går till lag. Ett grundligt lagförslag har i dag lagts på riksdagsledamöternas bänkar. Det utgår från den departementsskrivelse som presenterades i juni och som sedan remissbehandlades. I skrivelsen har man tydligt haft Grecos rekommendationer i åtanke. Målet för regeringen har varit att en lag ska vara i kraft till den 1 april i år så att kampanjerna till Europavalet och det allmänna valet omfattas. Nu lyckas vi med det.

Lagstiftningen är omfattande. Det blir en del nya rutiner som måste komma på plats. Samtidigt är detta ingen ovanlig lagstiftning. Liknande bestämmelser finns i våra grannländer. Som tidigare sagts i debatten är lagen inte heltäckande. Det återstår några frågetecken att räta ut och några luckor att täppa till. Dagens lagförslag täcker inte de regionala och kommunala nivåerna, och för att minska risken för korruption på dessa nivåer och för att bidrag inte ska kunna ges till en del av ett parti och sedan slussas vidare internt behövs lagstiftning även för detta.

Vi kan konstatera att partiernas organisationer skiljer sig åt och ofta består av hundratals fristående föreningar och att dessa i många fall inte har någon redovisningsskyldighet gentemot moderpartiet. För att landa rätt i en sådan lagstiftning som täcker de lokala och regionala nivåerna behöver frågan utredas ytterligare. Regeringen ska därför tillsätta en parlamentarisk utredning vars mest omfattande uppdrag blir att komma med förslag som också täcker de regionala och kommunala nivåerna.

I propositionen föreslås också att vidare utreda förbud av anonyma bidrag. Att tillåta anonyma gåvor är problematiskt eftersom det ökar risken att partier och kandidater försöker utnyttja anonymiteten för att dölja en givares identitet. I remissvaret på departementsskrivelsen uttalade Folkpartiet att vi måste arbeta vidare för att stävja anonyma bidrag. Eftersom det är otydligt om ett förbud mot anonyma bidrag står i strid med grundlagen föreslog regeringen att anonyma bidrag ska redovisas i antal och storlek men inte förbjudas. När propositionen väl hade lagts fram kom ett motionsförslag om att anonyma bidrag inte skulle förbjudas men att ett parti eller en kandidat som tar emot ett anonymt bidrag inte ska få något offentligt partistöd. Detta vore en så pass kännbar sanktion att ingen i praktiken kan ta emot ett anonymt bidrag.

I utskottet tog vi emot motionen och utvecklade dess innehåll, skickade ett förslag till Lagrådet och mottog dess kommentarer. Jag kan se att vi med detta har fått en bestämmelse som sänder en signal om att anonyma bidrag inte är acceptabla och i praktiken inte heller blir önskvärda eftersom bidraget måste skickas i väg eller blir en ren förlust för moderpartiet.

Med det sagt vill jag tillägga att det troligen finns skäl att låta den framtida utredningen titta vidare på denna konstruktion för anonyma bidrag. Den lagstiftning som nu införs betyder att ett parti som grovt missköter sin redovisning ska kunna betala straffavgift på högst 100 000 kronor. Däremot räcker det med en mindre, anonym gåva till en enskild personvalskandidat för att hela partiets statliga partistöd på kanske miljontals kronor ska dras in. Proportionaliteten i sanktionerna kan behöva övervägas igen.

Sverigedemokraterna klagar på att beredningen av delen om anonyma bidrag inte varit tillräcklig och att lagstiftningen därför inte ska antas. Detta måste läsas mot bakgrunden att de egentligen inte alls vill ha lagstiftning på det här området.

Vi har i medierna fått veta att det har funnits en jultomte som gett Sverigedemokraterna stora bidrag, kanske i miljonklassen. I år får Sverigedemokraternas stora bidragsgivare antingen träda fram eller hålla igen på klapparna eller gåvorna. Alternativt får vi räkna med att Sverigedemokraterna försöker utnyttja hålen i lagstiftningen på det sätt som deras partisekreterare nyligen uttryckte i medierna: genom att uppmana sina anonyma bidragsgivare att skicka pengarna till lokalorganisationerna och hoppas att dessa lydigt skickar vidare pengar till partitoppen.

I detta sammanhang kan man fråga sig om det är ovanligt att behöva redovisa vem som ger en donation. International Idea, ett institut som arbetar för demokrati, har kanske världens mest omfattande databas över hur lagstiftningarna kring finansiering av partier och kandidater ser ut i länder världen över. Där kan man läsa att det i Europa är enbart i Sverige, Cypern och några mycket små länder kända för sin sekretess som partier aldrig behöver redovisa vem som gett donationer. I de andra länderna ska givarens identitet uppges, i vissa fall då beloppet överstiger ett visst värde.

Med den föreslagna lagstiftningen övergår Sverige till den kategori där redovisning av identitet ska ske i vissa fall, det vill säga den som bidrar med mer än 22 200 kronor per år ska offentliggöras. Det är ganska mycket pengar över en mandatperiod. Vill man inte tillkännage sin politiska uppfattning får man helt enkelt göra donationer under den nivån.

Med denna lagstiftning tar vi ett viktigt steg framåt för att trygga allmänhetens insyn i vilka bidrag partier och valkandidater får. Bidrag kan fortfarande ges. De ska redovisas, och är bidraget av ett större värde måste också givaren uppges. Hemlighetsmakeriet med gåvor och lojaliteter ska alltså upphöra. Väljarna kan därmed framöver dra sina egna slutsatser om partiers och politikernas beroendeställning och ekonomiska konkurrenskraft i kampanjer.

Med denna lagstiftning fortsätter vi den svenska traditionen av öppenhet och offentlighet, principer som har hjälpt oss att hålla tillbaka korrupktion och stärka förtroendet för politiken. Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 11 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Efter några års diskussioner om hur vi i Sverige ska kunna få en öppen redovisning av och därmed insyn i hur partierna och deras kandidater finansierar sina valkostnader har vi nu tagit ett viktigt steg framåt. Vi debatterar nu här i riksdagen ett förslag från regeringen och konstitutionsutskottet till en helt ny lag, insynslagen. Den ska träda i kraft den 1 april.

Vi i Centerpartiet har i många år varit pådrivande för att få offentlighet och insyn i vilka partier och kandidater som tar emot bidrag och gåvor. För bidrag och gåvor på över 22 000 kronor ska nu enligt förslaget bidragslämnarens namn och beloppets storlek uppges. Det ska inte gå att köpa inflytande på politiska beslut med gåvor och bidrag. Jag och mitt parti välkomnar därför det förslag som vi nu debatterar.

Det är först efter att Europarådets organ mot korrupktion, Greco, har riktat kritik mot Sverige de senaste åren som vi har fått riktig fart på det här lagstiftningsarbetet. Nu har alla partier utom ett, Sverigedemokraterna, ställt sig bakom lagstiftningen om insyn i det stöd och de bidrag som

partierna tar emot för att finansiera sina valrörelser. Syftet är naturligtvis att givare inte ska kunna påverka politiska beslut. Det ska helt enkelt inte gå att muta politiker med pengar eller på annat sätt. Det ska heller inte vara möjligt att lämna anonyma bidrag till partier eller kandidater för att undgå den registrering som lagstiftningen innebär.

Lagstiftningsarbetet som vi nu tar ställning till är inte heltäckande. Regeringen avser att gå vidare med en parlamentarisk utredning. Den ska arbeta fram ett förslag som innebär att bidrag och gåvor till partier och kandidater även på lokal nivå och distriktsnivå ska omfattas av lagstiftningen.

Även frågorna om anonyma bidrag behöver ses över. I den här debatten har jag lyft fram att det kan vara möjligt, med tanke på de allvarliga konsekvenser som ett anonymt bidrag innebär, att någon skulle vilja betala in ett bidrag för att skada ett parti. Konsekvensen skulle bli att partiet blir av med hela sitt partistöd. I arbetet i konstitutionsutskottet kom vi gemensamt fram till en lösning: Det ska vara möjligt att skicka ett sådant anonymt bidrag till Allmänna arvsfonden för att slippa den konsekvensen. Att skicka tillbaka ett anonymt bidrag är ju inte så lätt eftersom man inte vet vem som har skickat in det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 12 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i KU35. Jag vill också välkomna det långa arbete som har föregått att vi har fått den här produkten.

Hela den här processen och hela det här arbetet är KU i ett nötskal. Det är ett resonerande utskott. Det är ett utskott där man ger och tar. Vi har fått eloger från regeringen och från oppositionen för att vi har lyssnat till deras förslag. Den motion som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern lade fram om anonyma bidrag rättade vi oss efter, och efter en hel del funderade sade vi: Ja, men det är bättre än ingenting.

Det här är goda saker. KU är alltså det av utskotten i riksdagen som hanterar själva regelboken, demokratins regelbok, och det är någonting stort och viktigt.

Har vi haft problem i Sverige när det gäller finansieringen av partier och valkandidater? Det vet vi inte. Vi har i medierna fått ta del av att Socialdemokraterna tar emot betydande belopp. Vi vet inte i detalj hur stora, men det är avsevärda belopp – betydligt mer än vad mitt parti tar emot från staten. Vi vet att fackföreningarna och LO arbetar; vi vet inte exakt hur mycket. Vi vet att Sverigedemokraterna sannolikt har någon eller flera stora bidragsgivare. Det är ungefär det som har kommit upp. Det kan finnas ett mörkertal därutöver; det vet vi inte.

Det vi har gjort nu är att vi har enats om spelregler som är tuffa. De ger betydligt mindre utrymme för mörkret som vi inte kan mäta och för det som vi kan ana hos Socialdemokraterna eller Sverigedemokraterna eller eventuellt något annat parti. Sammanlagt innebär det att vi har anledning att möta väljarna, allmänheten, med viss frimodighet och säga att vi har gjort så gott vi har kunnat för att skapa legitimitet åt demokratin. Det är ju det detta går ut på.

Det har tidigare funnits en överenskommelse mellan partierna, och den har varit viktig och bra. Den har tjänat sina syften under sin tid. Men ett parti har deklarerat att det inte ställer sig bakom den överenskommelsen, och då är den passé och saknar legitimitet. Det räcker ju med ett parti som säger: Vi står inte bakom detta.

Till det kommer att Greco granskar alla länder i EU och försöker komma med uppmaningar om förbättring. När Sverige då har fått de uppmaningarna vill vi efterleva dem. Jag menar att vi går Greco och de kraven till mötes i mycket stor utsträckning. Sverige föregår med gott exempel och skapar därmed legitimitet i Sverige, bland svenska medborgare, men också ut över EU, Europa och världen. Det är ett självändamål bara det. För det är med politiken som med Caesars hustru en gång för ett par tusen år sedan. Caesars hustru får inte ens misstänkas. Vi har anledning att hålla de politiska spelreglerna så högt att vi inte ens kommer i närheten av att kunna misstänkas.

Kristdemokraterna välkomnar den nya lagen om ökad insyn. Vägen till dagens beslut har förvisso varit lång, kanske till och med svår för en och annan. Det har varit angeläget att minimera risken för otillbörlig påverkan eller jävssituationer genom gåvor till partier eller kandidater. Samtidigt har vi varit angelägna om att lagen inte får vara grundlagsstridig, strida mot regeringsformen eller Europakonventionen. Vi har inte velat medverka till att lagfästa åsiktsregistrering eller minska utrymmet för den fria åsiktsbildningen. Lagen, som vi debatterar och förhoppningsvis beslutar om i dag, är visserligen inte fullkomlig eller fullständig, men den är ett gott och viktigt steg mot att minska risken för korruption och öka medborgarnas insyn i partiernas och kandidaternas finansiering.

Låt mig förtydliga att Kristdemokraterna inte ser något problem i att partier eller kandidater tar emot gåvor. Vi är en folkrörelse. Och folkrörelser bygger på medlemmarnas och sympatisörernas stöd på olika sätt. Det kan vara insamlingar. Det kan vara gåvor av mer modernt slag, med autogiro. Allt detta är jättebra. Det är viktigt att man ger, men man ska också stå för det man ger.

När det är under 22 000 kronor, ett halvt basbelopp, är det möjligt att bevara valhemlighet och undvika åsiktsregistrering. Vi uppmantrar medlemmar i vårt parti och i andra partier att stödja den demokratiska processen. Det är helt riktigt, som Obama gjorde, att vädja till folk att ge en dollar via ett sms. Det är inget problem. Inte ens anonyma gåvor är ett problem så länge de inte har med sig något budskap. De är per definition anonyma. Man vet inte varför de har getts, i vilket syfte de har getts, annat än att de är ett allmänt stöd för partiet. Men Kristdemokraterna står bakom det här sättet att hårt reglera de anonyma bidragen, för anonyma bidrag skulle kunna tänkas vara ett sätt att gå runt lagstiftningen och säga: Vi har inte tagit emot något som vi ska deklarerat över 22 000, men vi har tagit emot 22 miljoner i anonyma bidrag. Då har man gått runt alltsammans. Det vill vi inte medverka till. Det får inte finnas misstanke om otillbörlig påverkan från juridiska eller fysiska personer.

Så har vi det kanske till och med unika initiativet, där Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet får stöd av regeringspartierna. Det är ett odelat, klart och tydligt stöd. Ja, den här lagstiftningen är bättre än att inte röra vid det alls, trots de problem som fanns med grundlagen.

Vi förbjuder alltså inte anonyma gåvor i lag, utan också i fortsättningen får partier motta gåvor. Även kandidater får motta gåvor. Men de partier som önskar partibidrag måste försäkra att inga anonyma gåvor har tagits emot av partierna eller kandidaterna, de som har valts till riksdagen eller Europaparlamentet. Skulle man få ett anonymt bidrag till valrörelsen måste partiet eller kandidaten avstå från det, hur litet det än är, så snart det är praktiskt möjligt.

Ett lämpligt sätt är att skicka bidraget till Allmänna arvsfonden och dokumentera det. Det kan vara på sin plats att varna riksdagens partier och riksdagsledamöterna. Det räcker med att det är 100 kronor, i mitt fall för Kristdemokraterna, för att hela partiet ska gå miste om 30 miljoner kronor. Så stor är fallhöjden. Det ska vi vara medvetna om.

Om det är så för ett litet parti som Kristdemokraterna måste jag beundra Socialdemokraterna, som är ett mångdubbelt större parti, med mångdubbelt fler kandidater, när det gäller att de kommer att mäta med och klara den kontrollen av varje enskild kandidat. Det är bra. Det är ett stort åtagande. Om en enda fallerar går hela bidraget förlorat.

Den som prövar den här frågan är Partibidragsnämnden, och det finns ingen möjlighet att överklaga. Om detta är vi överens. Detta ska genomföras också om det drabbar mitt parti eller något annat parti.

Däremot utgör inte ideellt arbete eller intäkter från försäljningar, lotterier, insamlingar eller liknande verksamheter anonyma bidrag. Det ska också sägas.

Lagen vi beslutar om i dag är inte fullkomlig och heltäckande. Det som vi har pratat om i dag kanske man blir tvungen att ta upp i den parlamentariska utredningen, och det kanske behöver finjusteras. Det är möjligt att vi kommer att komma längre när det gäller de anonyma bidragen på ett annat sätt. Det kan vara fråga om saker som vi i dag inte har förutsett. Men vi har kommit längre än till bara den överenskommelse som fanns tidigare.

Med det, herr talman, upprepar jag att jag yrkar bifall till förslaget i KU35.

Anf. 13 BILLY GUSTAFSSON (S) replik:

Herr talman! Jag inledde min förra replik med att säga jag inte hade tänkt ta den. Det kan jag göra den här gången också. Anledningen till att jag tar den här repliken är att jag nu kan se ett mönster från de fyra allianspartierna. Det är väldigt intressant. Det är ett försök att flytta fokus från regeringens tillkortakommanden i propositionen. I stället pratar ni hela tiden om fackföreningsrörelsen och LO.

Det är intressant att lyssna på er. Ni säger: Vi har ingen aning om hur mycket de stöder socialdemokratin med. Sedan talar ni om hur mycket det är som de stöder socialdemokratin med. Det var visst någon halv miljard, eller vad det var.

Eftersom det här går ut i medierna nu vill jag säga till den som möjligen lyssnar: Se mönstret! De vill flytta fokus från det som fattas i det egna förslaget och prata om någonting helt annat.

Jag har en fråga till Tuve, som jag ändå känner som en väldigt trevlig och ärlig person. Jag sade i talarstolen: Jag välkomnar en fortsatt utredning. Jag har varit med som person och som parti och drivit fram en motion som ni har accepterat och som vi tycker flyttar frågan framåt i rätt

riktning, om än inte ända fram till målet. Då är min fråga till Tuve: Håller du med om att det är bra att vi välkomnar ett fortsatt utredningsarbete? Tycker du fortfarande att det var bra att vi väckte den här motionen?

Anf. 14 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Ja, utan tvivel var motionen ett steg i rätt riktning. Utan tvivel välkomnar både jag och mitt parti – och jag kan tala för Alliansen – den parlamentariska utredning som vi nu ska se.

Men, Billy Gustafsson, ropar man på strålkastare och säger att man inte har någonting att dölja får man också finna sig i att få strålkastarljuset på sig. Det gäller mig; det gäller min privata ekonomi ned till hundralappen. Men det gäller också Billy Gustafsson – åtminstone har det gjort det, men nu kliver han åt sidan – och det gäller det socialdemokratiska partiet.

Ropar vi på genomskinlighet och granskning får vi det också. Socialdemokraterna kommer inte att gå fria från den granskningen. Det finns inget annat mönster än det som drabbar oss allesammans. Har Socialdemokraterna ingenting att dölja och allt att vara stolta över är den granskningen ingenting att frukta.

Anf. 15 BILLY GUSTAFSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, men det var inte det som det handlade om. Det är ni som säger att ni vet hur mycket stöd vi får. Samtidigt säger ni att ingen vet hur mycket vi får. Det hänger inte ihop. Det är ologiskt.

Jag sade att jag har ingenting emot förslaget. Tvärtom välkomnar vi och driver att utredningsarbetet ska fortsätta. Vi ställer upp på att bli granskade, och vi har aldrig någonsin förnekat att vi stöds av LO och en stor del av fackföreningsrörelsen.

Däremot är det tämligen oklart vilka privata företag och andra industriintressen som möjligen har stött borgerligheten genom åren. Jag kan inte på samma sätt som ni säga både och. Jag kommer förhoppningsvis att få finna mig i att bli granskad även efter valet, och det välkomnar jag. Det finns ju andra ställen att bedriva politik på än i det här huset, och det vore kanske bra om en del av er andra också upptäckte det.

Anf. 16 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Herr talman! Billy Gustafsson säger att vi vet både att det är fråga om en halv miljard och samtidigt inte exakt hur mycket det är fråga om. Det är så. Vi vet inte exakt hur mycket det är fråga om, men det är betydande belopp.

Låt oss vänta till granskningen där ni nu har förbundit er att redovisa i detalj ned till hundralappen de anonyma gåvorna. Det är viktigt.

Jag skulle önska att Billy Gustafsson som representant för det största partiet kunde vara mer angelägen om och mer tacksam för det strålkastarljus som nu riktas mot Socialdemokraterna. Det var detta utskottet ville, och det var detta utskottet tillsammans kom fram till. Vi ville ha strålkastarljuset på oss för att skapa legitimitet.

Glöm inte Caesars hustru. Caesars hustru får inte ens misstänkas. Får Socialdemokraterna ens misstänkas?

Anf. 17 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Det finns en risk att jag bryter mot den mysiga harmonin som hittills har spritt sig i kammaren och där alla har gratulerat varandra.

Jag vill än en gång upprepa det som Karin Granbom Ellison sade, nämligen att Britta Lejon för tio år sedan lade fram utredningen. Det var hon som tog initiativet. Hon var då demokratiminister. Det krävde ett betydande civilt mod från hennes sida att driva denna fråga. Det är ingen som kommer ihåg det i dag. Om man hade tagit utredningen på allvar hade de beslut som i dag diskuteras fattats redan för tio år sedan.

Det är inte rätt, som Billy Gustafsson säger, att Landsorganisationens stöd till Socialdemokraterna har varit helt öppet. Jag har själv genomfört ett antal kartläggningar, som väckte betydande uppmärksamhet på den tiden. Anledningen till att frågan väckte uppmärksamhet var att stödet inte var offentligt.

Det finns en fråga som egentligen stör mig mest i debatten. Vi är en del av den politiska eliten i Sverige. Vi ska inte gratulera varandra, utan vi ska skämmas över den behandling som denna fråga har fått de senaste tio åren. Ingenting har gjorts sedan utredningen lades fram. Varför görs det nu? Man kan få intrycket att det äntligen sker något. Det är inte så att det är det här gänget som sitter i Sveriges riksdag och i regeringen, den politiska eliten i Sverige, som har kommit fram till en slutsats att något ska göras. Det är först när omvärlden, Europarådets granskningsorgan, klagar på Sverige som Sveriges politiska elit förmår att vidta åtgärder mot risken för korruption i det politiska livet.

Det är nästan äckligt att höra argumentationen här. Man får intrycket av att det är den här församlingen, den politiska elit vi är en del av, som tack vare sin upplysthet har kommit fram till beslutet. Det är det inte. Det här har skett under galgen och delvis på grund av att Sverigedemokraterna har kommit in i Sveriges riksdag och inte vill underordna sig de lösliga överenskommelser som har funnits.

Behärska gratulationerna.

Sedan var det diskussionen om att Sverige är exemplariskt, att vi har skrivit demokratins regelbok. Det är andra som har skrivit demokratins regelbok åt oss. Europarådet lade fram sina bestämmelser redan 2003. Nu, 2014, börjar det skrivas i Sverige. Det är bara Sverige, San Marino och kanske något annat land som har haft så dålig lagstiftning under alla år. Det är inte vi själva som har kommit på detta, utan det är andra som har kritiserat oss. Vi har inte lyckats rensa stallet själva.

Jag tycker att vi ska visa en betydande återhållsamhet och snarare skämmas än gratulera oss till att arbetet äntligen har kommit i mål.

Sedan var det frågan om gratis arbetskraft från LO:s sida. Jag har uppskattat summan till 400–500 miljoner. Det finns alltid en roande mot-sättning. När LO skryter över hur många valarbetare man ställer upp med blir summan större. Då blir det besvärande för en del socialdemokrater.

Sedan finns också frågan om A-lotteriet. Det är precis som Per Bill sade, nämligen att om man köper en massa lotter och sedan kastar dem är det klart att det blir fråga om ett anonymt bidrag.

Anf. 18 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt. Debatten visar att regleringen inte är helt oväsentlig, utan den kommer att ha en betydelse.

Redan i det här läget har vi ställt oss frågor om vad som är nästa steg och hur regleringen ska förbättras. Om vi i dag kan ta klivet från att Sverige är ett av de värsta exemplen i Europa, Carl B Hamilton, på detta viktiga område, att vi aningslöst fortsätter att låtsas att vi tillhör den bästa av världar när vi i själva verket är de som släpar efter, till att förbättra lagstiftningen och få fram något som är riktigt hyggligt, då har vi gjort något vettigt.

Jag ställde mig i talarstolen för att jag hade en fråga till Jonas Åkerlund i Sverigedemokraterna. Men nu får ni inte höra den eftersom han just gick ut ur kammaren. Jag får ta frågan med honom en annan gång.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

8 § Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU16

Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel (prop. 2013/14:56)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

9 § Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU15

Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst (prop. 2013/14:36)
föredrogs.

Anf. 19 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! I dag har vi propositionen *Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst* framför oss.

I propositionen föreslås en ny lag som ger kommunerna möjlighet att lämna ekonomiskt stöd för anskaffning och anpassning av motorfordon till personer med funktionsnedsättning som har tillstånd till färdtjänst men inte har rätt till bilstöd. Det ekonomiska stödet ska utgöra ett komplement till färdtjänsten.

Herr talman! Vi sverigedemokrater ställer oss positiva till förslaget om att öka möjligheterna för det ekonomiska stödet till personer med funktionsnedsättning. Vi menar att det kommer att innebära större frihet för de personer som i dag inte omfattas av det statliga bilstödet. Det kommer också att innebära att fler kan delta i samhällslivet på jämlika villkor.

Prot. 2013/14:78
5 mars

*Ökad insyn i partiernas
och valkandidaternas
finansiering*

*Mobilitetsstöd som
komplement till
färdtjänst*

En försöksperiod har redan genomförts med positivt resultat, vilket endast kan tyda på att stödet har uppskattats av de personer som har berörts. Däremot är inte alla remissinstanser överens, vilket vi sverigedemokrater anser att man ska beakta.

I ett flertal kommuner har man påtalat att det bör finnas ett gemensamt regelverk för att underlätta och minska handläggningstiderna men också för att få en rättvisare bedömning kommunerna emellan, vilket vi anser ska vara en självklarhet. Det förslag som nu föreslås kan innebära ojämnt biståndsförfarande i landet, vilket vi inte anser acceptabelt.

Förslaget är inte heller obligatoriskt för kommunerna, vilket vi sverigedemokrater har en viss förståelse för. Dock anser vi att det ska finnas en målsättning från regeringens håll att samtliga kommuner i landet ska kunna erbjuda mobilitetsstödet.

Jag yrkar till sist bifall till vår reservation i detta ärende.

Anf. 20 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! Enligt min mening är en av våra viktigaste uppgifter här i riksdagen att se till att vi gör det möjligt för alla att kunna vara delaktiga i samhället.

Det kan handla om att vi ser till att de som blir sjuka eller arbetslösa har en ekonomisk trygghet som innebär att de kan fortsätta att vara en del av samhället, bo kvar i sin bostad och kanske kunna svara ja när deras barn vill gå på bio.

Det kan också handla om, som i det här fallet, att underlätta för dem som har en funktionsnedsättning att på egen hand kunna ta sig dit de behöver genom att i stället för eller som ett komplement till färdtjänst erbjuda stöd till att skaffa ett motorfordon och anpassa det till ens egna förutsättningar och behov.

Varje steg i riktning mot ett tillgängligare samhälle för alla är ett viktigt steg. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 21 MAGNUS SJÖDAHL (KD):

Herr talman! Det som vi nu debatterar är ett ganska bra exempel på någonting som man skulle kunna kalla för politikens finsnickeriarbete. Vi upptäcker att det finns någonting som skulle kunna förbättras och hittar en lösning, testar om det fungerar och genomför det eller, som i detta fall, föreslår att de kommuner som så vill inför reformen. Det är en reform som kompletterar och täcker upp mellan färdtjänst och det statliga bilersättningsstödet.

Jag har själv innan jag fick uppdraget som riksdagsledamot arbetat med att utföra just färdtjänstresor. Det är om det fungerar en väldigt bra service som erbjuds personer med olika former av funktionsnedsättning. Den ersätter den ordinarie kollektivtrafiken som de inte har möjlighet att använda sig av, eller de egna benen som inte fungerar på det sätt de skulle önska.

Gemensamt för de färdtjänstberättigade är dock, även om färdtjänsten fungerar, en önskan att de helst skulle vilja färdas utan att vara beroende av att lita på att den beställda transporten kommer till rätt plats vid rätt tid. Helst av allt skulle de naturligtvis önska bort sin funktionsnedsättning. Den är inget de väljer själva. I andra hand önskar många att det

skulle vara möjligt att använda sig av eget färdmedel, till exempel sin egen bil.

Herr talman! Det är just detta som propositionen föreslår en lösning på. Kommuner ska nu ges möjlighet att erbjuda ett stöd för att med en enkel åtgärd möjliggöra för den frihet det innebär att kunna färdas med sin egen bil i stället för att bli skjutsad av färdtjänsten. Det har provats i ett antal kommuner med gott resultat. Det har skapat en större frihet, och kostnaderna har minskat. Det är ett verkligt exempel på en vinn-vinn-situation.

En viktig sak att poängtera är att färdtjänstillståndet inte påverkas av ett beslut om mobilitetsstöd. Det ska alltså således även efter att man har fått mobilitetsstöd kunna vara möjligt för den enskilde att använda sig av färdtjänst. Det är ju så att för en hel del av dem som har färdtjänst kan hälsotillståndet variera från dag till dag och därmed förutsättningarna för att kunna klara att köra sin egen bil. Det finns också en bred politisk enighet, och ingen motsätter sig denna reform. Det är bra.

Motionen som har väckts handlar om huruvida det ska skapas enhetliga riktlinjer. Det är en ganska vanlig och återkommande fråga. Hur mycket vi ska styra härifrån centralt, och hur mycket ska vara upp till de enskilda kommunerna att besluta om? Det finns inget enkelt svar på vad som är rätt eller fel i det. Men vi ska akta oss för att bakbinda landets 290 kommuner. Det finns en kommunal självstyrelse som vi ska respektera. Det handlar om olika förutsättningar och att beslut ska fattas nära den enskilde, den av oss kristdemokrater omhuldade så kallade subsidiaritetsprincipen.

Jag tror dock att det kommer att på informell väg utarbetas en praxis mellan kommuner med likartade förutsättningar. Det finns samarbetsorgan, kommunförbund, och naturligtvis Sveriges Kommuner och Lands-ting. Kommunerna är inte skyldiga att införa detta. Den kommunala självstyrelsen påverkas inte.

Kommuner ser väldigt olika ut från Stockholm med i dagsläget 900 000 invånare till Bjurholm i Västerbotten med sina dryga 2 000 invånare. Därför är det svårt att utarbeta bestämmelser som är likadana när förutsättningarna är så radikalt annorlunda, och vi vill ju ha nära mellan medborgare och beslutsfattare.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Statlig förvaltning och statistikfrågor

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU25
Statlig förvaltning och statistikfrågor
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2013/14:78
5 mars

*Mobilitetsstöd som
komplement till
färdtjänst*

Anf. 22 JAN-OLOF LARSSON (S):

Herr talman! Så var det återigen aktuellt med fiskedebatt, och i dag handlar det om ett motionsbetänkande där det mesta inom fisket tas upp. Det är allt från vilka fiskeavtal EU tecknar med tredjeland, såsom Marocko eller andra afrikanska stater, till om hur vi ska väga fisken som fångats några hundra meter från vår svenska kust.

Fisket som näring i Sverige är i dag mindre än någonsin, och än färre yrkesfiskare kommer det att bli. Det är i mångt och mycket beroende på de regelverk som vi politiker skapar och som sedan våra myndigheter omsätter i nästan obegripliga regler.

Trots att det är väldigt få yrkesfiskare i Sverige är ändå fisket och dess förutsättningar ofta debatterade frågor i vårt samhälle. Detta beror nog mest på att fritidsfisket är en av de större fritidsaktiviteterna i vårt land.

Herr talman! I den nya fiskeripolitiken har utkastförbudet fått mycket stor publicitet. Troligen är det för att folk i allmänhet anser att det är ett enormt resursslöseri att kasta död fisk tillbaka i havet.

För att undvika att kasta död fisk tillbaka i havet måste utvecklingen av selektiva redskap ske betydligt fortare än vad som sker i dag. Ingen vill kasta död fisk eller döda skaldjur tillbaka i havet.

Sverige har drivit denna fråga i många år. Men inte förrän nu har myndigheterna fått uppdraget att upprätta en projektplan för utvecklingen av selektiva redskap för att möta den nya fiskeripolitiken. Risken är stor att patienten dör innan medicinen är framställd.

Herr talman! Yrkesfiskarna och de som tillverkar redskap har ofta goda idéer om hur de vill utveckla redskapen, men det finns hinder för detta. Det handlar naturligtvis om ekonomi. Men framför allt handlar det om att det ska finnas möjlighet att utveckla redskapen.

I dag innebär det rigorösa regelverket ett förbud mot att testa idéer för att minska bifångster och fångster av undermålig storlek. Näten och trålarna ska ha vissa maskstorlekar, och de ska vara utformade på visst sätt.

Testar de som fiskar andra trålar och andra nät för att minska problemen med oönskad fångst kan de prickas. De kan bötfällas, och inte minst kommer de att hängas ut som kriminella. Däremot kommer de inte att rödlistas av WWF, trots att de är utrotningshotade.

Ska vi från staten och myndigheternas sida hjälpa till att skapa mer selektiva redskap måste regelverket ge möjlighet till utveckling. De 9 miljarder som regeringen satsar de kommande fyra åren behöver då troligen förstärkas.

När det gäller att förvalta bestånden handlar det också om att anpassa fiskeansträngningen till de fiskemöjligheter som finns.

Nu har man ju inom EU kommit överens om att varje land är skyldigt att anpassa sin fiskeflotta till de kvoter som de har tillgängliga.

I dag används skattepengar till att köpa in fiskerättigheter från länder utanför EU för att upprätthålla Spaniens, Portugals och Frankrikes stora

fiskeflottor. Så man kan ju undra om inte också vi ska satsa pengar på att köpa upp kvoter så att vårt svenska fiske kan bli mer lönsamt. Det finns ju tydligen pengar att hämta i EU för sådana aktiviteter. Eller är våra fiskare undantagna från dessa möjligheter?

Sverige skulle ju kunna köpa upp fiskerättigheter från Norge så att våra räkfiskare fick större kvoter och högre lönsamhet.

I dag är det tyvärr så att EU och Sverige har kört förhandlingarna med Norge in i väggen, så de fiskemöjligheter vi tidigare år har haft där är vi i dag utestängda ifrån – detta på grund av ett osedvanligt klumpigt handhavande i förhandlingarna.

Herr talman! Fiskepolitiken är ju en gemensamhetspolitik. Ministrarna sitter i dygn efter dygn och förhandlar fram regelverk som omfattar det mesta.

Regelverket skapas för de stora fiskeflottorna och inte för den småskaliga verksamhet som fisket i Sverige är. Regelverket blir allt som oftast ett hinder för det fiske som vi säger oss värna.

Men vi skapar också egna regler som innebär att våra svenska fiskare har andra regler än en fiskare från ett grannland har.

Vi kan se på det regelverk som vi infört när det gäller ålfisket. Vi stoppar fisket på västkusten, men på den danska östkusten kan man fiska ål.

Vi stänger av delar av Kattegatt som fredad zon för torskfiske för svenska och danska fiskare, men tyska fiskare får fiska där i denna fredade zon.

Sverige har infört speciella regler för svenska laxfiskare. Där svenska fiskare fiskade lax ihop med tyskar, danskar och polacker får inte svenska fiskare fiska lax längre om de är yrkesfiskare.

Ett annat exempel är att Sverige infört ett förbud mot att fiska hälleflundra under lekperioden från december till mars.

Detta är ju bra. Det märkvärdiga är att när den svenska fiskaren kastar tillbaka fisken så kan den danska fiskaren ta samma hälleflundra som den svenska fiskaren var tvungen att kasta tillbaka i havet, för den danska fiskaren omfattas inte av förbudet.

Att fiskare som fiskar i samma område inte omfattas av samma regler undergräver all trovärdighet när det gäller regler om fiske.

Ska vi ha en gemensam fiskeripolitik måste vi samordna reglerna i samma fiskeområden.

Herr talman! Jag vill lyfta fram en motion som handlar om laxfisket.

Vi vet ju alla att fisket efter lax i söder har stoppats och att kvoterna ska användas för laxfisket norröver. Laxen ska fångas i så kallade laxfällor – detta för att kunna återsätta vildlaxen och ta vara på den odlade laxen.

Åtgärderna är vidtagna för att stärka vildlaxbestånden i många vattendrag, speciellt de mindre som ligger långt under MSY-målen.

Vi kan vara överens om att åtgärder behövs, men det verkar konstigt att det återigen är yrkesfisket som ska ta smällen.

Den mesta laxen kommer att fiskas i laxfällor där det kan ske en gallring så att vildlaxen återsätts.

Vi ska alla vara klara över att det regelverk som är skapat är avsett för yrkesfisket.

De är tvungna att rapportera sin fångst så att den kan räknas av mot den svenska kvoten. Fritidsfisket eller det så kallade husbehovsfisket behöver inte rapportera sina fångster.

En laxfälla som är som en stor ryssja kostar i dag ca 100 000 kronor. Det är ganska normalt för en laxfälla. Och då ska ni veta att 30 procent av alla laxfällor ägs av fritidsfiskare eller så kallade husbehovsfiskare. I stort sett ägs och används var tredje laxfälla av fritidsfiskare.

Den lagstiftning som fritidsfiskarna omfattas av innebär att de inte får saluföra sin fångst, utan den ska konsumeras av dem och deras familjer till så kallat husbehov.

Ser vi till hur många laxar yrkesfisket tar upp kan vi räkna ut den andel som fritidsfiskaren tar upp i sina fällor. Eftersom de inte får sälja sin fångst kan man undra var de gör av den. De måste äta lax morgon, middag, kväll året runt och ändå slänga en hel del.

Vi socialdemokrater anser att laxen ska värnas så att bestånden växer till. Detta är en enorm tillgång för att utveckla fisketurismen i vårt land, oftast i kommuner där turismen har en oerhört stor potential.

Det kan inte vara rimligt att man på fritidsbasis har kommersiella redskap för hundratusentals kronor och sedan är befriad från all form av redovisning. Att fiska på fritiden är viktigt och roligt, och att fånga lax med krok är ett bra sätt att tillgodose husbehovet.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 10.
(Applåder)

Anf. 23 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! I dag ska vi återigen – tiden går – debattera miljö- och jordbruksutskottets betänkande 9 om fiskeripolitik.

Givetvis står jag bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 14 angående bottenrålning.

Vi i Miljöpartiet anser att Sverige måste prioritera miljön framför sociala och ekonomiska mål, för utan fisk kan det inte finnas något fiske. Målet är att alla fiskbestånd ska förvaltas över nivåer som kan producera maximalt hållbart utnyttjande, MSY. Det är oerhört viktigt för att vara säker på att fisket är långsiktigt hållbart. Jag tror nog att den insikten har trängt in i de flesta partierna i utskottet.

Ett annat fokusområde för Miljöpartiet är fiskeavtal med tredje land. EU:s fiskeavtal med tredje land har haft många brister, och vi i Miljöpartiet har kritiserat avtalen och många gånger röstat mot att teckna sådana. Vi vill att olika villkor ska vara uppfyllda för att vi ska kunna acceptera ett fiskeriavtal med tredje land. Även här ser vi med tillfredsställelse att regeringen och övriga partier har närmat sig Miljöpartiets position.

Ett huvudkrav är att avtal inte träffas med diktaturer. Mänskliga fri- och rättigheter måste respekteras av det land som EU ska sluta fiskeavtal med. Innan förhandlingar om förnyat fiskeavtal startar måste gedigna utvärderingar finnas tillgängliga.

Ett annat grundkrav är att fiske bara får bedrivas på ett överskott, alltså inte tära på kapitalet. Det är ett stort problem att fastställa hur stort fiskbeståndet är för att kunna hävda att fiske sker på ett överskott. Här måste det finnas tillfredsställande dokumentation, till exempel tillförlit-

liga beståndsuppskattningar och offentligt tillgängliga fristående utvärderingar.

Tredje land måste kunna visa vilket fiske som bedrivs på dess vatten, så att fiskbeståndet inte utnyttjas två, tre eller flera gånger. Allt fiske måste räknas samman vid bestämmande av vad som är maximalt uthålligt fiske – alltså fram på bordet med alla protokoll och avtal.

Vi anser också att det minst miljöskadliga fisket ska prioriteras. Samma regler bör gälla för EU:s fiskare både i EU:s vatten och utanför.

Fiske bör ske för humankonsumtion och inte gå till foder.

Vidare ska EU:s miljö- och sociala standarder gälla vid fiske i tredje lands vatten. I avtalet måste tillräckligt stor kustzon undantas för det kustnära fisket. Likaså ska regionalt samarbete eftersträvas.

Vi anser att det är fiskeoperatörerna, alltså de som tjänar på avtalen, som ska betala kostnaderna för tillträdet till fiskevattnen enligt fiskeavtalen, inte Europas skattebetalare.

För att kunna övervaka att ingångna avtal efterlevs måste någon form av kontroll utövas. Vi förordar satellitövervakade skepp från EU enligt så kallade VMS.

Vi vill att ekonomiskt stöd till tredje lands fiskeutvecklingsprogram måste stödja uthållig utveckling.

Likaså vill vi att ersättning för fiskerättigheter måste frikopplas från erhållna fångster. Vi anser också att stöd ska utgå även om fångsterna uteblir eller inte är tillräckliga.

När man sedan slutligen står inför uppgiften att förkasta eller acceptera ett fiskeavtal mellan EU och tredjeland blir det en fråga om en helhetsbedömning. Där är frågan: Vad är alternativet till avtalet?

Herr talman! Jag tänkte tala lite grann om bottentrålning. Det används för att fiska räkor, torsk och strömming. Metoden är omdiskuterad eftersom den har stor inverkan på miljön. Ändå ökar trålningen, framför allt på djupare vatten. Ny forskning visar att bottentrålning resulterar i grumligt bottenvattnet och att miljögifter som tidigare var låsta i botten frigörs och återinförs i ekosystemet. Båda dessa faktorer kan ha stor negativ påverkan på ekosystemet, som består av känsliga bottenorganismer och livsstadier.

Den utveckling som sker av miljövänligare fiskeredskap, så kallade trålbord, tycker vi är positiv. Men huruvida man genom dessa undviker att grumla bottenvattnet återstår att se. Fram till dess att den tekniken är framme och visar sig leva upp till alla förhoppningar anser vi att Sverige ska införa förbud mot bottentrålning. Om det sedan visar sig att redskapen håller vad de lovar måste det ändå införas rigorösa regler för hur, var och när trålning ska få utföras i de olika havsområdena.

Herr talman! Nu kommer jag till en hjärtefråga för mig. Den handlar om ålen. Ålen är akut hotad. Det har aldrig funnits så lite europeisk ål. Förra året fanns det faktiskt lite mer än vad det finns i år, så beståndet är hela tiden minskande. Trots att vi har en förvaltningsplan som sjösattes 2007 minskar beståndet. Ålen är nu rödlistad och akut hotad. Det finns stor risk för att ålen dör ut inom en snar framtid.

Ålen hotas av fiske, förändringar av livsmiljön och miljögifter. Den största inverkan har fisket. Vattenkraftsturbiner inverkar också negativt, men dödar färre ålar än fisket. Eftersom fisket sker på nästan alla ålens livsstadier – från glasål till blankål – har det sammanlagda fisketrycket

under uppväxtfasen inneburit att utvandringen av vuxen ål nästan har uttraderats. Den vetenskapliga rekommendationen för att kunna uppnå målen i den europeiska förvaltningsplanen är att allt ålfiske upphör samt att all övrig mänsklig påverkan på ålbeståndet reduceras till ett minimum. Det råder nu ingen tvekan om att ett fiskestopp är den avgörande åtgärden för ålens möjligheter till återhämtning.

Den svenska delen av förvaltningsplanen har inte visad önskad effekt och beräknas inte heller göra det under överskådlig tid. Ett problem är de överdrivna förväntningar som finns på frivilliga åtgärder från kraftbolagen. Ett allvarigare problem är att planen i mycket hög grad förlitar sig på utsättningar, det vill säga flytt av ålyngel från Biscayabukten till Sverige, och inte i tillräckligt hög grad på att minska fisket.

Herr talman! Varför är jag då så negativ till utsättning av ålyngel? Jo, mycket allvarliga invändningar mot effekterna av ålutsättningar har kommit fram genom forskningen de senaste åren. Ingenting har hittills tytt på att flyttad ål kan hitta tillbaka till lekogräderna i Sargassohavet, och navigeringsförmågan hos utsatt och flyttad ål försämras. Visserligen har det kommit en forskningsrapport om utsatt ål som har spårats ut i Atlanten, men ytterligare forskning måste till för att säkert kunna fastställa att utsatt ål i så fall hittar tillbaka till Sargassohavet.

Utsättningar måste därför betraktas endast som ett stöd för ålfiskare som annars skulle tvingas sluta fiska därför att ålen försvinner. Utsättningar upprätthåller antalet ålfiskare på konstgjord väg. Därmed får de möjlighet att också fånga ål som annars skulle ha simmat till Sargassohavet för att leka. Utsättningar av ål måste därför stoppas och den svenska ålförvaltningsplanen revideras.

Vi tycker att det är dags att följa Norges och Irlands exempel, det vill säga att helt stänga fisket av denna akut utrotningshotade art. Eftersom ålar från Östersjöregionen ofta migrerar längs den svenska kusten på väg till Sargassohavet kan ålar som fångas av svenska fiskare vara ålar som har överlevt som resultat av räddningsåtgärder i andra länder runt Östersjön. Om Sverige skulle tillåta fortsatt ålfiske riskerar vi inte bara att ålen utrotas utan även att spolia andra länders, till exempel Finlands, åtgärder enligt förvaltningsplanerna. Det är alltså inte konstigt om vissa fiskare tycker att det finns hyfsat med ål.

Ett ålfiskestopp får konsekvenser för de ca 300 personer som nu har licens att fiska ål. De har minskat med 450 personer sedan 2005. En stor del av dessa är ålderspensionärer. Avvecklingsstöd kan finnas inom ramen för den europeiska fiskefonden. Ett totalt ålfiskeförbud innebär därmed vissa kostnader, som måste vägas mot utsikterna att aldrig mer kunna fiska ål och att arten försvinner. Utrotning är tyvärr för evigt.

(Applåder)

Anf. 24 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag inleder med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 16.

I dag debatterar vi fiskeripolitik. I samband med detta kan det vara värt att erinra om att Sverige sedan urminnes tider har varit en nation med långtgående traditioner inom såväl jordbruk som fiske. Vi har stora arealer av brukbar mark, enorma kustlandskap och otaliga sjöar. Dock har vi aldrig haft något omfattande vattenbruk, vilket är konstigt då vi är

ett av de länder i världen som har goda förutsättningar för just detta. Detta är någonting som jag vill tala om här i dag.

Jag vill dock börja med ett annat ämne. Jag konstaterar att det i detta betänkande finns flera reservationer som tar upp EU:s externa fiskeripolitik. Sverigedemokraterna har ingen egen reservation i ämnet i just detta betänkande. Jag tycker ändå att det kan vara värt att nämna att vi från Sverigedemokraternas sida konsekvent har avstyrkt EU:s fiskeavtal vid överläggningar inför ministerråden.

Det finns ofta en aspekt om mänskliga rättigheter där EU helt enkelt förhandlar med stater som bryter mot dessa. Vi ifrågasätter också kostnadseffektiviteten i dessa fiskeavtal. Vi ser allvarligt på att pengar från den svenska medlemsavgiften – alltså svenska skattepengar – där vi är stora nettobetalandare till EU delvis går till att upprätthålla en fiskeflotta, kanske främst i Spanien och Portugal. Man kan tycka att dessa borde ha anpassats till hållbara fiskenivåer vid det här laget.

Herr talman! 2007 uppdrog regeringen till en särskild utredare att analysera förutsättningarna för hur vattenbruket kan utvecklas i Sverige. I början av februari 2009 avlämnades en färdigställd SOU, *Det växande vattenbrukslandet*. Den gav en mycket positiv bild av möjligheterna där man för en relativt liten penning i form av stöd från staten skulle kunna bygga upp en för svensk del betydande näring som på ett mycket kostnadseffektivt sätt skulle kunna skapa nya jobb på landsbygden. I dagsläget är näringen för liten för att kunna bekosta till exempel avelsprogram, vilket gör att stöd initialt är nödvändigt.

Efter det att utredningen lades på regeringens bord har det nu gått ungefär fem år, och även om frågan i viss mån har gått framåt är det förvånansvärt tyst om vattenbruket. De få gånger det hörs någonting är det snarast ur ett problemperspektiv, och inget som handlar om den stora potential som finns i näringen.

Om man ser närmare på hur regeringen har hanterat frågan tycks det vara EU som driver på i bakgrunden för utvecklingen. En större tydlighet från regeringen vore önskvärd i frågan. Jag tror man skulle kunna nå långt bara genom en tydlig signalpolitik – givetvis i kombination med regelförenklingar, forskning och andra åtgärder. Detta är förhoppningsvis på gång genom Jordbruksverkets regi.

I dagsläget kan vi se att näringen förvisso växer. Men det är fortfarande en försvinnande liten industri.

Medan vårt grannland Norge står för 1,5 procent av hela världsproduktionen av odlad fisk är Sveriges andel så liten att den inte ens kan uttryckas i hela promille – ca 0,2 promille närmare bestämt.

Herr talman! Världens befolkning växer så det knakar, och i takt med befolkningsökningen och att många människor sakta men säkert tar sig ur fattigdomens bedrövelser ökar efterfrågan på animaliska produkter.

Den ökande konsumtionen av fisk utgör en av de största utmaningarna under överskådlig framtid, då fiskebestånden i våra hav minskar. Även om vissa ljusningar finns i fråga om vissa arter minskar bestånden av de flesta arter av matfisk, och de flesta är redan gravt utfiskade eller på gränsen till utrotning.

Nästan hälften av de 110 miljoner ton fisk som konsumerades i världen 2006 var odlad. Vi menar att denna andel går att öka.

De resurs- och miljömässiga fördelarna med fiskodling är avsevärda, då fiskodling har en av de lägsta foderomvandlingsfaktorerna för någon animalisk produkt. Med andra ord krävs det förhållandevis lite foder för att producera fisk jämfört med andra köttprodukter, såsom fläsk och nöt.

Även musslor är ett utmärkt odlingsalternativ, som dessutom bidrar till att rena sjöar och vattendrag på de närsalter som kan vara en eventuell bieffekt av fiskodling. Musselodling i form av så kallade närsaltsfällor är inte bara ett verktyg för att kompensera för eventuella utsläpp av närsalter utan utgör i sig ett strategiskt medel för att på sikt höja kvaliteten i våra svenska sjöar och hav.

Såväl fisk som skaldjur är dessutom rika på näring i form av protein och fettsyran omega 3.

Sammantaget är vattenbruk ett bra sätt att producera näringsrik, resurseffektiv och miljövänlig mat, och Sverige har bättre förutsättningar än de flesta att bygga upp en effektiv industri kring detta.

Ett välutvecklat vattenbruk skulle också innebära många nya arbetstillfällen. Den blygsamma produktion Sverige bedriver i dagsläget omsätter bara några hundra helårsarbeten. Hade produktionen varit lika omfattande som den i Norge hade det inneburit tusentals fler arbetstillfällen.

Värt att nämna i sammanhanget är att fiskodlingen i Norge genererar exportinkomster på ungefär 17 miljarder norska kronor.

Våren 2009 släpptes, som jag tidigare nämnde, utredningen *Det växande vattenbrukslandet*. Där redogörs för en rad åtgärder för att nå en expansion av vattenbruket i Sverige. Om utredningen följs och det leder till en ökad produktion på 50 000 ton per år, från i dagsläget ungefär 12 000 ton, beräknas det innebära 1 100 nya årsarbetstillfällen till en kostnad av 60 miljoner kronor under fem år.

Det är en förhållandevis blygsam insats i jämförelse med de enorma resurser som ofta läggs på sysselsättningspolitik.

Arbetstillfällen i form av kringverksamheter är här inte medräknade och kommer givetvis att växa i takt med den ökande mängden fisk.

Värt att tillägga i sammanhanget är dock att 50 000 ton odlad fisk fortfarande är en mycket låg nivå jämfört med Norge – ungefär 6 procent.

Allt detta förutsätter dock att det sker en rad förändringar i statens och samhällets sätt att se på vattenbruk. För statens del gäller det att undanröja och förenkla framför allt de byråkratiska hinder som i dagsläget utgör en anledning till att många väljer att inte satsa på branschen.

Ska en näringsidkare i Sverige starta upp ett vattenbruk behöver han i dagsläget ofta ha att göra med flera olika myndigheter, länsstyrelser och kommuner för att få det lagstadgade tillståndet till vattenbruk. Ofta sker kontakterna mellan dessa myndigheter dåligt, vilket resulterar i långa handläggningstider.

Utbildningen bland regionala och kommunala tillsynsmän och kontaktpersoner är ofta undermålig, vilket behöver åtgärdas.

Vidare går denna verksamhet in under flera olika lagstiftningar och reglementen, vilket gör det snårigt för den enskilde företagaren att sätta sig in i desamma.

Handläggningstiderna på länsstyrelserna varierar kraftigt, och på sina ställen tar det uppemot ett år att gå igenom det byråkratiska maskineriet.

Sammantaget innebär detta hinder för den enskilde att ge sig in i denna bransch, då det kan ta flera år att få tillstånd.

En central styrning av ansökan om tillstånd för vattenbruk är nog ett måste för att få vi ska få i gång denna näring. Ur ett lagstiftarperspektiv vore det högst önskvärt om man kunde begränsa antalet involverade myndigheter.

Enligt Jordbruksverkets hemsida kommer man att släppa en handlingsplan under 2014 med åtgärder för vattenbruket, och det ska bli mycket intressant att ta del av vad den innehåller.

Sverige befinner sig i dagsläget i en unik position att utvidga sitt vattenbruk, inte minst för att detta är eftersträvansvärt för landsbygdsjobben.

Anf. 25 JENS HOLM (V):

Herr talman! Ungefär 80 procent av världshaven är utfiskade, och våra svenska vatten är inget undantag. Orsaken till denna stora utfiskning är förstas det kommersiella fisket och det illegala fisket. Men andra viktiga orsaker till att fiskarna försvinner från våra hav och vatten har att göra med spridning av miljögifter, med vattenkraften, med oljeutsläpp och med de pågående klimatförändringarna. Att ta tag i denna fråga och återställa balansen i våra hav är förstas en mycket stor fråga. Den rör inte bara fisket, utan den rör en mängd olika områden.

Som jag sade är våra svenska vatten inget undantag. Bestånden av torsk, abborre och ål, som har nämnts, är mer eller mindre direkt hotade av det storskaliga fisket.

Vänsterpartiets politik i detta avseende har varit att fiskekvoterna alltid måste anpassas till vad forskningen och expertisen säger. Vi kan se att EU alldeles för länge har drivit en politik där man lyssnat på kortsiktiga särintressen och tillåtit långt mycket större kvoter än vad som är hållbart. Jag tycker att vi nu ser en utveckling som åtminstone sakta går åt rätt håll, där man lyssnar mer på rådgivningen från expertisen.

Vi i Vänsterpartiet vill, precis som Miljöpartiet, ha ett totalstopp för fisket av ål, och vi står förstas bakom reservationen om det. Vi driver också att det ska tas fram selektiva redskap, så att oönskat fiske inte blir av utan att man fiskar upp endast de fiskar som är avsedda. Vi driver att stora subventioner till fiskesektorn ska avskaffas, och vi vill ha kvar endast de subventioner som är påvisat hållbara, som bidrar till utvecklingen av den marina miljön och som inte bidrar till utfiskning. Vi vill ha ett förbud mot bottentrålning, och jag yrkar härmed bifall till reservation 14, där denna fråga lyfts fram. Det handlar inte bara om att vi vill skydda bestånden av fisk, utan kampen mot bottentrålning är i allra högsta grad också en miljöfråga eftersom dessa bottentrålare river upp mycket av bottensedimentet.

I vår budgetmotion ökar vi kraftigt anslagen till Havs- och vattenmyndigheten och anslagen som rör skydd av marina områden och havs- och vattenmiljö över lag.

Jag nämnde miljöskadliga subventioner tidigare. Om vi tittar på EU:s fiskeripolitik ser vi att det bokstavligen är en miljardrullning som går till fiskesektorn. En del subventioner kan vara motiverade, exempelvis till att ta fram selektiva fiskeredskap eller till att utveckla ett hållbart och miljövänligt fiske, men när det gäller stora sänkningar av bränsleskatter och

stora bidrag till företag tycker vi i Vänsterpartiet att det är subventioner som måste avvecklas.

Jag ser med viss tillförsikt att regeringen åtminstone delvis har tagit tag i frågan om så kallade miljöskadliga subventioner. Regeringen har gett ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att på dess område – jag antar att det är inom fiskeripolitiken och annat – gå igenom vilka subventioner som finns här i Sverige till det området. Myndigheten ska nu i april återkomma med en rapport om detta, och jag hoppas och förutsätter att den då lägger fram en konkret rapport om vilka subventioner som är miljöskadliga och vilka subventioner vi därmed kan avskaffa.

Jag är dock besviken över att regeringen i instruktionerna till myndigheten har formulerat det så att det endast är de icke skatterelaterade miljöskadliga subventionerna som ska ses över. Det är alltså inte alla miljöskadliga subventioner. Om man talar om icke skatterelaterade subventioner tar man förstås bort alla subventioner som rör till exempel nedsättning av koldioxidskatt och andra skatter, och då missar man en stor del av de miljöskadliga subventionerna. Jag undrar – och det är en fråga till de borgerliga partierna – varför man har omdefinierat uppdraget på det viset.

Jag skulle också vilja tala om fiskepartnersavtal med tredjeländ. I det här fallet rör det nästan uteslutande länder i den fattiga delen av världen. EU har för närvarande 13 till 14 så kallade fiskepartnersavtal med utvecklingsländer. Det handlar om utbetalningar på ungefär 1 ½ miljard kronor varje år. Det är nästan 20 procent av EU:s totala fiskebudget som går till de här avtalen, som i väldigt stor utsträckning handlar om att subventionera ungefär 700 europeiska fiskebåtar för att de ska kunna fiska upp fisk främst utanför Västafrikas kust men även utanför Kiribati, Madagaskar och en del andra länder.

Avtalen har sitt ursprung i att många av EU:s medlemsländer är gamla kolonialmakter. Det gäller Spanien, Italien, Frankrike, Portugal och så vidare. Länderna har haft en tradition av att fiska i sina gamla kolonier, och när nu kolonierna har frigjort sig och det blir allt mindre fisk i våra europeiska fiskevatten vill Frankrike, Spanien, Portugal och så vidare kunna fortsätta fiska i sina forna kolonier. Jag anser alltså att fiskeavtalen är nykoloniala avtal som borde avskaffas.

Jag kan också se att vi i Vänsterpartiet har haft viss framgång med den här kritiken – 2012 beslutade EU om en förändring av fiskeavtalen, vilket vi får säga är ett steg framåt. Man säger nu att man endast ska fiska upp det överskott av fisk som finns. Det är inte alltid man fastställer ett sådant överskott på vetenskapliga och korrekta grunder, men det är ändå bra att man säger att det endast är överskottet som ska fiskas upp. Man säger också att summor ska avsättas till att utveckla hållbart fiske i de här länderna. Det är bra och viktiga framsteg; det vill jag verkligen understryka.

Jag ställer mig dock fortfarande frågande till varför EU ska ha fiskepartnersavtalen över huvud taget. Varför ska våra skattepengar gå till de här nykoloniala avtalen? Den absolut största delen av pengarna går inte heller till att utveckla hållbart fiske i de här länderna, utan pengarna går till att subventionera europeiska fiskeflottor så att de ska kunna fiska upp haven i de här länderna. Om man vore genuint engagerad i frågan och intresserad av att länderna ska kunna utveckla lokalt och hållbart fiske

borde vi omdefiniera avtalen till att bli biståndsprojekt för att just utveckla lokalt och hållbart fiske. Det är det som ska vara huvudsyftet – inte att europeiska fiskeflottor ska kunna fiska upp Afrikas fiskevatten när de europeiska vattnen har slut på fisk.

Det är precis det Vänsterpartiets reservation nr 12 handlar om: att avskaffa de nykoloniala avtalen och i stället låta alla pengar gå till att utveckla lokalt och hållbart fiske. Man ska kunna förädla fisket i de här länderna och bygga upp lokala industrier och marknader och på så sätt få i gång en viktig utveckling. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 12. (Applåder)

Anf. 26 RUNE WIKSTRÖM (M):

Herr talman! Fiskebestånd kommer och går, och så har det alltid varit. Under krigsåren var det turligt nog gott om strömming i Östersjön, vilket i hög grad bidrog till folkförsörjningen. Efter oåren försvann också strömmingen. Man trodde att den skulle försvinna helt, men vad hände på 70-talet? Jo, vi fick en strömmingsperiod av aldrig skådat format – som på 80-talet dramatiskt avtog. Då fick vi i stället en torskuppgång i Östersjön som vi aldrig förr hade upplevt. Den uppgången avtog sedan, och torsken nådde en bottennivå. Någon skrev: Vem tar den sista torsken? Men vad hände? Jo, plötsligt fanns torsken där igen. Om inte miljön ändrar förutsättningarna lär variationerna fortsätta.

En grundförutsättning för fiske är att man fiskar på ett hållbart sätt. Jag har själv sedan jag var barn fått lära mig att leva av naturen, men på naturens egna villkor. Jag fiskar i samma vatten som mina förfäder, eftersom vi har vårdat vårt fiske och bara tagit ut överskottet. Det gäller vatten där vi förr var rådande över fiskeresursen, men under senare år har spelreglerna ändrats. Sälen, som förr var mycket skygg och undvek människan, har kommit in i våra vikar och flader, och den ställer till med stora problem. Även skarven gör regelbundna besök. Sälen tar den stora fisken och skarven den mindre. Sportfisket tar också sin andel.

Som synes har spelreglerna förändrats, och vi är inte längre rådande över resursen. Något måste göras för att råda bot på problemet – här måste åtgärder till. Förvaltning av säl och skarv måste införas, för de plockar långt mer fisk än vad yrkesfisket gör.

I dag debatterar vi MJU9 *Fiskeripolitik*, och jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på alla reservationer och motioner.

Vattenbruket har stora möjligheter att utvecklas och bidra med nyttig fisk till våra hushåll, men övergödningsproblematiken måste tas på största allvar. Fodret de äter är till största delen framställt av fiskeråvara. Regeringen avsätter under mandatperioden 68 miljoner kronor för att utveckla vattenbruksverksamheten. Även ett regelförenklingsarbete har pågått, och kostnaderna för tillsyn har sänkts. Som har nämnts tidigare beräknas en handlingsplan med åtgärder vara klar under 2014.

Det småskaliga fisket har det väldigt motigt. Delvis beror det på fiskeförbud på vissa arter, men det beror också på att rekryteringen av yngre fiskare nästan helt har upphört – mycket på grund av att det under ett antal år har funnits svårigheter med att få ut behörigheter för att bli yrkesfiskare.

Nu satsas det på att fiskaren själv ska ta hand om sin fångst genom självförädling, såsom rökerier, gårdsbutiker, restauranger med mera. Här

kommer Matlandet Sverige in med stöd och hjälp. Det är också verksamheter som ofta för med sig arbetstillfällen för omkringboende. Jag har själv ganska stor erfarenhet av det.

För att få ett långsiktigt hållbart fiske behövs selektiva redskap. Regeringen har satt till stora summor för att utveckla bättre redskap i samarbete med yrkesfisket. Yrkesfisket jobbar för högtryck för att minska bifångsterna. Ingen vill ju ha bifångster i sina redskap.

Det finns motioner om ålfisket där man kräver noll procents dödlighet, men vi har knappt något ålfiske kvar. Ska man kräva noll procents dödlighet bör man i första hand ge sig på den största boven som är vattenkraften. Ta sedan tag i skarvproblemet. Vi har en ålplan som vi följer, men personligen skulle jag gärna se vissa förändringar i den.

Herr talman! Sanktionsavgifter tas ut om en fiskare gör något fel. Och det är helt rätt att den som felar ska tillrättavisas, men inom fisket har tillrättavisningarna gått väl långt när man inte tar hänsyn till yttre omständigheter. En översyn av regelverket är därför välkommen. Kameraövervakning för att kontrollera att fiskare inte bryter mot regelverket får under inga omständigheter införas utan fiskarens medgivande. Fiskarna är redan den hårdast kontrollerade yrkeskåren i Sverige.

Överlåtbara fiskekvoter måste införas när ett utkastförbud införs, annars riskerar man att stoppa en fiskare som har fiskat slut på sin tilldelning av en fiskart men har kvar av andra fiskarter. Lika regelverk måste finnas för alla nationers fiskare som fiskar inom samma område. När ett utkastförbud införs kan också andra tekniska detaljer ändras. Då kan systemet med begränsningar av antalet fiskedagar ha spelat ut sin roll. Andra tekniska regler kan också på sikt tas bort. Havs- och vattenmyndigheten har beslutat att garnfisket ska ha en fast torskkvot på 3 000 ton. I dagsläget räcker den gott till, men att låsa fast sig kan ha sina risker.

Det finns en motion som kräver att bottentrålning ska förbjudas. Jag håller med motionären om att det i vissa områden är känsliga bottenförhållanden. Problemet med ett totalförbud är det stora sälbeståndet som hotar att omöjliggöra allt garn- och krokfiske. Då är det bara trålen som står till buds, om vi inte ska ha ett fiskeförbud. Men trots att man trålat i hundra år på vissa bottnar finns där alltså gott om fisk. Väl att märka är att i väldigt stora områden av våra hav är trålning inte alls tillåten. Invägning av fisk måste ske på en godkänd våg som är dyr i inköp. Samma regler gäller om man fiskar mängdfiske eller om man har små fångster. Detta är en EU-regel som tyvärr inte har några undantag, oavsett om man fiskar mycket eller lite.

EU, liksom regeringen, vill att fisket ska regionaliseras. Här finns många fördelar som att man lättare kan ta hänsyn till problem av lokal karaktär. Förslag finns om att göra Östersjön till en region, men tar man en sådan stor region måste man också ta hänsyn till Östersjöns helt olika förutsättningar.

Sverige kämpade länge för att höja minimimåttet på Östersjötorsk från 35 till 38 centimeter. Nu vill EU återgå till 35 centimeter. Detta är ett stort resursslöseri. Det vore bättre att höja minimimåttet till 40 centimeter.

Moderaterna strävar efter en långsiktig fiskeripolitik där regelverket så långt som möjligt ligger fast och inte ändras år efter år.

(Applåder)

Anf. 27 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! När man hör Rune Wikström stå och tala här i talarstolen vet man inte om han är partiföreträdare eller vem han företräder, men jag hoppas att det är alliansregeringens politik som han företräder. Annars blir det väldigt svårt att debattera.

När du talade om Östersjön och torsken sade du att plötsligt var torsken där igen. Ja, men det var inte så att det var plötsligt, utan det var en stor diskussion i EU om en torskförvaltningsplan som alla ställde upp på i EU. Den omfattade alla i EU som fiskade i Östersjön. På så sätt fick vi tillbaka torskbeståndet både snabbt och på ett bra sätt och som nu har gett utökade kvoter.

I mitt inlägg sade jag att vi har en ålplan i EU men speciella regler för Sverige. Den ål som går utefter den svenska kusten får vi inte ta, men den som går utefter danska kusten får vi ta, så det gäller att ålen väljer rätt väg.

Vi socialdemokrater är för en reell förvaltningsplan för ålen som gäller alla i EU, precis som det var för torsken. Om vi har ett torskfiskestopp i ett område i Kattegatt gäller det Sverige och Danmark, men det gäller inte Tyskland som får fiska där. Vi har ett förbud att fiska hälleflundra under en viss del av året som gäller Sverige, men det gäller inte Danmark, så när vi kastar i hälleflundran kan danskarna ta upp den. Vi har ett laxfiskeförbud som gäller svenska fiskare i ett område i Östersjön där polacker, tyskar och danskar får lov att fiska lax. Det här har din regering och du sagt okej till.

Min fråga är då: Vad innebär det här för bestånden som helhet? Och varför ska vi ha olika regler när vi fiskar på samma ställe?

Anf. 28 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När laxen blev utfasad i södra Östersjön hade vi en interpellationsdebatt med ministern om detta där Peter Jeppsson var med. Där klargjorde jag tydligt att jag inte var intresserad av vad som hände med den laxen. Nu är det så illa ställt att de andra nationerna kan fortsätta att fiska här och dessutom sälja laxen i Sverige. Jag har varit mycket kritisk till det, och det är ingen hemlighet.

Vad gäller östersjötorsken sade jag i mitt anförande att fiskarter kommer och fiskarter går. Så är det, och så har det varit med torsken förr också.

När jag stod i den här talarstolen för första gången, 2006, och talade om att vi hade ett oerhört stort bestånd av småtorsk i Östersjön blev jag ansedd som en idiot, för det var ingen forskare som hade talat om det. Men det växte till sig så småningom, och det var helt naturligt att den så skulle göra. Vi hade fått lyckade förhållanden för torsken att leka, för torsken måste ha minst 11 promille salthalt i havet för att den ska kunna lyckas med en lek. Har den inte det misslyckas leken.

Får vi bara förhållanden som är gynnsamma kommer fiskebestånd och går. Jag hoppas att det fortsätter så, om inte miljön sätter käppar i hjulen för det.

Anf. 29 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag förstår att detta med förvaltningsplaner har mindre betydelse för regeringen, utan att det mer handlar om miljöproblemen

och om vi får saltvattenintag i Östersjön. Att vi under den period när det var mycket småtorsk i Östersjön hade en förvaltningsplan som gjorde att den fick möjlighet att växa till sig har ingen större betydelse, enligt Rune Wikström. Naturligtvis var det förvaltningsplanen som var avgörande för att vi skulle få ett bra torskbestånd.

Nu hör jag att regeringen är emot att svenska laxfiskare inte ska få fiska lax i södra Östersjön. Det har Rune tydligt deklarerat här, och i hans egenskap av företrädare för alliansregeringen får vi ta fasta på det. Jag hoppas att myndigheterna hör nu att även alliansregeringen tycker att det ska vara samma regler för fiskare i samma områden. Det är jätteviktigt.

Jag tog upp en annan fråga som är viktig för yrkesfisket. Vi har infört en massa regler för laxfiske. Det mesta av laxen kommer att fiskas utefter Norrlandskusten, och den kommer att fiskas i stora ryssjor, laxfällor. 30 procent av dessa laxfällor ägs av fritidsfiskare eller husbehovsfiskare. Det är inte rimligt eftersom det är illojal konkurrens mot yrkesfiskarna. Man slår undan benen på yrkesfiskarna. Man slår också undan beståndsuppskattningen eftersom fritidsfiskarna inte behöver rapportera sin fångst.

Du är emot att vi säger stopp för detta, Rune, eftersom du yrkar avslag på alla motioner. Varför är du emot att ge laxyrkesfiskarna en rimlig konkurrenssituation? Varför är du för att fritidsfiskarna ska få ha dessa mängdfångande redskap som kostar 100 000 styck?

Anf. 30 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Förvaltningsplaner talade jag om för något år sedan när jag senast stod i talarstolen och talade fiskeripolitik. Vi är för förvaltningsplaner. De är bra och ska upprättas och följas. Därmed råder ingen oenighet.

Det råder heller ingen tvekan om att samma regelverk ska gälla för alla som fiskar inom ett område. Så ska det vara.

Att fritidsfiskarna har 30 procent av antalet laxfällor utefter Norrlandskusten är en hävdvunnen tradition. Så har det varit i långa tider. Jag kan inte svara på var de gör av sin fisk; det är upp till dem. Jag vet inte om någon har blivit fälld för något olagligt där.

Anf. 31 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det var bra att Rune Wikström var så tydlig i sin kritik mot vattenbruket. Ett storskaligt vattenbruk i Östersjön med en massa fiskeodlingar skulle kunna få förödande konsekvenser i form av övergödning och fiskar som rymmer från vattenbruket.

Det var också bra att regeringen till slut motsatte sig fiskeavtalet med Marocko. Marocko är ju en ockupationsmakt som ockuperar Västsahara. Det känns som att det satt ganska långt inne, men när oppositionen och den allmänna opinionen tryckte på bestämde sig regeringen för att säga nej till avtalet.

Men, Rune Wikström, varför kan ni inte hjälpa andra fattiga länder i Afrika och Asien, såsom Kap Verde, Madagaskar, São Tomé och Moçambique, att utveckla hållbart fiske? I stället för att våra flottor åker dit och fiskar upp deras fisk skulle pengarna som i dag används till fiskeavtalen kunna investeras i utvecklandet av ett lokalt hållbart fiske med lokal fiskförädling så att de kan konservera och förädla fisk, bygga upp

en lokal förädlingsindustri och få utveckling i sina länder. Varför stöder Moderaterna inte det?

Rune nämnde bottentrålning och uttryckte kritik, vilket var bra. Anser Moderaterna att man ska få bottentråla i marina Natura 2000-områden i Sverige?

Prot. 2013/14:78

5 mars

Fiskeripolitik

Anf. 32 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! I fiskodling är miljöproblemen stora. Annars är jag en varm anhängare av att man ska kunna ha framför allt mindre odlingar för att komplettera en verksamhet.

Vad gäller Marocko har regeringen klart och tydligt satt ned foten. Vi är emot det avtalet. Vi säger dock ja till sådana avtal med länder som vi anser uppfyller kraven på mänskliga rättigheter och allt sådant. Det är bättre att EU är där än att andra nationer som kanhända inte har samma regelverk som vi kommer dit. Vi kräver av fiskare som är ute på andra nationers vatten att de ska följa samma regelverk som vi själva har.

Anf. 33 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Moderaternas enda argument för att inte hjälpa utvecklingsländer att utveckla lokalt hållbart fiske är alltså att om inte EU har nykoloniala fiskeavtal med dessa länder kommer andra länder dit och skaffar sig nykoloniala avtal. Det är ett lite märkligt resonemang.

Man skulle kunna sluta avtal med dessa länder och säga: Ni får biståndspengar för att själva kunna landa fisken, vidareförädla den och utveckla en lokal industri och handel kring det. En förutsättning är dock att ni inte släpper in Ryssland och Kina och låter dem dammsuga era fiskevatten.

Jag tror att det skulle vara en framgångsrik strategi.

Det EU gör är att fortsätta på den koloniala banan. Fokus är på att 700 europeiska fiskebåtar ska kunna köra längs Afrikas kust och fiska upp deras fisk. Man betalar lite i kompensation för det, och man betalar en mindre del – låt mig understryka att det är en mindre del – till utveckling av det lokala fisket. Huvuddelen av pengarna betalas dock för att fiska upp deras fisk. Sedan är det vi som förädlar fisken, bygger upp våra industrier och får utveckling. Utvecklingen sker inte i São Tomé, Kap Verde eller Moçambique.

Det är detta jag vänder mig mot, och jag förstår inte varför regeringen inte kan säga att det är en felaktig politik och att avtalen ska omvandlas till lokala utvecklingsprojekt för dessa länder.

Jag ställde en konkret fråga om bottentrålning i marina Natura 2000-områden eftersom det förekommer mycket bottentrålning i dessa marina skyddsområden i Sverige i dag. Det borde prövas mot miljöbalken. Det görs dock inte, utan man tillåter bottentrålning. Tycker Moderaterna att det är okej?

Anf. 34 RUNE WIKSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Bottentrålningen har i regel pågått under mycket lång tid. Kew Nordqvist tog upp utvecklingen av redskap, och man försöker mer och mer gå över till att få trålborden att bli flytande så att de inte ska göra åverkan på botten. Det är mycket bra. Jag kan dock inte se att det skulle vara någon större katastrof att tråla inom ett Natura 2000-område.

När det gäller EU:s fiske i andra nationers vatten är det naturligtvis önskvärt att pengarna går till den lokala befolkningen. Så står det till och med i avtalen, och jag förutsätter att så också sker på alla håll. Givetvis är det önskvärt att det blir ännu mer av den utvecklingen framöver. Jag vet att Sverige kämpar för en sådan utveckling.

Anf. 35 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga 17 reservationer.

Det är visserligen 17 reservationer, men jag kan inte se speciellt stora motsättningar i fiskeripolitiken i den svenska riksdagen. Vi har ganska stor samsyn vad gäller de stora dragen och ramarna. Vi har liknande utgångspunkter, även om det varierar hur vi driver frågorna.

Inte minst gäller det EU-perspektivet. Många beslut fattas ju där. Jag kan hålla med Jan-Olof Larsson som i sitt anförande tog upp att en av de saker vi måste driva hårdast är att även om vi går före måste det till slut gälla hela EU så att vi inte fastnar i att syssla med bara våra lokala svenska förhållanden.

Det är viktigt att se att det finns ett nationellt utrymme som vi kan utnyttja och som vi rör över själva ganska mycket, utanför de stora EU-perspektiven.

Herr talman! Senast vi diskuterade reformeringen av EU:s fiskeripolitik var den inne i ett spännande slutskede med beslut. Nu kan vi säga att den är inne i ett viktigt genomförandeskede. Utgångspunkten nu är densamma som då. Det handlar om att vi måste få maximal hållbar avkastning från havet och om att ha fiskepopulationer på en nivå som gör att vi långsiktigt kan få goda fångster och inkomster och nyttja livsmedel från havet.

I det här sammanhanget vet jag att det finns en reservation om att fiskeflottan ska anpassas efter vad bestånden tål. Detta är naturligtvis en självklarhet när man diskuterar att man ska ha en långsiktigt hållbar avkastning. Annars lär man inte kunna uppnå det målet.

När det gäller genomförandet vill jag lyfta fram två viktiga verktyg som vi måste lägga stor kraft på. Det ena är de fleråriga förvaltningsplanerna. Tyvärr fattas det väldigt många förvaltningsplaner. Vi ska vara glada över dem som finns, men många fattas.

Det andra har med förvaltningsplanerna att göra, och det är att vi måste genomföra ett fungerande system för utkastförbud. Det gäller både att vi får fungerande system på land och att vi får fungerande kontrollsystem, så att det gäller alla.

När det gäller att få förvaltningsplaner på plats vill jag lyfta fram ett exempel från Skagerrak och Kattegatt. Det är faktiskt så illa att även om sillfisket i Kattegatt och Skagerrak är hållbart kan det inte MSC-märkas i och med att det fattas en förvaltningsplan för detta område.

Detta medför i sin tur att man inte kan uppfylla de krav som kommer från beredningsindustrin. Det finns ett långt perspektiv här. Konsumenten kräver MSC-märkning, och då ställer industrin upp sina krav. Det är rent tragiskt att vi inte kan få en förvaltningsplan på plats så att fisket kan bli certifierat. Det finns en förvaltningsplan för sillen i Nordsjön, så där är den MSC-märkt. Men det är den inte i Kattegatt och Skagerrak.

Ett annat bra exempel är den aktuella debatten om nordhavsräkan på västkusten. Det finns lite olika signaler där. Världsnaturfonden gick ut och satte rött ljus på den. Jag vill påstå att det berodde på att förvaltningsplan saknas och att man anser att det brister där. Det handlar inte alls om att västkusträkan är utrotningshotad. Från Havs- och vattenmyndigheten är man tydlig med att det har funnits synpunkter på förvaltningsplanen men att det finns vetenskaplig grund för de kvoter man fastställer.

Problematiken rör egentligen inte att fisket inte är hållbart utan att vi måste få ordning på systemet. Frågan är komplex och blandar förvaltningsplan, utkastförbud och selekterande redskap.

Det är en ödets ironi att de som jobbat hårt och ambitiöst med att få fram selekterande redskap för räkfisket på västkusten blir bojkottade. Det handlar både om större maskor för att släppa igenom småräkor och slippa dumpa dem och föra dem i land och om att ha rist framför trålarna för att kunna selektera bort fisk. Det är väldigt dumt att ta död på det bestånd man ska leva på senare. Att just den gruppen blir bojkottad tror jag känns lite avigt för de flesta, åtminstone för mig.

Generellt är utvecklingen av selekterande redskap en av grundpelarna när det gäller att få ett fungerande utkastsystem. I grunden handlar det om att man ska undvika oönskade bifångster, och det är då det blir aktuellt vad man ska göra med sådana fångster. Historiskt sett har de dumpats i havet. Men nu finns det ett tydligt förbud mot det, och då måste vi naturligtvis skaffa system för detta.

Det är bra och glädjande att regeringen satsar ett antal tiotal miljoner över några år på frågan för att understödja den utveckling som redan pågår. Ofta handlar det om brist på pengar, men det är inte så väldigt mycket pengar.

De svenska pengarna kan man förhoppningsvis trappa upp lite genom medfinansiering från Europeiska havs- och fiskerifonden, när den kommer ordentligt på plats.

Herr talman! Detta för mig osökt över till frågan om bottentrålning. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har en reservation och vill att all bottentrålning ska förbjudas i svenska vatten. Det står i viss motsatsställning till vad Jan-Olof Larsson sade om att vi ska ha samma regler i hela Europa.

Jag tycker att man gör det väldigt enkelt för sig när man diskuterar bottentrålning som bara en sak och som svart och vitt. När det gäller beskrivningen av bottentrålning i reservationen är det klart att den typen av trålning inte är bra. Det är tunga, stora redskap som raspar upp botten och gammal ammunition. Vi kan vara ense om att den typen av bottentrålning inte är bra.

Det finns naturligtvis många skyddsvärda områden där bottentrålning inte ska ske över huvud taget. Det är nog alla – inklusive näringen, vill jag påstå – helt överens om.

Jag tycker att vi även borde kunna blir överens om att bottentrålning är ett väldigt brett begrepp och att det pågår mycket bra utveckling där. Det är kanske inte riktigt relevant att driva en förbudslinje, för det finns fisken som är svåra att utföra utan bottentrålning. Då bör man naturligtvis hellre bejaka utveckling så att man får bort de flesta skadorna på botten.

Utskottet lyfter fram ett exempel från Smögen och Fiskareföreningen Norden, där man har jobbat ambitiöst för att få fram trålar som i princip bara nuddar botten. Jag vet att Kew Nordqvist sade att man ska ha förbud till dess att man har dessa trålar, men jag tror inte att man kan förbjuda och sedan säga: Kom igen om fem år och börja tråla när ni har trålen på plats.

I och med att det här har pågått i hundra år måste man bejaka den utveckling som sker och inte bara gå förbudsvägen och tro att det händer något sedan. Då har man dödat det fisket, vill jag påstå.

Det är den typen av arbete som ska uppmärksammas och stödjas. De pengar och anslag på 38 miljoner under tre år som nu kommer kan vara en stor bit i det sammanhanget.

Herr talman! Om vi går över till partnerskapsavtal med tredjeland tror jag inte att det är någon här i riksdagen som tycker att det är en särskilt kul historia. Jag kan hålla med Jens Holm där. Jag tror att Sverige egentligen skulle vilja lägga ned detta.

Vi röstade nej till Marockoavtalet, men det är på plats nu. Marocko säger att de ska satsa i Västsahara, men med tanke på historien känner man sig ganska otrygg med ett sådant löfte. Vi ska fortsätta att rösta nej till Marockos avtal. Det är helt klart.

Det finns vissa kriterier i de bilaterala partnerskapsavtalen: hållbarhet, man ska stödja det lokala fisket och det ska vara rättssäkert, demokrati, mänskliga rättigheter och hela den biten.

Ni var inne på Sveriges insats i sammanhanget. Vi vet – även Jens Holm vet det – att avtalen kommer till stånd ändå, och Sveriges stora insats är att få det åt rätt håll. Rätt håll är att biståndsbiten blir större och större. Vi har haft diskussioner om detta i många år, och jag ser ingen motsättning i frågan. Jag håller därför inte med Jens Holm om att oppositionen har släpat fram regeringen. Målet har varit detsamma, men medlen har möjligtvis varierat lite över tid.

Jag tror att det är bra att vi säger nej till avtalen vid lämpliga tillfällen för att markera vad vi tycker i frågan från svensk sida.
(Applåder)

Anf. 36 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! För att börja med bottentrålingen: Vi i Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill stoppa den helt och hållet, men Lars Tysklind och Folkpartiet vill inte det. Då har jag ett förslag till en liten kompromiss: Kan vi inte åtminstone bestämma att inte acceptera bottentråling i Natura 2000-områden? Det skulle jag vilja veta från Lars Tysklind.

Vad gäller fiskepartnersavtalen med utvecklingsländer: Jag sade i mitt anförande att det har skett en utveckling åt det positivare hållet från regeringen och när det gäller den överenskommelse som gjordes i EU, där man ställde upp vissa kriterier för de här avtalen.

Men grundproblemet kvarstår tyvärr. Ursprunget till avtalen är ju inte någon välvilja från Europa, att man ska hjälpa fattiga länder att utveckla hållbart fiske, utan ursprunget är att Europa eller EU består av flera gamla kolonialmakter som har en historia av att man har fiskat i Moçambique, Kap Verde, utanför Marockos och Mauretaniens kust och så vidare. Nu när fiskevattnen håller på att ta slut i Europa måste man fiska någon annanstans.

Därför tycker jag att det vore bra om vi i den här församlingen kunde vara helt överens om att vi beträffande avtalen med syfte att europeiska flottor ska komma till andra länder och fiska ska driva att den aspekten ska bort och att de ska omvandlas till biståndsprojekt för att utveckla lokalt och hållbart fiske. Skulle vi inte kunna vara överens om det? Då kan ni rösta för Vänsterpartiets reservation 12.

Anf. 37 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Först beträffande bottentråkning: Kompromisser är bra. Det trålas till och med i marina nationalparker, men det sker med ett mycket strikt regelverk. Jag är mycket mer inne på att man ska ha strikta regelverk egentligen överallt. Man avgränsar de områden där man kan tråla även inom dessa områden. Det viktiga är att man utvecklar redskapen och har strikta regler. Och handlar det om ett Natura 2000-område, en nationalpark eller något sådant har man naturligtvis ännu striktare regler.

När det gäller partnerskapsavtalen kan jag hålla med om grundproblemet. Från min och Folkpartiets sida har vi sagt att vi gärna vill utveckla avtalen. Men vi ser det inte som fruktbart att göra det ensidigt från svensk sida, utan den roll som Sverige kan spela i EU är att försöka gå åt det håll som Jens Holm och även vi vill.

Det var något viktigt som Jens Holm tog upp förut: Ska vi lämna ett område måste vi på något vis ha något slags exklusiv rätt att styra att ingen annan fiskar där. Det måste finnas ett villkor så att det inte blir en sådan situation som Rune Wikström tog upp, att någon annan är där och det blir etter värre. Det vittnas i viss mån även från berörda länder om att EU har varit en positiv faktor på det sättet.

Jag håller med om att det finns ett grundproblem i detta. Det kan vi vara överens om. De här avtalen är egentligen inget som Sverige ska understödja, men vi måste ändå arbeta med dem.

Anf. 38 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vad gäller fiskeavtalen med utvecklingsländer roade jag mig med att läsa EU:s socioekonomiska analys av avtalet med Kap Verde. Där konstateras det att man varje år betalar ungefär 550 000 euro i ersättningar för europeiska fiskeflottor och en mindre del för att utveckla det lokala fisket. Om man läser lite längre fram i rapporten kan man titta på fångstvärdet av den fisk som man landar och sedan nästan oavkortat för vidare till europeiska hamnar, där fisken förädlas. Det fångstvärdet låg på 4,4 miljoner euro varje år, alltså åtta gånger mer än vad man betalar enligt avtalet.

Lite förenklat skulle man kunna säga: För varje euro som EU betalar till Kap Verde tar man tillbaka 8 euro som man vinner genom förädling av fisken. Det tycker jag är ett tydligt exempel på hur avtalen i första hand är till förmån för de europeiska länderna och inte har fokus på att man ska utveckla fisket i de lokala länderna.

Ja, Lars Tysklind är helt övertygad om att man kunde få de här länderna att gå med på: Ni får alla pengar, och vi utvecklar lokalt och hållbart fiske, och det enda kravet är att ni inte släpper in ryssar och kineser och låter dem dammsuga era kuster. Jag är rätt säker på att de själva är intresserade av att utveckla det lokala fisket. Men då måste det finnas ett

land i EU som driver den politiken, och det skulle kunna vara Sverige. Men Sverige driver inte den frågan i dag, och det tycker jag är synd.

Frågan om bottentrålningen ställer jag utifrån det faktum att det förekommer mycket bottentrålning i marina reservat i Sverige. Jag undrar: Vad har vi marina reservat för, om vi inte ska ha ett högre skydd i de områdena? Då borde ett minimikrav vara att vi inte tillåter bottentrålning – eller?

Anf. 39 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag har motsatt uppfattning. Jag tycker att Sverige verkligen driver de här frågorna kring partnerskapsavtalen. Jag tror inte heller att det – om vi kunde komma överens med EU – skulle vara svårt att säga: Ni får de här pengarna bara ni stänger ute andra och utvecklar ert eget fiske. Jag tror att det är ganska lätt att sälja det till de berörda länderna. Däremot tror jag att vi kanske har längre väg att gå inom EU – att det snarare är problematiken i sammanhanget.

Jag tycker att det är bra att Sverige säger nej ibland, när man tycker att man inte kan gå med på något. Men att driva en helt annan politik och inte vara med i diskussionen i EU för att omforma de avtal som finns tror jag är fel väg att gå. Men sedan kan vi se framför oss att vi måste komma dithän att dessa länder utnyttjar sina egna tillgångar.

Beträffande de skyddade områdena gäller det att identifiera vad som är skyddsvärt, vad man ska skydda. När man reglerar fisket måste man kunna garantera att de skyddsvärdena inte går förlorade. Det är egentligen vad det går ut på. Då tycker jag att det är grovt att bara förbjuda en typ av fiske. Det pågår en bottentrålning under strikta förhållanden. Jag känner mest till det som pågår i nationalparken i norra Bohuslän, och där har jag fullt förtroende för att de klarar att skydda de värden som finns där.

Anf. 40 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Räkfisket tog Tysklind upp. Jag vill egentligen bara kommentera lite grann. Det kan vara besvärande att de danska räkfiskarna landar mer småräkor än de svenska. Det kan vara ett tecken på att det kanske inte är så bra. Eller är det bra? Har vi så fina redskap att vi redan nu stänger ute småräkorna?

En effekt som detta har fått är att räkfiskarna vill miljöcertifiera sig enligt Krav. Det tycker jag är positivt.

Sedan, Lars Tysklind, tycker jag att tredjelandsavtal är bra. Vi har en samsyn här. Samtidigt tycker jag nog att den kritik som Jens Holm har är lite besvärande. När man säger till folk att EU fiskar på andra sidan jorden kommer naturligtvis frågan: Varför då? Jag delar din syn, och framför allt delar jag Jens Holms syn. Men för tillfället ställer vi oss i alla fall bakom detta.

Bottentrålning var det jag skulle prata om. Bottentrålningen virvlar upp en massa från botten och ger effekter på systemet där. Vi har pratat om utveckling av nya trålar. Då undrar jag: Skulle man kunna tänka sig ett moratorium medan vi diskuterar?

Anf. 41 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Som jag uttryckte i mitt anförande tror jag inte alls på ett moratorium. Vi har ett fiske, och det måste pågå för att man ska få en

utveckling. Det sker en utveckling för att man har ett fiske att skydda. Tar man och stänger fisket har man i princip tagit död på både fisket och utvecklingen, vill jag påstå.

Det finns väldigt tydliga incitament även för fisket självt att ha bra redskap. Det finns både miljöaspekter och selekterande aspekter. Men sedan finns ytterligare en faktor: Kan man få redskap som går väldigt lätt över botten sparar man oerhört med bränsle. Den typ av trålning som ni beskriver i er reservation är extremt kostsam. Det är nästan ingen som kör ned i botten på det sättet, för det är för dyrt. Det finns alltså många incitament i detta, och allting finns med i utvecklingen. Det gäller naturligtvis att både spara bränsle och spara miljön, och det sammanfaller till slut på något sätt, eller hur?

När det gäller räkfiske är det jättebra att man nu går in och Kravmärker sig. Ännu bättre är att det fanns sju båtar som uppfyllde kraven och kunde Kravmärka sig nästa dag. Och det är kanske det som är det viktiga egentligen, inte att de har en stämpel i fören. Detta är någonting som man har utvecklat över tid, och det kan man vara stolt över.

Anf. 42 KEW NORDQVIST (MP) replik:

Herr talman! Jag delar naturligtvis uppfattningen att utvecklingen med Kravcertifieringen är väldigt bra. Den gör det också lättare för konsumenterna att välja rätt.

Ett moratorium är en tidsbegränsad åtgärd. Jag vidhåller att man under tiden skulle kunna utveckla redskap till vad man tror är skonsamma fiskemetoder. Jag kommer att rösta för vår reservation.

Anf. 43 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Då kan jag meddela Kew Nordqvist redan nu att jag inte kommer att rösta för den reservationen.

Det finns flera aspekter på detta i den utveckling som sker. En av förutsättningarna är att vi har ett aktivt fiske, för det är aktivt fiske som deltar i processen. Det är inte så att det utvecklas trålare på ett sätt och att man fiskar på ett annat, utan utvecklingen sker i tätt samarbete med näringen. Det är det som är förutsättningen för en bra utveckling mot fungerande redskap med stor acceptans. Jag tror definitivt inte på ett moratorium. Jag tror att det skulle vara kontraproduktivt i detta sammanhang.

Anf. 44 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Regeringen och Centerpartiet arbetar för ett hållbart fiske i Sverige, i Europa och i världen. Det finns, som vi alla vet, allvarliga problem med den väldiga överkapaciteten av fiskefartyg och fångstresurser i världen. Därför är de svenska och internationella ansträngningarna för att genom olika regleringar minska fisket nödvändiga, även om de kan upplevas som enormt hämmande, krångliga och orättvisa av dem som fiskar.

Krångheten är självfallet inget självändamål, utan regler ska alltid utformas så enkelt som möjligt. Men de detaljerade regelverken vad gäller fiskeredskap, tillåtna fiskedagar och kvoter och kontrollen av dem är närmast bedövande. En fiskeföretagare i dag, liten eller stor, måste kunna fiska. Men det måste också till ett väldigt tålmod och stora insikter i regelverk och byråkrati. Sådan är verkligheten.

Det är viktigt att framhålla vilken oerhörd resurs världshavens och sjöarnas enorma fisktillgångar utgör. Till exempel utgör fisk en primär proteinkälla för cirka en miljard människor.

Det behövs samarbete och gemensamma regelverk i EU och i världens hav. Fisken är ju en gemensam resurs som verkligen vandrar mellan hav och som drabbas av utfiskning om vi inte har nödvändiga begränsningar och regleringar.

EU:s fiskeflotta omfattar i dag 60 000–70 000 fartyg. I Sverige är de en bit över 1 000. Antalet fiskefartyg minskar, eftersom kapaciteten är för stor i förhållande till bestånden. I Sverige arbetar ca 4 000 personer som fiskare eller i fiskeindustrin. De gör viktiga insatser under ofta besvärliga förhållanden med många begränsningar. Det är ofta – det ska sägas – en tuff verklighet och en pressad lönsamhet för dessa företagare. Centerpartiet och regeringen arbetar för goda förutsättningar för fiskeribranschen utifrån principen ”bruka utan att förbruka”.

I dagens motionsbetänkande behandlas olika frågor kring fiske och vattenbruk. Oppositionen vill, som oppositioner ska, lite mer på en del punkter än vad regeringen föreslår. Jag vill ändå glädja mig åt att vi har en stor samsyn i Sveriges riksdag – och även vad gäller de svenska ledamöterna i EU-parlamentet, tycker jag – kring det som landsbygds- och fiskeriminister Eskil Erlandsson med stor kraft driver i dessa frågor. Det är en styrka för Sverige och en styrka för fiskarna i världshaven och i EU:s vatten.

Det är val i år, och kanske kan det ha något samband med att det är många fler reservationer i år jämfört med förra året. Många av reservationerna understryker dock egentligen det som vi alla är överens om och jobbar för.

Utkast av fisk i samband med fångst är ett stort problem, och det är viktigt att det stoppas. Det är också viktigt att utveckla och nyttja effektiva selektiva fiskeredskap. Sverige är starkt drivande i bland annat dessa båda frågor.

Fiske och vattenbruk må ha bekymmer i världshaven men är ändå en väldig förnybar resurs som vi bör göra allt för att utveckla väl. I Östergötland finns en engagerad fiskeeldsjäl, Jonny Ståhl, som inspirerat till motion 2013/14: MJ429 om insjöfiskets möjligheter.

Det finns en rikedom av fisk och en god potential för att öka produktionen och fångstuttagen. Sverige har 95 000 sjöar. Hjälmarens svarar ensam för en tredjedel av det svenska insjöfisket. Det finns utvecklingspotential. Hur mycket proteinbiomassa kan de svenska insjöarna producera, och vad kan den användas till? Här är kunskapen lite för dålig, och det bedrivs inte tillräckligt mycket forskning med den inriktningen. Brax, mört och övrig vitfisk borde ses som en slumrande resurs som borde kunna fångas i växande mängder och nyttjas till nya spännande ändamål.

Det är mycket som förenar de nordiska länderna vad gäller insjöfisket, och det arbete som sker i Sverige bör i hög grad samordnas med dem.

Utskottet gör i betänkandet en god genomgång av det omfattande arbete som görs för att utveckla det svenska vattenbruket. Flera talare har varit inne på det i dag. Det finns en strategi framtagen, och en handlingsplan är på gång. Förslaget är att motionen ska besvaras med det. Det är

okej, och jag är övertygad om att motionens förslag, som jag här har redovisat, kan vara konstruktiva bidrag i det fortsatta arbetet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Prot. 2013/14:78
5 mars

Fiskeripolitik

Anf. 45 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Du kommer från Centerpartiet, Staffan Danielsson. Er miljöminister Lena Ek brukar ofta i internationella sammanhang understryka vikten av att fasa ut miljöskadliga subventioner. Det här var också någonting som slogs fast på den stora miljökonferensen i Nagoya i Japan för några år sedan. Inom EU brukar Sverige och inte minst Lena Ek driva linjen att man på EU-nivå ska fasa ut så kallade miljöskadliga subventioner.

En stor del av de subventioner som går till att göra det sämre för miljön finns inom fisket. EU:s fiskerifond omfattar tiotals miljarder kronor varje år i direkta subventioner till fiskeindustrin.

Organisationen Oceana gjorde en genomgång av de europeiska fiske-subventionerna och konstaterade att Sverige fick genom statliga anslag och från EU ungefär 1 ½ miljard i rena subventioner till fiskeindustrin. Det är långt mer än vad vi lägger på vatten- och miljövård av hav och vatten i Sverige. Mycket märkligt, tycker jag.

Vi i Vänsterpartiet har en reservation, det är reservation 3, där vi anför att vi vill fasa ut alla miljöskadliga subventioner inom fiskeriverksamheten. Nu har alliansregeringen gett ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att se över de här subventionerna, och det är bra. Men då ska man bara se över de icke skatterelaterade miljöskadliga subventionerna. Man tar alltså inte med subventioner som kan handla om nedsättning av koldioxidskatten eller att man inte betalar skatt på bränsle exempelvis.

Jag skulle vilja fråga dig, Staffan Danielsson, varför ni har gjort en sådan omdefinition av miljöskadliga subventioner.

Anf. 46 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill ge Jens Holm klart besked på några punkter. Ja, jag kommer från Centerpartiet. Ja, Eskil Erlandsson och Lena Ek är ministrar från Centerpartiet, politiska giganter jämfört med en enkel riksdagsledamot som jag.

Jens Holm tar upp en viktig fråga här. Grundinriktningen, att miljöskadliga subventioner ska fasas ut, är vi överens om. Det finns säkert, som Jens Holm sade, en del sådana inom fisket.

Uppdraget till myndigheten har jag inte varit med och jobbat fram, så jag kan inte riktigt göra några överväganden där, utan jag får hänvisa till giganterna Eskil Erlandsson och Lena Ek, som har full inblick i detta. Inriktningen från regeringen och från oss i Centerpartiet är glasklar, att jobba för en bättre miljö i alla avseenden och givetvis inte ha subventioner som styr åt fel håll. När man ger utredningsuppdrag måste man ibland avgränsa, och det har uppenbarligen gjorts här.

Anf. 47 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Bra att vi vet att Staffan Danielsson och flera andra är centerpartister, även om de ibland låter väldigt olika. Vissa säger att de vill värna landsbygden, och på andra verkar det mer som att de har bosatt sig vid Stureplan eller någon annanstans i Stockholms innerstad. Men vi lämnar det åt sidan.

Jag kan förstå att det kan vara svårt för Staffan Danielsson att gå in i alla detaljer kring de miljöskadliga subventionerna. Jag tycker bara att det är lite märkligt att man undantar kanske den största delen av de miljöskadliga subventionerna, nämligen dem som är skatterelaterade. Dem borde man självklart också se över med sikte på att fasa ut dem.

Jag kan ta upp en annan fråga som jag inte riktigt fått svar på tidigare, och det gäller bottentrålning i marina reservat. Nu tänker jag särskilt på Natura 2000-områden. Ungefär 5 procent av Sveriges hav är Natura 2000-områden. Det är inte särskilt stora arealer som vi talar om. Där ska man visa särskild hänsyn till den marina miljön. Samtidigt tillåts storskalig bottentrålning i de här områdena.

Anser Centerpartiet att bottentrålning åtminstone i Natura 2000-områden borde stoppas?

Anf. 48 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet vill väldigt många saker – utveckla landsbygden i hela Sverige och utveckla städerna. Så är det. Även Vänsterpartiet vill ibland alldeles för många saker, och så är det i politiken.

Jens Holm tog upp bottentrålning och fiske i Natura 2000-områden. Natura 2000-områdena ska skötas med beaktande av miljöaspekter. Samhällets verksamhet ska begränsas där när så är nödvändigt. Nu tar Jens Holm upp *en* verksamhet, fiske, med *en* speciell metod, bottentrålning, och ställer frågan: Ska inte just denna speciella metod överallt där det finns Natura 2000-områden stoppas?

Jag tycker att Lars Tysklind formulerade sig väl i den frågan. Man får se upp med det, och man får utvärdera det. Vi har stora områden som är undantagna från bottentrålning. Vi ska jobba för att det ska bli mycket bättre. Att däremot säga att den självklart ska vara helt förbjuden i alla Natura 2000-områden är ett för starkt steg, tror jag. Försiktighet gäller, och det gäller att jobba för att begränsa bottentrålning i Natura 2000-områden och jobba för att det blir så bra som möjligt. Jag hänvisar som sagt till det resonemang som Lars Tysklind förde och som jag tycker att han utvecklade väl.

Anf. 49 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Fiskeripolitiken är oerhört viktig. Det handlar om näringsrik föda och en levande kust – vi har den längsta kusten inom EU. Det handlar om arbetstillfällen, om hur vi förvaltar våra tillgångar och om människors välmående på flera plan.

Det är säkert fler än jag som har stått i styrhytten på en fiskebåt och upplevt frihetskänslan när båten stävat ut mot det öppna havet. Ju längre ut på det bottenlösa blå man kommer, desto mindre blir båten och desto större blir havet. Säkert har fler än jag känt sig utlämnad när havet börjar

röra på sig och vågorna ska bemästras. Jag minns att jag brukade se på min far i styrhytten på GG 346 Libanon från Öckerö. Han stod helt lugn trots att båten ibland försvann i en djup vågdal för att sedan lyftas upp igen av ett brusande hav. Två av min fars kusiner var för övrigt riksdagsledamöter och talespersoner för yrkesfiskarna.

Jag minns den glädje som yrkesfiskarna hade, glädje och stolthet över sitt yrke. Denna stolthet och glädje har stegvis förlorats i takt med att myndigheter och organisationer jagat yrkesfisket och skapat en bild av att yrkesfiskarna försöker tömma havet på fisk. Men yrkesfiskarna är beroende av vad som finns i havet och är medvetna om att ett gott förvaltande skapar möjligheter för kommande generationer.

Under lång tid har myndigheterna och även ansvariga politiker i olika regeringar vägrat att lyssna på yrkesfiskarnas kunskaper. Man har ensidigt lyssnat på forskarna, och det är naturligtvis viktigt att lyssna på forskarna. Men man har låtit bli att lyssna på dem som varje dag lever med och ständigt diskuterar vad havet ger.

Nu har någonting hänt när vår landsbygdsminister lagt örat till vågbruset och börjat lyssna in yrkesfiskarnas åsikter, och det är väldigt positivt när det gäller att utveckla detta triumvirat av politik, forskare och själva näringen.

Herr talman! En mycket kränkande åtgärd för en yrkesfiskare är naturligtvis att tvingas kasta tillbaka fisk i havet. Det har varit en direkt följd av EU:s fiskeripolitik och känts väldigt stötande, inte bara för yrkesfiskarna utan också för befolkningen i stort. Jag är därför glad att miljö- och jordbruksutskottet vid tidigare behandling av frågan uttalat att utkast av fisk är ett oacceptabelt resursslöseri. Alliansregeringen har varit pådrivande, och nu ser vi resultatet när utkast av fisk förbjuds inom EU. Det är stort; det är ett paradigmskifte i jämförelse med tidigare EU-politik.

Det är nu viktigt, som flera motioner tar upp, att selektiva redskap utvecklas. Det har varit ett ganska lamt intresse från regeringar omkring det tidigare. Trots påstötningar har regeringar liksom inte nappat på just det här med utvecklingen av redskapen. Det är mycket glädjande att regeringen under 2014–2017 satsar 38 miljoner på redskapsutveckling.

I Bohuslän har räkfiskarna gått före i sin omsorg om räkfisket och själva gjort trålmaskorna större än vad EU krävt, alltså 45 millimeter i stället för 35 millimeter. Flera har ytterligare utvecklat redskapen för att få den mindre rakan att passera ut ur trålen. Sveriges Fiskares Riksförbund driver på för att förbättra redskapen ytterligare.

När Världsnaturfonden kom med sin konsumentguide som rödlistade Nordsjöräkan, alltså den råka som fiskas i Skagerrak, blev reaktionen väldigt stark. Havs- och vattenmyndigheten ansåg att det fanns utrymme för fortsatt fiske, liksom Lysekils havsfiskelaboratorium. Även landsbygdsministern förklarade att han kommer att fortsätta att äta räkor som fiskas i Västerhavet.

Det finns många goda intentioner i motionerna, men det händer mycket på området. Det gäller också övervakning av fiskefartygen i samband med förbudet mot utkast av fisk. Yrkesfiskarna är troligen den mest övervakade yrkesgruppen i Sverige. Det har redan tagit alldeles absurda proportioner med böter om man lägger till båten före fastställd tid eller kommer några minuter för sent. En fiskebåt lade till vid hamnen

tio minuter före den tid då lasten skulle lossas och fick 10 000 kronor i böter.

Än mer kränkande är den nya regeln att yrkesfiskaren är den som ska väga fisken vid lossning. Först har man vägt fisken med en våg, som för övrigt kostat 70 000 kronor och som man har fått certifiera för 10 000. Efter att ha vägt fisken till sjöss och laddat ned all information digitalt ska man väga fisken en gång till när man kommer i land. Före den 1 oktober förra året var det myndigheten som vägde vid lossning. Nu är det yrkesfiskarna som efter ett slitsamt arbete på havet ska väga fisken en gång till. Det har nyligen hänt att yrkesfiskare vägrat att väga fisken i hamn och därmed hotats med vite.

Men den mest absurda övervakningsmetoden av alla måste ju vara kameror ombord. Tänk dig att du har en kamera på din arbetsplats som hela tiden registrerar dina rörelser. Det låter som ett aprilskämt, men det är faktiskt någonting som kan bli en realitet för yrkesfiskaren.

Herr talman! Ett viktigt uppdrag som Havs- och vattenmyndigheten fått är att tillsammans med Statens jordbruksverk analysera balansen mellan den svenska fiskeflottan och tillgängliga fiskemöjligheter. Att det här sker i dialog med näringen är väldigt positivt. Det handlar om EU:s fiskereform, och det är ju helt rätt att fiskeflottan ska anpassas – men då likvärdigt i hela EU. Det har hänt mer än en gång att Sverige har varit Bror Duktig, och det har ibland missgynnade det svenska fisket i relation till våra grannar och övriga Europa.

Genom Baltfish i Östersjön skapas ett regionalt ansvar kring fiskeripolitiken. Regeringen ser positivt på den regionala förvaltningen och möjligheterna att öka det regionala samarbetet kring Östersjön. Det gäller också Skagerrak. Där finns det i dag obalans mellan medlemsstaterna och Norge. Skillnaden är att Norge har ett utkastförbud sedan flera år men har en pragmatisk syn. Norrmännen – för övrigt världens gladaste folk – har ett minimimått på räkan på sex centimeter. Man kan fråga sig vad som sker med den mindre räkan. Kan det vara så att den kastas tillbaka i havet?

Det känns lite märkligt att det nu, efter alla restriktioner mot yrkesfiskarna, talas varmt om regelförenkling. Det är inte en dag för tidigt! Havs- och vattenmyndigheten, HaV, har ett uppdrag att komma med förslag på minskade administrativa kostnader och regelförenklingar. Det här ska redovisas den 1 april i år, och det är viktigt att det blir resultat.

HaV ska också undersöka och analysera hur det har gått med de överförbara fiskerättigheterna. Det handlar inte minst om det småskaliga fisket. De överförbara fiskerättigheterna infördes 2009, och det småskaliga fisket fick reserverade andelar när det gällde det pelagiska fisket. Det handlar om kust- och regionalkvoter. Det har skapat lönsamhet i det pelagiska fisket igen och reducerat den större pelagiska flottan med 60 procent – en flotta där ingen var lönsam för några år sedan.

Nya fiskare har kommit till. Det har gynnat näringen. I debatten tvingas de sälja, men den som har ett intresse av att utveckla sin verksamhet har en möjlighet i både Östersjön och Skagerrak.

Herr talman! Jag känner flera av det åttiotal ålfiskare som finns på västkusten. Alla inser hur viktigt det är med ett fungerande ålfiske och hur viktigt det är att det vidtas åtgärder som ger förbättrade möjligheter för ålen att vandra upp- och nedströms i sötvatten. Utskottet har ju tidi-

gare sagt att det är angeläget att åtgärder vidtas för att minska dödligheten för ål vid passage av kraftverksturbiner.

Här har regeringen tillsatt en utredning för att se på problemet och föreslå åtgärder. Vandringsvägar förbi vattenkraftverk hör ju till civilutskottet, där jag för övrigt har min normala tillvaro, men vikten av att förbättra vandringsvägarna för ål och fisk i sjöar och vattendrag delas av miljö- och jordbruksutskottet.

När det gäller det åttiotal ålfiskare på västkusten som jag nämnde införde dåvarande Fiskeriverket ett ensidigt stopp för fiske av gulål på västkusten 2011. Ålfiskarna lovades av Fiskeriverket ersättning för utebliven inkomst och för redskapen. Detta löfte om ersättning har märkligt nog ännu inte infriats.

Herr talman! Utvecklingen av trålar är viktig. Det selektiva trålfisket med rist gör hela tiden framsteg och minimerar bifångsterna. En botten-trål kan regleras och kan styras hur högt den ska gå ovanför botten, och det är naturligtvis ett steg i rätt riktning. Försök med sådan trål har utfallit positivt.

Någon motionär vill förbjuda botten-trålning. Men det är ju den vanligaste formen av trålning. Botten-trålning sker oftast på samma områden hela tiden, av två skäl: Det är dels där man kan tråla, dels där fisken uppehåller sig, så att det är lönsamt. Som någon sade tidigare sparar man dessutom bränsle till båten.

Om botten-trålning nu är så skadlig som det sägs kan man fråga sig varför fisken återfinns på samma platser år efter år. Den här önskan om ett förbud mot botten-trålning är ett sätt att attackera fisket som näring. Säg nej till botten-trålning, och det är ajöss med svenskt fiske. Det är ingen miljöfarlig verksamhet, och med nya, förbättrade trålar kommer det inte att vara ett framtida problem.

Herr talman! När det gäller de svenska vattenbruken är de, liksom det småskaliga fisket, viktiga, inte minst för landsbygden. Det är också glädjande att regeringen satsat pengar – tillsammans med EU:s fiskefond 68 miljoner under mandatperioden – till det småskaliga fisket.

Vattenbruket är en viktig nisch för näringen på landsbygden. Utmaningen är att kombinera ekonomisk, ekologisk och social hänsyn. För det har Jordbruksverket, som tagit över ansvaret för att förbättra vattenbruksnäringen, lagt en strategi fram till 2020 – en strategi som kan stärka den växande vattenbruksnäringen. Syftet med strategin är att skapa ett växande och hållbart vattenbruk som är miljömässigt rätt och inte påverkar klimat och ekosystem negativt.

Miljödepartementet bedömer att det finns en stor potential att utveckla ett miljömässigt hållbart vattenbruk i ett samarbete med EU:s fonder. En handlingsplan som ska ge förslag på konkreta åtgärder för att nå målen i vattenbruksstrategin kommer under 2014.

Herr talman! Vi var sex man ombord på GG 346 Libanon från Öckerö. Vi gick mot Shetlandsöarna efter att ha legat inne för storm i Haugesund i Norge. Utanför Shetlandsöarna fanns just då mängder av den eftertraktade sillen – havets silver. Båtarna kommunicerade mellan sig och gav tips om var sillen fanns. Ibland var de lite hemlighetsfulla, för att hålla på sin egen information. Ombord fanns energi, stolthet och glädje över att vara yrkesfiskare.

Det är den glädjen och stoltheten som jag vill arbeta för att yrkesfiskarna ska återfå. Det är den glädjen och stoltheten som en del debattörer här i dag har gjort allt för att sabotera. Yrkesfiskarna gör ett viktigt, ofta oerhört slitsamt, arbete när de fångar den näringsrika föda som vi sedan kan ha på våra tallrikar.
(Applåder)

Anf. 50 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det är ändå så, Roland Utbult, att ni har haft åtta år på er att höja statusen för fisket. Du företräder alliansregeringen. Vartenda beslut som den har genomfört har tagits här i riksdagen där ni sitter och trycker på knappar. Varken du eller Moderaternas företrädare kan svära er fria från detta ansvar som ni har. Det är verklighet.

Jag vill säga när det gäller räkfisket att det som har hänt när räkorna har blivit rödlistade är att man har fått sänka priset med ungefär 50 procent. Det är det som har hänt med räkfisket. Det fiskas inte mindre. Där emot har vi haft två olika fisken när det gäller räkfisket. Danskarna industrifiskar räkor. Svenska fiskare har alltid kört ett annat fiske och riktat in sig på kokräkan, den större räkan, som man har fått mer betalt för. Man har fiskat en betydligt mindre mängd räkor på det viset. Det här har också visat sig i kvotfördelningen, där Sverige har en mycket liten kvot i förhållande till Danmark i dag. Men svenska fiskare har alltid kört ett mer skonsamt fiske.

Kustbevakningen utförde inte en enda kontroll på fiskefartygen 2013 för att konstatera om de slängde i små räkor. De var inte ombord på en enda båt 2013 för att se vad lyftet man gjorde till fartyget innehöll. Det som har påståtts om att man har kastat ut så mycket räkor är helt omöjligt. Man har inget belägg för det i dag egentligen. Sedan finns det säkert de som fuskar. Det säger jag inte att det inte gör.

Jag har bara en fråga till Roland Utbult som företrädare för Alliansen. Tycker du att det är rätt och riktigt att man fiskar på samma områden i Skagerrak och Kattegatt och har olika regler? När vi slänger i av hällefisken fiskar danskarna den i stället. När vi har regelverk slipper de andra. Kan det vara rätt och riktigt att göra på det viset?

Anf. 51 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jan-Olof Larsson! Det var mycket politik som kom där, och till slut kom dessutom även en fråga. Jag använde faktiskt ett citat från dig i mitt tal. Det kanske jag får nämna. Du har nämligen sagt att yrkesfiskarna är den mest övervakade yrkeskategorin i Sverige.

I civilutskottet, där jag brukar hålla till normalt, talar vi ofta om bostäder och varför det byggs så lite. Då brukar man säga att det är en fråga som sträcker sig över decennier. Det handlar om begynnande problem i början av 90-talet. När det gäller fisket var det ännu längre tillbaka som yrkesfiskarnas situation började förändras, och det har den sedan gjort så till den grad att de har förlorat, som jag sade, både glädjen och stoltheten över att vara yrkesfiskare. Jag tror att Socialdemokraterna har styrt under den mesta tiden från 1970 och framåt.

Jag var med och fiskade runt 1970, och det var då det började. Innan dess fanns den här känslan av frihet som nu är oerhört begränsad. Den fanns på den tiden.

När det gäller din fråga menar jag att det inte är rätt att det är olika regler. Det är ändå två EU-länder det handlar om. Att Norge kör sitt eget race är en sak, men att Sverige och Danmark har olika förutsättningar tycker jag liksom du är fel. Det tycker jag naturligtvis att vi ska upplysa vår landsbygdsminister om.

Anf. 52 JAN-OLOF LARSSON (S) replik:

Herr talman! Den stora förändringen i fisket kom på 70-talet i fiskekrigen mellan England och Island. Det kunde varken den socialdemokratiska regeringen eller oppositionen i riksdagen göra någonting åt. Det var då man flyttade ut fiskegränserna. Det var då svenska fiskare inte längre kunde gå till Shetland och till Nordsjön och fiska fritt som de hade gjort tidigare. Det var då den stora förändringen kom. Sedan har det begränsats mer och mer.

Jag har också stått i styrhytten hos farsan och åkt ut med båten, och det är ett helt annat fiske i dag än det var på den tiden.

Det handlar inte bara om att upplysa landsbygdsministern, för det har jag gjort flera gånger om, om att vi har olika regelverk på samma fiskeområde. Han har till och med stått och sagt att han tycker att det ska vara samma. Men det är ändå till syvende och sist han och ni som bestämmer om det ska vara samma regler mellan Sverige och Danmark eller nere i Östersjön eller var det nu är. Jag har ingenting emot att det ska vara bra och tuffa förvaltningsplaner vad gäller ål, lax och torsk. Det ska vara förvaltningsplaner på all kommersiell fisk. Men de ska omfatta alla länder och alla fiskare i det området, annars skapar det bara problem och leder till att man inte bryr sig om reglerna.

En annan sak: Vi huggar mycket på yrkesfisket, men jag vill säga att när det gäller laxfisket utefter Norrlandskusten fiskas 30 procent av laxen som fångas i fällorna som finns där av fritidsfiskare och så kallade husbehovsfiskare. Det kan vara så att det är en illojal konkurrens – om inte annat beskattar vi bestånden utan att det bokförs. Är detta rätt och riktigt?

Anf. 53 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Nu börjar Jan-Olof Larsson upprepa sitt tal som han höll tidigare här. Jag vill först säga när det gäller landsbygdsministern att jag har läst lite av vad han har sagt, och jag har även varit på en del seminarier och hört honom tala, om hur viktigt det är med denna likvärdighet mellan länderna i EU. Det som jag kan reagera på är just att vi alltid har försökt vara Bror Duktig här. Vi har gått före de andra länderna, men det har då drabbat yrkesfiskarna i Sverige. Det är också det som har bidragit till att de har förlorat glädjen och stoltheten som de har haft tidigare, tillsammans med att myndigheter och organisationer har jagat dem och att det har blivit en bild av att de är – jag tror att du nämnde det uttrycket – halvkriminella. Det är naturligtvis en oerhörd beskyllning mot en yrkesgrupp.

Jag håller med landsbygdsministern om att det är viktigt med likvärdiga regler inom EU. Det ska vi absolut sträva efter att ha. När det gäller laxen och det du berättade om att 30 procent av det som fångas i laxfäll-

lorna går till fritidsfisket tyckte jag att det som du sade förut om vart den laxen tar vägen var ganska roligt. De måste alltså äta lax morgon, middag och kväll. Den frågan kan man ställa. Jag tycker att det där också måste balanseras. Det måste finnas en balans mellan yrkesfiske, sportfiske, fritidsfiske och hushållsfiske.

Anf. 54 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Roland Utbult. Du talade mycket om yrkesfisket och vikten av att vi måste lyssna på yrkesfiskarna när vi fattar våra beslut. Det finns mycket klokskap som vi ska lyssna på där. Men jag undrar ifall den principen också gäller då EU och Sverige är med och sätter de framtida fiskekvoterna. Traditionellt sett har det ju varit så att man har lyssnat mycket på industrin, och då har man tagit alldeles för stora kvoter, vilket har lett till överfiskning. Mer än 70 procent av EU:s vatten i dag är utfiskat. Ska man luta sig mot expertisen inom till exempel Ices, det internationella havsforskningsrådet, i stället?

Min andra fråga rör EU:s fiskeavtal med utvecklingsländer. Tycker Kristdemokraterna att Sverige borde verka för att dessa nykoloniala avtal omvandlas till biståndsprojekt för att utveckla lokalt, hållbart fiske i de här länderna? För varje krona som EU ger till Kap Verde för de här avtalen tar man tillbaka 8 kronor i form av värdet för den fisk som man tar upp utanför Kap Verdes kuster och förädlar i Europa. Tycker Kristdemokraterna att det är rimligt, eller vill ni göra någonting åt det problemet?

Anf. 55 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! När det gäller fiskekvoterna ska det absolut vara en likvärdig behandling av samtliga stater inom EU; det är oerhört viktigt.

Jag är övertygad om att även yrkesfiskarna vill ha en förvaltning som tryggar bestånden. Det har funnits en bild av att yrkesfiskare bara är intresserade av att tömma haven på fisk. Men det är klart att man förstår att om kommande generationer ska kunna fortsätta fiska måste man vara rädd om det bestånd som finns så att det blir en bra utveckling.

Jag tror på samverkan mellan forskning, yrkesfiske och politik. Jag tror också på samverkan med Ices så att man får det bästa resultatet.

När det gäller tredjeland – vi talade om Västsahara förut – är svaret ett generellt nej. Det är å andra sidan ganska komplicerat med tredjeland. Ta Västsahara och Marocko – det är klart att om vi säger nej är det något annat land som är där. Det är ganska knepigt, det hela.

Bistånd ska vara bistånd, och vi är det parti som har arbetat hårt för att vi ska ge en hög andel av bnp i bistånd från Sverige. För mig är det viktigt att bistånd är bistånd.

Anf. 56 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag förstår faktiskt inte riktigt svaren på någon av de två frågorna. Jag får väl omformulera dem en smula.

Min första fråga var: Vad ska ligga till grund för de framtida fiskekvoterna när Sverige är med och fattar beslut om det inom EU? Är det expertisen? Är det Ices, Internationella havsforskningsrådet? Är det deras rekommendationer som ska ligga till grund för de beslut man fattar? Det låter på Roland Utbult som att det bara är en del; sedan ska man lyssna

på fiskeindustrin och en massa andra intressen. Men vilken ska vara den vetenskapliga grunden?

Min andra fråga var helt enkelt om Kristdemokraterna vill avskaffa fiskeavtalen med utvecklingsländer och i stället göra om dem till utvecklingsprojekt för att utveckla lokalt, hållbart fiske där fisken ska förädlas lokalt. Jag fick ett nej av Roland Utbult, som jag tolkar det. Tycker alltså Kristdemokraterna att dagens ordning är ungefär okej? Man betalar några smulor för att tömma de fattiga ländernas fiskevatten på fisk för att sedan kunna förädla den fisken i Europa till ett värde av kanske åtta gånger så mycket som man har betalat. Det kan väl inte vara kristdemokratisk politik?

Anf. 57 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Då får jag tacka Jens Holm för att han omformulerade sig. Den första frågeställningen var kanske inte så enkel att förstå.

Det är klart att bistånd ska vara bistånd, så svaret blir i så fall ja på den omformulerade frågan som du ställde. För oss är det naturligtvis oerhört viktigt. Vi har stor erfarenhet när det gäller biståndsarbete, och vi hade också en biståndsminister i vårt parti. Du får alltså ett ja, för bistånd ska vara bistånd.

Du är kanske den som är mest aggressiv, som jag uppfattar det, gentemot yrkesfisket i den här debatten. Jag har hört de här tongångarna under flera år nu: Det är forskningen och vetenskapen som det handlar om, som ska ligga till grund för kvoterna framöver. Man har inte lyssnat på yrkesfiskarna, på dem som lever dag efter dag i det här arbetet och kan havet. De vet vad som finns inte bara ovanför vattenytan utan också i havet.

Det här är jätteviktigt, och jag är jätteglad att landsbygdsministern har börjat lyssna på yrkesfiskarna. Det måste finnas samverkan med all vetenskap och forskning. Jag sade det här: Politiken, vetenskapen – alltså forskningen – och yrkesfiskarna är ett triumvirat.

Jag har i mitt debattinlägg i dag försökt slå ett slag för yrkesfiskarna. Låt oss hjälpas åt, Jens Holm, så att de får glädjen och stoltheten tillbaka. Det tror jag egentligen är vår gemensamma önskan.

Anf. 58 KARIN ÅSTRÖM (S):

Herr talman! Jag är oerhört glad att vår socialdemokratiska grupp står bakom min och riksdagsledamoten Köhlers motion, den som i betänkandet handlar om förbud mot att använda kommersiella fångstredskap vid fritidsfiske av lax. Och givetvis, herr talman, står jag bakom de socialdemokratiska reservationerna, som har framförts här i kammaren.

Det här är en fråga som har följt mig och många med mig som lever och bor vid älvar och älvmyrningar där vi under årens lopp har kunnat notera att laxbeståndet, såväl det i Östersjön och Bottenviken som det som går upp i våra laxälvar, har blivit allt mindre och i sämre skick.

Herr talman! Politik är att vilja. Så sade en känd politiker som inte är med oss längre men vars ord och vishet lever vidare. I slutet av 60-talet visade politiken och den dåvarande regeringen verkligen vilja då man faktiskt från en dag till en annan förbjöd de så kallade laxtrapporna, en typ av mindre fångstredskap som användes av fritidsfisket längs våra laxälvar.

Nu är det dags för den här kammaren att vilja igen, tycker jag. Det är dags att ta ansvar och stå upp för ett långsiktigt hållbart vildlaxfiske i Sverige nu, precis som man gjorde då för över 40 år sedan.

För mig har det här kommit att handla om tre ståndpunkter. För det första gäller det att bevara ett laxbestånd som är långsiktigt hållbart och livskraftigt. Vi är alla i denna kammare väl medvetna om att vi i den här frågan har stöd av forskningen. Det gäller att säkra, bevara och utveckla ett framtida livskraftigt laxbestånd i Östersjön och Bottenviken. Vi har under många år nu sett och oroat oss mycket över den negativa utveckling som sker. Det är dags att vi politiker tar ett större ansvar och sätter stopp för den här typen av överfiske som vi vet sker inom ramen för fritidsfiske.

För det andra behöver vi få ordning och reda i själva fisket. I dag vet vi att fritidsfisket med fasta kommersiella redskap är omfattande. Riksdagsledamoten Jan-Olof Larsson beskrev det på ett väldigt bra sätt i sitt inlägg. I såväl Norrbotten som Västerbotten, där många svaga bestånd av lax finns, vet vi att denna typ av fritidsfiske svarar för hela 30 procent. Så är det, och det är 30 procent av det totala antalet fångstredskap som används i kommersiellt syfte. Den fångst som görs – och det är mycket lax som fångas på det här sättet av fritidsfiskare – avräknas inte från den svenska kvoten för lax. Det blir helt enkelt en snedvridning och i förlängningen ohållbart att utvärdera hur vi ska göra för att långsiktigt stärka laxbeståndet.

För det tredje måste vi få stopp på detta eftersom vi tycker att det är viktigt att främja det framtida yrkesfisket. Den här typen av fritidsfiske, som vi ser särskilt mycket där uppe, snedvrider konkurrensen för yrkesfiskarna.

Med det, herr talman, vill jag ställa mig bakom de socialdemokratiska reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Jämställdhet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU4
Jämställdhet
föredrogs.

Anf. 59 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Sverige är ett bra land, men något håller på att krascha. Enligt professor Salonen har fattigdomen tredubblats i Sverige de senaste åren. De otrygga anställningarna ökar. Ofrivilliga deltider fortsätter. Många kvinnor tvingas att ha flera jobb och värderas sämre i arbetslivet. Och de tar fortfarande den största delen av det obetalda arbetet i hemmet.

Rapporter kommer i dagarna om att unga kvinnors ohälsa ökar, och det är den psykosociala ohälsan som ökar mest.

Vi måste gå från ord till handling. Det krävs politiskt starka muskler som gör skillnad, inte politisk retorik som tricksar med siffror och döljer den faktiska verkligheten.

I snart åtta år har vi haft en borgerlig regering som för en politik som gynnar medelålders män mer än flickor och kvinnor och som ökar fattigdomen i Sverige, försämrar arbetsvillkor och förstör våra trygghetssystem, så att kvinnor drabbas än mer än män.

De borgerliga privatiserar sönder vår gemensamma välfärd, så att våra skattemedel inte hamnar där de så väl behövs – i skola, vård och omsorg. De hamnar i privata plånböcker som oftast ägs av redan väldigt rika män.

Herr talman! Vi får säkert höra i debatten från den borgerliga sidan hur mycket mer de har satsat på jämställdhet under sin regeringstid. Det handlar om tricksande med budgetsiffror på högsta nivå, för det handlar om att få det att se ut som en satsning. Men fakta visar att kvinnor har fått betala med otrygga anställningar, dåliga arbetsvillkor, dåliga försäkringssystem och en försämrad välfärd för att den moderatledda regeringen ska kunna säga att man har satsat i sin budget på jämställdhet. Fakta visar att det inte har gett något resultat, utan kvinnor har i åtta år fått betala ett väldigt högt pris för att redan rika män ska få ännu mer.

Sveriges Kvinnolobby skriver i sin analys om regeringens budget 2013 att det behövs en helt ny politik om vi ska kunna leva jämställt. Man skriver också att mycket av regeringens jämställdhetspolitik är tom retorik – det är inte bara vi socialdemokrater som säger det. Sveriges Kvinnolobby skriver att saker sägs vara jämställda som inte alls är det – så kallade hushållsnära tjänster, privata företag, ökad konkurrens med mera. Och man skriver att de allra största bristerna i fråga om jämställdhet finns när det gäller nystartsjobb och stöd för funktionshindrade. Unga män fick mer stöd än unga kvinnor.

Herr talman! Politiska insatser som gynnar kvinnor har fått stå tillbaka under de åtta åren med alliansregeringen. Det är därför vi ser att jämställdhetsarbetet trampar vatten.

I går presenterades en LO-rapport, jämställdhetsbarometern, som visar att löneklyftorna ökar på grund av deltidsarbetet. Kvinnors inkomst motsvarar bara 73 procent av männens. Kvinnor i arbetarklassyrken har de absolut sämsta ekonomiska villkoren.

Man kan titta på den faktiska genomsnittliga månadslönen för kvinnor och män i just arbetaryrken. Det skiljer 6 000 kronor per månad i lön. Och man kan jämföra mellan kvinnor och män i tjänstemannayrken. Där har män 9 300 kronor mer än vad kvinnor i samma yrkesgrupp har varje månad. Det är enormt mycket pengar varje månad som det skiljer mellan kvinnor och män. Man kan titta på skillnaden mellan kvinnors genomsnittliga löner i arbetaryrken och männens i tjänstemannayrken. Då blir skillnaden ännu större. Då blir den så stor som 20 000 kronor i månaden.

Det är många kvinnor som drömmer om att ha en inkomst på 20 000 kronor i månaden. För väldigt många kvinnor ser verkligheten inte ut så att de vet att de har en lön på 20 000 kronor i månaden, eftersom de tvingas ha deltider eller otrygga anställningar. Oavsett om det är 6 000, 9 300 eller 20 000 kronor per månad är det en enormt stor skillnad som påverkar våra livsval.

Det påverkar våra möjligheter, och det påverkar vår trygghet. Det påverkar inte minst vår hälsa. Det påverkar vår makt och vårt inflytande i arbetslivet. Men det handlar också om makt och inflytande när det gäller att kunna välja det liv man vill.

Utvecklingen går inte åt rätt håll, snarare tvärtom. Enligt TCO tar det över 120 år innan vi kommer att få jämställda löner, om det ska gå i den takt som det gör just nu.

Herr talman! Regeringen har haft åtta år på sig att göra något för att försöka få ett jämställt samhälle. De har haft möjlighet att utjämna det ojämna uttaget av föräldrapenningsdagarna.

Utredningen som kom nyss, *Män och jämställdhet*, redovisar fakta. Män tar i genomsnitt ut 24 procent av dagarna med föräldrapenning. Det kan låta som att det är väldigt bra. Men det är faktiskt fram tills barnet är åtta år som de här 24 procenten tas ut av männen. Då vet vi ändå att det just är under de första åren som det är oerhört viktigt för det lilla barnet att knyta an till sina föräldrar.

Under det första året tar männen bara ut 9 procent. Och upp till två år tar de ut 17 procent av sina föräldradagar. 25 procent av männen tar inte ut någon dag alls under barnets första två år. Vilka konsekvenser får det för barnet, för kvinnan och för familjen?

Enligt utredningen är mäns uttag av föräldraledighet avgörande för att öka jämställdheten. De skriver att en ytterligare pappamånad inte räcker. En tredelning är ett möjligt alternativ om man nu inte kan göra det till en individuell rättighet.

Herr talman! Kvinnor utbildar sig och har bättre skolresultat än männen, men det syns inte. Och trots kompetens får inte kvinnor tillgång till halva makten och tillgång till hela lönen, för män kvoterar in män, och män tar inte mer ansvar för barnen och familjen.

Halva makten – hur var det nu med kompetensen? Den har ju kommit upp på agendan igen efter Jens Spendrups utspel. Jag hävdar med bestämdhet att det finns otroligt många kloka och kompetenta kvinnor i Sverige som väl skulle platsa i bolagsstyrelser, men det kanske tål att syna hur många män som borde sitta där.

Attityderna hos män varierar. I yngre åldrar är män mer positiva till att få in fler kvinnor i bolagsstyrelser och i maktens korridorer än något äldre män som ser mer negativt på att få in fler kvinnor. Det är tydligt att kvinnor blir ett hot mot den manliga makten, och därmed går bolagsstyrelserna miste om kvinnors kompetens. Men det är inte bara i maktens och bolagsstyrelsernas korridorer som kvinnor måste få mer makt, utan det handlar också om att få mer makt och inflytande över arbetslivet och dess villkor.

Kommunal har lagt fram en rapport – *Visstid på livstid?* – som tar upp de otrygga anställningarna. År 2008 var drygt 128 000 personer visstidsanställda. År 2012 hade de ökat till 152 000 inom bara Kommunals avtalsområde. Ökningen fortsätter. Fler kvinnor än män har visstidsanställningar, vilket innebär inte bara en otryggare anställning och inkomst utan också oftare ofrivillig deltid och drygt 15 procent mindre i grundlön än för en tillsvidareanställd.

Det är inte bara ungdomar som har visstidsanställningar. Den största gruppen är 34 år och yngre. Vilka konsekvenser får det? Vi kvinnor är ungefär 29 år när vi föder vårt första barn. Därefter diskrimineras kvinnan utifrån att hon har blivit förälder medan mannen får högre lön och arbetsgivaren anser mannen vara en mer pålitlig arbetskraft än kvinnan.

80 procent av alla ensamstående med barn är kvinnor, och ca 16 procent av dem lever i fattigdom. Vilka konsekvenser får det för barnen, kvinnan och familjen?

Om vi vill ha ett jämställt samhälle – det vill vi socialdemokrater – måste vi våga fatta politiska beslut som ger resultat. Regeringens oförmåga eller ovilja att fatta politiska beslut och att driva på jämställdhetsarbetet gör att resultaten lyser med sin frånvaro. Vi socialdemokrater är trötta på att höra jämställdhetsministerns vanligaste svar när hon får frågan om bristen på jämställdhet: Följer frågan. Följer utvecklingen noga.

Än sedan? Att följa en fråga noga ger inte resultat, men det gör politiska förslag och beslut.

Därför behöver vi en ny regering som vågar och vill fatta politiska beslut för ett jämställt Sverige som är bra för både kvinnor och män. Vi socialdemokrater har förslag för bättre arbetsliv, bättre arbetsvillkor och en arbetsmiljö där människor inte sliter ut sig och blir sjuka. Vi har förslag på att kvinnor ska få halva makten och hela lönen. Vi har förslag på ett mer jämnt uttag av föräldrapenningsdagarna. Vi vill ha en nationell resurs för jämställdhetsarbetet. DO måste ge ett främjandeuppdrag och se över hur det blev när JämO försvann. Vi har förslag för en bättre välfärd som kvinnor och män kan lita på – både tjänster och kvalitet – och mycket mer.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall till vår reservation nr 3 om jämställda löner.
(Applåder)

Anf. 60 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Vi hörde precis ett inlägg av Ann-Christin Ahlberg där hon i tolv minuter talade om de utmaningar som finns när det gäller jämställdhet.

I höstas debatterade vi finansieringen av utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet. I dag behandlar vi ett betänkande som omfattar 30 motionsyrkanden om jämställdhet från allmänna motionstiden hösten 2013.

Herr talman! Precis som då tänker jag nu ta tillfället i akt att nämna att Alliansen sedan 2007 har gjort historiska satsningar på området. 1,6 miljarder kronor, täckta i budgeten, investerades mellan 2007 och 2010. Det är en tiodubbling av resurserna till området jämfört med tidigare regeringar. Under perioden 2011–2014 tillfördes nästan 1 miljard kronor. Sammantaget är det fråga om den största satsningen på jämställdhet som har genomförts i Sverige. Det är fakta, och det kan granskas.

Herr talman! Sverige ligger i ett internationellt perspektiv långt fram när det gäller jämställdhet på arbetsmarknaden. Samtidigt kan jag konstatera att det i dag 2014, precis som tidigare talare har sagt, fortfarande finns brister i den ekonomiska jämställdheten.

Sysselsättningsgraden för kvinnor i Sverige i åldrarna 20–64 år är 76,8 procent. Männens sysselsättningsgrad är 81,9 procent. I EU-28 är männens sysselsättningsgrad 74,5 procent och 62,3 procent för kvinnorna. Det är Eurostat som har tagit fram siffrorna. Svenska kvinnors sysselsättningsgrad är högst bland EU-28. Dock ska sägas att den svenska arbetsmarknaden kännetecknas av en könsmissig segregering där kvinnor och män till stor del arbetar i olika yrken och sektorer, vilket

Jämställdhet

har spelat en stor roll när det gäller normer, strukturer och möjligheter på arbetsmarknaden.

Sverige är ett bra land att leva och bo i. Trots det kan jag konstatera att det finns skillnader i jämställdheten mellan män och kvinnor när det gäller möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, i näringslivet, ojämlika karriärmöjligheter, löneskillnader, skillnader i ohälsotal, sjukskrivningar, uttag av föräldrapenning och VAB-dagar. Det var några exempel.

Siffror från Eurostat och SCB visar att kvinnor i Sverige har ett lägre arbetskraftsdeltagande. Det beror på att kvinnor i större utsträckning arbetar deltid än män gör – både frivilligt och ofrivilligt. Om det finns barn i hushållet arbetar kvinnor betydligt mer deltid än männen.

Detta påverkar inte bara inkomsten här och nu för de män och kvinnor som arbetar deltid utan även framtida pension. Deltidsarbetet är en avgörande faktor för den ekonomiska ojämställdheten i Sverige.

Herr talman! Jämställdhet är en rättvisefråga, men den bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att både kvinnors och mäns kompetens och kreativitet tas till vara och främjas. Jag vill betona att Alliansen kommer att fortsätta att prioritera reformarbetet som inleddes under förra mandatperioden. Samtidigt finns det ett eget ansvar i dessa frågor när det kommer till attityder och val.

Tidigare talare nämnde att det inte görs något på området. Låt mig nämna några axplock från Alliansens arbete på området. För att inhämta kunskaper har Alliansen till exempel tillsatt Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. Den ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet, liksom det förhållande som utgör grunden för dessa skillnader. Det är ett uppdrag som ska redovisas i oktober 2014.

Det stämmer att en utredning blev klar i början av året. Den hade till uppdrag att kartlägga och analysera frågor som rör män och jämställdhet i syfte att skapa ett kunskapsunderlag i arbetet med att utveckla jämställdhetspolitiken. Utredningen bereds och används i Regeringskansliet i dag.

Arbetet med jämställdhet börjar tidigt. Därför har till exempel Statens skolverk fått i uppdrag att genomföra insatser i skolväsendet. Flickor och pojkar ska ges samma möjlighet i förskolan och skolan att pröva och utveckla sina förmågor och intressen oberoende av könstillhörighet. Satsningen ska ge personal, skolledare, rektorer, förskollärare, lärare och fritidspedagoger ökad kunskap om hur undervisning, sociala relationer och de arbetssätt som används i verksamheten i lärandet samspelar, och normer, strukturer och så vidare belyses också. Detta uppdrag ska redovisas.

Skolverket har även fått ett uppdrag att öka antalet och andelen män som arbetar som förskollärare och barnskötare i förskolan. Jämställdhetsarbetet bör genomsyra hela skolväsendet från tidig ålder till högre utbildning för att få resultat. Här har bland annat Högskoleverket fått i uppdrag att analysera könsskillnader inom lärarutbildningen.

Fru talman! Det finns fler och andra satsningar som Alliansen har genomfört som har gett frihet till individer och fått vardagspusslet att bli lite enklare. Jobbskatteavdraget har gjort det mer lönsamt att arbeta och ökat drivkrafterna till arbete. Studier visar att jobbskatteavdraget ökar

kvinnors arbetskraftsdeltagande i större utsträckning än mäns. På lång sikt bidrar det till ökad ekonomisk jämställdhet.

Det är många tvister om hur jobbskatteavdraget är uppbyggt och vem som tjänar vad. Men det har gett procentuellt mest till dem som tjänar minst. Det innebär i sin tur att kvinnor påverkas i högre grad om man ser till vad kvinnor och män tjänar. Detta måste också ha kommit Socialdemokraterna till del eftersom de när det gäller jobbskatteavdraget har accepterat alla dessa skattesänkningar i efterhand.

Skattelättnader för hushållsarbete, det så kallade RUT-avdraget, är ytterligare en åtgärd. Det är också jämställdhetsbonusen. Det är den bonus som ger föräldrar incitament att dela föräldraledigheten mer jämställt.

När det gäller föräldraförsäkringen har även Försäkringskassan fått i uppdrag att ge föräldrar goda kunskaper om föräldraförsäkringens regelverk och därmed också kunna ge förutsättningar, kunskap, valfrihet och makt över situationen till föräldrarna.

Fru talman! Jämställdhet är och kommer fortsatt att vara ett centralt område för Sveriges framtida utveckling och tillväxt.

Jag vill avslutningsvis säga att vi i Alliansen står bakom vår reservation 10 under punkt 8 om förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, men vi kommer inte att yrka bifall till reservationen. Jag ska tala lite kort om arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är något som Alliansen arbetat med sedan maktskiftet och som också tidigare regeringar arbetat med.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket är ett allvarligt hinder för jämställdheten och för kvinnors och mäns fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Vi ser positivt på det arbete som har bedrivits och bedrivs när det gäller att förebygga och bekämpa det hedersrelaterade våldet.

Det är en prioriterad fråga för regeringen. Bland annat har regeringen genomfört två handlingsplaner och satsat på åtgärder för att förebygga och förhindra hedersrelaterat våld och förtryck.

När det gäller det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har Länsstyrelsen i Östergötland sedan 2004 haft i uppdrag att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Länsstyrelsen i Östergötland har även fått i uppdrag att samordna och redovisa det pågående uppdrag som håller på till 2014 där både en nationell och en länsvis bild ska presenteras.

I maj 2012 utnämnde regeringen även Carin Götblad till nationell samordnare mot våld i nära relationer. Den nationella samordnaren ska lämna förslag om hur arbetet mot våld i nära relationer kan utvecklas. Detta uppdrag ska redovisas i juni 2014.

Samma vecka som vi hade uppe betänkandet AU4 för behandling i utskottet beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredning som ska utarbeta en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Uppdraget omfattar våld som drabbar kvinnor i nära relationer och våld som utövas mot kvinnor av bekanta eller för den delen också av helt okända män. Beslut om det fattades den 20 februari, och ansvaret för det uppdraget har den särskilda utredaren Pia Enochsson.

Med detta sagt vill jag avsluta med att säga att oppositionspartierna slår in öppna dörrar med tillkännagivandet i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 61 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Man kan slå sig för bröstet och förklara sig nöjd om man inte tittar på hur fakta ser ut.

Det är 152 000 inom Kommunals avtalsområde, oftast kvinnor, som har otrygga anställningar, och antalet ökar och har gjort det under en lång tid. Det har de gjort under hela tiden som ni har haft regeringsmakten.

Det är 193 000, oftast kvinnor, som har ofrivilliga deltidsanställningar. Antalet har ökat hela tiden under tiden som ni har haft regeringsinnehavet.

Det är 65 000, oftast kvinnor, som är visstidsanställda fortfarande efter fem år hos en och samma arbetsgivare.

Det handlar om politisk vilja om man vill förändra för kvinnor och män i vårt samhälle. Vi vet att kvinnor diskrimineras i arbetslivet. Vi vet att kvinnor diskrimineras när det gäller makt och mycket annat.

Det handlar inte bara om att tillsätta utredningar utan om att fatta politiska beslut. Framför allt handlar det om att vi har en regering som måste lägga fram förslag.

Utredningar har pågått under en väldigt lång tid. Vi vet vad som skulle behövas. Det vet Jenny Petersson precis lika mycket som jag. Men ingenting görs på området.

Man kan slå sig för bröstet och tricksa med pengar hit och dit, men fakta talar för att kvinnor inte har fått det bättre. Jämställdheten trampar fortfarande vatten.

Man kan göra precis som med allt annat. Man kan säga som man säger till barnen: Vi höjer månadspengen från 100 till 1 000 kronor. Men nu får du inte bara ha det till godis och bio, utan nu ska du också betala mat och kläder. Det är ett sätt att lura barn i ett budgetarbete.

Här handlar det om att ni ska försöka lura kvinnor att man satsar på jämställdheten.

(Applåder)

Anf. 62 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag hörde påståenden om utredningar och så vidare, men det var ingen direkt fråga. Som jag nämnde har Alliansen satsat på jämställdhetsområdet. Det är en prioriterad fråga. Självklart är det många olika ministrar och områden som samspelar med varandra.

Jag nämnde till exempel att vi arbetar på skolans område för att se till att unga killar och tjejer ska kunna utvecklas efter sin potential.

När det gäller till exempel sjukförsäkring och psykisk ohälsa ser vi att talen ökar. Det följer den ansvarige ministern Ulf Kristersson mycket noga, och man kommer med åtgärder.

Självklart, Ann-Christin Ahlberg, finns det lagar om diskriminering och lönekartläggning. Så det finns ju regler att följa. Gör man inte det finns det olika instrument som kan användas.

Som moderat kommer jag alltid att prioritera jobben. Det är valår. Jobben kommer att vara en av de viktigaste frågorna i valet, och jobben berör, som sagt, både män och kvinnor.

Det finns också regler om olika anställningsformer och hur de får användas. Det har gjorts mycket på området, och det finns lagar att följa. Det finns också andra lagar om lönesättning. Jag har inte sett något förslag i det här betänkandet om att Ann-Christin Ahlberg och Socialdemokraterna vill lagstifta i Sveriges riksdag om minimilöner. Det finns ju andra parter som har ansvar för det. Så jag förutsätter att Ann-Christin Ahlberg står bakom den svenska modellen och att hon kommer att fortsätta att göra det.

Anf. 63 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Som facklig förtroendevald, som jag har varit sedan tidigare, står jag självklart bakom arbetsmarknadens parter. Men med politiska muskler kan vi göra skillnad. Det är det som det handlar om, Jenny Petersson.

Men ni moderater och den borgerliga alliansregeringen vill inte att kvinnor ska få samma makt och inflytande. Ni vill inte att kvinnor ska ha en chans att försörja sig. Hur ska man som kvinna kunna försörja sig om man har en man som slår en, och om man inte har någon inkomst eller en låg inkomst som man inte kan leva på?

Man får inte ens en bostad. Det är ingen hyresvärd som vågar ha en hyresgäst utan inkomst som inte kan betala hyran. Det handlar om stora och allvarliga saker att inte kunna ha en lön att leva på.

Ni har sänkt skatter med otroligt mycket, och det har gynnat redan rika män. Ni säljer ut vår gemensamma välfärd, vilket gynnar rika män som äger de bolag som ofta hamnar i andra länder än Sverige.

Återigen säger Jenny Petersson att ni följer och följer området, att ni tillsätter utredning efter utredning, men det ger inga resultat. Det är därför som antalet ofrivilliga deltidsjobb växer medan löneklyftorna ökar mellan kvinnor och män. Det är mycket pengar: 6 000, 9 300 eller 20 000 kronor varje månad, eller 3,6 miljoner under en livstid.

Man måste våga fatta politiska beslut, Jenny Petersson. Så jag undrar återigen: Vad har ni egentligen fattat för konkret beslut? Det är inte bara vi socialdemokrater, utan det är också den svenska kvinnolobbyn som säger att ni inte har åstadkommit något bättre resultat.

Anf. 64 JENNY PETERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är rätt magstarkt av Ann-Christin Ahlberg att påstå att vi i regeringen och i Alliansen inte bryr oss om jämställdhet och att vi generellt skulle diskriminera kvinnor, alltifrån hedersrelaterat våld till ekonomisk jämställdhet.

Jämställdhet är och kommer att vara ett område som är centralt för Alliansen, för Sveriges tillväxt och för Sveriges framtida utveckling. Precis som på alla andra områden, Ann-Christin Ahlberg, behöver man följa det här området i form av olika utredningar.

Däremot har det också kommit politiska förslag sedan maktskiftet 2006. Det sista jag nämnde i mitt anförande var bland annat en handlingsplan mot hedersrelaterat våld. Arbetsmiljön är också en viktig fråga som Arbetsmiljöverket har fått resurser att följa upp och föreslå förebyggande insatser för. Det var konkreta exempel.

Jobbskatteavdraget har införts vid fem tillfällen. Jag vill ta tillfället i akt och återigen säga: Ja, ni har ju accepterat samtliga jobbskatteavdrag,

och ni är även för det femte avdraget. Det har varit centralt i regeringens jobbpolitik, och det har gett mer pengar till både män och kvinnor. När det gäller LOV och RUT-avdrag är det också olika förslag som har påverkat människors livspussel och deras vardag.

Tro mig, Ann-Christin Ahlberg, vi prioriterar jämställdhet, och vi kommer att så göra även framöver.

Anf. 65 GUNVOR G ERICSON (MP):

Fru talman! Riksdagskolleger och eventuella åhörare! I dag ska vi debattera motioner om jämställdhet. Under den senaste tiden har vissa frågat sig hur det står till med feminismen. Här i riksdagen kan man i alla fall konstatera att motionsflödet är stort. Även utanför detta hus frodas feminismen, och många är engagerade.

Låt mig ta upp några exempel. Ett exempel är Fattarörelsen, som har samlat in berättelser om sexövergrepp och som har skapat politisk opinion.

I förra veckan debatterades våldtäktslagstiftningen här i riksdagen. Trots att det fanns ett färdigt lagförslag om en samtyckesparagraf ville majoriteten med socialdemokrater och moderater i spetsen ha en förut-sättningslös utredning. De kunde helt enkelt inte säga nej en gång till, tack vare Fatta och alla dem som engagerat sig. Nu får det vara nog.

Ett annat exempel är uttag av föräldrapenningen. 17 procent av dagarna tas i genomsnitt ut av papporna under barnets första två år. Pappornas uttag av föräldrapenning i nivå har alltså inte ökat efter 2011, visar en rapport från Försäkringskassan. Jämställdhetsbonusen är alltså en flopp.

Kvinnor står för över 80 procent av både obetald och betald ledighet, enligt samma rapport från Försäkringskassan.

Det innebär att över 80 procent av papporna inte tar ut föräldrapenningdagar under barnens småbarnsår i samma omfattning som kvinnorna.

Sett till hela perioden – barn upp till åtta år – tar man ut 24 procent. Det är nästan ingenting. Det står still och stampar.

Kvinnor är i genomsnitt föräldralediga – heltid eller deltid – 15,3 månader, men de tar bara ut föräldrapenningdagar för 9,5 månader. Män är i genomsnitt föräldralediga – heltid och deltid – i 3,8 månader, samtidigt som de tar ut föräldrapenning för 2,2 månader. Det är förmodligen ingen slump eftersom de så kallade pappdagarna är två månader. Ja, det var många siffror som det är viktigt att ha i bakhuvudet.

Det är viktigt att ha kunskap om kvinnors och mäns villkor för förvärvsarbete och möjligheten att knyta an till sina barn. Föräldraförsäkringen har ju betydelse både för kvinnors deltagande i arbetslivet och för deras framtida löne-, karriärs- och pensionsutveckling. Men den är också viktig för mäns möjligheter att få vårdnaden om barnen, om det skulle vara så att förhållandet spricker.

Många män har inte tagit ut föräldrapenning och föräldraledighet under barnens småbarnsår, och det ligger dem i fatet när man ska diskutera vårdnadsfrågor.

Det är inte att undra på att vi har ojämsställda löner. Arbetsgivarna betalar för risken och normen att det är kvinnan som ska vara hemma och ta hand om barnen medan pappan tjänar pengar. Den normen är fortfarande stark.

Så här kan det inte fortgå. Det ojämsställda arbetslivet handlar också om normer och strukturer. Det handlar också om synen på kvinnor och män i stället för att man ser människorna. Man ska också se de individer det handlar om utan att låsa in dem i ett visst fack utifrån kön.

Sexualbrott är en av de brottstyper som polisanmäls i minst utsträckning. Knappt en fjärdedel av brotten anmäls. Ändå var det 6 320 våldtäktsbrott, det vill säga 17 våldtäkter varje dag, som anmäldes 2012. Av dessa var det få som gick till åtal. Ännu färre, 171, ledde till fällande dom. Antalet fällda för brottet våldtäkt har varit detsamma i 50 år trots att antalet anmälningar har tjugofaldigats. Snacka om trögt att förändra!

Det faktum att vi fortfarande har så många sexualbrottsanmälningar, och det faktum att vi fortfarande inte delar lika på ansvar för familjen, gör att löner påverkas. Även om Moderaternas Jenny Petersson nyss sade att man satsar budgetmedel för jämställdhet genomför man en politik som innebär ökade inkomstskillnader. Av de 77 000 utförsäkrade från sjukförsäkringen är 53 000 kvinnor. De ska dessutom betala högre skatt på den inkomst de har eftersom det inte är lön. När det handlar om dem som har tagit ut jobbskatteavdrag är det mest i procent, som Jenny Petersson sade. Men det är fortfarande mest i kronor, och det är kronor man handlar för när man går till butiken.

Föräldrapenninguttaget har stannat av, som jag sade. Sedan 2011 har det inte ökat i någon omfattning, utan det ser likadant ut. Tidigare var uppdraget till Försäkringskassan att verka för ett jämställt uttag. Nu står det i regleringsbrevet att man ska verka för goda kunskaper om reglerna. Det är en väsentlig skillnad, allianskolleger. Titta på varandra! Vi hade denna diskussion förra året, och då sade ni att ni skulle rätta till detta så att Försäkringskassan skulle få ett tydligt uppdrag att verka för ett jämställt uttag. Det står inte så nu heller. 2014 står det att man ska verka för goda kunskaper om reglerna så att individerna kan göra sitt val. Det är inte samma sak som att Försäkringskassan ska verka för ett jämställt uttag.

Representationen i bolagsstyrelserna är ett annat exempel där det nu står still och stampar. Andelen kvinnor i bolagsstyrelserna ökade, men sedan trycket togs bort 2006–2007 står det still och stampar på samma nivå igen.

Det är bekymmersamt att vi har en politik där man snävar in synen och att det finns starka normer i vårt samhälle som försöker upprätthålla den gammaldags synen på hur en riktig man och en riktig kvinna ska vara. Egentligen är det konstigt att de gamla fördummande bilderna av mannen som familjeförsörjare och någon som har drifter som han inte kan kontrollera lever kvar. Men de underblåses av män som känner sig hotade i sin samhällsposition.

Niclas Järvklo, som forskar om svensk maskulinitetspolitik, har beskrivit detta på ett intressant sätt: För vita män har de senaste decennierna inneburit en historisk utmaning där tidigare diskriminerade grupper som kvinnor, icke vita och homosexuella krävt rättigheter. Grupper som vita män tryggt kunnat definiera sig i motsats till har i dag erkänts rättigheter och en plats i samhället. Detta leder inte nödvändigtvis till en kris för män i allmänhet, men det är något som utmanar möjligheten att legitimerade traditionella patriarkala värderingar.

Jämställdhet

Många män har varit passiva eller gjort motstånd i debatten och inte sett feminism som en frigörelse även för dem. Att varje människa kan få vara den hen är utan att låsas in i stereotypa könsnormer är en vinst för alla. Det är hög tid att diskutera mansnormer och maskulinitet.

Män är överrepresenterade på maktpositioner och i samhällets så kallade topp. Men män är också bland dem som är mest utsatta i samhället. Ett exempel är män och våld. Män utgör 98 procent av alla misstänkta för våldtäkt, 88 procent av alla misstänkta för olaga hot, 84 procent av alla misstänkta för misshandel och 83 procent av alla misstänkta för mord och dråp. Men de utgör också 75 procent av alla behandlade för våldsskador och 60 procent av alla offer för misshandel. Detta går att läsa i utredningen *Män och jämställdhet*. Jag hoppas att utredningen kommer att leda till några förslag, till skillnad från alla andra utredningar som har tillsatts under denna mandatperiod och den förra. Jag tänker till exempel på Deja om jämställdhet i skolan, som inte har lett till några propositioner.

Män har kortare medellivslängd och är överrepresenterade i statistiken för självmord, akut hemlöshet och drogmissbruk. Visserligen ökar nu medellivslängden för män snabbare än för kvinnor, och det är positivt, men den manliga normen att vara stark och osårbar leder till att man inte söker hjälp i tid. Det innebär i sin tur högre dödlighet, onödigt individuellt lidande och ökade samhällsekonomiska kostnader.

Gamla mansnormer och maskulinitetsideal begränsar mäns livschanser. Sluta diskutera hur en man eller en kvinna ska vara! Sluta att stänga inne människor i socialt konstruerade mönster!

I en värld med lika rättigheter kan alla som vill känna sig inkluderade. Miljöpartiet tror att alla människor, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, mår bättre och blir lyckligare utan tvingande etiketter och trånga kategorier. När jämställdhetspolitik diskuteras och när vi talar om hur vi ska bygga samhället – där alla får vara med – starkt ska vi med andra ord minnas att queerrörelsen i lika hög grad även är de heterosexuellas kamp. Det handlar om ett större utrymme för varje individ att få vara den hen vill. Med den kunskapen som grund kan ett modernt socialt hållbart samhälle byggas.

Vi är inte bara politiker. Vi är arbetsgivare också. Vi vill att statliga jobb ska vara jämställda. Det tror jag att nästan alla här håller med om. Men då måste vi aktivt jobba med det. Det kommer inte av sig självt. År 2006 fanns ett förslag till handslag för jämställda löner, men efter det att alliansregeringen tillträdde hamnade det i byrålådan. Vi i Miljöpartiet ser att jämställda löner är en viktig valfråga. Därför har vi reserverat oss i betänkandet till förmån för en handlingsplan för jämställda löner.

Självfallet står jag bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Däremot måste jag säga att jag beklagar att allianspartierna har reserverat sig mot att regeringen ska återkomma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Hederskultur är inte samma sak som våld i nära relationer, även om det finns likheter. Det oroar mig att Jenny Petersson i sitt anförande tog upp detta som om det vore samma sak. Jag hoppas verkligen att det inte var meningen. Det är synd att man

klumpar ihop frågorna. De har likheter, men det finns också stora skillnader.

Jag väljer att tolka det som okunskap, och därför ser jag att det är viktigt att göra detta tillkännagivande i dag. På så sätt kan vi lyfta upp kunskapen och skapa långsiktiga hållbara strukturer, och egentligen tror jag att vi är överens om detta.

Anf. 66 CHRISTER NYLANDER (FP):

Fru talman! I dagarna spelas matcher i distriktsfotbollscupen för ungdomar födda 1997. Stockholm mötte Västergötland den 23 februari i pojkturneringen, och den 15 mars möter Stockholm Småland i flickturneringen.

En av cuperna sponsras av Kommunal och den andra av Byggnads. Det är till och med så att cuperna heter Cup Kommunal och Cup Byggnads. Jag överlåter åt var och en i denna kammare att själv gissa vilken cup som Kommunal sponsrar och vilken cup som Byggnads sponsrar.

Det skulle onekligen vara intressant att höra Ann-Christin Ahlbergs gissning kring detta. Hon har ju tidigare haft ett aktivt engagemang i en av dessa fackföreningar.

Min bedömning är att detta inte bidrar till att vi kommer närmare jämställdhet på lång sikt när det är så tydligt redan i flick- och pojkfotbollen vilka som sponsrar vad och vad som förväntas av flickor och pojkar i framtiden.

Man påminns nästan ständigt om vilka skilda förväntningar som finns på killar och på tjejer i det framtida livet. Det är inte bara i fotbollscuper och i andra idrottssammanhang, det är inte bara när man väljer leksaker och kläder, och det är inte heller bara när man väljer vilken utbildning som man ska gå på gymnasiet utan också när det gäller vilka yrkesval som man ska göra senare.

I dagarna väljer 100 000 ungdomar vilken gymnasieskola de ska gå i och vilket program de ska välja. Det finns ingenting som tyder på att det skulle bli något annorlunda val denna gång. Det är fortfarande, och har varit det under lång tid, några program där det är en hyfsad spridning mellan könen. Men det är några program där det är nästan bara ett kön som finns representerat i klasserna.

På utbildningsval följer yrkesval, och på yrkesval följer karriärmöjligheter och karriärvägar och relationer till arbetsmarknaden. På yrkesval följer också förutsättningar som pensionär och så vidare.

Man skulle kunna invända att allt detta är följderna av människors fria val. Så är det naturligtvis. Det finns ingen lagstiftning som säger att tjejer ska välja en utbildningsväg och att killar ska välja en annan. Det finns inga tvångsmedel som säger att tjejer ska välja vissa yrken och att killar ska välja andra. Samtidigt ser vi tydliga förväntningar från det att man är ung, och det följer med resten av livet, när det gäller vad tjejer ska välja och vad killar ska välja. Detta krymper tjejers och killars livsval. Jag tycker därför att det är bra att Gunvor G Ericson är så tydlig på denna punkt när det gäller att bristande jämställdhet är någonting som drabbar både tjejer och killar.

Jag tycker att det var viktigt att regeringen tillsatte utredaren Svend Dahl, som ska titta just på hur mansrollen påverkas av bristande jäm-

ställdhet i samhället. Jag hoppas att den utredningen kommer att leda till att vi flyttar fram positionerna även i den debatten framöver.

Man ska också vara tydlig och säga att detta krymper Sveriges välstånd på lång sikt. Om vi ser till att människor väljer det som de är mest lämpade för, oavsett vilka sociala konventioner som finns, kommer Sverige att bli ett rikare land på många sätt. Det är bättre att välja efter intresse och inte efter vilka sociala förväntningar som finns från andra.

För mig som liberal är det en central övertygelse att inte någon människa ska förväntas förbli där hon är. Man ska inte tvingas stanna kvar där man föddes, utan man ska ha stora chanser att hela tiden utvecklas oavsett vilken bakgrund man har. Oavsett om bakgrunden handlar om ekonomi, socialt kapital, föräldrarnas utbildning eller kön ska människan ha stora chanser att forma sitt eget liv.

Fru talman! Sverige må vara bättre på jämställdhet än de allra flesta andra länder. Vi ska vara upprörda över de brister i jämställdheten som finns i Sverige i dag. Men jag tror att vi ändå måste vara sakliga i vår analys och säga att det finns rätt mycket att göra i Sverige. Men det är få länder som jag hellre skulle vilja bo i ur jämställdhetssynpunkt.

Men det räcker inte att vara bättre än andra, för Sverige är inte jämställt. Sveriges sysselsättningsgrad är, som Jenny Petersson sade, bland de högsta. Och bland kvinnor är den högst i hela EU-28. Men det räcker inte. Kvinnor lägger allt mindre tid på hemarbete och alltmer tid på förvärvsarbete nu än tidigare. Men fortfarande är det stora skillnader. Männenn jobbar ungefär 90 minuter mer en vanlig vardag. Detta påverkar lön, karriärmöjligheter, pension och hur livet ser ut.

Män har under de senaste decennierna tagit ut en växande andel av föräldraledigheten. Men det går för långsamt. Fortfarande tar kvinnor ut en mycket större del, och det får konsekvenser. Vi ser nämligen att det är just under de år då barnen är små som männen drar ifrån när det gäller löner.

Färre stora bolag har i dag helt enkönade styrelser med enbart män. Men det finns fortfarande företagsledning som inte har en enda kvinna. Det är inte bra för någon. Det är inte bra för kvinnor, det är inte bra för män och det är framför allt inte bra för Sveriges framtid.

Samtidigt ska vi vara ganska glada över att Sverige under de senaste decennierna har tagit stora steg framåt. Inte minst är det viktigt när vi möter människor från andra länder att berätta att det faktiskt går att göra en förändring.

När jag träffar människor från andra länder i Europa och från andra delar av världen brukar jag få frågan om Sverige ur jämställdhetssynpunkt är ett bra land att leva i. Jag måste ändå säga att jag har svårt att säga att något annat land skulle vara bättre. Det är viktigt att oppositionen, när man har ett sådant behov av att kritisera regeringen, ändå gör en sansad bedömning av hur läget i Sverige är i dag. Inte någon av oss är nöjd med hur läget är. Men samtidigt måste vi se att Sverige har nått ganska långt. Denna balans är självklart svår i en politisk debatt. Men jag blir förvånad när oppositionen beskriver Sverige som ett så eländigt land som man faktiskt har gjort i de inlägg som har varit.

Fru talman! Jämställdhetsminister Arnholm har vid flera tillfällen mycket klokt konstaterat att om man är vän av jämställdhet är det viktigt att det går bra för svensk ekonomi.

Alliansregeringen har haft koll på statsfinanserna, och man har sett till att sysselsättningen har hållits på en hög nivå trots stora problem i omvärldsekonomin. Man har sett till att vi har kunnat undvika stora besparingar, inte minst i offentlig sektor. Man har sett till att vi har klarat den här ekonomiska krisen bättre än de allra flesta. Detta är viktigt ur jämställdhetssynpunkt.

Den ekonomiska politiken är helt avgörande för om vi ska klara jämställdheten på sikt. Den ekonomiska politik och den arbetslinje som vi har i dag driver på för jämställdhet.

Fru talman! Jag tror att det är centralt att komma ihåg att det finns ett stort och tydligt samband mellan en sund ekonomi och ett framgångsrikt jämställdhetsarbete. Det finns ingen motsats mellan arbetslinjen och jämställdhetslinjen.

Det finns också en del svåra avvägningar att göra. En av de frågor som tas upp i detta betänkande gäller lönekartläggningar. Ibland måste man göra avvägningar mellan att minska krångel för företag och att ha effektiva åtgärder för jämställdhet. Personligen tycker jag att det borde vara möjligt för företag att göra sådana kartläggningar utan alltför stort krångel med den teknik som i dag finns.

Fru talman! Det är viktigt att Gunvor G Ericson tar upp frågan om sexuellt våld, som är en extrem form av bristande jämställdhet. I betänkandet skriver vi om de satsningar som har gjorts. Det är en av regeringens prioriterade frågor. Vi har gjort stora satsningar, inte minst på kvinnojourer.

En viktig del i detta är den grupp som har det kanske allra tuffast i Sverige i dag rent socialt, nämligen de som lider under hedersrelaterat våld och förtryck i hederns namn. Det är inget bra namn, men det är så man säger. Det är fullständigt oacceptabelt att vi i Sverige har unga tjejer, och killar för den delen, som får se sin frihet och sitt liv begränsas på detta sätt. Vi har sett för många sorgliga tragedier. Detta är en fråga som har legat högt på topplistan när tidigare jämställdhetsminister Sabuni och nuvarande jämställdhetsminister Arnholm har prioriterat sitt arbete. Men mycket kvarstår att göra.

Fru talman! Det skiljer miljoner i livsinkomst mellan kvinnor och män. Ytterligare steg behöver tas för att minska dessa skillnader och för att arbeta mot våld mot kvinnor. Många pojkar halkar efter i svensk skola. Det finns en hel del att göra på jämställdhetsområdet. Mycket har gjorts. Sverige är på många sätt ett föredöme för andra. Men det duger inte. Sverige är ännu inte jämställt.

I det Sverige som jag skulle vilja se ska det vara lika vanligt att en tjej är med i Kommunal som i Byggnads. Det fria valet för individen ska inte begränsas av vare sig lagstiftning eller sociala strukturer.

(Applåder)

Anf. 67 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag måste säga följande till Christer Nylander. Folkpartiet var förr ett parti som ställde upp på att jobba för ett jämställt samhälle. Ni var modiga och röstade för att införa ytterligare en pappamånad. Men nu är ni det parti som är en bromskloss. Ert parti innehar posten som jämställdhetsminister. Men ändå lägger ni inte fram några politiska förslag som gör att jämställdheten går åt rätt håll, utan den går bakåt.

Jag blir lite förvånad över att Christer Nylander i sitt anförande antyder att kvinnor inte väljer de mansdominerade jobben. Det är ju faktiskt så att kvinnor har större benägenhet att gå över till de mansdominerade yrkena än vad männen har att gå över till de typiskt kvinnodominerade. Har Christer Nylander funderat på varför inte männen och killarna går över till att jobba kanske i förskolan, eller varför inte så många män vill jobba i äldreomsorgen? Jag har funderat på det, väldigt många gånger, och jag har även träffat män. De säger rakt ut: Jag skulle kunna tänka mig att jobba där, men inte med de arbetsvillkoren, den lönen, det ansvaret och de arbetstiderna. Det är inte värt det.

Om man har ett genuint intresse för jämställdhet måste man alltså se till att kvinnor och män faktiskt har jämlika och jämställda förhållanden. Det är inte så att det utbildningsmässigt sett ställer högre krav på männen för den lön de har, utan ofta har kvinnor högre kompetens men lägre löner. Du har själv en jämställdhetsminister som säger att kvinnor förlorar 3,6 miljoner.

Anf. 68 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Det är svårt att debattera ett ämne man brinner mycket för, men man måste ändå försöka vara något nyanserad. Ann-Christin Ahlberg säger att Folkpartiet förr var ett parti som stod för ett jämställt samhälle men inte är det nu, utan nu är vi i stället en bromskloss. Det blir svårt att ta det på allvar, på något sätt.

Jag tror egentligen inte att Ann-Christin Ahlberg menar att Folkpartiet motarbetar jämställdhet. Jag tror att vi kan ha olika synpunkter på vilka medel som ska användas – vi kan ha olika synpunkter på exakt hur föräldraförsäkringen ska kvoterats, vi kan ha olika funderingar kring hur arbetsmarknadsregleringen ska se ut och vi kan ha olika funderingar kring vilken lagstiftning som ska finnas när det gäller rätt till heltid och annat. Men säg inte att ett parti som finns i denna kammare – i alla fall inte något av dem som sitter i alliansregeringen – skulle motarbeta jämställdheten! Då gör man nämligen debatten en väldigt stor otjänst, tror jag.

Låt oss i stället fundera på vilka gemensamma, och ibland icke gemensamma, tag vi kan ta för att göra saker bättre. Säg inte att Folkpartiet förr var ett parti som stod upp för ett jämställt samhälle men inte längre är det. Det blir inte seriöst.

Jag sade i anförandet att kvinnor och män väljer att stanna kvar i de yrkessektorer där kvinnor och män redan nu dominerar. Det där grundläggs tidigt. Det grundläggs förmodligen i uppväxten, förstärks ytterligare i utbildningsvalen och blir tydligt sedan när man väljer yrke. Det påverkas naturligtvis av vilka förutsättningar som finns på de olika arbetsplatserna, och därför är det viktigt att vi nu förändrar skolan och förändrar förskolan. Vi lyfter attraktiviteten i de yrkena för att se till att fler ska vilja söka sig dit.

Min fråga till Ann-Christin Ahlberg är: Påverkar det flickors och pojkars val att Kommunal och Byggnads väljer att stödja var sin form av fotbollsturnering?

(Applåder)

Anf. 69 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att säga att jag är glad att det är någon som vill ta och faktiskt tar krafttag när det gäller att stödja flickors idrottande, för det är många som inte gör det. Även inom idrotten diskrimineras flickor och kvinnor.

Ja, man kan prata om att man inte väljer, eller att man väljer från att man är barn och liten. Faktum kvarstår dock att kvinnor har lägre löner och värderas lägre, så även om de inte skulle välja det är det ju någon annan som ska komma in i den branschen och på den marknaden. Då är det ju fortfarande dåliga arbetsvillkor och dåliga löner, även om det blir 50–50. Vi måste våga titta på det.

Jag står klart och tydligt och säger att jag tycker att Folkpartiet är en bromskloss i jämställdhetsarbetet. Jag står för det, och jag är väldigt seriös när jag säger det. Ni har en jämställdhetsminister som kanske brinner för jämställdheten, men det finns inga politiska förslag – det finns inga politiska beslut att ta som vi vet driver på jämställdhetsarbetet. Vi har nyss fått en rapport om män och jämställdhet till arbetsmarknadsutskottet. Där sägs att den enskilt viktigaste jämställdhetsåtgärden vi politiker skulle kunna vidta vore att se till att män tar mer föräldraledigt. Inte ens det försöker Folkpartiet driva på – när man har en jämställdhetsminister och när man tidigare har vågat vara modiga på det här viset.

Då måste jag stå på mig när det gäller att ni är en bromskloss. Ni äger nämligen det departement som skulle kunna driva på i en sådan fråga. Faktum kvarstår att kvinnor diskrimineras mer än män, och er politiska vilja har inte visat att ni brinner för jämställdheten.

Anf. 70 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Jag kan avslöja för Ann-Christin Ahlberg att jag var ordförande i den kommitté som skrev Folkpartiets nya partiprogram, och tillsammans med Maria Arnholm föreslår vi att man ska fortsätta bygga ut föräldraförsäkringen på ett sådant sätt att männen tar ett större ansvar. Vi föreslår till exempel en tredje pappamånad. Att då säga att Folkpartiet inte driver på för att öka pappors uttag när det gäller föräldraförsäkringen är ju inte sant. Det är så att Folkpartiet driver på i frågan. Det finns säkert flera olika saker man kan göra för att nå dit, men jag tror att en ytterligare öronmärkning av månaderna är en viktig del.

Få regeringar har gjort så konkreta saker för att lyfta karriärvägar och lyfta yrken där kvinnor dominerar i offentlig sektor som denna regering, skulle jag vilja säga.

Vi lyfter förskolläraryrket genom att tidigt införa en egen utbildning; den var tidigare begravd i den allmänna lärarutbildningen. Det har inneburit en ganska stor ökning av intresset för förskolläraryrket.

Vi inför karriärvägar för lärare. Det är ett av många yrken som är kvinnodominerade och som har lång utbildning men ändå platta karriärvägar och platta löneutvecklingsvägar. Regeringen har infört förstelärartjänster, lektorstjänster och många andra möjligheter att öka karriärvägarna i detta kvinnodominerade yrke.

Det är möjligt att vi inte pratar lika mycket som socialdemokratiska regeringar har gjort förut, men den här alliansregeringen gör saker. (Applåder)

Anf. 71 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är bra att Christer Nylander gör tydligt att Folkpartiet vill ha en pappamånad till. Det gläder mig, och där delar vi uppfattning. Vi vill ha en tredelad föräldraförsäkring, och vi ser att den jämställdhetsbonus som var alliansregeringens kompromiss med KD:s vårdnadsbidrag tyvärr inte har fungerat. Det är alltså bra, men jag har en konkret fråga till Christer Nylander: Är ni beredda att under nästa mandatperiod jobba för en tredelning av föräldraförsäkringen, där en tredjedel också kan överlåtas på en tredje part som står nära barnet?

I debatten har vi diskuterat inkomstskillnader. Vi kan konstatera att inkomstskillnaden bland heltidssysselsatta var 34 900 år 2006. Den har ökat till över 50 000; den är nu 56 500. Ja, vi är bra på jämställdhet – ibland, på vissa områden. Men totalt sett har Sverige faktiskt halkat ned i olika rankningar, och det tycker jag inte att vi ska blunda för. Jämställdhet kommer inte av sig själv, utan det krävs ett ständigt arbete. Det tror jag att både Christer Nylander och jag, och många med oss i här i kamraren, kan skriva under på.

Christer Nylander sade tidigare att det skiljer miljoner i inkomst. Ja, men vad vill ni göra åt det då? Ni har styrt Sverige i snart åtta år. Vad har det lett till? Jo, en ynka 0,2 procents förbättring det senaste året.

Anf. 72 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Vi kommer under nästa mandatperiod att, precis som under denna mandatperiod, driva på för att det ska bli ytterligare en öronmärkt månad i föräldraförsäkringen. Vi tror nämligen att det är en viktig del i att få ett jämställt uttag. Vi har ju sett i statistiken att det har blivit substantiella förändringar i uttaget när man har infört öronmärkta månader, och för att nå ytterligare ett hack i utvecklingen tror vi att det är viktigt att ha ännu en öronmärkt månad – både för kvinnan och för mannen.

Det gäller inte minst eftersom vi ser, vilket jag sade tidigare, att det är under just de här åren männen löner sticker i väg. Det är då inte bara löneskillnaderna fastställs utan också pensionerna och karriärvägarna. Det är viktigt att fundera på hur man kan få fler att dela föräldraledigheten de år då barnen är små. Det är såklart en avvägning hur långt vi ska styra detta. Där har vi från Folkpartiets sida hamnat i att det är rimligt att nu ta nästa steg, att männen tar ut en föräldraledighetsmånad till.

Löneskillnaderna, som är miljoner under en livstid, hör samman med vilka val vi gör tidigt och vilka val vi gör som småbarnsföräldrar. Det som vi kan göra som politiker är naturligtvis inte bara lagstiftningsmässigt utan också attitydmässigt. Vi måste själva bidra till att riva hindren som unga människor känner för att bryta barriärer. Där tror jag att vi har en hel del att göra, inte bara lagstiftningsmässigt utan också genom vårt eget sätt att vara och verka.

Det som den här regeringen, och inte minst Folkpartiet, har gjort väldigt tydligt och klart är att det inte är rimligt att vi har så många kvinnodominerade akademikeryrken med lång utbildning. Det är lärare, bibliotekarier och många andra som får väldigt dålig ersättning för de studier som de har genomgått. Där har vi från vår sida vidtagit en hel del konkreta åtgärder.

Anf. 73 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Svaret är alltså en månad till, inte en tredelning. Jag hoppas verkligen att riksdagen och regeringen under nästa mandatperiod kan besluta om en månad till. Jag önskar också att vi kan komma till en tredelning av föräldraförsäkringen. Men jag hörde inte svaret på min konkreta fråga om möjligheten att överlåta den tredjedelen till en tredje part.

Tillbaka till lönesättningen. Ja, vi har också en väldigt könssegregerad arbetsmarknad. Jag håller med Christer Nylander om att det är orimligt att det är så låga löner i akademikeryrken som är kvinnodominerade. Historiskt har det varit så att där kvinnorna går in går lönerna ned, och det är oacceptabelt.

Jag tror att man måste jobba mycket mer redan tidigt i skolan med normkritik och med att bryta mönstren för hur man ska vara som kille eller tjej som sedan styr yrkesvalet. Man måste kunna få välja utifrån intresse och vad man passar för. Ett konkret exempel finns i Gnesta, i mitt hemlän, där man jobbade med att få lugn i klassen utifrån normkritik. Det ledde till att pojkarnas resultat i skolan förbättrades.

Min andra fråga till Christer Nylander blir alltså: Skulle ni kunna tänka er att genomföra den sortens arbete i skolan i hela landet?

Anf. 74 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Fru talman! Det är väl väldigt bra om fler skolor lär sig av Gnesta. Jag tror att man över huvud taget behöver bli mycket bättre i både förskola och skola att lära av varandra och de framgångsrika exemplen.

Som jag sade tidigare är det inte bara lagstiftning som gör att folk väljer det ena eller det andra, utan det är också de normer och sociala konventioner som finns i samhället. Det är också en av anledningarna till att vi tillsatte en utredning om mäns situation på jämställdhetsområdet, som Svend Dahl nyligen presenterade.

Den första frågan, om man ska kunna överlämna en tredjedel till någon annan, svarade jag inte på. Vi vill inte ha en föräldraförsäkring som är uppdelad i tre tredjedelar, utan vi har en annan modell.

När det slutligen gäller kvinnodominerade akademikeryrken är det väldigt svårt att göra relativförändringar av löner generellt sett på arbetsmarknaden. Det behöver nog vara ett långsiktigt arbete där några står tillbaka för att andra ska kunna nå fram. Men det är ännu svårare när man är en stor grupp som dominerar en liten ekonomi. Jag tänker då på lärarna. Det blir väldigt svårt att se till att lärarna får lön efter den insats de gjort i akademiska studier så länge de är anställda av kommunerna. Det blir svårt att göra en relativ löneförändring som gynnar lärarna, som gör att de får höjd status och den lön som de är värda, så länge som de är kommunalt anställda. Det är en av anledningarna till att vi förordar ett statligt huvudmannaskap i skolan. Då skulle man kunna göra någonting åt detta.

Anf. 75 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett motionsbetänkande som gäller jämställdhet. Det innehåller 30 yrkanden, och där finns också ett tillkännagivande.

Jag har suttit och lyssnat på inledarna i debatten här. Ibland målas det i svart och svarta nyanser, och det kanske är oppositionens roll. Så försö-

ker jag tänka tillbaka på hur vi lät våren 2006. Hur nyanserade var vi då? Det låter jag någon annan bedöma. Men när jag lyssnar på Ann-Christin Ahlberg känner jag att det finns en del luckor och att vi skulle behöva visa på att det har hänt saker under de här åren. Även om vi inte skulle enas om att allting är jättebra, skulle jag vilja ha lite fler nyanser i jämställdhetsdebatten, för det är en alldeles för viktig fråga för att måla i svart eller vitt.

Jag har tagit fram Medlingsinstitutets senaste rapport som jämfört kvinnors och mäns löner. Den kom i juni förra året. Rapporten bygger på data insamlade i september och november 2012. Den visar att den ovägd löneskillnaden mellan kvinnor och män för hela arbetsmarknaden 2012 var 13,9 procent. Om man genom så kallad standardvägning tar hänsyn till yrke, sektor, utbildningsnivå, arbetstid och ålder kvarstår en oförklarad löneskillnad på 6,1 procent. Använder man i stället en så kallad regressionsanalys kan man redovisa betydelsen av olika faktorer där yrke är den viktigaste. Vilken metod man använder beror på vad man vill belysa. Men det står i alla fall klart att löneskillnaderna mellan kvinnor och män har minskat i alla sektorer 2005–2012 oberoende av mätmetod. Den ovägd löneskillnaden har minskat med 2,2–5,4 procentenheter.

Då tror jag att jag och Ann-Christine Ahlberg är överens om att det fortfarande är på tok för mycket. Jag hoppas att vi också kan vara överens om att det rör på sig och i rätt riktning, även om vi kan vara otåliga över utvecklingstakten.

Det som är lite intressant när det gäller löneskillnader, oavsett vad de beror på, är att på svensk arbetsmarknad är det inte politiken som sätter löner, utan vi har en modell där det är arbetsmarknadens parter som förhandlar om löner. I vissa delar finns politiken med som arbetsgivare, men annars är det arbetsmarknadens parter som är de förhandlande parterna.

Det Ann-Christine Ahlberg, som har en facklig bakgrund, har skällt rejält på här i talarstolen är sig själv. Men i debatten här låter det som att det är regeringen som är ansvarig för att vi inte har lyckats.

Det är oerhört viktigt att vara klar över att det finns delar som politiken har ansvar för, men de delar som någon annan har ansvar för gäller det att lägga där de hör hemma. När det gäller löner är det arbetsmarknadens parter som har ansvaret.

Fru talman! Det finns ytterligare ett område som jag tycker är rätt intressant att titta på. Det är kopplat till företagande, där det också har hänt saker. Vinnova fick 2007 ett första uppdrag att vara med och stärka kvinnors företagande. När vi tog över 2006 var Sverige sämst av EU:s 27 länder när det gällde kvinnors företagande. Då låg vi på 23 procent.

Under flera år har vi jobbat systematiskt med de här frågorna. Det sker på inga sätt revolutioner på det här området, utan det är långsamma, försiktiga förändringar i rätt riktning.

Det man kan konstatera är att 2011 startades 31 procent av företagen av kvinnor och 9 procent av kvinnor och män gemensamt. Det är helt klart en förändring i rätt riktning, apropå påståendet att ingenting har hänt, att allting står stilla.

I vår har diskussionen gått het under rubriken: Har det gått för långt? Även i den delen är vi rätt många i kammaren som är överens om att det inte har det. På många områden, såsom löneutveckling, vem som fortfarande har huvudansvar för familjeprojektet, utsatthet för sexualiserat

våld, psykisk ohälsa och förslitningsskador, kan vi lugnt konstatera att det inte har gått för långt i utvecklingen, möjligtvis i bekymmersutvecklingen.

Under regeringsåren har vi arbetat med att öka kunskapen, systematisera arbetet och lägga ansvaret för arbetet där det hör hemma. Respektive myndighet har ett ansvar att följa upp på sina områden. Vi har också tydliggjort och fördjupat kunskaperna när det gäller handlingsplaner.

Det område som är svårast att jobba med är utsatthet för våld. Ju mer kunskap vi har och ju mer vi belyser det, desto fler får vi som anmäler bekymmer. Det är bra, men vi har ännu inte en organisation som klarar av att möta de ökade anmälningarna på ett klokt och bra sätt.

I vissa delar kan det vara glapp i lagen. Gunvor G Ericson tog upp samtyckeslagstiftning. Det var synd att Centerpartiet inte fick igenom sitt förslag 2005, men då tyckte majoriteten, S, V och MP, inte att det behövdes. Annars hade den varit på plats när vi gick in i denna debatt. Förhoppningsvis kan vi ta detta steg nu. Förslaget har funnits tidigare, men då var det som sagt partier som var emot det.

Nationellt centrum för kvinnofrid har arbetat med många av delarna i handlingsplanen mot våld i nära relationer. Man kom med en rapport i förra veckan där man gjort en djupstudie och frågat 10 000 män och lika många kvinnor i olika åldrar, både unga och gamla, om de under sin levnad varit utsatta för våld, sexualiserat våld eller trakasserier.

I rapporten, som kommer att ligga till grund för många vidare forskningsrapporter framöver, konstateras att många varit utsatta på ett eller annat sätt i tidiga år. Det handlar om både kvinnor och män. Utskottet har tagit del av rapporten, och den tar upp många viktiga frågor. Även mäns utsatthet när det gäller sexualiserat våld finns alltså med.

I detta arbete är det många gånger attitydförändringar, normförändringar, kunskap och insikt som behövs. Jag skulle önska att det fanns en enkel formel som över en dag kunde förändra situationen. Jag har inte sett den formeln i någon av motionerna eller reservationerna.

Det är viktigt att ha respekt för ämnesområdet och inte måla allt i svart. Det tjänar ingen på. Låt oss i stället föra en nyanserad debatt om saker som går åt rätt håll och bekymmer där lösningen går för sakta. Låt oss också hitta stöd i forskning och liknande för att flytta fram positionerna.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, förutom under punkt 8.
(Applåder)

Anf. 76 MATTIAS KARLSSON (SD):

Fru talman! Vi står bakom samtliga sverigedemokratiska reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 11.

Fru talman! Jämställdhet innebär för Sverigedemokraternas vidkommande att män och kvinnor ska tillerkännas samma värde och att båda könen ska ha samma rättigheter, vara lika inför lagen och kunna känna trygghet i fysisk, ekonomisk och social bemärkelse.

Vi anser att de offentliga verksamheterna har ett ansvar för att bemöta människor som individer och att det måste finnas goda möjligheter och stor acceptans för individuella avvikelser från traditionella könsmonster. Vi anser dock inte det ska vara statens uppgift att försöka förändra alla

Jämställdhet

medborgares könsidentitet eller att försöka ersätta gamla tvingande normer med nya tvingande normer.

Till skillnad från merparten av de övriga partierna erkänner och betonar vi att kön och könsidentitet är ett samspel mellan sociala och biologiska faktorer. Vi är ödmjuka inför det faktum att vi ännu inte har den fulla bilden av hur detta samspel ser ut, men vi anser det vara av vikt att båda faktorer beaktas.

I enlighet med vårt stöd för principen om likhet inför lagen är vi motståndare till positiv särbehandling och kvotering. Med utgångspunkt i samma likabehandlingsprincip är det för oss helt oacceptabelt att någon enbart på basis av sin könstillhörighet ska få en lägre lön än den förtjänar. Vi hoppas och förutsätter därför att regeringen snarast hör samman riksdagens tillkännagivande om att återinföra kravet på årliga lönekartläggningar.

Jämställdhetspolitiken bör enligt vår mening ta sin utgångspunkt i att förbättra livssituationen för både män och kvinnor. Då flera av de mest akuta och mest djupgående samhällsproblemen i högre utsträckning drabbar kvinnor än män riktar sig hela 70 procent av vår budgetsatsning primärt mot kvinnor – detta enligt riksdagens utredningstjänst.

På arbetsmarknadsområdet för vi fram flera förslag som syftar till att förbättra villkoren inom såväl mans- som kvinnodominerade branscher. Inom den mansdominerade bygg- och transportarbetarsektorn har vi som en följd av EU-medlemskapet och de slapphänta reglerna för arbeidskraftsinvandring kunnat se en utveckling mot försämrade arbetsmiljö, lönedumpning och illojal konkurrens.

Sverigedemokraterna vill bryta denna utveckling och förespråkar en återgång till nationellt självbestämmande och ett mer ansvarsfullt regelverk.

För att motverka de allvarliga arbetsplatsolyckor som oftare drabbar män vill vi bland annat utöka arbetsplatsinspektionerna och satsa mer på arbetsmiljöforskning.

Inom den kvinnodominerade offentliga sektorn och i synnerhet vården och omsorgen är arbetsvillkoren och arbetsmiljön på flera sätt ännu värre. Både borgerligheten och Socialdemokraterna har svikit kvinnorna inom dessa sektorer. Inom äldreomsorgen har vi under lång tid sett en utveckling mot att allt mindre personal ska ta hand om allt fler äldre. Den kroniska underbemanningen skapar stress, arbetsskador och sjukskrivningar.

I betänkandet berömmar sig regeringen med att man har givit Arbetsmiljöverket i uppdrag att utveckla metoder som ska hindra att kvinnor slås ut från arbetslivet. Det är naturligtvis bra. Betydligt bättre hade det dock varit om man på allvar hade tagit sig an problemet med underbemanningen, som utgör roten till många av problemen.

Sverigedemokraterna avsätter betydande resurser för personalförstärkningar inom den offentliga sektorn.

Ett annat problem är den stora ofrivilliga deltidsarbetslösheten inom den offentliga sektorn. Att många trots den skriande personalbristen inte får arbeta så mycket som de önskar innebär att de får svårt att leva på sin lön, får sämre pensionsutveckling och halkar efter i kompetensutvecklingen. Det innebär också att vårdkvaliteten inte kan upprätthållas. Enligt

en färsk rapport från LO är den ofrivilliga deltiden också en av de främsta orsakerna till inkomstklyftan mellan män och kvinnor.

Sverigedemokraterna anser att alla anställda inom offentlig sektor som så önskar borde erbjudas en heltidstjänst eller ökad arbetstid, och vi avsätter betydande resurser för det i vårt budgetförslag.

I debatten om jämställdhetsbudgeten ställde jag två frågor till Socialdemokraterna i detta ämne. Jag upplevde att jag inte fick något tydligt svar, och upprepar dem därför. När ska Socialdemokraterna infria sitt mer än tolv år gamla löfte om att ge de anställda i de kommuner där S har makten rätt till heltid? Hur ska ni kunna förverkliga löftet om rätt till heltid utan att skjuta till några pengar?

Enligt riksdagens utredningstjänst skulle införandet av rätt till heltid i offentlig sektor motsvara 25 000 helårsarbetskrafter. Hur ska det finansieras? Ska pengarna komma från nedskärningar i andra delar av verksamheterna med ytterligare försämrade arbetsmiljö och vårdkvalitet som följd? Jag hoppas att det inte är vad ni föreslår, men klargör gärna hur ni tänker.

Apropå problemet med ofrivillig deltid och försämrade pensionsutveckling förtjänar det att nämnas att Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag också gör betydande satsningar på förstärkta inkomster för landets fattigpensionärer, varav en klar majoritet är kvinnor.

Fru talman! Jag nämnde inledningsvis att Sverigedemokraterna anser det vara viktigt att man erkänner både den sociala och den biologiska delen av könsbegreppet. Jag ska ge två konkreta exempel på detta från utbildnings- och vårdområdet.

Ett av dagens allvarliga jämställdhetsproblem är att betydligt fler pojkar än flickor halkar efter i skolan. Sociala faktorer som utvecklandet av en antipluggkultur bland pojkar förekommer ofta i debatten. Det kan säkert ligga en del i det, och det måste bekämpas.

Vi vet dock att forskningen har visat att många pojkar på grund av biologiska skillnader utvecklas senare än flickor. Jag tror att detta är ett faktum som har stor betydelse i sammanhanget och att mer forskning och diskussion skulle behövas kring huruvida den pedagogiska inriktningen i grundskolan i dag verkligen är optimalt utformad för att passa alla elever.

Även på vårdområdet har de biologiska faktorerna betydelse i jämställdhetspolitiskt hänseende. I USA pågår just nu en intensiv debatt efter att det amerikanska läkemedelsverket har ändrat sina rekommendationer kring flera vanligt förekommande läkemedel och anpassat rekommendationerna efter könstillhörighet.

Bakgrunden är att den moderna forskningen visat att de biologiska skillnaderna mellan könen är betydligt fler och mer avgörande än man tidigare trott. Män och kvinnor drabbas av olika typer av sjukdomar. De får olika symptom på samma sjukdomar och reagerar olika på samma mediciner. Detta är ett område som behöver uppmärksammas och diskuteras mer även i Sverige.

Det är till exempel en stor skam att kvinnor i Sverige år 2014 ska behöva kämpa i årtal för att få en diagnos på vanligt förekommande kvinnosjukdomar som endometriosis och att många, när de väl fått en diagnos, blir tvungna att betala skyhöga läkemedelsräkningar för att få lindring, eftersom verksamma mediciner inte omfattas av högkostnadsskyddet.

Jämställdhet

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga några ord om kampen mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket, som enligt vår mening är vår tids kanske största jämställdhetsutmaning.

Även om jag inte är lastgammal minns jag fortfarande den tid då Sverigedemokraterna var i stort sett ensamma bland de politiska partierna om att försöka lyfta fram problematiken kring det hedersrelaterade våldet. Det var en tid då man rutinmässigt blev anklagad för att vara rasist när man ville diskutera frågan och då till och med så högt uppsatta personer som Socialdemokraternas före detta ordförande Mona Sahlin helt förnekade hedersvåldets existens och dess kulturella bakgrund.

Lyckligtvis har mycket hänt sedan dess. Jag vill faktiskt ge den borgerliga regeringen och i synnerhet den före detta jämställdhets- och integrationsministern Nyamko Sabuni en eloge för att man gjort betydande insatser på området och framför allt för att man på ett tydligt sätt lyft frågan högt på den politiska dagordningen.

Tyvärr är min känsla att den nuvarande jämställdhetsministern inte alls har samma glöd och att hon tycks vara mer intresserad av radikalfe-ministiskt testuggeri och hätska utfall mot sina meningsmotståndare.

Trots att mycket alltså förbättrats och att frågan kommit högre upp på dagordningen finns det naturligtvis mycket kvar att göra. Våldigt lite tyder på att hedersproblematiken har minskat i realiteten.

Flera tunga instanser i sammanhanget, såsom den statliga utredningen mot tvångsäktenskap, Ungdomsstyrelsen och Länsstyrelsen i Östergötland, har pekat på allvarliga brister i arbetet mot det hedersrelaterade förtrycket. De har efterlyst större långsiktighet och en tydligare, bredare och starkare nationell struktur, till exempel genom införandet av ett nationellt kompetensteam med ett breddat uppdrag i förhållande till det som Länsstyrelsen i Östergötland har i dag.

Mot bakgrund av detta är det glädjande att en majoritet av utskottet har enats om ett tillkännagivande till regeringen i detta avseende. Jag hoppas och tror att tillkännagivandet ska bidra till en nytändning hos regeringen på detta område och ett i slutändan mer effektivt arbete som innebär att fler kan räddas från våld och förtryck.

Till skillnad från hur det såg ut när jag inledde mitt politiska engagemang för 16 år sedan tvivlar jag i dag inte på att det finns ett uppriktigt och djupgående engagemang mot det hedersrelaterade förtrycket inom samtliga riksdagspartier.

Tyvärr är Sverigedemokraterna dock fortfarande helt ensamma när det gäller vissa centrala insikter och åtgärder på området. Vi är fortfarande ensamma om att peka på kopplingen mellan hederskulturens styrka i vårt land och omfattningen och utformningen av vår invandringspolitik.

Vi är fortfarande ensamma om att inse att den mångkulturalistiska samhällsordningen och frånvaron av en assimileringspolitik bidrar till att förstärka de hedersrelaterade strukturerna.

Vi är fortfarande ensamma om att inte acceptera att hederstänkandet slår rot i det svenska samhället i någon form. Vi accepterar inte könsuppdelade badtider för män och kvinnor i badhusen baserat på respekt för hederskulturer, vi accepterar inte att män ska kunna vägra att ta kvinnor i hand i arbetssituationer och sedan få skadestånd när de sparkas för att de inte kunnat fullgöra sitt uppdrag, vi accepterar inte att religiösa samfund som sätter kvinnor bakom skärmar, tvingar dem att gå in bakvägen i

religiösa samlingslokaler eller sanktionerar våld mot eller förtryck av kvinnor i religionens namn ska kunna fortsätta att erhålla statsbidrag, vi accepterar inte heltäckande slöjor i offentliga yrken med mera, med mera.

Vi menar att det är dags att sluta sila mygg och svälja kameler både i kampen mot hedersförtrycket och i jämställdhetsdebatten i stort.

Jämställdhet

Anf. 77 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Mattias Karlsson ställde frågan varför vi inte kom längre än vi gjorde med heltiden under tolv år. För upplysnings skull, Mattias Karlsson, har vi inte styrt de senaste åtta åren. När vi lämnade över makten hade vi i Arbetsmarknadsdepartementet tagit fram ett lagförslag om rätt till heltid, men det hann inte läggas fram.

För Sverigedemokraternas del tror jag inte att ni har ett ärligt uppsåt när det gäller heltider. Det är ett valflask, helt enkelt, för att locka kvinnor att rösta på er. Ni vet att kvinnor inte litar på er. Det är ett spel för gallerierna. Hur ska ni arbeta med detta i kommuner och landsting? Era mandat där står ofta tomma, eller också sitter det några politiska vildar där.

Om man har en politisk vilja att förändra måste man ta ansvar och se till att göra sin röst hörd ute i kommuner och landsting.

I Borås, som jag kommer från, har vi nu tagit politiska beslut om att alla nya tjänster ska vara på heltid från och med den 1 januari i år. Från och med den 1 augusti ska alla deltidstjänster vara på 100 procent, så som en grundtjänst ska vara. Det handlar om politisk vilja. Där styr vi socialdemokrater. Det är så vi måste göra.

Ni har hjälpt regeringen att sänka skatter för över 130 miljarder. Ni är helt enkelt ett borgerligt parti. För de pengarna hade vi kunnat skapa en god arbetsmiljö för de kvinnor som jobbar i äldreomsorgen, och vi hade kunnat skapa en god kvalitet på äldreomsorgen för våra gamla och sjuka. Vi hade hunnit göra mycket mer för de pengarna, men ni förstör vår gemensamma välfärd.

Anf. 78 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Nej, ni sitter inte i regeringen. Däremot har ni makten i ett stort antal kommuner där ni har lovat att ni ska genomföra rätt till heltid. Men det är bara i 15 procent av de kommunerna som ni har gjort detta under tolv år.

Jag tror inte att det är Sverigedemokraterna som står för valflasket och de falska löftena. Det är ni som gör det. I tre valkampanjer i rad har ni lovat Sveriges kvinnor och även de män som jobbar inom offentlig sektor att ni ska införa rätt till heltid. Men ni har inte gjort det, inte ens i de kommuner där ni har makten. Ni har bara tagit deras röster och sedan hoppats att de ska glömma bort vad ni har sagt till dem.

Det stämmer att vi har tomma stolar på vissa ställen, men jag tror att det kommer att bli mycket bättre. I vissa fall har vi tomma stolar därför att våra företrädare har blivit utsatta för trakasserier, våld och hot bland annat från grupper som ditt eget ungdomsförbund tyvärr samarbetar med på löpande basis, Ann-Christin Ahlberg.

Mikael Damberg sade förra året att ni skulle lösa frågan före jul. Då skulle alla socialdemokratiska kommuner ha tagit tag i frågan om rätt till

heltid. Men det har inte hänt något där heller. Det var ytterligare ett tomt löfte.

Ni finansierar fortfarande inte förslaget över huvud taget. Inte en krona i er budget går till rätt till heltid. Hur ska förslaget genomföras när ni, inte ens nu när ni är i opposition, kan visa hur ni ska finansiera det? Det är 25 000 helårsarbetskrafter. Hur ska de finansieras? Det kommer att bli nedskärningar och försämrade arbetsmiljö om ni inte skjuter till pengar från staten.

När det gäller skattefrågan, slutligen, har ni köpt hela jobbskatteavdraget – varenda krona. Om det nu vore så att vi skulle ha haft dessa pengar till andra saker, varför visar ni inte att ni vill göra det då?

Ni har köpt hela den borgerliga skattepolitiken, utom då vi hjälpte er att stoppa skattesänkningarna för de allra rikaste och i stället lägga dem på människor som jobbar och har lite lägre inkomster. Det är en helt obegriplig retorik.

Vi kan göra båda delarna, för vi gör besparingar som inte ni gör. Ni väljer fortsatt massinvandring och att satsa på ett ineffektivt bistånd och så vidare i stället för att förbättra välfärden. Det tycker jag är ett svek mot svenska väljare.

Anf. 79 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Mattias Karlsson inte har sett hur vi har röstat i Sveriges riksdag. Vi har inte köpt några jobbskatteavdrag. Vi har röstat emot dem allihop. Men nu är faktum att det fanns en majoritet i Sveriges riksdag, och då är det det som gäller.

Vi har aldrig varit för ett jobbskatteavdrag som diskriminerar sjuka, arbetslösa och pensionärer så att de ska betala mer i skatt. Vi har haft *en* skattsedel, för vi tycker att det är rätt och riktigt. Men ni sverigedemokrater har stött den här regeringen, så att sjuka, arbetslösa och pensionärer får betala högre skatt på de inkomster eller ersättningar som de får. Det är människor som redan har det tufft, och de har fått det ännu tuffare.

Det här med heltider finns det forskning om. Om man tittar ute i kommuner och landsting ser man att det inte behöver kosta, eftersom man har en så dålig personalpolitik: Man ringer in kvinnor och män, oftast kvinnor, på timmar. Hade man haft en mer riktig grundbemanning med heltid hade man kunnat ha ett mycket mer flexibelt arbetssätt. Då hade man inte behövt ha de fördyrande anställningar som alla dessa visstidsanställningar är.

Att bara teckna det hela rent budgettekniskt hjälper inte. Det kan hjälpa en del, men det är faktiskt den politiska viljan som hjälper mer.

Skattesänkningarna har vi arbetat emot. För 130 miljarder, som man har sänkt med, hade det blivit väldigt fin vård för våra gamla, väldigt fin barnomsorg för våra barn och väldigt mycket bättre inom vården. Men framför allt hade det gynnat kvinnors arbetsvillkor och deras arbetsmiljö där de jobbar.

När du säger att vi inte har röstat nej i den frågan får du titta i protokollet.

Anf. 80 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag sade inte att ni inte hade röstat nej, utan jag sade att ni hade köpt alla skattesänkningar i efterhand. Hela den borgerliga skattepolitiken har ni anammat nu.

Det var intressant att få höra hur Socialdemokraterna resonerar. Du säger: Nu finns det en majoritet, och då är det det som gäller. Innebär det att ni kommer att anpassa er politik efter vilken majoritet det är här i kammaren, oavsett vilken fråga det gäller? Har ni inga principer?

Ni skulle kunna fortsätta att driva den här frågan. Ni skulle kunna lova väljarna: Vi kommer att riva upp den här politiken. Men det gör ni inte. Alltså står ni bakom precis samma politik som vi står bakom och som regeringen har.

Visst skulle vi kunna höja skatterna till hundra procent. Det skulle bli jättemycket pengar till välfärden – på kort sikt. Men vi måste ju skapa arbetstillfällen också. Skattepengarna måste komma in någonstans, och det måste finnas en balans. Då är det väl klokt att driva en skattepolitik som bidrar till ökad sysselsättning, tycker jag. Det ger mer pengar till välfärden.

När det gäller villkoren för arbetslösa har vi vid upprepade tillfällen sträckt ut handen till Socialdemokraterna och sagt: Låt oss diskutera a-kassan. Låt oss diskutera en samsynsbudget här i kammaren. Det finns vissa saker som vi är överens om. Det finns vissa besparingar och vissa satsningar som vi är överens om.

Men Socialdemokraterna sätter sig i sandlådan och säger: Vi ska inte prata med Sverigedemokraterna, vi är inte intresserade av en majoritet – det är mycket viktigare för oss att visa att vi inte tycker om Sverigedemokraternas invandringspolitik än att förbättra villkoren för Sveriges arbetslösa.

Det är Socialdemokraternas politik, och den får ni stå för inför väljarna.

Anf. 81 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! På lördag uppmärksammar vi överallt i landet internationella kvinnodagen. Då tar jag mina små döttrar, morgondagens kvinnor, i handen och minns det stora arbete som kvinnor före oss har gjort och samlar kraft för oss alla att orka kämpa för en jämställd värld årets alla andra dagar, en värld där vi kan bli den vi vill vara, oberoende av kön.

Jämställdhet handlar om makt. Det handlar om att skapa ett samhälle där Nabila och Per har lika tillgång till makt och resurser, ett samhälle där det inte är en ekonomisk förlust att vara kvinna, ett samhälle där kvinnor har samma möjligheter som män att arbeta heltid, ett samhälle där barn har lika rätt till sina föräldrar, både mamma och pappa, ett samhälle där kvinnor har rätt till sina kroppar och rätt till sitt nej, ett samhälle där varken kvinnor eller män ska drabbas av mäns våld.

Men som de flesta av oss vet är det inte helt så i dag, fru talman. Det är inte fråga om en svartmålning, utan det är så vi vet att det är. Och då är det dags att ta tag i det.

För att ändra på detta krävs det en progressiv politik. De stora jämställdhetspolitiska framsteg som vi har gjort historiskt är ett resultat av medvetet feministiskt arbete, till exempel i kampen för barnomsorg och

föräldraförsäkring. Det är framsteg som aldrig hade åstadkommits utan tydlig politisk vilja och ekonomisk kraft bakom orden. Och framför allt är det framsteg som innebär att vi har prioriterat gemensam välfärd. Det har gynnat hela det svenska samhället, bland annat genom en hög andel kvinnor i förvärvsarbete.

Fru talman! Vänsterpartiets ekonomiska politik är grundstenen i vårt arbete för ett jämställt samhälle, och i det är en gemensamt finansierad välfärd helt avgörande. När välfärden inte byggs ut i takt med ökande behov är det kvinnor som träder in i det oavlönade omsorgsarbetet. Det innebär i praktiken minskat utrymme för främst kvinnors förvärvsarbete.

När arbetsvillkoren innebär otrygga anställningar, deltider och dålig arbetsmiljö drabbar det kvinnorna. Det ser vi i sjukskrivningar, pensioner och det faktum att en tredjedel av landets ensamstående mammor lever i fattigdom.

Det är i dag kvinnorna, fru talman, som betalar det högsta priset för det ojämställda samhället och kompenserar för en fallerande välfärd. Det är kvinnorna som får ta hand om gamla och tvingas till ofrivilligt deltidsarbete på grund av bristande barnomsorg på obekväma arbetstider.

Fru talman! Vi saknar inte kunskap om ojämställdheten i samhället. Kunskapen om den ojämlika fördelningen av makt och resurser är gedigen. Från Medlingsinstitutet vet vi till exempel att löneskillnaden mellan en genomsnittlig kvinna och en genomsnittlig man i dagens Sverige är 4 500 kronor. Genomsnittskvinnan tjänar alltså 86 procent av genomsnittsmannens lön.

Men – och det är viktigt – löneskillnaderna mellan män och kvinnor är inte klasslösa, utan tvärtom fördjupas de om vi lägger till ett klassperspektiv, som vi också har hört tidigare.

LO presenterade i går sin första jämställdhetsbarometer. Barometern bygger på statistik kring villkor i arbetslivet, hemarbete och familj, ekonomiska villkor och hälsotillstånd. I samband med barometern lanserade LO det nya lönemåttet ”faktisk månadslön”, där klassperspektivet i löneskillnader mellan kvinnor och män lyfts fram.

I jämställdhetsbarometern görs jämförelserna mellan män och kvinnor i respektive arbetaryrken och tjänstemannaryrken. Med det nya måttet är kvinnors löneandel av mäns 73 procent inom arbetaryrken, och i tjänstemannaryrken tjänar en kvinna 76 procent av vad en man tjänar. En arbetarman tjänar 6 000 kronor mer, och en manlig tjänsteman tjänar i genomsnitt 9 300 kronor mer än en kvinna.

När det gäller villkoren i arbetslivet tittar man i jämställdhetsbarometern på tidsbegränsade anställningar, deltider, arbetstidens förläggning och inflytandet över den. På punkt efter punkt visar barometern att det såklart är arbetarkvinnor som har de absolut sämsta villkoren. De har högst grad tidsbegränsade anställningar. Över 50 procent arbetar deltid. Och deras inflytande över när, var, hur och i vilken takt olika arbetsuppgifter ska utföras är litet. De jobbar mest obekväma arbetstider och har minst makt.

I samband med jämställdhetsbarometern presenterade LO även förslag på hur man ska komma åt de här orättvisorna: lagstiftning om rätt till heltid, trygga anställningar, inflytande över arbetet och arbetsmiljön samt en föräldraförsäkring som delas rättvist.

Kraven överensstämmer med de viktiga reformer som Vänsterpartiet föreslår för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet. Andra viktiga satsningar vi lyfter fram gäller en förstärkt välfärdssektor och ökade resurser till ensamstående föräldrar.

Våra satsningar innebär både höjd kvalitet och fler anställda i välfärden. Vi gör särskilda satsningar på äldreomsorg och barnomsorg på obekvämt arbetstid. Staten som arbetsgivare har ett ansvar för att bidra till den samhällsutveckling som målet för jämställdhetspolitiken utgör. Därför bör det självklart också finnas en handlingsplan för jämställda löner och för att osakliga löneskillnader motverkas när staten är arbetsgivare. Därför är reservation 3 viktig.

Fru talman! Medlingsinstitutets uppdrag är att bidra till en bra lönebildning. En utgångspunkt är att den konkurrensutsatta industrin ska sätta ett märke för löneökningstakten. Men myndigheten har samtidigt ett mycket viktigt uppdrag i att verka för jämställda löner. Just nu står Medlingsinstitutets praxis i vägen för målet om jämställda löner. Det blev mycket tydligt i samband med avtalsrörelsen 2012, då Medlingsinstitutet slog fast att myndigheten inte skulle medverka till några avtal som översteg den löneökning på 2,6 procent som industriavtalet gav. Det var en tydlig signal till arbetsgivarna att de inte ens behövde förhandla om de jämställdhetsåtgärder som bland annat Handels och Kommunal hade begärt.

Medlingsinstitutets tolkning av uppdraget innebär i praktiken att det inte är någon idé för fackförbunden att prioritera den strukturella utjämnningen av löneskillnader mellan mans- och kvinnodominerade yrken. Vi tycker därför att Medlingsinstitutets uppdrag måste förändras, så att det tydligt framgår att industrins lönenormering inte ska tolkas så att aktiva insatser för att minska löneskillnaderna mellan mans- och kvinnodominerade yrken omöjliggörs. En systematisk utjämning av dessa löneskillnader mellan män och kvinnor ska tvärtom vara en del av begreppet "en väl fungerande lönebildning". Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

Fru talman! Vi vet att kvinnor diskrimineras på arbetsmarknaden och att den främsta anledningen är att de fortfarande anses bära huvudansvaret för barn, både vid föräldraledighet och vid vård av sjukt barn. I det betänkande från Utredningen om män och jämställdhet som nyligen presenterades lyftes reformer för en jämställd föräldraförsäkring särskilt fram som nödvändiga för att främja jämställdheten. En extra pappamånad räcker inte.

Vänsterpartiet anser att en individualisering av föräldraförsäkringen är nödvändig för att ge barn tillgång till båda sina föräldrar och för att bryta diskrimineringen av kvinnor. Reformen förändrar också fördelningen mellan betalt och obetalt arbete mellan kvinnor och män och kan även bidra till att förändra föreställningen om vilket ansvar kvinnor respektive män har i förhållande till sina barn.

Det är, fru talman, ett politiskt ansvar att skapa förutsättningar för ett jämställt samhälle. Jobbskatteavdrag och bidrag till så kallade "livspussel" genom exempelvis RUT individualiserar symtom och lösningar på det ojämställda samhället. Men lösningen på ojämställd och ojämlik politik kan aldrig vara individuell. Det egna ansvaret, som Moderaternas

Jenny Petersson talade om i sitt anförande, är ett rent hån mot de många deltidsarbetande kvinnorna i dagens Sverige.

Vänsterpartiet har en politik som tar ansvar för omfördelning av makt och resurser för att skapa ett jämlikt och jämställt samhälle för oss alla, inte bara för de få. En sådan politik ser att klassperspektivet fördjupar ojämlikheten och att en borgerlig politik som belönar de redan välbeställda urholkar välfärden och därmed kvinnors och mäns förutsättningar att leva jämställt. En sådan politik som Vänsterpartiet för ger kvinnor makt över sitt liv och sin kropp i arbetslivet och i hemmet och låter män och kvinnor vara föräldrar och människor på lika villkor.

Jag ställer mig naturligtvis bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5.

I detta anförande instämde Marianne Berg (V).

Anf. 82 PENILLA GUNTHER (KD):

Fru talman! Det är så spännande med våra debatter om jämställdhet ibland. Det känns som att vi förmodligen skulle kunna använda samma anförande varje gång. När man hör oppositionen uttala sig kan man undra om inte det har hänt någonting under de snart fyra år som jag varit här. Det är ju ändå så att de största jämställdhetsåtgärderna i modern tid har genomförts i den här regeringens regi. Men då får vi klistrat på oss som en etikett från Ann-Christin Ahlberg att ingen vill någonting.

Om Ann-Christin Ahlberg hade lyssnat på mig nu hade hon hört mig säga att jag å andra sidan undrar vad Socialdemokraterna vill. Jag vet inte om retoriken är från Bommersvik och är kollektivanpassad så att alla låter ungefär likadant hela tiden. Det är kanske där man lär sig? Men jag är glad över att jag inte har varit där.

Ann-Christin Ahlberg verkar tro att vi andra ska sitta här och gå på den retoriken. Det handlar inte om att föra fram sin egen politik från Socialdemokraternas sida, utan om att hela tiden säga vad alla andra vill. Detta visar bara på tomheten. Tomma tunnor skramlar mest, säger ordspråket. Det är så det fungerar med Socialdemokraterna, speciellt med Ann-Christin Ahlberg, som verkar ha ätit sura karameller till middag i dag.

Fru talman! Vi kan ändå konstatera att Sverige har en arbetsmarknad där förutsättningarna för både kvinnors och mäns deltagande är relativt goda internationellt sett, även vad gäller en hög andel kvinnor i arbetskraften. Sysselsättningsgraden är högst i Sverige bland EU:s alla 28 medlemsländer.

Men vi vågar från vår sida tala om att det fortfarande finns brister i jämställdheten mellan kvinnor och män. Trots att vi jobbar på för att stärka förutsättningarna vet vi att kvinnor och män har olika möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och i näringslivet, att stanna kvar och utvecklas men framför allt att kombinera arbete och familjeliv.

Kristdemokraternas kampanj ”Hur får du ihop det?” sätter fingret på det ständiga pusslet i tillvaron med att få ihop arbete med ett gott föräldraskap utan att gå med ett ständigt dåligt samvete över att aldrig vara god nog vare sig hemma eller på jobbet. Löneskillnader, ojämlika karriärmöjligheter, skillnader i sjukskrivningar och uttag av föräldrapenning samt underrepresentationen av kvinnor i ledande befattningar är till stor del ett

uttryck för att kvinnors och mäns verkligheter i arbetslivet alltså skiljer sig åt. För att komma till rätta med dessa brister krävs långsiktiga åtgärder.

Jämställdhet ska vara en genomgripande princip, säger vi kristdemokrater, inga kortsiktiga projektinsatser som slutar när pengarna inte längre finns. Det har jag sagt varje gång här, och det kan jag fortfarande stå för. Det är alldeles för mycket sådana insatser i både svenskt näringsliv och offentliga verksamheter. Det måste vara en värdering som ligger till grund för jämställdheten. Den ska finnas med i allt vi gör.

Ett strategiskt viktigt område är fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet mellan kvinnor och män. Det har ett nära samband med kvinnors möjlighet att delta fullt ut på arbetsmarknaden och påverkar kvinnors och mäns möjligheter att förena föräldraskap och familjeliv med yrkesarbete. Det säger inte minst den tidigare citerade Utredningen om män och jämställdhet.

Jämställdheten anser jag börjar tidigt i hemmet, där barnen lär sig av sina föräldrars könsroller. För att jämställdheten ska uppnås är det viktigt att både mans- och kvinnoroller förändras. Kvinnor och män måste dela ansvar och praktiskt arbete i hem, familj och samhälle.

Men först och främst handlar det om en inställning till föräldraskapet hos både kvinnor och män, där värderingarna grundas i en tro på föräldrarnas förmåga, oavsett kön, att ta hand om sina barn. Många föräldrar kommer inte överens om barnuppfostran eller fördelning av hushållsarbete och ekonomi när de är tillsammans, och det brukar tyvärr sällan bli bättre om det blir en separation. Där spelar värderingarna roll. Hade jag litat på min partner, den andra föräldern, om vi fortfarande hade bott ihop kan jag troligen lita på honom eller henne om vi inte gör det längre.

Christina Høj Larsen nämnde LO:s utredning *Tid, makt och pengar – livspusslet på riktigt* som presenterades i går. Den visar att föräldraledigheten är 15 månader i snitt per kvinna och barn och 4 månader i snitt per man och barn. Samtidigt säger utredningen *Män och jämställdhet* att forskningen visar på att många av dagens män söker en förändring på detta område.

Den omfattande attitydundersökningen The European Social Survey, som genomförs i mer än 35 olika länder i Europa, visar att många av dagens fäder ser det som angeläget att hitta en balans mellan arbete och familjeliv. De vill minska sin arbetstid till förmån för mer tid för familjen. Balansen mellan arbete och familjeliv är alltså av central betydelse för både kvinnor och män, pappor och mammor. Frågan är emellertid hur de resonerar när de samordnar sina livsprojekt i detta avseende och hur de använder det stöd som erbjuds av både den välfärdsstat vi lever i och inte minst arbetsgivarna.

Som jag sade utövas påverkan med goda förebilder i jämställdhet för barnen som växer upp i första hand av föräldrarna. Barn gör inte som vi säger, utan de gör som vi gör. Det är ett talesätt som ofta stämmer väl med verkligheten.

Vi kristdemokrater vill underlätta för föräldrar att göra medvetna val och menar att valfrihet är en förutsättning för jämställdhet. Familjer är olika och har olika behov. Det offentliga stöd till barnfamiljer ska utformas så att det blir ekonomiskt möjligt för såväl kvinnor som män att

prioritera tid med barnen. Därför är utbudet av olika former av barnomsorg naturligtvis en väsentlig del av jämställdhetsutvecklingen över tid.

Fru talman! I det här fallet är jag glad över att den här regeringen har gett Skolverket ett tilläggsuppdrag att verka för att öka antalet och andelen män som arbetar som förskollärare och barnskötare i förskolan. Det finns även ett uppdrag att analysera könsskillnader inom lärarutbildningen.

Ett antal åtgärder för att främja jämställdheten i skola och högskola har vidtagits. Det finns delegationer med olika uppgifter att verka för att öka intresset för matematik, naturvetenskap och så vidare.

Ann-Christin Ahlberg ondgjorde sig över att det är ett antal utredningar. Men om vi inte kan utreda saker så att vi får resultat och kan agera därefter, hur ska vi kunna veta vad vi ska göra? Det handlar om att se till att vi har så bra fakta som möjligt på bordet så att vi därefter kan göra det som behövs för att kvinnor och män ska få bättre och mer jämlika villkor i hela samhället. Inte minst är Delegationen för jämställdhet i arbetslivet, JA-delegationen, jätteviktig. Jag ser verkligen fram emot att få se resultatet av utredningen när det gäller att främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Som vi tidigare hörde angående LO:s utredning som kom i går är det intressant att det är en ganska stor skillnad mellan kvinnor i arbetaryrken och kvinnor i tjänstemannayrken. Men även mellan män är det skillnader. Det lyfts sällan upp, men det är faktiskt så. I utredningen från LO inkluderas deltidarbete.

Kristdemokraterna har drivit tesen att heltid ska vara en rättighet, men deltid en möjlighet. För dem som känner för det och har möjlighet att arbeta deltid och det är självvalt är det någonting bra. Men när det inte är självvalt och man känner att man inte kan försörja sig på sin lön är det naturligtvis någonting som måste åtgärdas.

Där kommer jag in på vad mina allianskolleger sagt i sina anföranden tidigare. Om oppositionen tycker att alliansregeringen inte har lyckats åstadkomma någonting på de här åtta åren vill jag ställa frågan: Vad är det som gjorde att man under alla de år då Socialdemokraterna var i majoritet och satt i regeringsställning, med möjlighet att förändra, inte kom längre? Kan vi få en förklaring på det någon gång? Man ursäktar sig hela tiden med olika saker, men vi har aldrig hört anledningen till att man inte kom längre. Man har dessutom ett antal representanter i riksdagen, som på så många andra politiska nivåer, med facklig bakgrund som verkligen kunde ha påverkat utvecklingen av löner, inte minst inom välfärdsyrken, utifrån sin fackliga position.

Jag är engagerad i det facklig-sociala arbetet inom Kristdemokraterna, och jag tycker att det är viktigt med den svenska modellen. Jag tycker att det är viktigt att fack och arbetsgivare har en bra dialog om löner. Men hur kommer det sig att många socialdemokrater, så fort de blir politiker, avsäger sig ansvar från allting som de tidigare tydligen har jobbat med? Man tar bara till sig erfarenheterna från det fackliga arbetet när man ska påvisa sin kunskap i någonting, men sitt ansvar avsäger man sig genast. Jag tycker att det är lite osmakligt.

I dag, fru talman, kan vi däremot glädjas över att tidningen Dagens Medicin har lanserat sin 100-lista över välfärdens 100 mest mäktiga kvinnor i Sverige. Nummer ett är Ann-Sofi Lodin, regiondirektör i

Västra Götaland. Hon har ansvar för 50 miljarder kronor och 50 000 anställda. Det är så gott som att sitta i ett börsbolags styrelse, skulle jag nog vilja säga. Det är många människor och mycket pengar.

På listan återfinns ett antal kvinnor som jag kan hysa den största beundran för och som har ansvar för stora personalgrupper och ett enormt ekonomiskt ansvar. Om vi arbetar mer för att lyfta kvinnorna på redan befintliga poster som förebilder och säger att det går, i stället för att säga att ingen vill och ingen kan någonting och ständigt vara i något slags offerposition utan visar på de goda exempel som finns i Sverige, tror jag att vi kommer någonstans.

(Applåder)

Anf. 83 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte för avsikt att ta replik på Penilla Gunther, men jag blev påhoppad så jag kände mig nödd och tvungen.

Jag vet inte om Penilla Gunther lyssnade på mig eller om hon gjorde något annat, eller om hon ens var i kammaren när jag höll mitt anförande. Om hon hade varit i kammaren och lyssnat hade hon hört att jag nämnde en hel del förslag som vi har lagt fram och står för i vår politik för att driva på jämställdhetsarbetet framåt.

Till skillnad från Kristdemokraterna ser vi hur kvinnor har det. Vi ser skillnaderna, vi blundar inte för dem. Det är därför vi tar upp det här. Vi tycker att det är allvarligt att det fortfarande år 2014 är så stora skillnader mellan män och kvinnor.

Den LO-rapport som kom i går visar att det inom arbetaryrken skiljer 6 000 kronor i lön varje månad mellan kvinnor och män och 9 300 kronor i månaden för tjänstekvinnor och tjänstemän. För oss är det en otroligt stor skillnad i makt och inflytande över sitt liv och de livsval man kan göra.

Man kan då slå sig för bröstet och tycka att det är arbetsmarknadens parter som ska göra det. Ja, de har självklart ett jättestort ansvar. Men vi politiker måste ta vårt ansvar.

Det har tillsatts utredning på utredning. JA-delegationen har varit jätteduktig, och där tar de upp just detta att det redan finns så många utredningar. Det behövs inte fler utredningar. Det behövs politik, och det behövs politiska beslut. Det är det de säger.

Det är det vi politiker här måste göra. Sedan går det att raljera och göra både det ena och det andra. Men ni har vårdnadsbidraget som er jämställdhetsåtgärd, vad jag förstår.

Anf. 84 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg anklagar mig för att inte ha lyssnat på de förslag som hon har framfört i kammaren. Jag är ledsen att behöva erkänna att jag fortfarande inte har hört dem eller möjligen inte har förstått dem.

Jag hörde inte Ann-Christin Ahlberg nämna dem nu heller, utan hon sade att hon hade ett antal förslag. Vilka då? Kan vi få höra dem igen i så fall? Jag har inte hört dem, och jag är rädd för att mina kolleger på den här sidan inte heller har hört dem.

Men det som Ann-Christin Ahlberg inte hörde alldeles nyss när jag höll mitt anförande var att jag citerade LO-rapporten väldigt tydligt. Jag

citerade också utredningen om män och jämställdhet och JA-delegationen. Men det kanske gick Ann-Christin Ahlberg fullständigt förbi, i ivern att tala om för oss att vi inte har några förslag.

Förslagen ligger ju på bordet. Detta betänkande visar regeringens stora satsningar på området. Vad är det i detta dokument som Ann-Christin Ahlberg inte förstår och inte kan ta till sig? Kan hon inte se att det har skett en utveckling på området de senaste åren? Jag är ledsen att vi hamnar i situationen att vi inte gemensamt kan erkänna att det sker en utveckling på området.

Vi kan tycka vad vi vill om Sverige, men det är ändå ett av världens bästa länder på området. Jag behöver inte tillskriva alliansregeringen äran av det, utan jag skulle kunna tillskriva ett gemensamt gott arbete under årens lopp äran av det. Men jag klarar inte av att Ahlberg säger att vi inte har några förslag när jag inte hör ett enda ljud om vad Socialdemokraterna själva vill.

Anf. 85 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kommer inte att använda min repliktid till att upprepa vad jag sade i mitt inlägg. Det kan Penilla Gunther läsa i protokollet i morgon.

Penilla Gunther frågade mig vad vi hade gjort om vi hade haft regeringsmakten. Jag kan rekommendera läsning av *På tal om kvinnor och män*. I början står det om en hel del historiska händelser som har gynnat kvinnor och gjort att de har kunnat komma så långt som de har kommit i dag. Det kommer snart en ny version, och jag hoppas att det då finns några rader till. I denna finns det tre punkter om vad som gjorts efter att ni fått regeringsmakten, och de påbörjades av en socialdemokratiskt ledd regering. Jag ser fram emot vad det kommer att stå härnäst, för här syns det inte mycket resultat.

Sveriges Kvinnolobby har också analyserat regeringens arbete, och de säger att det behövs en ny politik för att vi ska få ett jämställt samhälle. Det är inte bara vi socialdemokrater som ser det.

Jag mötte en kvinna häromdagen som berättade att hon i hela sitt liv hade levt med en ensamstående mamma som tvingats ha otrygga anställningar. Hon sade att hon en endaste gång under sin barndom visste att mamman kunde vara ledig en kort stund under en semester. Under alla andra år hade hon tvingats vara hemma för att vänta på att mamman skulle kunna få ett jobb så att hon kunde försörja sig och sin dotter. Hon sade: Det handlade inte om att vi skulle kunna planera en utlandssemester – det handlade om att mamma och jag skulle få möjligheten att åka till stranden.

Det är det som ni kristdemokrater förringar. Men för oss socialdemokrater är det oerhört viktigt att föra en politik som både minskar klassklyftorna och ger kvinnor och barn möjlighet att tro på framtiden.

Anf. 86 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Fru talman! Det är ju beklämmande att höra det här, måste jag säga. Ann-Christin Ahlberg kanske inte vet någonting om mig som kristdemokrat, men jag har själv i allra högsta grad erfarenhet av att vara ensam mamma med två små barn, dessutom cancersjuk. Jag hade ingen hög inkomst, och min sjukpenning blev inte särskilt bra.

Men jag är väldigt glad över att kunna stå här i dag och jobba för att andra kvinnor och män, ensamstående pappor och mammor, ska få det bättre. Det ser jag som en uppgift för mig i mitt riksdagsuppdrag.

Kom inte här och säg att jag som kristdemokrat skulle motarbeta kvinnors löneutveckling, ensamma föräldrar eller något sådant! Jag blir så upprörd över retoriken från din sida att jag har lust att bara sluta rakt av. Men det tänker jag inte göra.

Det viktiga i resonemanget från Socialdemokraterna i den här debatten är att man fortfarande håller sig till historiken. Ni säger att det viktigaste som har hänt har Socialdemokraterna genomfört. Ja, jag är ledsen, men vi kan inte införa rösträtt för kvinnor igen, kan inte införa nya semesterlagar och så vidare.

Det är historia, och vi är glada över att det är gjort. Det har varit viktiga delar i utvecklingen av svensk jämställdhet – det kan ingen ta ifrån vare sig er eller Sverige som land. Men låt oss leva i nuet och jobba för en framtid som verkligen främjar jämställdhet för kvinnor och män i både arbetslivet och familjelivet!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Jämställdhet

13 § Moderna auktionsmetoder för utmätt lös egendom

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU16
Moderna auktionsmetoder för utmätt lös egendom (prop. 2013/14:43)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Familjerätt

Familjerätt

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU19
Familjerätt
föredrogs.

Anf. 87 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Betänkandet vi ska debattera nu behandlar motioner som väckts under den allmänna motionstiden förra året och som gäller många olika områden. Det handlar om faderskap, talerätt i mål om fastställande av faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, adoption, översyn av vårdnadsreglerna, vårdnaden vid våld mot den andra föräldern, riskbedömningar vid vårdnadstvister, bodelningskostnader, överförmyndare, gode män, retroaktiva namnbyten och så vidare. Det är väldigt många olika områden.

Jag står naturligtvis bakom alla socialdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 9, *Vårdnaden vid våld mot den andra föräldern*.

Fru talman! Varje år tvingas barn uppleva hur den ena föräldern misshandlar den andra föräldern, och det absolut vanligaste är då att pappa misshandlar mamma. Det allra värsta som kan ske, och som tyvärr händer ibland, är att den ena föräldern mördar den andra och sedan dessutom blir ensam vårdnadshavare. Den förälder som har dödat den andra föräldern behåller därmed inflytande över barnet och kan bestämma var barnet ska bo och vilken skola hon eller han ska gå i samt förhindra att barnet får stöd och behandling.

För barnet blir kränkningen dubbel. Först är det traumat att en förälder dödas, och sedan ska barnets liv styras av förövaren.

Lagstiftningen bör därför ses över så att det sker en automatisk omprövning av vårdnaden i de fall där den ena föräldern har dödat den andra föräldern. Möjligheten till prövning bör inte, som i dag, vara beroende av socialnämndens förmåga att agera och väcka talan. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

I ett fall för något år sedan fördröjdes placeringen av barnen. Fadern vägrade godkänna att det utsågs god man, och det dröjde flera månader innan barnen fick kontakt med barn- och ungdomspsykiatri, när fadern hade mördat barnens mamma.

Socialstyrelsen ansåg efter att ha tittat på fallet att när en förälder genom våld har dödat den andra föräldern bör det ses som bristande omsorg om barnet och att kriteriet för vård enligt lagen om vård av unga då är uppfyllt. Barnet kan då genom beslut om vård enligt den lagstiftningen skyddas från en olämplig förälder. Ett beslut enligt lagen om vård av unga är en markering att förövaren genom sitt brott har förverkat sin rätt att bestämma över barnet. Naturligtvis hade detta kunnat ske i det här fallet också, men vi tycker ändå att vi tydligt behöver poängtera att det här inte ska få ske i fortsättningen.

Det har kommit en slutrapport från en nationell tillsyn 2012–2013 med titeln *Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld*. Den kom alldeles nyligen. Under rubriken *Har det inte blivit bättre?* kan man läsa att sedan den förra nationella tillsynen som gjordes 2008–2009 förefaller det som att inga större bestående förbättringar har skett i majoriteten av kommunerna. Det finns dock skillnader mellan kommunerna.

De brister som setts i denna tillsyn liknar de som fanns i den föregående tillsynen, till exempel brister i utredningar och dokumentation och att barn som bevittnat våld inte utreds. Kvinnor och barn hänvisas ofta till serviceinsatser utan föregående utredning och beslut. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver utvecklas, och det saknas handlingsplaner och kartläggning inom området. Arbetet inom familjerätten verkar dock i flera kommuner ha förbättrats. Det är det som vi diskuterar i dag, och det är bra att det ändå har förbättrats en del, men det finns mycket övrigt att önska. Det finns nu rutiner för arbetet med våld i nära relation och mer kompetens inom området jämfört med hur det var vid den förra tillsynen. Det är alltså på rätt väg, men det finns en del kvar att göra.

Den nya myndigheten Inspektionen för vård och omsorg finner det anmärkningsvärt att en större förändring inte skett i socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld sedan den förra

nationella tillsynen, inte minst med tanke på att Socialstyrelsen har tagit fram hjälp såsom handböcker, allmänna råd, utbildningsmaterial med mera. Egentligen skulle det alltså inte ha behövt ske att barnen inte direkt får insatser beroende på att en pappa som har mördat mamman inte fråntas vårdnaden.

Resultatet av tillsynen tyder på att arbetet med kvinnor och barn som bevittnat våld inte är prioriterat i alla kommuner. Då tar man heller inte fram rutinbeskrivningar och sådant, vilket ska göras vid den här typen av våld. Många kommuner tar fortfarande inte det ansvar som de enligt socialtjänstlagen har. Det kan finnas olika skäl till att arbetet inte utvecklas mer i en del kommuner, till exempel bristande ledning, bristande kunskaper om området, hög arbetsbelastning, stor personalomsättning och ekonomiska begränsningar.

Herr talman! Andra frågor som har aktualiserats under senare tid handlar om överförmyndare och gode män. Under de senaste 20 åren har överförmyndarnas verksamhet expanderat. Lagar och regler om överförmyndarnas verksamhet är i många fall otidsenliga. Antalet svåra fall har ökat, och nya målgrupper som behöver hjälp har tillkommit. Överförmyndarna står också inför stora utmaningar på grund av att antalet äldre i befolkningen ökar. Det finns också behov av samarbete i större organisationer för att lösa uppgiften och för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Samtidigt är det allt svårare för kommunerna att förmå människor att ta på sig ett så krävande uppdrag. Vidare har både Riksrevisionen och Justitieombudsmannen upprepade gånger riktat allvarlig kritik mot brister i verksamheten.

Allt detta talar för att det behövs en översyn av hela överförmyndarverksamheten. Det är angeläget att skapa en lagstiftning och organisation för överförmyndarna som är anpassad för dagens samhälle. Det är en uppgift för regeringen, tycker vi, att ta de initiativ som krävs.

När det gäller gode män har lagstiftningen funnits i 20 år. Det finns all anledning att se över den ur flera aspekter. Man bör bland annat se över möjligheten att höja den ekonomiska ersättningen till gode män så att fler vill ta på sig uppdraget. Man bör också se över uppdraget som sådant och den gode mannens roll och ansvar i förhållande till socialtjänsten. Det bör också finnas ett resonemang om hur många huvudmän en god man ska få ha. Alltför många uppdrag kan medföra att den gode mannen inte har möjlighet att ta till vara alla sina huvudmäns intressen.

Även kraven på vilka som kan vara god man och hur verksamheten ska skötas och redovisas bör utredas. Vi anser att en översyn behöver göras av hela regelverket vad gäller gode män och förvaltare. Detta gäller inte minst för de ensamkommande flyktingbarnen som har ökat i antal. Här måste också regeringen se till att kommunerna har förutsättningar att tillgodose detta, för det är nödvändigt att vi får gode män som vet hur de på bästa sätt ska utföra sitt uppdrag.

Herr talman! Frågorna är många i detta betänkande, som jag inledde med att säga. En fråga är de regler som gäller i dag när en make går bort. De gemensamma barnen har då inte rätt till arv förrän båda föräldrarna har avlidit. För makar som har barn som inte är parets gemensamma, så kallade särkullbarn, gäller att dessa har rätt att omedelbart få ut sin del av arvet efter den avlidne. Det innebär att i en familj där det finns både ett gemensamt barn och ett särkullbarn kan särkullbarnet kräva sin andel av

arvet omedelbart medan det andra barnet måste vänta tills båda makarna har avlidit. I de fall där arvet inkluderar en fastighet som bebos av kvarvarande make skulle en lagändring som ger den efterlevande besittningsrätt till bostaden till eget fränfälle eller försäljning skapa trygghet för den efterlevande. Frågan om en sådan lagändring måste naturligtvis vägas mot särkullbarns rätt att omedelbart få del av sitt arv. Vi tycker att man behöver se över hur det ska vara i framtiden.

Något som vi direkt tycker att man behöver förenkla, och det är en helt annan fråga, är fastställandet av faderskap när föräldrarna är ogifta. Det bör enligt vår mening införas nya rutiner. Vi anser att föräldrarna redan på sjukhuset eller i samband med de första kontakterna med Försäkringskassan gemensamt ska kunna underteckna en försäkran med uppgivande om föräldraskap. Ett annat alternativ kan vara att föräldrarna gemensamt kan anmäla faderskapet till folkbokföringsregistret. Socialnämnden bör utreda faderskap endast i fall där det finns oklarheter. Det här tycker vi att man skulle kunna åtgärda snabbt.

Anf. 88 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Familjerätt är ett stort ämne, och detta betänkande berör många frågor av olika karaktär. Som gammal socionomstudent går jag lätt själv tillbaka till sådant som jag läste under studietiden. Faktum är att allt i detta betänkande är viktigt, men en sak berör mig extra mycket, och det är när barn drabbas av ett ansvarslost beteende hos vuxna.

Herr talman! Barnets bästa måste alltid vara avgörande när en förälder döms för att ha använt våld mot den andra föräldern. Ett barns rätt till en trygg uppväxt måste alltid gå före en förövares föräldrarätt. Om en förälder exempelvis har mördat eller misshandlat den andra föräldern bör vederbörande rimligtvis i de flesta fall förlora vårdnaden. Det finns givetvis undantag, till exempel om en förälder har handlat i nödvärn efter att ha varit utsatt för våld under en lång tid och ändå anses vara den bästa vårdnadshavaren för barnet.

Nuvarande regler säger att det är upp till socialnämnden i kommunen om vårdnadsfrågan över huvud taget ska komma upp i en domstol, vilket inte är rimligt. Barnets behov ska alltid vara i centrum, varför en lagändring om en automatisk prövning av vårdnadsfrågan när den ena föräldern har använt våld mot den andra bör införas.

Barn drabbas också i samband med vårdnadstvister. Det är mycket viktigt att det alltid görs en ordentlig riskbedömning i alla vårdnadsprocesser. Barns säkerhet måste väga tyngre än föräldrars intresse av att få träffa sitt barn utan inskränkning.

Till skillnad från i många andra länder saknas det i dag ett fungerande riskbedömningsinstrument i de svenska domstolarna. I exempelvis Storbritannien formuleras beslut om umgängesrätt oftast med detaljerade anvisningar om hur umgänget ska gå till, och umgänges- och vårdnadsbeslut är striktare i flera europeiska länder. Regeringen bör utarbeta de förslag som krävs för att svenska domstolar ska utnyttja denna möjlighet, som faktiskt finns redan i dag. I samband med vårdnadsprocesser bör det göras en ordentlig riskbedömning.

Herr talman! Trots att 2006 års vårdnadsreform var till för att minska antalet tvister har antalet vårdnadstvister ökat. Dessa tvister är inte roliga, och den nuvarande metoden går ut på att vinna en strid genom att försöka

bevisa den andra föräldrarnas oduglighet. Klart är att innebörden av detta kan sammanfattas med att en förälder uppmanas till att smutskasta en annan.

Det här är inte rimligt. Av den anledningen bör domstolarna erbjuda föräldrarna en obligatorisk medlare som bör vara en lagfaren person. Om detta erbjuds i samtliga mål enligt föräldrabalken får föräldrarna ett effektivt verktyg för att komma överens, vilket säkrar barnperspektivet. Vad som framkommer i samtal med medlaren bör omfattas av sekretess. Det är en förutsättning för förtroendefulla samtal och ökar möjligheterna till en bra förlikning.

Det bästa i alla dessa fall är om parterna kommer överens tidigt, gärna redan i samband med separationen. Om detta inte går borde frågan lösas i familjerätten. Men tyvärr ser verkligheten inte alltid ut så. I de fall där det inte är så är det bättre om parterna når en samförstånds lösning genom medling eller förlikning än att domstolen slutligen avgör frågan. Familjelagstiftningen bör således också genomsyras av ett jämställt föräldraskap, och gemensam vårdnad bör alltid vara utgångspunkten.

Regeringen har aviserat att en utvärdering av 2006 års vårdnadsreform kommer att inledas under valperioden, och det tycker jag är bra. Jag kan dock konstatera att någon utvärdering ännu inte har påbörjats. Regeringen bör därför ta nödvändiga initiativ för att sätta i gång utvärderingen.

Herr talman! Gemensam vårdnad bör alltid vara utgångspunkten i tvister. Men det finns fall där det inte ens är självklart vem som är pappa till barnet. Det är ett stort problem för enskilda individer som kanske tror sig vara pappa. Talan om fastställande av faderskap bör även kunna väckas av en man som tror sig vara far till ett barn. Han bör kunna kräva att en undersökning görs för att ta reda på om han är barnets biologiska pappa.

Dagens lagstiftning kan vara ett oöverstigligt hinder för de män som vill ta ansvar för sitt barn när mamman inte vill samarbeta. Detta är djupt orättvist och främjar inte jämställdhet mellan män och kvinnor.

Ett annat problem är när ett par har fått ett barn men inte är gifta. Med dagens lagstiftning får föräldrarna gemensam vårdnad automatiskt enbart om de är gifta, inte annars.

Samhällets familjestrukturer ser annorlunda ut i dag. Det föds många barn utan att föräldrarna bor tillsammans, och ännu vanligare är det att de föds utan att föräldrarna är gifta. I dessa situationer kvarstår, trots arbetet med jämställdhet i familjen, mammans rätt att ensam avgöra om pappan till det gemensamma barnet ska få del av vårdnaden.

Vid oenighet om vårdnaden av ett barn bör gemensam vårdnad naturligtvis vara den naturliga utgångspunkten om man vill sträva efter ett mer jämställt samhälle där barnets rätt till umgänge med båda föräldrarna försvaras. Då det finns en känd pappa till barnet ska han därför automatiskt få gemensam vårdnad.

Herr talman! Jag tänker fortsätta tala om barnens bästa men även sträcka mig till vikten av att förhindra att tvångsäktenskap erkänns i Sverige.

Skatteverket bör inte kunna registrera äktenskap som har ingåtts utanför EU om inte migrationsdomstolen, alternativt länsstyrelsen, först har godkänt äktenskapet. Äktenskap som ingåtts utomlands via ombud där

ingen av makarna har varit fysiskt närvarande vid vigseln ska inte heller erkännas i Sverige. Därutöver anser jag att bestämmelsen om dispens för äktenskap där någon av parterna är under 18 år ska tas bort. Regeringen bör utarbeta nödvändiga lagförslag och återkomma till riksdagen för att förhindra barn- och tvångsäktenskap.

Jag vill med detta sagt yrka bifall till samtliga SD-reservationer i betänkandet.

Anf. 89 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! I betänkandet finns det jättemånga kanonbra reservationer från Vänsterpartiet, men jag väljer att bara lyfta fram reservation 9 tillsammans med Socialdemokraterna och reservation 19.

Herr talman! När det gäller vårdnadsregler syftade 2006 års vårdnadsreform till att få föräldrar att samarbeta bättre och minska antalet vårdnadstvister som går till domstol. Det har dock inte blivit resultatet. I stället har antalet fall som går till domstol i dessa ärenden ökat. Det är bedrövligt, sett ur ett barnperspektiv.

Regeringen har inte kommit med några initiativ när det gäller konfliktlösning vid vårdnadstvister utan har under flera års tid upprepat och upprepat att en översyn ska ske under mandatperioden.

Regeringen kom med en proposition 2011, *Barns möjlighet att få vård*. Vad som är glädjande i den är att regeringen önskar sig en utvärdering av den så kallade Trondheimsmodellen. Det välkomnar jag eftersom det är helt i linje med Vänsterpartiets politik i frågan. Till det trista hör att utredningen om vad detta ska innehålla ännu inte har kommit till skott.

Trondheimsmodellen bygger bland annat på att en familjesekreterare medverkar vid muntliga förberedelser, försöker förmedla barnets behov till föräldrarna och naturligtvis ser till barnets behov, rättigheter och önskemål. Detta arbetssätt har som sagt visat sig vara framgångsrikt. Därför, herr talman, ser Vänsterpartiet gärna att metoden så fort som möjligt permanentas i Sverige. Det är trist att högerregeringen inte kommit längre i denna fråga som berör barn. Det är sorgligt och helt förkastligt ur ett barnperspektiv.

Herr talman! Vårdnaden i fall där det förekommer våld mot den andra föräldern har också tagits upp här i talarstolen i dag. Det är ett mantra i betänkandet att regeringen under innevarande valperiod ska ta initiativ till en utvärdering av vårdnadsreformen. Men när ser vi resultat? Det vore på sin plats att denna riksdag som sin mening gav regeringen till känna vad som framförts i vissa motioner i frågan.

Det sker dagligen våld mot kvinnor och barn i Sverige – ja, i hela världen. Barn tvingas uppleva, bevittna, att den ena föräldern misshandlar och många gånger också mördar den andra. Majoriteten är män som misshandlar kvinnor och barn. När det är tvärtom är det i regel kvinnan som i nödvärn skyddar sig själv och barnet eller barnen.

Den som mördat behåller inflytande över barnet och kan medverka till att bestämma var barnet ska bo och gå i skolan och om barnet ska få tillgång till stöd och behandling efter det barnet upplevt. Det är milt sagt horribelt!

Vilka kränkningar ska barn egentligen behöva utstå? Det är bedrövligt och sorgligt vad samhället många gånger, omedvetet men också

medvetet, för på barn. Det måste bli ett stopp för detta! Ska barnet verkligen styras av förövaren?

Därför anser Vänsterpartiet att lagstiftningen måste ses över så att det sker en automatisk omprövning av vårdnaden i de fall där den ena föräldern har dödat den andra. Det kan inte fortgå som i dag – möjligheten till prövning ska inte vara beroende av socialtjänstens förmåga att agera och väcka talan.

Låt mig ta ett exempel. För många år sedan var det en man som hängde sin fru på en balkong. De hade ett tvåårigt barn. Socialtjänsten valde att ge vårdnaden till farmodern. Farmor besökte naturligtvis sin son i fängelset. Men jag tänker på när detta barn i sinom tid får reda på vad som egentligen har hänt. Det måste vara den värsta upplevelsen i hennes eller hans liv.

Herr talman! Sedan gäller det rätt till fler vårdnadshavare. Jag växte upp enligt samhällets normer och regler för hur familjen skulle se ut – det var mamma, pappa och några syskon. Jag är född i mitten av 50-talet. Skilsmässor var mycket ovanliga på den tiden. Föräldrarna höll ihop oavsett om kärlek fanns eller inte. Det var näst intill förenat med skam att separera. Var paret på väg att göra det skulle man först till prästen för någon så kallad medling. En annan sak som gjorde det svårt att separera var att kvinnan många gånger var ekonomiskt beroende av mannen. Han var familjeförsörjare, och då fortsatte man att leva ihop, kanske inte under roliga former, och det var definitivt inte positivt för ett eller flera barn.

Herr talman! Som tur är har tiden inte stått stilla när det gäller frågor kring familjepolitiken. Dagens familjer är inte självklart kärnfamiljer bestående av en man och en kvinna, utan det kan se olika ut. Tack och lov för det, säger jag. Det är bra. Men vi har till exempel Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas syn på familjefrågor. Skulle vi gå på dem anser jag att vi skulle stanna tiden, och inte bara det. Vi skulle också gå tillbaka.

Det som för länge sedan var omöjligt är i dag både möjligt och accepterat. Det är otroligt glädjande. Men, herr talman, i dag finns det många familjer där det existerar fler än två föräldrar. I dag kan två kvinnor och två män besluta sig för att bli föräldrar tillsammans. Två plus två är fyra. Jag menar att det är en trygghet för ett barn att ha det så ordnat omkring sig, men i praktiken är det i dag endast två som kan vara vårdnadshavare. De andra personerna anses inte som föräldrar i den bemärkelsen, som vårdnadshavare, enligt nuvarande lagstiftning.

Låt oss säga att jag skiljer mig och skaffar en ny partner. Den personen ska naturligtvis vara lika mycket förälder som den första var. Men barnet och den nya föräldern har inte lagstiftningen på sin sida.

Att personer i realiteten är barnets föräldrar men inte är det enligt lag kan orsaka problem, eftersom de många gånger inte får information till exempel om barnets skola. Den ges endast till den som är den juridiska vårdnadshavaren. Det är knepigt när en förälder lämnas utanför, inte minst för barnet.

Vi måste se över dagens lagstiftning och anpassa den till verkligheten och se till det faktum att många barn i dag växer upp med fler än två vuxna. Vi måste ta ansvar för barnets väl och ve i livet.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att ett barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare, som jag precis har tagit upp. Man ska ha rätt till alla sina

föräldrar. Vi anser att ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalansen måste komma till stånd, så att det blir fler än två vårdnadshavare, som det är i dag.

Herr talman! Jag vill också säga någonting om gode män och överförmyndarnas roll. Gode män och överförmyndarnas roll har varit på tapeten många gånger, inte minst under förra veckan. Regeringen har under dessa år valt att gå in med nödinsatser för att det ska se bättre ut på papperet, trots flertalet tillkortakommanden och brott i verksamheten som drabbar personer som är i behov av en god man, en förmyndare eller en förvaltare.

Herr talman! Jag vill påpeka att det stora flertalet gode män och förvaltare sköter sina uppdrag bra. Men det brister, och det förekommer brott mot personer som är i behov av en god man. Det ska definitivt inte få förekomma. Därför behövs det en heltäckande översyn. Det handlar om att se till att förändringar som är till gagn för den enskilde som är i behov av en god man verkligen sätts i sjön. Det håller inte att, som nu, bara göra brandkårsutryckningar.

En ställföreträdare, en så kallad god man eller en förmyndare, utses för den kvinna eller man som på grund av sjukdom eller av annan orsak är i behov av hjälp för att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och få råd och stöd. Kort och gott handlar det om att ta till vara huvudmannens intressen och inte, som händer ibland, få det att bli precis tvärtom.

Regeringen valde för några år sedan att tillsynen vad gäller överförmyndare skulle gå till sju länsstyrelser i stället för elva. Har det hänt tillräckligt sedan dess? Nej, det har det inte. Vänsterpartiet anser att detta grepp inte har haft någon verkan, utan vi hävdar att översynen ska koncentreras till en länsstyrelse. Då först tror vi att vi får en heltäckande bild, att det blir bättre och att det går snabbare att åtgärda de brister som uppkommer.

En tydlig samordning och ett tydligt ansvar är väl en skyldighet i ett samhälle som vårt, där alla människors lika värde alltid sägs komma i första rummet. Det ska vara ett tydligt ansvar. Annars är risken stor att de brister som förekommer kommer att öka i stället för att minska.

Jag vill citera statsrådet Stefan Attefall i tidningen Östran förra veckan. Han fick en fråga om länsstyrelsernas verksamhet. Han svarade inte i egen hög person utan via sin pressekreterare: Målet har varit att göra länsstyrelsernas verksamhet bättre och mer effektiv. I samband med koncentrationen har pengar omfördelats från länsstyrelser som tidigare hade uppgifter till de länsstyrelser som nu fick hand om uppgifterna. Regeringen kommer framöver att göra en utvärdering av koncentrationen. Då får vi se om de medel som getts till länsstyrelserna varit tillräckliga.

Medel är alltså pengar. Att uttala sig så när det gäller de mest utsatta och svaga i ett samhälle, som är i stort behov av stöd, är enligt min åsikt helt befängt. Attefall borde skämmas för ett sådant uttalande och i stället se till att de pengar som finns för de mest behövande i vårt samhälle också går dit.

Attefall har inte haft några problem med att den högerregering han själv ingår i sänker skatter med över 130 miljarder – de så kallade jobbskatteavdragen. Skattemedel ska väl i första hand gå till dem som är mest utsatta och har mest behov för att de ska få ett dragligt liv?

Herr talman! Jag har gått över min talartid, så jag kan inte ta upp namnlagen, men det kanske någon annan gör. Då kan jag begära replik.

Prot. 2013/14:78
5 mars

Anf. 90 THOMAS FINNBORG (M):

Herr talman! Jag vill börja med att informera kammaren om att när det gäller området överförmyndare, gode män och god man för ensamkommande barn kommer min kollega Bino Drummond att debattera detta senare.

Herr talman! Återigen är civilutskottets ledamöter samlade i kammaren för debatt. Denna gång handlar det om betänkandet CU19 om familjerätt. Det välkomnar jag, eftersom dessa frågor berör människors liv på ett sätt som få andra politiska frågor kan göra.

Vårt beslutsområde skiljer sig nämligen på en väsentlig punkt från andra politikområden. De beslut som fattas eller inte fattas inom detta område har nämligen direkt, konkret eller reell påverkan i människors vardag. Inte sällan påverkar våra beslut människors liv direkt och påtagligt. Dessa beslut kan innebära en avgörande vändning i samband med livets milstolpar, som bröllop, familjebildning, barntillkomst, skilsmässa, dödsfall och liknande.

Jag vill säga två saker.

Jag vill tacka mina kolleger i utskottet, inom Alliansen och i oppositionen, liksom tjänstemännen på utskottskansliet och på departementet. Det är tack var det goda samarbetsklimatet som vi har lyckats landa i detta betänkande som i allt väsentligt är ett bra sådant. Givetvis känner jag som alla andra att det finns utrymme för förbättringar och andra skrivningar.

Dessutom skulle jag vilja nämna att jag personligen tycker att vi som är engagerade i civilutskottets politiska sakområden tyvärr ibland missar barnperspektivet. Inte sällan prioriteras process, policy och paragrafer framför vad som de facto är bäst för det berörda barnet.

Jag är självklart medveten om att systemet ofta byråkratiserar och ökar avstånd mellan beslutsfattare och berörda. Likväl är det min förhoppning att vi då och då försöker påminna oss själva om den mänskliga dimensionen i vår ämbetsutövning.

Herr talman! Betänkande CU19 är denna gång en diger lunta och omfattar 24 överväganden, 32 reservationer och 2 särskilda yttranden. Detta bekräftar mitt tidigare konstaterande om att civilutskottets sakpolitiska frågor är något som verkligen engagerar och berör.

Åhörarna och debatttagarna här i kammaren skulle knappast vara roade eller betjänta av att jag ens skulle försöka avhandla dessa 58 olika debattpunkter. Därför, herr talman, tänker jag begränsa mitt anförande till dessa fyra överväganden, nämligen utredningar om faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, översyn av vårdnadsregler samt tvångs- och barnäktenskap. Dessa fyra överväganden har två saker gemensamma i denna debatt. Dels är de för mig väldigt angelägna politiska sakfrågor, dels pågår redan diverse olika utredningar som omfattar dem. Därför finns ingen anledning att föregripa utredningarnas slutsatser och rekommendationer.

Detta har givetvis utskottet tagit fasta på. Därför har jag för avsikt att yrka avslag på samtliga motionsyrkanden för dessa fyra överväganden.

Familjerätt

Herr talman! Faderskapspresumtion är en rättslig princip som innebär att om en gift kvinna föder barn antas mannen i samma äktenskap vara far till barnet. Om modern inte skulle vara gift fastställs faderskapet via dom eller bevittnad skriftlig bekräftelse.

Om inte faderskap kan fastställas via presumtion är socialnämnden skyldig att utreda vem som är far till barnet. Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd i fråga om utredning kring fastställande av faderskap. Enligt dessa föreskrifter kan socialnämnden göra en så kallad s-utredning enligt ett särskilt protokoll för sambor som är övertygade om att barnet är deras gemensamma. Om utredaren däremot är osäker på faderskapets rimlighet krävs en mer omfattande utredning för att säkerställa identiteten avseende barnets far.

Vi delar lagutskottets åsikter och anser att den nuvarande ordningen ger betryggande garantier för alla inblandade.

Herr talman! Assisterad befruktning får genomföras om kvinnan har ingått äktenskap, registrerat partnerskap eller är sambo med annan kvinna. En sådan behandling förutsätter – liksom för alla andra par – att kvinnans partner har gett sitt skriftliga medgivande innan påbörjad behandling. Dessutom krävs att behandlingen föregås av en särskild undersökning. En läkare ska då utreda om parets medicinska, psykologiska och sociala förhållanden är lämpliga för föräldraskap. Behandlingen inleds först efter det att det skäligen kan antas att barnet kommer att växa upp under ordnade förhållanden.

Val av spermadonator görs av läkare, och detta val regleras i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen.

En kvinna som är gift, registrerad partner eller sambo med annan kvinna som föder ett barn tack vare sagda behandling ska anses vara barnets andra förälder. Föräldraskapet bekräftas på samma sätt som en faderskapsbekräftelse.

Föräldraskapet gäller dock inte barn som tillkommit genom assisterad befruktning utanför lagen om genetisk integritet, till exempel utomlands eller i egen regi. I dylika fall gäller sedvanligt fastställande av faderskapet.

Jag kan med glädje berätta att regeringen utsåg en särskild utredare i juni 2013.

Utredaren ska i ett delbetänkande redovisa den del av uppdraget som avser ensamståendes möjlighet till assisterad befruktning och nödvändiga följdändringar i bland annat den föräldraskapsrättsliga regleringen och i annan lagstiftning som behövs. Delbetänkandet kommer att presenteras den 14 maj i år. Utöver detta ska utredaren ta ställning till om det krävs en genetisk koppling mellan barnet och den eller de tilltänkta föräldrarna. Uppdraget ska redovisas den 24 juni 2015. Det ser vi fram emot.

Herr talman! Betänkandet innehåller även ett antal yrkanden om en eventuell översyn av vårdnadsreglerna. Det juridiska förhållandet mellan barn och föräldrar regleras i föräldrabalken. Regelverket som reglerar föräldrars separation har under de senaste decennierna varit föremål för omfattande förändringar. Detta gäller särskilt situationer när föräldrarna inte kan komma överens om den framtida situationen för deras barn.

Den senaste mer genomgripande förändringen trädde i kraft 2006 och avsåg då att försöka stärka barnperspektivet. Skrivningar som fokuserade och förtydligade betydelsen av ”barnets bästa” tillkom därför. Barnets

bästa skulle hädanefter vara den vägledande principen för alla beslut rörande vårdnad, boende och umgänge. Det jag tycker att man missade var att formulera i sak vad och vilka rättigheter som skulle stärkas för barnen. Det är kanske därför antalet vårdnadstvister har ökat.

Ändringarna innebar dessutom införandet av en generell skyldighet för domstolarna att verka för samförståndslösningar i tvister. I praktiken innebär det att domstolarna måste eftersträva samförstånd mellan tvistande föräldrar som är förenliga med betydelsen barnets bästa.

Genom dessa ändringar betonar lagstiftaren risken för att barnet eventuellt kan komma att fara illa vid domstolsbeslut som rör vårdnad, boende och umgänge. Därför ska domstol och socialnämnd vid sagda bedömningar fästa särskild uppmärksamhet på omständigheter som övergrepp, olovligt bortförande eller att barnet far illa på annat sätt.

I november 2011 redovisades rapporten *Familjerätten och barnet i vårdnadstvister*. Rapporten togs fram av Socialstyrelsen i syfte att följa upp hur utfallet av 2006 års vårdnadsreform hade påverkat socialtjänstens arbete. Enligt Socialstyrelsen hade resultatet varit genomgående positivt, vilket är glädjande.

Utvärderingen lyfter fram några förbättringsområden och inkommer samtidigt med tillhörande rekommendationer och lösningsförslag. Socialtjänsten behöver bli mer tydlig i sin dokumentation av barnsamtal, i sina motiveringar till beslutsförslag och i sina riskbedömningar av barnets situation.

Utvärderingen visar också att socialnämnderna efterfrågar stöd och vägledning om hur man ska förbättra sina riskbedömningar med avseende på just barnets bästa för ögonen.

Mot denna bakgrund tog Socialstyrelsen i juni 2012 fram handboken *Vårdnad, boende och umgänge* i syfte att fungera som ett stöd för rätts-tillämpning och handläggning inom socialtjänstens familjerättsområde.

Socialstyrelsen har även inlett en utredning om hur man ska bli bättre på att lyssna till barnens egna åsikter. Utredningen kommer att presenteras i slutet av året. Även detta initiativ är lovvärt och välkommet. Utöver detta har statsrådet Maria Larsson gett i uppdrag att ett antal kommuner ska införa separationsteam. Dessa ska arbeta förebyggande för att förhindra att barn ska hamna i segdragna vårdnadstvister.

Jag kan också nämna att Justitiedepartementet har påbörjat arbetet med direktiven till den utlovade utvärderingen. De är på gång. Jag fick lite information i går. Det är positivt.

Herr talman! Personer under 18 år kan inte ingå i äktenskap utan tillstånd från länsstyrelsen. Sådant tillstånd kan utfärdas endast om det föreligger särskilda skäl. Då krävs omfattande informationsinhämtning för att säkerställa att allt går rätt till.

Ibland uppstår situationer med vissa internationella rättsförhållanden avseende giftermål och förmyndarskap i Sverige. I sådana fall ska svenska bestämmelser om till exempel hindersprövning tillämpas för svensk vigsel. Detta gäller även om båda personerna är utländska medborgare.

Dessutom har möjligheten att få ett utländskt äktenskap godkänt i Sverige inskränkts. Huvudregeln innebär att ett äktenskap som ingåtts utomlands inte erkänns om det ingåtts under sådana omständigheter som hade omöjliggjort äktenskap i Sverige.

Vigsselförrättare är personer som är befattningshavare i trossamfund som förordnats i lag. Vigsselförrättande samfund måste dessutom ha erhållit tillstånd från Kammarkollegiet.

Regeringen har aviserat att en proposition om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap kommer att lämnas till riksdagen den 18 mars i år.

Herr talman! I syfte att bespara debattens deltagare och åhörare onödiga repetitioner har jag medvetet fokuserat på dessa fyra överväganden i en gemensamt sammanfattande föredragning.

Samtliga dessa områden har erhållit reservationer – i olika antal och i olika lydelse – från representanter från de fyra oppositionspartierna. Som tidigare sagts är samtliga dessa områden också föremål för pågående eller beslutade men inte påbörjade utredningar. Därför finns det ingen anledning för vare sig utskottet eller mig att redan nu föregripa dessa utredningars slutsatser eller rekommendationer, och därför, herr talman, vill jag yrka avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 91 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Vi behandlar här motioner från allmänna motionstiden. Motionerna berör, precis som Thomas Finnborg var inne på, en rad olika delar av familjerätten. Jag kommer främst att kommentera rättsförhållandet mellan barn och föräldrar samt gode män och förvaltare.

Herr talman! Familjerätten är ett brett politiskt område som i allra högsta grad berör oss människor i vår vardag. Familjerätten angår till exempel rättsförhållanden mellan personer som på ett eller annat sätt står i familjerelation till varandra.

Marianne Berg var inne på historiken från 1950-talet. Jag tänkte backa ett par hundra år och börja med familjerättens historiska anor från 1734.

Dagens lagstiftning speglar en helt annan social situation än den familjerätt som var grunden till 1734 års lag. Mot bakgrund av jämställdhetsdebatten nyss här i kammaren och att den internationella kvinnodagen uppmärksammas nu på lördag den 8 mars är det intressant att även i denna debatt reflektera över den historiska utvecklingen.

I äktenskapet och i familjen var enligt 1734 års lag mannen juridiskt sett den helt dominerande, och han företrädde familjen utåt. Han var hustruns målsman och förvaltade makarnas egendom, vilket även gällde enskild egendom. Ett äktenskap kunde endast med svårighet upplösas och varade därför i regel livet ut. Barn utom äktenskapet hade en mycket dålig rättsställning.

Den lika giftorätten genomfördes år 1845, och giftermålsbalken infördes år 1920. Sedan dess har lagstiftningen förändras många gånger om, som väl är. Även i det betänkande som vi debatterar i dag återkommer frågor där ny lagstiftning har aviserats.

Herr talman! Familjerätten berör oss i livets olika stunder, då vi upplever lycka men också i de svåraste stunder. Vår syn på ”familjen” utvecklas över tid.

Förälskade par, oavsett kön, påverkas av familjerättens utformning. Vi flyttar ihop med den stora kärleken. Vi gifter oss. Vi kanske skiljer oss. Vi får kanske barn. Lagstiftningen ska möjliggöra skilsmässor. Kvinnors rättigheter har stärkts och likaså barnens rättigheter.

Men familjerätten handlar även om den som inte kan ta vara på sig själv och sina intressen. Samhället har då att utforma stöd. Vi har sedan mycket länge ett system med gode män, förvaltare och förmyndare.

Herr talman! Rättsförhållandet mellan barn och föräldrar regleras i föräldrabalken. Lagstiftningen har under de senaste decennierna genomgått betydande förändringar när det gäller regelverket för när föräldrar separerar och föräldrarna inte kan komma överens om hur deras barn ska ha det.

De senaste större ändringarna i vårdnadsreglerna beslutades av riksdagen våren 2006. Ändringarna syftade framför allt till att förstärka barnperspektivet i lagstiftningen. Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge.

Socialnämnden och domstolen ska vid bedömningen av barnets bästa särskilt fästa avseende vid risken att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligt förs bort, hålls kvar eller annars far illa.

Regeringen har tagit initiativ för att följa och utvärdera utvecklingen, bland annat genom Socialstyrelsens uppföljning år 2011. Regeringen har aviserat en utvärdering av 2006 års vårdnadsreform.

Herr talman! Juridiskt biträde för barn i vårdnads mål är en fråga som engagerar många. Frågan om hur barnets rätt bäst tillgodoses i mål om vårdnad, boende och umgänge behöver enligt regeringen övervägas ytterligare. Det kommer att göras i samband med den utvärdering jag tidigare nämnde av 2006 års vårdnadsreform som kommer att inledas under valperioden.

I utvärderingen ska olika modeller för att stärka barnets ställning i mål om vårdnad, boende och umgänge analyseras. En modell kan vara att med beaktande av de senaste årens lagändringar ändå införa någon form av biträde för barnet. Men här finns det många invändningar. Även här avvaktar utskottet utvärderingen av 2006 års reform.

Vad gäller gode män och förvaltare har vi sedan mycket länge ett system som syftar till att stödja enskilda. Enligt föräldrabalken ska det finnas en överförmyndare och en överförmyndarnämnd i varje kommun, och det är länsstyrelsen som utövar tillsynen. De lagändringar som trädde i kraft 2012 syftade till att koncentrera verksamheten till ett antal länsstyrelser.

Utskottet kan konstatera att regeringen har aviserat att en proposition om bättre förutsättningar för gode män och förvaltare inom kort kommer att överlämnas till riksdagen. Det kan också konstateras att frågan om framtidsfullmakter övervägs, och även där avser regeringen att återkomma. Vi tycker att den aviserade propositionen och det pågående arbetet behöver avvaktas.

Herr talman! Jag har inte gått in på frågan om till exempel arvsrätten för maka eller make och särkullbarn eller registrering av testamenten. Men jag vill ändå påtala att även de frågorna är väldigt viktiga.

I det förstnämnda fallet kan vi jämföra oss med omvärlden. Där är Finland ett exempel. Frågan om registrering av testamenten är också viktig. Här pågår ett arbete inom EU där det i arvsförordningen redovisas att kommissionen har aviserat att frågan om registrering av testamenten kommer att bli föremål för ett senare förslag från kommissionen.

Herr talman! Jag inledde med att påtala att lagstiftningen har historiska anor. Denna vecka firar vi också den internationella kvinnodagen den 8 mars. Samhället och rättsförhållanden mellan personer kommer att fortsätta att utvecklas. Därför ser vi fram mot ny lagstiftning när regeringen återkommer med förslag.

(Applåder)

Anf. 92 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! I betänkandet tas väldigt många viktiga saker upp. Jag tänker hålla mig till att ta upp det som för mig och Centerpartiet är viktigt. Det är de frågor som vi har motionerat om i sammanhanget. Det är faderskap, barnbalken och arvsrätten för särkullbarn.

Jag tänker börja med det som för mig är viktigast och som jag själv har skrivit en motion om. Det är gode män och överförmyndarverksamheten. Det är en otroligt viktig verksamhet.

Det handlar om att ta hand om de allra svagaste i samhället som ofta åsidosätts. Det är ensamkommande flyktingbarn, gravt funktionshindrade och psykiskt sjuka. Det är personer som inte har några starka resurser. Det kan vi lugnt säga.

Det är kommunens lagstadgade kärnuppgift att tillgodose dessa människors behov och skydda dem. Det gör man via överförmyndarnämnderna. Nämnderna har i uppgift att rekrytera, utbilda och utöva tillsyn över gode män och förvaltare.

Ändå vet vi, herr talman, att överförmyndarnämnderna tillhör strykklassen i kommunerna. Jag vill påtala att det inte bara handlar om att se till ekonomi, kontakter med myndigheter, att bevaka huvudmannens rättigheter och att tillgodose de behoven. Det handlar som så mycket mer.

Ändå kan man säga att det är en ideell verksamhet. De får en så otroligt liten ersättning för det viktiga uppdrag de gör. Ersättningen bör i allra högsta grad höjas.

Dessutom handlar det inte bara om bokslut och ekonomi. Det handlar om att också värna om dementa personer och personer som har psykiska sjukdomar och trauman. De ska ha en medmänsklig fingertoppskänsla, en kunskap i psykologi och hur man hanterar dessa människor. Till det behöver de fortbildning. Där brister också kommunerna.

Det har nu tillkommit nya uppgifter för de gode männen, vilket vi har hört om tidigare. Det är att ta hand om de ensamkommande flyktingbarnen. Vi vet alla att de har varit utsatta för både det ena och det andra. De har haft svåra separationer. De har varit på flykt. Vad de har varit med om vill vi knappt inte ens tala om. Det ska en gode man klara av.

Den demokratiska grundbulten i samhället är att man ska kunna utkräva ansvar. Det är inte det lättaste om det är en tjänsteman i kommunen som får ta hand om de svåra besluten.

En tjänsteman lyder inte under det demokratiska ansvarsutkrävandet. För att säkerställa rättssäkerheten och kvaliteten på överförmyndarverksamheten behöver man i allra högsta grad rätta till detta så att överför-

myndarnämnder blir obligatoriska. En nämnd kan då vara föremål för ansvarsutkrävande. Det är en skyldighet i det demokratiska samhälle som vi lever i.

Med dessa förändringsförslag för överförmyndarverksamheten är jag och Centerpartiet övertygade om att det skulle bli mycket mer rättssäkert för de personer som berörs.

Men, som sagt, det har aviserats ett nytt förslag, och jag tänker inte här och nu föreslå några förändringar förrän jag ser de förslagen. Så vi får säkert anledning att återkomma till det.

Ett par centerpartister har också föreslagit att det ska införas en barnbalk, och det är fler som har påpekat det. Det är viktigt att barn ses för sin egen skull och inte bara som en produkt, en egendom för föräldrarna. Barn har rätt att vara egna individer och att deras behov tillgodoses.

Arvsrätten har vi också talat om här tidigare, och det handlar om särkullbarn. Det finns makar som har levt länge och tagit lika stort ansvar för sina egna barn som för så kallade bonusbarn. Och varför gör vi i arvs-sammanhang skillnad på arvsrätten och reglerna för hur man får ut sitt arv för dessa barn?

Det är ingen lätt uppgift. Den tål att tänka på, och vi ska även återkomma till det och se över de förhållandena längre fram.

Slutligen har den föräldraledige Rickard Nordin, som är min partikamrat, påtalat detta med att fastställa faderskap. Som sambo kan man vara övertygad om vem som är den rätta föräldern, och när det inte finns någon tvekan om det då kan man undra: Vad är skillnaden på att vara gift och vara sambo?

Det finns lagar som anger vad det finns för rättigheter som gift och som sambo. Frågan är: Hur ska vi kunna göra det rättvist i lagsammanhang? Ska det inte vara lika i all lagstiftning, även i den här? Men vi får återkomma till faderskapserkännandena och hur barnen ska få rätt till båda sina föräldrar innan de blir födda, för det handlar ju om det i det här sammanhanget.

Herr talman! Med detta vill jag tillstyrka utskottets förslag i betänkandet och yrka avslag på samtliga motioner.

(Applåder)
(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

FiU26 Kommunala frågor

Punkt 1 (Vinstutdelning i offentligt finansierade välfärdsverksamheter)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

24 för res. 2

17 för res. 3

265 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

96 för res. 1

24 för res. 2

186 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

171 för utskottet

94 för res. 1

41 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 94 S

Avstod: 24 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2 (Avknoppning av kommunal verksamhet)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

94 för res. 4

18 för res. 5

194 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

176 för utskottet

93 för res. 4

37 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 22 MP, 20 FP, 19 C, 16 KD

För res. 4: 93 S

Avstod: 2 MP, 18 SD, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Johan Andersson (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU13 Allmänna helgdagar m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU30 Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Straffrättsliga frågor

Punkt 5 (Kontakt med barn i sexuellt syfte)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V)

Votering:

195 för utskottet

111 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 2: 94 S, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 7 (Skärpt minimistraff för brottet köp av sexuell tjänst av barn)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 3: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 8 (Grovt sexköpsbrott)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 4

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 4: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 23 (Avkriminalisera eget bruk av narkotika)

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

288 för utskottet

17 för res. 15

1 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 97 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 15: 17 V

Avstod: 1 M

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 28 (Påföljder för brott)

1. utskottet

2. res. 19 (V, MP)

Votering:

264 för utskottet

41 för res. 19

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 97 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 19: 24 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 10 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 29 (Ersättning vid frihetsberövanden)

1. utskottet

2. res. 20 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 20

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 20: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Prot. 2013/14:78

5 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU21 Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

265 för utskottet

41 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 24 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Ytterligare säkerhetsåtgärder vid idrottsevenemang)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

211 för utskottet

93 för res. 2

1 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 V, 16 KD

För res. 2: 93 S

Avstod: 1 V

Frånvarande: 19 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

JuU37 Översyn av våldtäktsbrottet

1. utskottet

2. res. (MP, V)

Votering:

265 för utskottet

41 för res.

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 98 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD
För res.: 24 MP, 17 V
Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU35 Ökad insyn i partiets och valkandidatens finansiering

Punkt 1 (Lagens avgränsning till partiets politiska verksamhet)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

289 för utskottet

17 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 3 (Uppgifter om en bidragsgivares identitet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 2: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 5 (Frågeställningar för vidare utredning)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

289 för utskottet

17 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 3: 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 6 (Partistödslagen och anonyma bidrag)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

287 för utskottet

18 för res. 4

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 18 C, 17 V, 16 KD

För res. 4: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 5 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU16 Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU15 Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res.

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res.: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU9 Fiskeripolitik

Punkt 10 (Laxfisket i Östersjön)

1. utskottet

2. res. 10 (S)

Votering:

212 för utskottet

94 för res. 10

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 18 SD, 17 V, 16 KD

För res. 10: 94 S

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 11 (EU:s fiskepartnerskapsavtal)

1. utskottet

2. res. 12 (V)

Votering:

192 för utskottet

20 för res. 12

93 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 23 MP, 20 FP, 18 C, 17 SD, 16 KD

För res. 12: 2 S, 1 MP, 17 V

Avstod: 92 S, 1 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 5 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 13 (Bottentrålning)

1. utskottet

2. res. 14 (V, MP)

Votering:

265 för utskottet

41 för res. 14

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 14: 24 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 15 (Förutsättningar för vattenbruk)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 16

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 16: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU4 Jämställdhet

Punkt 1 (En jämställd arbetsmarknad)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

176 för utskottet

18 för res. 2

112 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 23 MP, 20 FP, 19 C, 16 KD

För res. 2: 18 SD

Avstod: 94 S, 1 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2 (Jämställda löner)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

172 för utskottet

134 för res. 3

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 3: 93 S, 24 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 3 (Medlingsinstitutet)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

264 för utskottet

17 för res. 5

24 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 97 M, 20 FP, 19 C, 18 SD, 16 KD

För res. 5: 17 V

Avstod: 24 MP

Frånvarande: 18 S, 10 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 9 (Övriga förslag om hedersrelaterat våld och förtryck)

1. utskottet
2. res. 11 (SD)

Votering:

288 för utskottet

18 för res. 11

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 98 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 11: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 9 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 2 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU16 Moderna auktionsmetoder för utmätt lös egendom

Kammaren biföll utskottets förslag.

Familjerätt

17 § (forts. från 14 §) **Familjerätt** (forts. CU19)

Anf. 93 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! I dag diskuterar vi något som rör alla och envar, nämligen familjerätt. Jag yrkar bifall till civilutskottets förslag i betänkande CU19 och avslag på reservationerna.

Jag åkte taxi häromdagen, och taxichauffören gav olika definitioner på de olika partierna. Det var lite spännande – en röst ur folket. Jag ska inte dra andra partiers definitioner, men han sade: Ni är ju familjepartiet. Jag tyckte faktiskt att det lät ganska trevligt att Kristdemokraterna är familjepartiet. Det kändes riktigt bra. Vi kristdemokrater ser ju familjen som grundpelare i samhällsbygget, och trygga familjer där barnen får växa upp i kärlek och harmoni utgör en god grund för att forma trygga vuxna människor. Därför har vi också valt barns och ungas uppväxtvillkor som fokusområde inför valen 2014.

Vi hörde en del självvrannsakan här tidigare, att det har varit för lite tal utifrån barnens perspektiv. Jag vet inte om jag håller med, men någon uttryckte att det har varit lite för lite barnperspektiv i utskottet.

Vi försöker att alltid ha barnens bästa för ögonen i partiet. Alla politiska beslut ska analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för familjer och nära relationer.

Familjen är den grundläggande gemenskapen i samhället. Familjer fungerar som dynamiska små enheter, där människor utvecklas och mognar i kontinuerlig gemenskap med andra familjemedlemmar. Vi menar att människor i grunden mår bäst i små gemenskaper. I den lilla gemenskapen som en familj utgör får familjemedlemmarna möjlighet att möta kärlek, omtanke och förståelse men också ställas inför krav och lära sig att ta ansvar. Familjens särskilda ändamål och uppgift är att skapa goda uppväxtförhållanden för barnen. Föräldrarna har både lagliga och moraliska skyldigheter mot sina barn, samtidigt som barnen har motsvarande rättigheter gentemot sina föräldrar.

Statens uppgift är att värna om dessa gemenskapers existens och betingelser så att deras inbördes skyldigheter och rättigheter kan förverkligas. Det offentliga har skyldighet att ingripa och skydda ett barn om inte dess rättigheter respekteras.

Vi kristdemokrater vill skapa ett samhälle där barnen har så bra uppväxtvillkor som möjligt, och jag tror inte att vi är ensamma om det egentligen. Att värna om familjen och de små gemenskaperna är ett viktigt medel för detta. Samtidigt är det viktigt att markera att barn har rätt till en god uppväxt, oavsett vilken relation föräldrarna har eller om de biologiska föräldrarna saknas.

Vi menar att alla barn har rätt till en mamma och en pappa. Så långt det är möjligt ska barnet få möjlighet att växa upp tillsammans med både sin mamma och sin pappa. Det har vi hävdad i många debatter här, och vi fortsätter att hävda det.

Ibland ser verkligheten dock inte ut så att barnet kommer att växa upp med båda sina biologiska föräldrar. Av olika anledningar skiljs barn från mamma eller pappa eller från båda. I de fallen är det viktigt att barnens rätt står fast och att lagen står på barnens sida.

Herr talman! Jag vill ta upp frågan om assisterad befruktning för ensamstående och göra det utifrån barnens bästa.

Det är lätt att förstå varje människas längtan efter barn. Den är djupt rotad i mänskligheten. På samma sätt är det lätt att beröras av den sorg som det innebär för personer att inte kunna få barn, oavsett anledning. Detta är dock ett vuxenperspektiv, och det är väldigt lätt att man stannar där.

Jag vill citera socialministern tillika min partiledare Göran Hägglund: ”Alla barn har rätt till sina föräldrar. Jag tänker inte reducera papporna till något överflödigt i barns liv.”

Vi bygger vår politik på FN:s barnkonvention. I artikel 7 står det: ”Barnet har rätt så långt det är möjligt att få veta vilka föräldrarna är och bli omvårdad av dem.”

I det här betänkandet kommer vi inte att ta ställning till sakfrågan eftersom den behandlas i utredningen som heter *Utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet*.

Många äktenskap och samboförhållanden spricker, och det är tråkigt. När föräldrar inte drar jämnt kan det gå så långt som till en vårdnadstvist. Det är något som har ökat ganska kraftigt på senare år, som flera talare har varit inne på. I dessa tvister står barnet där med sina frågor. Varje år berörs ca 50 000 barn i Sverige av föräldrars separation, och ca 7 000 av dem blir föremål för tvist mellan föräldrarna. En tvist om vårdnad, boende och umgänge innebär stora påfrestningar för ett barn, och såväl socialtjänst som domstol arbetar för att i första hand nå en samförstånds lösning. Icke desto mindre är det fortfarande vanligt att vårdnadstvister löses i domstol, och socialnämnden har ett centralt uppdrag att utreda vad som är det bästa för barnet.

Det som jag upplever som en smärre revolution under 2000-talet är att barnets perspektiv lyfts upp mycket mer än tidigare, inte minst av den nuvarande regeringen och barn- och äldreminister Maria Larsson. Det diskuteras och även utreds nu vad som skulle hända om barnkonventionen blev till svensk lag. Mycket talar för att en starkare juridisk ställning för barnkonventionen skulle leda till mer uppmärksammande av barns

rättigheter och till ett starkare skydd, så vi kristdemokrater vill inkorporera barnkonventionen i svensk lag.

Anf. 94 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! I Roland Utbults anförande nämnde han familjen som en grundpelare, men som han vet finns det olika familjekonstellationer i samhället. En familj kan bestå av två kvinnor med barn och av två män med barn, alltså det som vi brukar kalla stjärnfamiljer, hbt-familjer. Då är min fråga: Innefattas även de i familjebegreppet i Kristdemokraternas politik?

Det som du har stått och sagt kan ju inte gälla hela Alliansen, för många av dina kamrater i Alliansen står för en helt annan familjepolitik.

Anf. 95 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan och vill svara ja på den. Det är inte bara den så kallade kärnfamiljen som jag kallar familj.

Jag skulle vilja närma mig det här väldigt ödmjukt och befriat från fördomar både från din sida och från min sida.

Jag har respekt för de val som människor gör i livet. Familjebegreppet för mig är olika typer av familjer. Man gör sina olika val. Det har jag full respekt för, så mitt svar är ja på frågan som gäller familjebegreppet.

Anf. 96 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Roland Utbult säger att han vill närma sig frågan ödmjukt.

Jag har inte en enda gång hört Roland Utbult nämna ordet familj då han även tagit med andra familjekonstellationer. Då är det att betrakta som att det bara är den biologiska kärnfamiljen som är gällande för Kristdemokraterna.

Jag har en fråga till. Den gäller ändringen i namnlagen. Det är två partikamrater till dig som har motionerat om detta. De menar att Namnlagskommitténs förslag vad gäller namngemenskapen i en familj inte bör leda till något lagförslag. Enligt motionären finns det inte någon anledning att ändra den nu gällande.

När det gäller namngemenskap vid giftermål säger dina partikamrater att det är rimligt att utgå från att när man ingår äktenskap vill man fördjupa sin gemenskap och bära samma efternamn, det vill säga mannens. Det är en motion av Tuve Skånberg och Annelie Enochson.

Är det något som hela ditt parti står bakom? I en demokrati som vår där Namnlagskommittén lägger fram förslag om att vi ska få välja våra egna och även barnens efternamn säger ni: Stopp och belägg! Vi går inte vidare.

Står du och hela Kristdemokraterna bakom det? Eller är det bara dessa två partikamrater?

Anf. 97 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! När det gäller familjen talar jag mig varm för den traditionella familjen med en pappa, en mamma och barn, den så kallade kärnfamiljen. Jag tror på pappans roll i familjen; den är viktig. Men jag ser att det finns en dragning åt att koppla bort pappan i fråga om ansvar.

Jag respekterar de val man gör när man skapar familj, men jag kommer att fortsätta tala mig varm för kärnfamiljen. Jag tror som sagt att pappans roll är viktig.

Det var kanske därför som taxichauffören kallade oss för familjepartiet. Han hade väl en föreställning om familjen. Den som vill arbeta för andra konstellationer har naturligtvis full frihet att argumentera för det.

När det gäller namnlagen får jag nog lämna som svar att den parlamentariska utredningen måste få verka. Jag har inget annat svar i den frågan just nu.

Anf. 98 BINO DRUMMOND (M):

Herr talman! Som Thomas Finnborg sade före voteringen har vi delat upp ansvaret för familjerätten inom Moderaterna. Jag har ansvar för frågor som gäller bland annat gode män, förvaltare och överförmyndare.

Det är några motioner i dagens betänkande som hamnar inom detta område. Har man läst betänkandet kan man se att en proposition är aviserad till april för behandling före sommaren. Det är viktigt att komma ihåg.

Propositionen kommer att behandla en hel del av de förslag som finns i motionerna. Jag antar att vi därför kommer att ha anledning att återkomma till denna debatt senare i år. Jag vill trots det lyfta fram några områden som är särskilt viktiga att ha i beaktande när vi talar om gode män och förvaltare och hur vi ska få ett system som fungerar bra. Det gäller att garantera rättssäkerhet och hög kvalitet för dem i samhället som kanske behöver det allra mest.

Det viktigaste vi har att se till är att de som behöver hjälp och stöd med insatser från gode män eller förvaltare också får det. Oavsett om äldre behöver hjälp att betala räkningar eller om ensamkommande barn behöver hjälp att bevaka sina intressen gentemot Migrationsverket måste utgångspunkten alltid vara att man får rätt stöd i rätt tid av rätt person och att man ska känna sig trygg i att man får det. Det är såklart också den utgångspunkt regeringen har.

För att systemet ska fungera och få acceptans är det viktigt att rättssäkerheten är hög. Det gäller att det finns bra och effektiv tillsyn över såväl gode män och förvaltare som överförmyndare. För att förbättra möjligheterna koncentrerade regeringen för några år sedan tillsynsansvaret till sju länsstyrelser. Det var en bra reform som möjliggör en bättre och mer effektiv tillsyn. I stället för att sprida ut det över samtliga länsstyrelser kan man få en koncentration och specialisering på de länsstyrelser som har ansvaret.

Det är dock viktigt att komma ihåg att tillsynen måste följas upp, och detta har justitieministern givit uttryck för i bland annat de debatter som har varit tidigare och i debattartiklar. Det här är en av de frågor som regeringen prioriterar och tänker komma med förslag på.

En annan grundläggande förutsättning är att vi kan rekrytera gode män och förvaltare att utföra dessa uppdrag. I och med att karaktären på de olika uppdragen skiljer sig så mycket åt kan vi inte ställa några enkla krav på viss typ av utbildning eller erfarenhet. I stället måste det vara upp till varje överförmyndare att bidra med utbildningsinsatser så att vi kan få gode män och förvaltare som har rätt kompetens för varje enskilt ärende. Det gäller också att i lämplighetskriterierna hitta en bättre matchning vad

gäller gode män och förvaltare gentemot huvudmän. Detta ser man över och kommer att återkomma med.

Herr talman! Låt mig poängtera vikten av att vi börjar samla in relevant statistik. På detta område saknas ganska mycket statistik trots att den borde vara grundläggande för att vi över huvud taget ska kunna veta vad vi diskuterar och vilka eventuella brister som finns i systemet. Denna punkt är framträdande i den utredning som har gjorts på området. Här kommer det också komma förslag på hur man bättre kan samla in, ta till vara och behandla nationell statistik för att få en helhetsbild så att vi vet vad vi har att arbeta med.

Det är med mer utbildning, bättre och tidigare uppföljning och relevant statistik som vi kan ge överförmyndare och gode män bättre förutsättningar att göra ett ännu bättre jobb och stärka rättssäkerheten för dem i samhället som kanske behöver det allra mest.

Detta är några av de områden som regeringen håller på att se över. Vi får återkomma med vidare debatt när det kommer skarpa förslag.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

18 § It-politiska frågor

Trafikuskottets betänkande 2013/14:TU7
It-politiska frågor (skr. 2013/14:32)
föredrogs.

Anf. 99 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Nu ska vi tala it-politik. Det handlar om framtid, miljö och tillväxt. Det handlar om möjligheten att bo kvar i sin hembygd och att utvecklas i hela landet. Det handlar om att bli ett modernt land som har möjlighet att utveckla välfärdstjänster. Det handlar också om hur barn ska få tillgång till it, kommunikation och bra utrustning i skolan. På i stort sett alla områden kommer it in.

Sverige är och har varit en framgångsrik it-nation, men tyvärr halkar vi efter i den internationella rankningen. Vi ligger fortfarande bra till, vilket vi ska vara glada över, men andra länder kommer i kapp. Numera har it-företagen svårt att rekrytera. Jobb försvinner från Sverige. Den moderatledda regeringen skär ned på högskolan och prioriterar skattesänkningar. Den utvecklingen måste vi vända.

Regeringen har antagit en digital agenda för Sverige. Den agendan är en papperstiger som måste ersättas med en nationell it-strategi för it-politiken som omfattar alla områden, med mätbara mål och delmål och uppdrag till ansvariga myndigheter.

Som jag sade inledningsvis är it såväl jobb, tillväxt och regionalpolitik som välfärd, kultur och utbildning. Det saknas fortfarande en struktur för it i skolan. Det hade vi en diskussion om här i går. Det saknas också en struktur inom den högre utbildningen trots att behovet är känt.

Vi har dessutom det som vi brukar prata mest om i trafikuskottet, nämligen bredband och it-infrastruktur, som behöver byggas ut och för-

bättras i hela landet. Vi menar att alla ska ha tillgång till höga hastigheter, mobiltelefoni och mobilt bredband där man bor, jobbar, färdas och tillbringar större delen av sin fritid.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Innan jag förklarar våra reservationer och hur bra de är vill jag konstatera att staten har en viktig roll när det gäller att ta ansvar för sina egna befintliga fiberoptiska nät. Vi förutsätter att staten tar ett ansvar och samordnar, samutnyttjar och samkör de egna näten så effektivt som möjligt.

Herr talman! Vi vill sluta den digitala klyftan. Trots att vi fortfarande är att betrakta som en it-nation i världsklass och 86 procent av befolkningen använder internet mer eller mindre regelbundet har vi många som står utanför.

Enligt rapporten *Svenskarna och internet 2013* från Stiftelsen för Internetinfrastruktur, Punkt SE, är det 1,1 miljoner svenskar över tolv år som aldrig eller mycket sällan använder internet. Så kan vi inte ha det.

Väldigt mycket av informationen är digital nu. De kommunala tjänsterna är digitala liksom myndigheter som Skatteverket, Försäkringskassan och så vidare. Väldigt många tjänster i den privata sektorn är också digitala numera, för att inte tala om banktjänster. Det underlättar för människor när de tar steget in i it-samhället.

Alltför många står dock utanför. Det vill vi ändra på. Vi vill att alla ska känna sig trygga och ha möjlighet att klara av de digitala tjänsterna, för det underlättar.

Herr talman! Vi måste se till att vi har goda kommunikationer i hela landet, och då pratar jag om elektroniska kommunikationer. Vi måste se till att de erbjuds och finns åtkomliga för alla. I stora delar av vårt land saknas tyvärr kommersiella förutsättningar för investeringar. Det kan handla om basstationer för mobiltelefoni, utbyggnad av bredband och så vidare. Där måste staten kunna ta ett ansvar, men man måste också ställa krav på den privata marknaden att ta sitt ansvar.

Tillgång till elektroniska kommunikationer genom en väl utbyggd infrastruktur är en avgörande förutsättning för att de mindre gynnade delarna av landet ska kunna utvecklas. Därför är det viktigt med höga hastigheter även i våra glesbygdsregioner. Då får man nytta av informationstekniken på ett helt annat sätt. Man kan överbrygga de geografiska klyftorna och se till att människor i glest befolkade orter kan ha samma möjligheter som människor i tätorter.

Ett exempel på hur man kan underlätta detta är krav på effektivare samordning mellan aktörer som arbetar med bredbands- och fiberutbyggnad.

Regeringen har satt upp målet att 90 procent av alla hushåll och fasta verksamhetsställen ska ha tillgång till 100 megabit senast 2020. Vi tycker att det målet är alldeles för lågt. Det exkluderar en stor del av befolkningen. Det duger faktiskt inte att lämna 10 procent av befolkningen bakom sig.

Alla hushåll och fasta verksamhetsställen ska ha tillgång till bredband med snabb överföring av stora mängder senast år 2020. Det är vår uppfattning. Vi får se till att det blir samordning så att detta kan bli möjligt.

Ett exempel är att man samförädlar kanaliseringar för fiberkabel. Det finns andra exempel där man kan tvinga operatörerna att samordna sig bättre. Vi behöver en statlig satsning. Dessutom skulle regeringen

It-politiska frågor

kunna ställa högre krav på telefonoperatörerna så att de tar ett större ansvar i de olönsamma delarna.

När jag ändå är inne på mobiltelefoni tycker vi att det ska finnas konsumentinformation även hos de telekomföretag som säljer mobiltelefonerna för att man ska kunna veta vilka som har bra täckning, bra sändningsmöjligheter och så vidare. Något sådant krav finns inte i dag.

Vi blir alltmer rörliga och förväntas kunna arbeta var vi än befinner oss. Därför behövs tillgång till internet i hela landet. Allt större mängder data skickas genom mobilnätet, och det belastar nu en infrastruktur som tidigare var dimensionerad för samtalstrafik. Därför är det viktigt med den 4G-satsning som nu görs och som kommer att göras i hela landet. Vi förutsätter att det blir i hela landet.

Vi kan i framtiden räkna med att det behövs ännu större kapacitet. Vi kan därför inte nöja oss och slå oss till ro vid något tillfälle.

Herr talman! Jag vill nämna kort nämna det tekniksifte vi har gått igenom. Alla har dock inte gjort det. Bland andra Telia Sonera har monterat ned det fasta telenätet, vilket – trots att det inte skulle göra det – har drabbat många människor. De kunde inte använda sig av telefonin för sina trygghetslarm.

Senast i går hörde vi talas om en by som stod utan fast telefoni i flera dagar. Så kan vi inte ha det. Vi måste se till att Post- och telestyrelsen ställer tydliga krav på operatörerna. Om man ska ha ett tekniksifte och byta ut telefoner måste den nya tekniken fungera innan man tar ned den gamla.

Vi har skrivit om nätneutralitet, om robusta och tillförlitliga kommunikationer och om hur viktigt det är att it används i det miljöanpassade samhället. Vi har mycket att vinna inom klimat- och miljöområdet när det gäller it. Vi skulle kunna vara betydligt mer effektiva och få ned antalet resor om vi använde oss av digital teknik.

Herr talman! Vi har mycket att jobba med framöver. Vi behöver en tuff it-politik för framtiden. Jag yrkar bifall till reservation 3.

(Applåder)

I detta anförande instämde Leif Pettersson (S).

Anf. 100 GUNNAR HEDBERG (M):

Herr talman! Inget samhällsområde är inne i en sådan kolossalt snabb utveckling som den vi diskuterar i dag.

På ett par årtionden har it, telekomsystem och produkter förbättrat och förändrat förutsättningarna för mycket i våra liv. Det gäller jobben, miljön, forskning och utveckling och våra ungas utveckling och utbildning.

Fantastiska mängder data överförs varje sekund, och det mesta är tillgängligt hela tiden. Ibland känns det som att en fartblindhet kan drabba inte minst debatten i dessa frågor. Allt ska ha skett genast och helst i går.

För bara några veckor sedan hölls en omfattande debatt här i kammaren om olika mobiltäckningsfrågor. Jag avser därför inte att ta upp de aspekterna, utan det är Riksrevisionens rapport och regeringens skrivelse som är den viktiga utgångspunkten för den här debatten.

Staten har flera viktiga roller. Det mesta gör nog marknaden. Men staten har flera viktiga roller. Riksrevisionen lyfter fram att regeringen

bör initiera en översyn av det statliga innehavet av digital infrastruktur, för att få en helhetsbild av ägandet och den betydelse som ägandet kan ha för marknaden. Med det underlaget bör regeringen ta ställning till hur det statliga innehavet kan utnyttjas som en strategisk resurs för att nå uppställda mål. Det är en viktig synpunkt från Riksrevisionen, eftersom staten via framför allt Trafikverket, Vattenfall, Svenska kraftnät och Teracom har en omfattande digital infrastruktur.

Regeringen har sedan höstens budgetproposition också meddelat att den kommer att tillsätta en sådan utredning som Riksrevisionen lyfter fram. Den blir väldigt viktig. Om alla dessa statliga aktörer kan få sina nät att samordnas kan både den offentliga och den privata verksamheten få bättre effektivitet för sina verksamheter och för medborgarna.

De fyra oppositionspartierna har slagit sig samman om ett tillkännagivande till regeringen vad avser it och miljön. Innehållet i detta tillkännagivande är bland annat att det kan göras mer för att utnyttja informationsteknologin i syfte att minska vår miljöpåverkan. Bland de åtgärder som nämns är att staten ska vara ett föredöme för näringsliv och medborgare. Med bra bredband ska fler resfria möten kunna hållas, och man ska kunna arbeta hemifrån. Mål ska finnas för hur it kan nyttjas för att minska koldioxidutsläppen och stödja miljö- och klimatarbetet.

Från alliansens sida instämmer vi i mycket av förslagen om it och miljö. Vi har i huvudsak en bra miljölagstiftning som fördelar ansvaret i samhället – vilka som ska minska miljöbelastningen och vilka som ta vara på det som ska tas omhand på ett miljöriktigt sätt. Regeringen har också en hög ambition om att it ska användas för att minska miljöpåverkan. Inte minst gäller det den statliga sektorn. Regeringens ambition är att statlig förvaltning ska tjäna som ett föredöme, något som vi väl alla självklart instämmer i.

För att nå uppsatta mål tillämpas en särskild agenda: *IT för en grönare förvaltning*. Det är ett av de många styrmedel som regering och riksdag har satt upp. Uppföljningen sker genom en miljörapportering enligt miljöledningsförordningen. Enligt Naturvårdsverkets sammanställning över miljöledningsarbetet framgår att 98 procent svarade att it används i energisparande syfte och att tjänsteresor ersätts med video- och telefonkonferenser.

Runt om i samhället ser man hur den synen slår igenom. Transportområdet är ett viktigt område där intelligenta transportsystem bidrar. Ett särskilt råd finns för att driva på för att nå de mål som regeringen har formulerat.

Riksdagen har till och med fattat beslut om en lag om intelligenta transportsystem. Många av dessa insatser leder till att datamängderna ökar kraftigt. Glädjande nog ligger Sverige fortfarande, enligt bland annat Bredbandsforum och PTS, i den absoluta internationella toppen när det gäller bredband, vilket underlättar omställningen mot ett klimat- och miljövänligare samhälle.

Producentansvaret, det vill säga att den som tar fram en produkt också ska ta vara på avfallet, är en viktig princip som måste tillämpas med stor konsekvens. Det leder till att mängderna avfall minskar och att det som tas om hand tas om hand på ett bättre sätt.

Det är väldigt tydligt, utifrån det jag har anfört, att det föreslagna tillkännagivandet från den samlade oppositionen är att slå in öppna dörrar.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag med undantag för det som omfattas av avsnittet *It och miljön*.

Anf. 101 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag förstår att ni moderater är nöjda med sakernas tillstånd och inte vill förändra mer när det gäller miljöpolitiken – men det vill vi. Vi vill utnyttja de möjligheter som finns med digital teknik, se till att vi minskar resandet, se till att vi har digitala möten, se till att vi har möjligheter att justera värmen i våra hus digitalt mer än vad som görs i dag och se till att den offentliga sektorn drar nytta av den digitala tekniken.

Det förvånar mig att de borgerliga partierna är emot och reserverar sig i den frågan. Ni säger att vi slår in öppna dörrar. Vad menar ni med det? Vi har inte slagit in några dörrar, utan vi vill flytta fram positionerna. Vi vill till exempel att Sverige återigen ska bli drivande när det gäller miljöfrågorna inom EU. I betänkandet, i majoritetstexten, skriver vi att vi skulle kunna driva på inom EU, så att EU flyttar fram positionerna när det gäller den digitala tekniken.

Vad menar ni med att vi slår in öppna dörrar?

Anf. 102 GUNNAR HEDBERG (M) replik:

Herr talman! Med det arbete som jag redovisade tycker jag att jag på punkt efter punkt visade att det pågår ett offensivt och engagerat arbete. Det ligger i en oppositions privilegium att få säga: För lite, för sent, det händer inget. Men det kan bli lite tjugigt.

Det händer ju kolossalt mycket, och väldigt mycket händer på marknaden. Det var en stor telekomkonferens i Barcelona för bara någon vecka sedan. Där visade bland annat Ericsson upp att man kan använda lyktstolpar som basstationer. Det är klart att det kommer att underlätta utbyggnaden även på glesbygden, när man kan komma ned i så enkla basstationer att man inte behöver komma in i stadsmiljöer och andra känsliga miljöer för att på så sätt komma vidare i att bygga ut alla it-system.

Det händer fantastiskt mycket, och regeringen är pådrivande. Det utskottet skriver är mycket övertygande i alla de punkter som Monica Green lyfte upp i sitt anförande.

Det som också har lanserats som en nyhet som kommer att driva på utvecklingen ytterligare är att Telia har lyft fram en varierad prissättning: ju mer man använder, ju mer betalar man. I dag är det i de flesta system en fri nyttighet för dem som använder systemet allra mest, när man väl har tecknat sitt abonnemang. Kan vi få fram att ju mer man använder, ju mer betalar man, då kommer vi också att få en ännu snabbare utbyggnad, och den svenska överlägsenheten internationellt kan bestå.

Anf. 103 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Det är tyvärr så att många andra länder har kommit i kapp Sverige. Vi var världens bästa it-nation i slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet. Det var bra, och vi har legat kvar i topp väldigt länge.

Det är väl jättebra att andra länder kommer i kapp. Men man kan inte leva på gamla meriter. Man kan inte leva på de satsningar som vi socialdemokrater gjorde, utan man måste hela tiden satsa vidare. Moderaterna säger: Marknaden, marknaden, marknaden. Men man kan inte vara förblindad av det.

Jag tycker att vi ska utnyttja marknaden så mycket som möjligt. Men det får inte vara marknaden som styr. Vi ska utnyttja marknaden till dess fulla potential, men vi politiker ska kunna dra upp riktlinjer och tala om vad vi vill och inte luta oss tillbaka och säga: Jaha, nu har marknaden sagt så, då går det nog att göra. Vi ska ligga i framkant. Det är vi som ska sätta upp målen och ambitionerna.

Varför vänder ni 10 procent av befolkningen ryggen? Varför är ni nöjda med att det bara är 90 procent av befolkningen som ska ha höga hastigheter i bredbandsnäten? Jag tycker att det är oförskämt mot människor i glesbygden och på landsbygden att från den borgerliga regeringen få höra: Det räcker nu, vi behöver inte bygga, antagligen bygger marknaden. Vi vet ju att marknaden bygger där det är lönsamt, om man inte ställer motkrav. Vi är besvikna på den borgerliga regeringen.

Om ni nu tycker att vi från oppositionen är så tjatiga när vi vill driva på: Vi vill vara tjatiga. Det är vår skyldighet att flytta fram positionerna. Om man inte vill regera ett land kan man stå tillbaka.

Anf. 104 GUNNAR HEDBERG (M) replik:

Herr talman! ”Vi socialdemokrater” – ja, ni har gjort en hel del. Låt mig bara påminna om att internet är en fluga. Det var inget som stimulerade utvecklingen att en socialdemokratisk kommunikationsminister sade det.

Nu kan jag inte ställa frågan till Monica Green, men jag kan i alla fall göra ett konstaterande. Om all den här utvecklingen på it- och mobilområdet och så vidare hade handlagts av statliga verk runt om i världen och om marknaden inte hade fått göra sin insats, vad tror ni då hade hänt? Jo, vi hade förstås suttit kvar vid våra gamla ångtelefoner.

Jag tror att Monica Green försöker överdriva den här motsättningen. Utskottsbetänkandet visar att vi i huvudsak drar åt samma håll, även om ni har anledning att försöka markera att det är ni som driver på. Men jag tror att historien kommer att visa att det som regeringen har satt som mål, som drivs fram av olika digitala agendor och av arbetsgrupperna, råden, som regeringen har initierat för att bygga ut, också kommer att visa sig vara den framgångsfaktor som Sverige behöver.

Anf. 105 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Det finns mycket att säga om it-politik. Vi har många förslag, som framgår av betänkandet, men jag vill i dag fokusera på de statliga fibernäten. De är byggda och betalda med statliga anslag och bör självklart betraktas som en gemensam tillgång som behövs för att uppfylla flera samhällsbehov.

De statliga näten kan och bör utnyttjas bättre. De behövs för att bygga ut bredband så att det blir god täckning över hela landet och för att öka robustheten i det svenska data- och telekommunikationsnätet. Det krävs ett samlat grepp för att se till att de kommer till bästa nytta för samhället.

Att inte ta ansvar för synergier i de statliga fibernäten vore en politisk dumhet, och en sådan ansvarslöshet bör självklart inte förekomma i ett modernt samhälle och en väl fungerande demokrati.

Därför är det bra att regeringen – äntligen – i sin budgetproposition lovar en utredning om samordning av statens verksamheter på bredbandsområdet.

Redan 2010 föreslog en statlig offentlig utredning om Trafikverket ICT att statens fiberinfrastruktur skulle samlas i en organisation vars kärnverksamhet skulle vara att marknadsföra, förvalta och utveckla den.

Jag hade förstås hoppats att regeringens utlovade utredning om samordning nu skulle ha kommit i gång, men att döma av vad Gunnar Hedberg sade har det ännu inte hänt. Förhoppningsvis kommer Göran Lindell, som ska tala senare och representerar ett regeringsparti, att beröra frågan. Hur går det? När kommer utredningen i gång? Vi har ingen tid att förlora.

Herr talman! En viktig aspekt av it-politiken som måste uppmärksammas mer är statens ansvar för ett robust digitalt samhälle. Vårt moderna samhälle är nämligen helt beroende av data- och telekommunikation och blir därmed alltmer sårbart.

I takt med den snabba tekniska utvecklingen följer nya hotbilder. Samhällets finansiella system bygger på att tele- och datakommunikation fungerar som den ska. Affärer görs upp, pengar flyttas och viktig finansiell information överförs mellan banker, företag och privatpersoner under dygnets alla 24 timmar, året runt. Några andra samhällsfunktioner som är känsliga för störningar på grund av it-attacker är vattenförsörjning och mobiltelefonisystem.

Ur ett övergripande samhällsperspektiv måste stabiliteten värnas hos en mängd samhällsfunktioner som är beroende av fungerande it-stöd. Myndigheter och andra aktörer måste kunna kommunicera på ett säkert sätt sinsemellan, även i krislägen. Att säkra tillgång till en robust infrastruktur för it- och telekommunikation är en viktig säkerhetspolitisk fråga. De digitala hoten representerar allvarliga ekonomiska och säkerhetsmässiga utmaningar för samhället. Det behövs därför en mer offensiv politik för att värna robusthet och tillförlitliga kommunikationer på det digitala området, och det kan inte vänta.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap framhöll redan i mars 2010 i sin utredning *Tillgänglig och skyddad kommunikationsinfrastruktur för offentlig sektor* att särskild hänsyn måste tas till ett antal myndigheter med särskilt kritiska uppgifter:

”För ett begränsat antal myndigheter med särskilda behov av kontrollerbara kommunikationer kommer det också att behövas tillgång till en statlig kontrollerbar kommunikationsinfrastruktur. För detta specifika behov kommer det att behövas en funktion för förvaltning och drift.”

Man framhöll också: ”Om den offentliga sektorn inte agerar gemensamt finns det en uppenbar risk för att nuvarande fragmenterade arbets sättet cementeras. Resultatet kan bli småskaliga divergerande lösningar som inte stödjer varandra och som istället blir kostnadsdrivande.”

Här skulle ett statligt bolag eller en annan lämplig statligt ägd organisation ha ännu en viktig funktion utöver att bidra till bredbandsutbyggnaden. Går det att säkra viktiga samhällsfunktioner utan en statligt ägd, opererad, styrd och prioriterad infrastruktur för kommunikation? Vågar

regeringen verkligen förlita sig på att privata aktörer tar samhällsansvar och gör de investeringar som krävs? Och hur ska regeringen kunna ta ansvar för en krishantering om den avhänder sig kontrollen över data- och telekommunikation till privata aktörer när det kan innebära kostnad i stället för omedelbar vinst, som ju är deras mål?

Herr talman! Med tydliga direktiv att skapa och upprätthålla en balanserad konkurrens med den statligt ägda och kontrollerade infrastrukturen skulle ett sådant statligt bolag eller liknande statlig organisation kunna bidra till att skapa samhällsnytta och operatörsneutral konkurrens i den digitala infrastrukturen. Det skulle alltså förbättra marknaden.

Detta är angeläget, eftersom vi ser en utveckling i dag där två stora aktörer med tydligt vinstintresse försöker skapa sig en position genom att köpa upp stadsnät och teckna avtal om ensamrätt att förlägga fiberinfrastruktur till kommunerna. Det blir med andra ord privata monopol. Det här var ett exempel.

Inrättandet av ett offentligt ägt bolag som hanterar de statliga fibernäten skapar även positiva effekter genom att det investeras mer medel i fiberinfrastrukturen, vilket är nödvändigt för att hålla den i skick på lång sikt och följa med kapacitetsbehoven.

Detta är viktigare än någonsin i och med att marknaden förändras genom att stadsnäten som har garanterat en utveckling mot öppna nät i allt högre grad hamnar i bolag med rena vinstintressen eller riskerar att slås ut. Tidigare har det ju varit stadsnäten som har utmanat. Nu är det stadsnäten som blir utmanade. Med ett offentligt ägt och operatörsneutralt nät kan vi skapa en balans.

Intäkterna från ett bolag som samordnar de statliga fibernäten kan även ge vinster att investera i mer nät, genom direktiv att säkerställa utbyggnad och vinstmedel som ska återinvesteras i infrastruktur. Självklart kan även den enskilda slutanvändaren dra nytta av en förhöjd robusthet i de svenska fibernäten.

Jag hoppas verkligen att utredningen som regeringen har utlovat kommer i gång. Jag hoppas att den *är* i gång.

Herr talman! Låt mig säga några ord om it, det femte transportslaget. Det kan på många sätt bidra till att minska miljöpåverkan, som Monica Green har beskrivit. Det ger både miljönytta och bättre livskvalitet att till exempel minska antalet tjänste- och arbetsresor genom att använda modern kommunikationsteknik i stället för att kanske sitta och åka fossilbränslebil. Mycket görs redan, vilket också har sagts, men vi vill driva på ytterligare. Här måste vi vara i framkant både i Sverige och i EU. Men jag behöver inte upprepa allt som Monica Green sade. Jag instämmer på den punkten.

Jag vill avsluta med att än en gång understryka hur viktigt det är att samordna den statliga infrastrukturen och att arbetet med det inte får dra ut på tiden.

Givetvis står jag bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 3.

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 106 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Användandet av mobiltelefoni och bredbandskommunikation är det enskilda område, åtminstone när det gäller den tekniska utvecklingen, som kraftigast förändrar samhället i dag. Frågan är om det tidigare har skett någon så genomgripande och snabb förändring över huvud taget. Jag ska bara ge ett exempel.

För 20 år sedan eller så tror jag att de flesta som hade en semestervecka utomlands hörde av sig hem från en telefon vid några avtalade tillfällen för att snabbt berätta att vädret var fint och att man mådde bra och för att försäkra sig om att allt var okej där hemma. I dag sitter man ofta och till och med ser varandra i ögonen på en skärm och pratar så länge man vill. Ja, man är i princip nåbar hela tiden och mer eller mindre delaktig i vad som händer där hemma under den veckan.

Herr talman! Denna enorma förändring har skett. Det finns naturligtvis både barnsjukdomar och begränsningar i kapacitet och annat under en sådan här period. Det betänkande som vi behandlar i dag handlar, som nämnts, framför allt om en rapport från Riksrevisionen och om ett antal motioner inom området.

Jag kommer att beskriva delar av hur regeringen jobbar med dessa frågor och hur vi i Alliansen ser på det fortsatta arbetet. Jag tänker också kommentera några delar av betänkandet.

Regeringen och riksdagen har lagt fast de grundläggande målen, som i korthet går ut på att Sverige ska bejaka utvecklingen mot det digitala samhället och att vi ska ligga i topp internationellt när det gäller att bygga ut it-kommunikation.

De utvärderingar som sker bekräftar vår ledande position, men det innebär inte att vi kan slå oss till ro. Tvärtom fortsätter utvecklingen i rasande takt, och dessa frågor kommer säkert att vara i fokus för samhällets omvandling i ytterligare många år.

I Sverige är det en grundläggande rollfördelning för utbyggnaden. Den ska vara marknadsdriven bland konkurrerande företag, men lika viktigt är det att det offentliga – stat, kommun och andra – har viktiga uppgifter att styra, reglera och stimulera denna utveckling.

Regeringen tar på ett antal olika sätt ansvar i det här arbetet. Via myndigheten Post- och telestyrelsen, PTS, övervakas och leds detta. Den har också en viktig uppgift i att fördela de olika radiofrekvenser som krävs för att bära ut signalerna. Frekvensbanden kan beskrivas som en form av begränsade naturresurser, och de fördelas på olika operatörer i konkurrensutsatta försäljningsprocesser.

Här måste jag ändå lyfta fram det glädjande beslut som togs förra veckan. Regeringen slog fast att det så kallade 700-bandet ska disponeras för mobiltelefoni och bredband från och med 2017. Det är ett mycket viktigt steg som vi i Centerpartiet gläder oss åt, främst på grund av att bandet har goda förutsättningar att användas utanför tätorterna. Men det kan också användas för att ta sig igenom hinder i moderna välisolerade byggnader, där de snabba frekvenserna ofta har bekymmer.

Nu hoppas jag bara att det faktum att vi än en gång är på topp och först med detta kan följas upp med att vi på EU-nivå kan genomföra den här förändringen parallellt. Det skulle vi på många sätt tjäna ytterligare på.

Herr talman! Riksrevisionen tittade förra året på tre frågeställningar inom it- och telekomområdet och hade en hel del synpunkter. Jag går inte in i detalj på dessa. Jag vill bara kommentera ett par saker.

Det ligger kanske i sakens natur att det är så här vid en revision som handlar om att betrakta det som har hänt, ofta några år tillbaka. Det blir ofta lite som att slå in öppna dörrar när man kommer fram till redovisningen. Och den tendensen blir än tydligare på ett område som förändras så snabbt som detta med it och telekom.

Jag vill samtidigt notera att jag upplever, när jag läser igenom det här, att det finns en stor samsyn mellan Riksrevisionen, regeringen och trafikskottet när det gäller det område som tas upp, vilket förstås inte hindrar att man kan ha olika uppfattningar i detaljfrågor.

Herr talman! Det har talats mycket i kammaren om det så kallade teknikskiftet. Det handlar om att Telia driver ett projekt där de ska byta ut en hel del av koppartråden eller annan trådförbindelse fram till enskilda hushåll i vissa delar av landet och ersätta den med trådlös kommunikation.

Teknikskiftet skulle jag vilja beskriva som ett utmärkt exempel på och illustration av hur viktigt det är att förändringar som berör en stor allmänhet är noggrant förberedda och kommuniceras mycket väl. Det blir svårt om man drar i gång en sådan förändring utan att de delarna finns på plats. Det är också på många sätt ett komplicerat område att beskriva och kommunicera. Har man till exempel inte fått ordentligt beskrivet på vilket sätt mobiltelefoni och trådlös fast telefoni hemma i bostaden skiljer sig åt blir det lätt missförstånd i den fortsatta diskussionen.

Med jämna mellanrum dyker det upp exempel på berörda som inte har fått information i tid, till exempel för att operatörer inte har tagit sitt ansvar på rätt sätt. Jag vill utan att gå in på detaljerna i övrigt enkelt och tydligt markera att alla, enligt vår lagstiftning, ska ha tillgång till fast telefoni. Hur det löses tekniskt är inte en fråga som vi ska lägga oss i.

När det gäller det så kallade teknikskiftet har Telia numera utfäst sig att följa regler som gör att övergången sker på ett bra sätt. Här har Post- och telestyrelsen en tydlig och viktig roll att följa upp förändringen. Fungerar inte detta hos någon, vem det än gäller, är det viktigt att det så fort som möjligt anmäls och kommer till Post- och telestyrelsens kännedom. Jag utgår från att myndigheten då reagerar.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om avsnittet om it och miljön. Som nämdes tidigare har regeringen ett omfattande arbete inom flera områden för att stimulera en utveckling där it används så att miljöbelastningen totalt sett minskar i samhället.

Det finns en övergripande ambition att it ska användas för att minska miljöpåverkan inom de statliga förvaltningarna. Enligt en särskild agenda, *IT för en grönare förvaltning*, följs detta årligen upp. Man kan här se hur resultaten successivt förbättras. Och inom ramen för det som kallas den digitala agendan pågår ett antal olika projekt för att få förändringar till stånd som minskar miljöbelastningen med hjälp av olika it-tillämpningar. Det kan gälla intelligenta trafiksystem, som vi brukar förkorta ITS. Vi kan tala om smarta elnät, som på olika sätt styrs med modern elektronik för att minska elförbrukningen, och vi kan tala om digitalisering av tjänster på olika sätt. Regeringen arbetar aktivt med dessa frågor också på EU-nivå, inte minst när det gäller ITS-frågorna.

När det gäller onödigt avfall genom låsta telefoner vid abonnemangsbyte, som också nämns, hänvisar jag till den proposition som regeringen anmälde förra månaden, som rimligen löser detta problem.

I fråga om it och miljön finns det en majoritet för ett tillkännagivande till regeringen från en samlad opposition. Jag inser att positionerna ser ganska låsta ut, inte minst med tanke på att vi är i inledningen av en valrörelse. Jag vill ändå betona två saker.

Det ena är att vi är överens om att det är viktigt att arbeta för att it och modern kommunikationsteknik används för att uppnå en minskad miljöbelastning i samhället, i stort och i smått, och att de miljöproblem som finns inom denna bransch, specifikt, också ska minimeras.

Det andra är att allianspartierna inte ser värdet av att i detta läge ta detta initiativ. Som har redovisats tidigare och som jag har betonat pågår mycket som går i den riktning som vi önskar. Då ser vi inte värdet av att nu ta initiativ till att lägga energi på ett omfattande strategiarbete, som föreslås. Det tror vi inte på. Vi tror att det är bättre att lägga energin på det konstruktiva arbete som pågår än att jobba fram nya dokument som rimligen landar i ungefär samma slutsats.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag utom när det gäller punkt 9, It och miljön.

Anf. 107 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Jag undrar om Göran Lindell kan utveckla när utredningen om statens fiberinfrastruktur, det vill säga de olika fibernäten, som regeringen utlovade i budgetproposition ska komma i gång. Det har ända sedan 2010 framkommit att det vore värdefullt med en samordning. Det skulle ge stora fördelar att hitta en lämplig organisation, det må vara affärsverk eller ett statligt bolag – vad vet jag? Det skulle utredningen få ta fram. Mot bakgrund av inte minst de stora säkerhetshoten på it-området, data- och telekomområdet, är frågan angelägen.

När kommer utredningen i gång? Vad vet Göran Lindell? Har den redan börjat? Vad finns det för tidsplan? Vad pågår? Vad görs? Vilka aspekter tittar man på? Det står här att det är fråga om att stödja bredbandsstrategin, men tänker man också i säkerhets- och sårbarhetstermer?

Anf. 108 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Tack, Annika Lillemets, för frågan!

Vi har diskuterat frågan tidigare i kammaren. Jag har redan tidigare sagt att jag delar uppfattningen att det ska bli intressant att se hur mycket bättre vi kan utnyttja den infrastruktur staten äger. Den används naturligtvis i dag på olika, mycket vitala, sätt inom många samhällsområden. Det är naturligt att det finns olika aktörer som använder infrastrukturen till exempel inom trafikverk eller Svenska kraftnät med helt andra huvuduppgifter. Där kanske inte ytterligare användande av infrastrukturen är det mest primära.

Jag såg därför, precis som Annika Lillemets, med stor glädje att frågan kom med som en tydlig del i budgetpropositionen. Riksdag är en sak, och departement och regering är en annan sak. Jag kan inte beskriva i detalj hur direktiven till utredningen ser ut. Jag utgår från att de processas på olika sätt. Jag utgår också från att det blir en bred utredning som tar hänsyn till olika aspekter på området. Exakt när utredningen drar i gång

vet jag inte heller, men jag kan inte tänka mig att en så stor och viktig utredning på något sätt kommer i gång i smyg. När den startas får vi säkert reda på det allesammans i riksdagen. Det är ju inga hemligheter.

Man ska möjligen se upp så att man inte sätter alltför stora förhoppningar till att denna utredning ska lösa alla våra bekymmer med den stora infrastrukturen.

Anf. 109 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Jag lyfte upp frågan därför att det är olyckligt att samordningen har dragit ut på tiden. Det krävs verkligen tydliga direktiv för att näten ska uppdateras, hänga med och inte sacka efter, att de inte försummas eftersom de ingår i myndigheter och verk där de inte är en huvuduppgift. Man måste investera och ligga i framkant, och man måste vara en aktiv aktör på marknaden för att värna den så att det inte blir fråga om monopol utan en operatörsneutral infrastruktur.

Det är olyckligt om det sackar efter, och det är olyckligt om vi inte utnyttjar våra gemensamma resurser tillräckligt för samhällsnyttan. Där inbegriper jag naturligtvis företag och medborgare som behöver tillgång till den operatörsneutrala infrastrukturen. Det är därför jag lyfter upp frågan gång på gång. Det gläder mig att Göran Lindell och jag tycks ha samma uppfattning om hur viktig frågan är, och jag hoppas att Göran Lindell på sitt håll påverkar sina partikamrater så att det blir fart.

Vi har tappat mycket tid. Redan 2010 konstaterades att statens fiberinfrastruktur behöver samordnas. Jag förstår inte varför det inte har hänt långt tidigare.

Anf. 110 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Det vi också kan fundera över är att det inte bara är statens infrastruktur som kommer in i bilden utan att det också handlar om de olika stadsnäten och den samlade offentliga infrastrukturen.

Annika Lillemets var tidigare inne på diskussionen om operatörsneutralitet. Men det finns numera en lagstiftning som har fått tydlig effekt ute på marknaden. Det ställer krav på att nätet är neutralt i förhållande till olika operatörer och att den som äger nätet släpper in operatörerna i nätet till de kostnader som nätägaren har. Det gäller de olika stadsnäten eller andra privata bolag som äger näten. Det är ett exempel på att jag tycker att vi ska se upp med att dra alltför stora växlar på nyttan av dem.

Vi har i detta fall egentligen inte så olika uppfattningar. Däremot har jag stor respekt för att området är komplext och att det kräver en del förberedelser innan man på rätt sätt kommer in i ett utredningsarbete i frågan.

Anf. 111 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag var faktiskt säkrare på utredningen innan vi började debatten än vad jag är nu efter att ha hört Göran Lindell. Vi socialdemokrater förutsätter att det kommer en utredning. Vi måste ta till vara och samordna de statliga nät som redan finns på ett effektivt sätt. Nu blir jag lite orolig när jag hör Göran Lindell. Jag hoppas att Göran Lindell kan klargöra att utredningen kommer att tillsättas inom kort och att direktiven blir tydliga.

Men det var inte därför jag begärde replik, även om jag nu blev tvungen att kommentera när jag hörde veligheten i Göran Lindells svar.

Jag vill fråga varför Göran Lindell, som är centerpartist, nöjer sig med att vända 10 procent av befolkningen ryggen. Det är precis som Göran Lindell säger, nämligen att de digitala möjligheterna är samhälls-omdanande. Vi kan bo kvar hemma, ta del av välfärdstjänster, hålla kontakt med våra anhöriga och ha daglig kontakt med sjukvården. Ändå står Göran Lindell här, som är centerpartist, och säger att det är tillräckligt bra att 90 procent av befolkningen ska ha tillgång till höga hastigheter.

Det krävs höga hastigheter för att få tillgång till välfärdstekniken i hemmen. Jag är förvånad över att Centerpartiet har lagt sig så platt för Moderaterna och den urbanisering som sker.

Anf. 112 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Monica Green!

Jag börjar med att lugna Monica Green. Jag ber om ursäkt för min velighet, men här representerar jag inte regeringen. Däremot är jag helt övertygad om att den utredning som utfästs i budgetpropositionen också kommer. Vad jag menade med att ta upp frågan om direktiven är att det är en förklaring till att det har tagit lång tid från beslutet i höstas till i dag. De kräver en hel del arbete.

Exakt när utredningen kommer och hur mycket tid som är kvar vågar jag inte säga något mer om.

Sedan var det frågan om de 90 procenten av befolkningen. Det är ett intressant exempel på hur vi jobbar med våra mål och hur svårt det är att hantera frågor som förändras snabbt i den politiska världen – om vi inte vill göra det enkelt för oss, Monica Green. Jag vet inte exakt när beslutet fattades om att 90 procent av befolkningen skulle ha tillgång till en hastighet om 100 megabit – det vet nog Monica bättre än jag – men det är väl ett par tre år sedan. Rätta mig om jag har fel, men jag minns inte att det var några protester mot det förslaget. Möjligen handlade diskussionen om det var möjligt och rimligt att klara kravet till 2020.

Nu tycker vi nog alla att den utveckling som sker går snabbt – jag säger inte att allt är regeringens förtjänst – eller till och med snabbare än vad vi trodde. Jag tror att det beror på att vi har lagt fast grundläggande förutsättningar för vem som ska få ansvaret för utvecklingen. Vi är långt före tidsschemat.

Det pågår som ni säkert vet ett arbete där man försöker kostnadsberäkna möjligheten att gå snabbare fram även för de återstående 10 procenten. Men det är en kostnad förknippad med detta. Det får vi aldrig glömma.

Anf. 113 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Nu säger Göran Lindell att han inte representerar regeringen, men han representerar regeringsunderlaget. Anna-Karin Hatt var här när vi hade diskussioner i december. Då talade hon mycket och började ställa frågor till Anders Ygeman för att han inte talade tillräckligt om it och så vidare.

Det hade varit möjligt för ministern att vara med även i den här debatten. Jag vill bara säga det, om nu Göran Lindell tycker att han inte kan representera regeringsunderlaget. Ni har goda kontakter med regeringen. Det förvånar mig att ni har nöjt er med 90 procent.

Visst går det väldigt fort. När den digitala agendan sattes för några år sedan av regeringen höjde vi på ögonbrynen. Hur kan man göra så? Hur kan man vända 10 procent av befolkningen ryggen? Nu tror jag att även många borgerliga partier känner en tveksamhet över detta. Hur kunde vi sätta ett sådant mål där man inte tänker sig att alla i hela befolkningen är med?

Jag ska avsluta med att fråga varför Göran Lindell inte är med på vår majoritetstext i miljöfrågorna. Visst är det en fantastisk möjlighet i den digitala tekniken som gör att vi kan optimera transporter och få en helt annan logistikkedja och energieffektivitet i vårt fastighetsbestånd och så vidare. Det hade varit förnämligt om Centerpartiet varit med på majoritetsskrivningen.

Anf. 114 GÖRAN LINDELL (C) replik:

Herr talman! Att skriva historien baklänges är alltid väldigt enkelt, Monica Green. Nu blandar Monica delvis ihop de olika delarna här. När jag sade att jag inte representerar regeringen gällde det att jag inte kunde ge ett detaljerat svar om när en statlig utredning kunde presenteras. Jag tror inte att det hör till ordningen att en riksdagsledamot ställer sig i talarstolen och lämnar ett sådant besked i något sammanhang.

När det gäller de 90 procenten vidhåller jag att det naturligtvis aldrig har varit avsikten att vi ska bygga ut till 90 procent och sedan sätta stopp. Målet var att 90 procent av befolkningen fram till 2020 skulle nås av 100 megabit. Det ansågs då vara ett näst intill orimligt mål att få det att gå så snabbt. Självklart ska vi gå vidare.

Vi har också, som Monica Green väl vet, försökt att fylla på i andra änden med att alla trots allt ska ha en vis basnivå med 1 megabit eftersom vi just tänker på alla och helheten. Jag tror att alla som funderar lite mer seriöst på frågan håller med om att det ändå finns en praktisk aspekt. I verkligheten ska saker och ting hända. Det är inte bara att vi står här i talarstolen och talar om det på olika sätt och uttrycker förhoppningar, önskemål och krav.

Det både tar tid och kostar pengar. I vissa sammanhang handlar det om möjliga lösningar rent tekniskt för att nå alla delar. Jag vidhåller att den utbyggnadstakt vi har i Sverige är en av de snabbaste vi kan se internationellt. Branschen satsar 8–10 miljarder om året på den utbyggnaden, och staten har totalt sett satsat lite över 1 miljard på dessa områden för att fylla på när vi behöver göra det.

Om man tittar på de relationerna inser man hur värdefullt det sätt vi har valt är inte minst för statskassan.

Anf. 115 BENGT BERG (V):

Herr talman! Bland reservationerna som Vänsterpartiet har tillsammans med våra rödgröna vänner föredrar jag att lyfta fram reservation nr 3.

Jag tror att vi är flera här som minns det numera nästan nostalgiska ljud som ett modem serverade när datorerna var nya i våra hem. Det lät som att man skulle ha kontakt inte med Yttre Mongoliet men kanske med yttre rymden. Vi människor vänjer oss snabbt vid hastigheten och hur fort det ska gå. Men då satt vi tålmodigt och väntade på att bli uppkopplade. Det var en härlig känsla.

Det fanns också ett löfte i pipet för oss som bodde på landsbygden. Det sade ungefär: Det spelar snart ingen roll var i fosterlandet Sverige ni lever och verkar, för nu kan ni sköta allting hemifrån. Det var väldigt viktigt. Det var en from förhoppning som vi gladdes åt. Sedan blev det inte riktigt så.

Statens roll på telekommarknaden och det samhälleliga ansvaret upplever vi som väldigt stora. För att utnyttja fiberinfrastrukturen som bäst krävs det verkligen ett statligt ansvar i form av ett bolag eller en annan organisation som kan utveckla och samordna fibernäten över hela landet. Detta menar vi i Vänsterpartiet är en mycket viktig demokratisk fråga.

Delaktigheten i informationssamhället är också en viktig demokratisk fråga. Det kan förtjäna att än en gång påpekas att drygt en miljon medborgare i Sverige fortfarande inte använder internet. Men alla måste ändå garanteras sina fundamentala medborgerliga rättigheter när det gäller delaktigheten i demokratin. Här betyder givetvis utbildning i olika former inte minst i skolan väldigt mycket för att minska det digitala utanförskapet.

Herr talman! Den nationella bredbandsstrategin ska serva svenska företag men också enskilda hushåll. Men det går inte, som vi ser det, att förlita sig på marknadskrafterna och kommersiella förutsättningar för investeringar. Det är endast staten – jag höll på att säga Mamma staten – som förmår bära huvudansvaret och därmed garantera tillgång till bredband för likvärdiga kostnader i hela landet. För en effektiv samordning av bredbands- och fiberutbyggnaden på landsbygden och överallt där tillgängligheten brister krävs detta ansvar.

Herr talman! Det så kallade teknikskiftet av det fasta telefonnätet, kopparnätets och den fasta telefonins nedmontering, har drabbat väldigt många abonnenter runt om i landet. Jag tänker särskilt på en speciell grupp, nämligen de som är elöverkänsliga och som verkligen har ett fullt sjå med att överleva i vardagen och som utan fast telefoni kan bli totalt isolerade. Det är också en problematik som vi har som uppgift att reflektera över här i riksdagen.

Klimathotet måste mötas på alla fronter med långsiktiga och hållbara strategier. Detta gäller också för it-sektorn, som rätt använd kan bidra till att minska transportberoendet. Det är något som absolut också gäller, som vi har hört, i ett EU-perspektiv. Om detta är vi alla överens, tror och hoppas jag. Men icke desto mindre görs det för lite, för långsamt och för ojämnt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

Trafikskottets betänkande 2013/14:TU10

Cykelfrågor
föredrogs.

Cykelfrågor

Anf. 116 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Sverige behöver en ny cykelpolitik som främjar ökat cyklande. Det behövs eftersom cykling är bra på väldigt många sätt. Det är bra för den enskilde, för samhället och för hälsan. Cyklande människor blir starkare, får bättre kondition, blir gladare och orkar jobba mer. De får ett bättre immunförsvar och blir mer sällan sjuka.

Cykeln är bra för ekonomin för privatpersonen som spar mycket pengar som annars skulle ha gått till bensin, parkeringsavgifter, fasta bilkostnader eller för den delen kollektivbiljettkostnader som kan inbesparas. Förutom att det är bra för den enskilde är det bra också för samhället.

Klimatet och miljön vinner på att fler cyklar. Det är också bra för tillväxten eftersom cyklister orkar jobba mycket mer.

Vi har mycket att vinna på ett ökat cyklande, inte minst renare luft och minskat buller. Men då måste cyklandet också få rätt förutsättningar. Det behövs cykelstråk, cykelvägar och cykelparkeringar med tak – säger jag som inte gillar blöta cyklar men gillar att cykla.

Regeringen satsar lite grann på cykling, och resurserna minskar i relation till de andra satsningarna. I rapporten *Statens satsningar på cykeltrafik 2014–2025* ser man att cyklingen i planeringsprocessen för transportinfrastrukturen 2014–2025 tilldelas endast en marginell del av hela planeringsramen på 522 miljarder. Endast 7 promille går till cykelinfrastruktur. Då kan man fundera på om staten menar allvar när den säger att den vill satsa på cykling. Dessutom är det mycket av dessa satsningar som sker efter 2020. Då befarar vi att det i procent räknat blir ett ännu mindre anslag i förhållande till andra trafikslag.

Regeringen har en uttalad ambition att satsa på cyklingen. Men i praktiken prioriteras inte cyklingen, utan den till och med nedprioriteras och kommer att bli eftersatt under en överskådlig framtid.

Det behövs mötesfria vägar. Det är bra för trafiksäkerheten, och det minskar dödsolyckorna. Men man kan inte bygga bort vägrenar och cykelvägar i samband med att det ska bli bättre för bilisterna. När det byggs två-plus-ett-vägar ska det också finnas möjlighet att cykla i närheten av den vägren där man tidigare kunde cykla. Annars har man bromsat möjligheten att cykla i framtiden.

Det finns många exempel på hur vi borde främja cyklandet, inte motverka det med tanke på nollvision och trafiksäkerhet. De olika trafikslagen måste separeras. Vi vet att det är förenat med stor fara att blanda gångtrafikanter och cyklister. Det är två helt olika sätt att förflytta sig på. Båda är oskyddade i den meningen att de inte har något tjockt skal runt omkring sig som man har som bilist. De som motionerar är skyddade på det sättet att de har ett bra immunförsvar, men de är inte skyddade mot olyckor. Därför är det dumt att blanda de olika trafikslagen.

I vissa fall måste man ändå blanda trafikslag, men då ska trafikanterna ta hänsyn till varandra. Cyklister måste naturligtvis ta hänsyn till dem som promenerar, och bilister måste ta hänsyn till cyklister. På det sättet

ökar man alla möjligheter att ta sig fram på ett bra sätt. Det får inte vara så att gångtrafikanterna är rädda för cyklisterna, att cyklisterna är rädda för bilisterna, att bilisterna är rädda för den tunga trafiken och så vidare. Det ska ju vara precis tvärtom. Vi ska ha ett välkommande sätt i trafiken, och vi ska bemöda oss om att visa hänsyn och respekt mellan de olika transportslagen i stället för att vara rädda för varandra.

Därför måste framkomligheten i trafiken för cyklister öka. Där det finns cykelbanor ska bilar inte parkera. Man får inte bygga en cykelbana så att cyklisterna plötsligt riskerar att få en bildörr framför sig. Det finns mycket som bör göras när man tänker till på att planera cyklingen framöver. Vi måste se till att detta möjliggörs för cyklister.

Det behövs cykelbanor, cykelparkeringar och skyltning för cyklister så att det är lätt att hitta. Det behövs också pumpanordningar så att man lätt kan pumpa sin cykel. Det ska alltså finnas möjligheter att ta sig fram.

Sammanfattningsvis bör man ha målsättningen att halvera antalet skadade cyklister jämfört med i dag. Trafikverket bör få i uppdrag att ta fram en strategi för säkra gång- och cykelvägar i anslutning till skolor. Regeringen bör återkomma med förslag för att möjliggöra cykeltrafik i motsatt riktning. Regeringen bör också återkomma till riksdagen med förslag om att bilar ska väja för cyklister då cyklister färdas på en huvudled. Vidare bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om att bilister måste lämna företräde för cyklister vid övergångsställen där det finns en cykelbana. Så är det inte i dag.

Det finns mycket som vi behöver göra för att förbättra cyklingen. Vi måste underlätta för cyklister och se till att trafikslagen visar mer ansvar för varandra. De olika trafikslagen ska ta hänsyn till och respektera varandra i trafiken. Det är på det sättet som man kan få en framkomlig väg.

Cykling är bra. Det är bra för miljön. Det är bra för folkhälsan, och det är bra för samhället. Därför ska vi främja cyklandet.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 117 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Vi är många som ställer oss frågan: När ska cykelfrågorna komma upp på regeringens dagordning? När ska regeringen börja gå – eller ännu hellre börja cykla – från ord till handling?

Vi var många som otåligt väntade på den cykelutredning som regeringen tillsatte 2010 och som i många år lyftes fram som den som skulle revolutionera cyklingen i Sverige. I alla cykeldebatter i riksdagen sedan 2010 har alliansföreträdare hänvisat till Cykelutredningen.

Vi i oppositionen har fått höra att alla våra cykelfrämjande förslag skulle återfinnas i denna utredning. Och så kom den då. Hösten 2012 lämnade Kent Johansson sin utredning till regeringen. Men där har den fastnat. Någon cykelproposition med regeringens förslag för ökad cykling har vi inte sett röken av. Inte ens i mandatperiodens sista cykelbetänkande presenterar regeringen några förslag för att göra cyklingen enklare och säkrare i vårt land. Det finns inga förslag för att öka cyklingens andel av persontransporterna.

Det enda som står i betänkandet är att ett antal förordningsförändringar beräknas kunna beslutas under våren. Vad det innebär hoppas jag att Lotta Finstorp kommer att berätta för oss i sitt anförande.

Herr talman! Jag har inte några större förhoppningar. Cykelutredningen innehöll inte några vare sig revolutionerande eller skarpa förslag, inte några av de förslag till riksdagsbeslut som är nödvändiga för att öka cyklingens andel av persontransporterna och minska cykelolyckorna. Varför vi måste göra det berättade Monica Green så bra i sitt anförande. Det är viktigt för klimatet och för folkhälsan.

Så vad måste då riksdagen göra för att vi ska få en cykelpolitik värd namnet? Jo, vi måste bland annat

1. anslå mer statliga pengar till cykel
2. införa nya hastighetsgränser i våra tätorter
3. ändra de lagar som reglerar trafiken så att det blir enkelt att cykla
4. förhindra att möjligheterna att cykla på landsbygden försämras när de statliga vägarna byggs om
5. reglera rätten att ta med cykeln på tåg och buss.

Och varför vi måste göra det tänker jag förklara nu.

Herr talman! Cykelutredningen slår fast det som vi andra länge har vetat, att det viktigaste är pengar till en ny cykelinfrastruktur. När det byggs fler cykelvägar och cykelbanor ökar cyklandet. Men trots att i genomsnitt 10 procent av våra resor i Sverige görs med cykel är det mindre än 1 procent av våra infrastrukturpengar som går till cyklingen.

I gällande nationell plan finns det avsatt lite drygt 900 miljoner för cykelinfrastruktur under åren 2010–2021. Det mesta av de pengarna ligger i slutet av planperioden, så de har ännu inte trillat in.

Trafikverket beräknade att det skulle räcka till 50 mil cykelväg i hela landet. Det är självfallet alldeles för lite. Vi i Miljöpartiet har under hela mandatperioden haft mer cykelpengar i våra skuggbudgetar. Men vad som i dag är ännu mer oroande är att man i det förslag på infrastrukturinvesteringar som nu ligger på regeringens bord har sänkt ambitionen ytterligare. De pengar som man vill lägga under åren 2014–2025 räcker enligt Trafikverket bara till 40 mil ny cykelväg i hela landet. Det är alltså en sänkning med 20 procent jämfört med för fyra år sedan. Här känns det onekligen som att någon är ute och cyklar. Hur går det här ihop med alla vackra ord om att vi måste främja cyklingen?

Miljöpartiet vill avsätta 9 miljarder kronor i den nationella planen under den nya planperioden. Det är pengar som ska gå både till att bygga cykelvägar längs de statliga vägarna och till att medfinansiera kommunala satsningar.

Herr talman! Näst efter fler och bättre underhållna cykelvägar är sänkta hastigheter den viktigaste faktorn för att fler av oss ska börja cykla i våra städer och tätorter. Många av oss vågar helt enkelt inte ge oss ut i trafiken på cykel. Larmrapporterna om allt fler dödade och skadade cyklister avskräcker.

Varje år skadas och dödas över 3 000 fotgängare och cyklister i kollision med bilar. En tredjedel av de omkomna i trafiken är oskyddade trafikanter trots att dessa står för bara 5 procent av färdsträckan. Det är alltså nio gånger farligare att sätta sig på cykeln än att sätta sig i bilen.

En grupp trafikforskare från Lunds tekniska högskola presenterade i september 2012 – strax innan Cykelutredningen kom – sina slutsatser efter att ha analyserat och sammanställt de senaste årens forskning om hastigheter och hållbarhet. Forskarna var eniga och tydliga: Bilar ska inte köra fortare än 30 kilometer i timmen i staden. En bilist som kör i 30 kan samspela med både gående och cyklister på ett helt annat sätt än den som kör i 50. Bilisterna väljer spontant att väja för cyklisterna, de kör i ett jämnare tempo och de tar också mindre plats eftersom de behöver kortare avstånd mellan varandra. Det finns flera anledningar till att Miljöpartiet anser att Trafikverket bör få i uppdrag att införa en bashastighet på 30 kilometer i timmen i tätort. Att öka cyklingen är en av dessa anledningar.

Herr talman! Flera olika lagar påverkar trafiken och därmed cyklingen. Eftersom stora delar av lagstiftningen är gammal och framtagen med bilen som norm anser vi i Miljöpartiet att det är hög tid att revidera dessa lagar. Vi tycker också att Cykelutredningens förslag på den här punkten är alldeles otillräckliga.

Ett exempel på att planeringen har skett med bilen som utgångspunkt är enkelriktade gator som tvingar cyklister att ta stora omvägar, trots att gatorna är så breda att en bil och en cykel mycket väl skulle kunna mötas. I många andra europeiska länder, som Tyskland, Holland, Schweiz, Frankrike, Danmark, England, Österrike och Belgien, är det sedan länge tillåtet att låta cyklister köra mot enkelriktat. Cykelutredningen menar att detta i praktiken redan är möjligt även i Sverige. Man säger att kommunerna kan göra detta genom att byta ut skylten för enkelriktat mot skylten för motortrafik förbjuden. Men vi anser att det är att krångla till det och fördyra för kommunerna. Det är mycket bättre att helt enkelt lagstifta om att det är tillåtet för cyklister att cykla mot enkelriktat. Man kan sätta upp en liten skylt på befintliga skyltar där det står: Gäller ej för cyklister. Så gör man nere i Europa.

Herr talman! Bilismens kraftiga ökning under 1900-talets andra hälft underlättades i hög grad av att det banades väg för biltrafik i tätort och på landsbygd. Det kan vi tänka på i dag när vi vill öka cyklingen. Vi måste bana väg för cyklisterna i tätort och på landsbygd.

I dag är ofta bilen prioriterad, och vi andra – med cyklar, barnvagnar och mopeder och vi som använder benen att gå med – får försöka samsas på den plats som blir över. Detta gör det inte enklare att cykla. Det leder också till att många som vill cykla snabbt i stället väljer att cykla på gatan. I dag är inte detta tillåtet. Om det finns en cykelbana måste man cykla där även om man tvingas kryssa mellan barnvagnar och gående.

Cykelutredningen föreslår att det för cyklar med kärra ska vara tillåtet att cykla på gatan eller vägen även om det finns en cykelbana. Men eftersom det i kärran oftast sitter barn har jag svårt att tro att det är just de cyklisterna som väljer vägen i stället för cykelbanan. Miljöpartiet tycker i stället att kravet att använda cykelbanan bör tas bort för alla kategorier av cyklister. Sedan får man välja själv var man vill cykla.

Herr talman! Det är viktigt att bygga nya cykelvägar, men det är också viktigt att inte bygga bort möjligheten att cykla. När man bygger om till två-plus-ett-vägar eller breddar befintlig väg försvinner ofta vägaren där man tidigare har kunnat cykla. En inventering som Trafikverket har låtit göra av landets två-plus-ett-vägar och två-plus-två-vägar visar att av totalt 240 mil mittseparerad väg är det bara 2 procent, ungefär

fem mil, som har riktiga cykelbanor i direkt anslutning till vägen. Detta kan jämföras med att man i inventeringen menar att 26 procent av dessa vägar har stor cykelpotential. Vid 33 procent av vägarna saknas nu helt möjlighet att gå eller cykla längs vägen. Miljöpartiet anser att det inte ska vara tillåtet att ta bort en cykelväg eller cykelbar vägren utan att ersätta den med en ny likvärdig eller bättre cykelväg.

Avslutningsvis, herr talman: Det måste vara lätt att ta med cykeln på tåg och buss. Vissa länstrafikbolag, till exempel Västtrafik och Skånetrafiken, har infört möjligheten att ta med cykeln på tåget. Men det statliga SJ har gjort precis tvärtom. De har helt tagit bort möjligheten – och detta i en tid då det talas alltmer om att se till hela resan. För att främja cyklingen och den klimatsmarta resan måste det vara enkelt att kombinera de klimatsmarta trafikslagen. Miljöpartiet anser att kollektivtrafiklagen bör kompletteras så att det blir obligatoriskt att ställa krav både på upphandlad och på kommersiell trafik som innebär att resenärerna kan ta med sig cykeln i kollektivtrafiken.

Herr talman! Självfallet ställer jag mig bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

I detta anförande instämde Annika Lillemets (MP).

Anf. 118 BENGT BERG (V):

Herr talman! I den nationella strategin för en ökad och säker cykeltrafik uppställdes år 2000 två övergripande mål: Cykeltrafiken ska bli säkrare, och cykeltrafikens andel av resorna ska öka. Gott så, men vad har hänt?

Riksdagens cykelnätverk inbjuder till en frukostdebatt den 12 mars under rubriken: Räcker 7 promille av den totala infrastrukturbudgeten för att öka cyklingen?

Sverige satsar 32 kronor per år och invånare på cykling, medan man i Danmark satsar minst fem gånger så mycket. Det säger en hel del om bristande vilja och svag ambition hos regeringen och makthavarna. Regeringens cykelsatsningar tycks vara mest tomma ord.

Med nuvarande takt tar det ett halvt sekel innan svensk cykelinfrastruktur är utbyggd på ett acceptabelt sätt, säger trafikexperten Krister Spolander i en rapport om den svenska transportpolitiken. Den heter *Statens satsningar på cykeltrafik 2014–2025*. Då är det värt att notera att de största satsningarna är lagda till efter år 2020.

Vad är det då för positiva konsekvenser som vi går miste om på grund av detta på-fläcken-cyklande som regeringen ägnar sig åt?

Jo, herr talman, cyklandet har många förtjänster som transportmedel. Det bidrar till en bättre miljö med renare luft och mindre buller. Dessutom är cykeln mycket bra för folkhälsan.

Här har vi en hel del inspiration och information att hämta från Danmark, som har kommit bra mycket längre än vi. Skolbarn som cyklar får inte bara bättre kondition utan visar också bättre studieresultat, har det visat sig.

Men för detta krävs satsningar, ekonomiska framtidsinvesteringar, som resulterar i säkra cykelvägar och rymliga cykelparkeringar i stadsmiljön. Givetvis behövs också en ökad trafiksäkerhet, och för att åstad-

komma detta krävs en annan stadsplanering och en förbättring av redan befintliga trafikmiljöer i staden.

Herr talman! Vänsterpartiet menar att det behövs rejäla krafttag i regelverk och annat för att underlätta och möjliggöra att cyklandet blir en del av en längre resa med ett annat färdmedel. Enkelt uttryckt: Låt cykeln bli en naturlig och välkommen färdkamrat på tåg, buss och båt!

Cyklens värde för rekreation och naturupplevelser behöver jag säkert inte vittna om. Men i det sammanhanget vill jag och Vänsterpartiet så att säga lifta med Stina Bergström när hon säger att man ska kunna ta med sig cykeln till Öland kostnadsfritt på buss eller färja, alternativt per pedal på Ölandsbron.

Anf. 119 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Cykeln blir ett allt viktigare transportmedel för att alla ska få plats i transportsystemet, inte minst i storstäderna. Allt fler använder cykeln för att ta sig fram. Cykeln har också stora hälsofrämjande effekter. Dessutom har cykeln miljöfördelar i jämförelse med andra färdmedel, vilket jag också gärna vill lyfta fram.

Regeringen tar cyklens alla fördelar på stort allvar. Hösten 2010 tillsatte regeringen en speciell cykelutredning för att se över de regler som påverkar förutsättningarna för att cykla. Huvudsyftet för utredningen var att öka cykeltrafiken och göra den säkrare.

I utredningen konstateras att cyklingens intressen i huvudsak kan hanteras inom ramen för den gällande lagstiftningen och de planeringsprocesser som pågår. Enligt utredningen är det inte främst regeländringar som krävs utan snarare incitament för att lagstiftningen och planeringsprocesserna ska tillämpas på ett sådant sätt att cyklingen beaktas. Satsningar på cykeltrafiken i kombination med en medveten lokal samhällsplanering är en nyckelfaktor. Ytterligare ekonomiska satsningar på cykling och ökad politisk prioritering på alla nivåer, nationellt, regionalt och lokalt, efterfrågas också av utredaren. Cykelutredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Sedan Alliansen tillträdde har ett stort antal cykelfrämjande åtgärder skett. Exempelvis har Trafikverket under 2012 byggt 58 kilometer nya gång- och cykelvägar och 53 planskilda korsningar för gång- och cykeltrafik. Under 2013 byggde Trafikverket 43 kilometer gång- och cykelvägar. Till det ska läggas de kommunala och regionala investeringar som har gjorts.

Antalet omkomna och allvarligt skadade personer i vägtrafiken minskar kraftigt, tack och lov, vilket kan kopplas samman med det faktum att antalet mötesseparerade vägar och vajerräcken har ökat. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att åtgärderna kan påverka cyklingen negativt, precis som flera andra har tagit upp i debatten i dag. Därför måste alltid tillgängliga och säkra cykelvägar finnas med vid planering av infrastruktursatsningar på väg. Bäst kunskap om var dessa cykelvägar ska förläggas finns förstås på lokal nivå.

Herr talman! Det kan dock konstateras att cykelfrågor främst beslutas på lokal och i vissa fall på regional nivå. Av propositionen framgår att den stora potentialen för att åstadkomma ökad och säker cykling finns i

och nära tätorter och större städer genom samordnade insatser från stat och kommun. Även i Cyklingsutredningen kan man läsa att andelen resor är större om man begränsar sig till tätbebyggda områden, eftersom cykling väljs som transportsätt i huvudsak vid kortare resor. Det är helt naturligt.

Det är alltid klokt att ställa sig frågan: Gynnar gratis bussresor folkhälsan och miljön? Gynnar gratis bussresor barns och ungas cykelkultur när de kan åka gratis mellan två hållplatser i stället för att gå eller cykla? Dessutom kostar alltid det som är gratis.

Därför är det viktigt att våra lokala företrädare, från samtliga partier, också vill vara med och ta ansvar för att få fler att välja cykeln framför bilen.

På olika håll i landet kan vi också se att detta görs. Ett exempel är de kommunala och regionala cykelstrategier som finns och tas fram över hela landet. Cykeln finns högt på dagordningen i våra politiska församlingar jämfört med hur det var för bara tio år sedan. Då nämndes aldrig någonting om cykeln, och jag har varit med länge.

Inom Trafikverket pågår ett arbete med att ta fram en funktionell standard för drift och underhåll av statliga cykelvägar. Det är ett exempel som visar att cykeln är ett prioriterat område även för Trafikverket.

Trafikverket har tagit fram ett förslag till nationell plan som främjar ökad cykeltrafik utifrån ett antal olika åtgärder, inte alltid benämnda under rubriken cykel. Men detta ger en säkrare cykling, även om det handlar om att göra till exempel en planskild korsning som kanske är till för något annat trafikslag men som också gynnar cyklisterna.

I den nationella planen för transportsystemet 2014–2025 och i länsplanerna satsas sammanlagt 4,6 miljarder kronor. Till det ska läggas kommunala satsningar som är åtskilliga miljoner – någonstans mellan 500 miljoner och 1 miljard. Om man vill veta exakt vad den siffran är måste man gå ut och fråga alla kommuner. Denna satsning på åtskilliga miljoner kronor kommer inte bara från skattebetalarna, utan det handlar även om exploateringspengar som ligger hos kommunerna. De 4,6 miljarder som satsas nationellt motsvarar ungefär 100 mil cykelvägar. Till det ska läggas det som byggs i kommunerna med kommunala medel.

Ett bra exempel är Kattegattleden, där man arbetar tillsammans på nationell, regional och kommunal nivå. Den är 40 mil lång och går mellan Helsingborg och Göteborg. Leden ska vara helt färdig under 2015, men stora delar kommer att vara klara under 2014.

I går hade jag förmånen att tala på en stor cykelturismkonferens i Kristianstad där fyra cykelleder var representerade. Representanter från dessa cykelleder var värdar på denna stora konferens. Det är intressant att höra hur entreprenörerna längs dessa cykelleder arbetar näringslivsstrategiskt för största möjliga ekonomiska utväxling genom att kvalitetssäkra logi och förtäring och så vidare som ska finnas med jämna mellanrum utefter lederna.

Trafikverket ska, förutom att se till att detta blir gjort på ett bra sätt, samordna standarder för skyltning, underlag och bredd på dessa leder. Man ska säkra att ingenting ska hända när människor är ute och cyklar, framför allt på semestern. Människor från hela Europa kommer att cykla på dessa leder.

Trafikverket höjer också ambitionen för Täbystråket, vilket jag tycker är intressant. Detta stråk här i Stockholm går mellan Roslagstull och Mörby centrum. Stråket kommer, när det är klart, att uppfylla kraven för att räknas som regional cykelväg. Förhoppningsvis kommer det att leda till ett ökat antal cykelpendlare mellan Stockholms innerstad och de norra förorterna, vilket är syftet. Stråket kommer att vara 4,5 meter brett för att det ska vara lätt att köra om när man har olika hastigheter när man cyklar. Man ska också kunna cykla i bredd. I till exempel Uppsala är det många som cyklar – det finns många studenter där – och där kommer det att byggas cykelportar under järnvägen. Det kommer att öka säkerheten för ungefär 30 000 gående och cyklister.

Herr talman! Cykeln är ett av nutidens och framtidens viktigaste transportmedel, framför allt på kortare sträckor. För att förbättra folkhälsan och ta ansvar för miljön – och för att människor helt enkelt ska kunna transportera sig på ett billigt och effektivt sätt – måste politiken öka möjligheterna och sänka trösklarna för människor att välja cykeln framför bilen. Allt det arbete som pågår både lokalt och regionalt, samt Cyklingsutredningen som nu bereds på Regeringskansliet, visar också att politiker på olika nivåer, inklusive alliansregeringen, har cykeln högt på den trafikpolitiska agendan.

Anf. 120 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! När det gäller Cyklingsutredningen kände jag att jag inte fick reda på något mer än det jag redan vet, nämligen att den bereds på departementet. Jag tycker att det skulle vara intressant att höra mer om vad Lotta Finstorp tänker om de förslag som finns i Cyklingsutredningen – och de förslag som *inte* finns där. Jag tänker bland annat på det som är så viktigt för att göra cyklingen säker i städerna, det vill säga att sänka hastigheten i städer och tätorter. Det fanns ett sådant förslag från Trafikverket som hamnade på regeringens bord och som jag inte riktigt vet vart det har tagit vägen. Där föreslog man en sänkning av bashastigheten – tyvärr bara till 40 och inte 30, men det var ändå ett förslag.

Jag skulle alltså vilja höra lite mer om vad Lotta Finstorp tänker om de förslag som finns i Cyklingsutredningen, bland annat när det gäller vilka som ska få cykla på gatan och vägen om man inte vill cykla på cykelbanan och om man vill cykla snabbt.

Sedan var det detta med pengar också. När jag lyssnade på Lotta Finstorp lät det som att regeringen anslår väldigt mycket pengar, bygger väldigt mycket cykelväg och *planerar* för väldigt mycket cykelväg. I Trafikverkets förslag till nationell plan skriver dock Trafikverket självt att man sänker ambitionerna när det gäller att bygga cykelväg; man säger att man nu bara avsätter pengar för 40 mil cykelväg, i stället för som förra gången 50 mil. Det är alltså en klar ambitionssänkning med det förslaget, och det är också det som visas i den utredning Bengt Berg talade om. Jag skulle vilja höra lite vad Lotta Finstorp tänker om det.

Anf. 121 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! När det handlar om att sänka hastigheten i städerna finns det inget som hindrar en kommun från att fatta ett eget beslut om det; det finns det många bra exempel på i landet. Jag vet alltså inte riktigt varför det egentligen är en problematik. Det är ju på lokal nivå man vet

var det är viktigast att sänka och var man har trafikfarliga miljöer. Det är ingenting vi här i kammaren kan stå och tala om för kommunerna.

Ibland skulle jag vilja fråga S, V och MP om det kommunala självstyret och hur det egentligen ser ut när ni tänker på det. Jag har nämligen fullt förtroende för att våra moderata kommunala politiker vet hur de ska hantera den här sortens frågor, och det utgår jag ifrån att ni också har. Frågan om att sänka hastigheten i tätorter kan alltså kommuner absolut hantera själva, och de ska också göra det.

När man tittar på siffror som handlar om att vidta åtgärder för cykel, som att bygga cykelbanor och olika trafiksäkerhetsåtgärder för cykel, måste man komma ihåg att kommunerna själva satsar mycket pengar också. Det tycker jag är helt rätt. Det är ett stort spann eftersom researchern har tittat på varje kommuns investeringsbudget för cykelbanor – det gäller exempelvis till och från skolor och mellan olika mindre samhällen; man måste gå in och titta på varje – men mellan tummen och pekfingret handlar det om mellan 500 miljoner och 1 miljard. Det är rena skattepengar, och därtill tillkommer exploateringsintäkter när man ska exploatera ett område.

När det gäller ambitionsnivån att bygga 100 mil cykelvägar fram till 2025, plus det som tillkommer i kommunerna, har jag försökt att titta på vad Socialdemokraterna gjorde under sin tid i regeringen – med er hjälp, Stina Bergström. Det går inte ens att hitta siffror på det.

Anf. 122 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! För att bemöta det första vill jag säga att Lotta Finstorp och jag tidigare har diskuterat kommunernas möjligheter att sänka hastigheten i tätorter. Det är inte så enkelt som Lotta Finstorp vill påstå; det finns många kommuner som har gått på pumpen när de har velat sänka hastigheten till 30 kilometer i tätorten, för bashastigheten är 50 kilometer. Man måste ha mycket på fötterna och vissa kriterier uppfyllda för att få göra det.

Det finns många kommuner som inte har lyckats med det här – Karlstads kommun är ett exempel, och i min hemkommun Kils kommun har vi bytt skyltar fram och tillbaka när medborgarna har överklagat sänkningarna. Om man i stället inför en bashastighet på 30 kilometer i timmen i tätorten kan de kommuner som känner att de vill att det ska gå fortare på vissa gator ansöka om att få höja hastigheten. Det är dock inte så lätt att sänka som Lotta Finstorp säger. Jag har all respekt för det kommunala självstyret, men då måste man också ge kommunerna möjlighet att ha den sänkta hastigheten.

Sedan var det detta med hur mycket cykelvägar det byggs och planeras för. Det finns lite olika siffror, men jag tycker inte att jag kan göra annat än läsa det Trafikverket självt säger att pengarna räcker till. Självkärligt ska kommunerna satsa kommunala pengar på att bygga cykelbanor, men tycker Lotta Finstorp att det är okej att bara 0,7 procent av infrastrukturpengarna går till cykelinsatser i statliga pengar – när det ändå är 10 procent av resorna som görs med cykel i dag? Borde vi inte satsa mer pengar från och med i dag och framåt i tiden?

Anf. 123 LOTTA FINSTORP (M) replik:
Herr talman! Stina Bergström sade 7 promille, tror jag – eller var det 7 procent?

(STINA BERGSTRÖM (MP): Jag sade 0,7 procent.)

Det står nämligen 7 promille i er reservationstext. Hur som helst: Om man pratar om att det bara kommer att byggas cykelvägar för dessa 7 promille – eller om det nu var procent – blir det missvisande eftersom medfinansieringen är väldigt stor. Jag ser inga problem med att man har en medfinansiering.

När det gäller detta att man skulle ha en sänkt bashastighet i tätorterna och att det då skulle vara lättare att ansöka om att höja den än vad det i dag är att sänka den, när bashastigheten är 50 och det som Stina Bergström beskriver finns svårigheter att sänka, undrar jag: Varför skulle det vara enklare för en kommun att ansöka om att få höja från bashastighet än vad det är att sänka? Jag förstår inte riktigt.

Jag har varit med och ansökt om sänkt hastighet och enkelt fått det beviljat, genom att tydligt beskriva varför man måste sänka. Det kan vara för att det är en skolväg, till exempel, eller att man har särskilda skäl. Min upplevelse är alltså att det inte är svårt alls att få igenom detta om man har goda skäl. Det skulle dock kännas väldigt konstigt om en kommun skulle motivera varför man ska *höja* hastigheten från bashastigheten. Jag tycker att det är bra som det är.

Anf. 124 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag börjar med de 7 promille det gäller, vilket står i reservationstexten. Lotta Finstorp känner mycket väl till detta eftersom hon är medarrangör för frukostmötet i nästa vecka där rubriken är "Räcker 7 promille av den totala infrastrukturbudgeten för att öka cyklingen?". Lotta Finstorp är en av dem som har bjudit in oss till att diskutera det, så jag hoppas att Lotta Finstorp där kommer att förklara – om hon inte vill göra det i replikskiftet – huruvida dessa 7 promille verkligen räcker.

Nu tyckte jag mig höra att Lotta Finstorp är nöjd med sakernas tillstånd, och det beklagar jag. Jag tycker att det är olyckligt att en så liten andel av satsningarna som 7 promille ska gå till cykling framöver.

Sedan skulle jag vilja ha ett förtydligande när det gäller två-plus-ettvägar eller vägar där det finns vajerräcke. Lotta Finstorp sade i sitt anförande att kravet redan finns att det ska finnas cyklingsmöjlighet när man bygger om till två-plus-ettvägar. Hur kommer det sig då att det försvinner så många cykelvägar när man inför två-plus-ettvägar?

Anf. 125 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Mitt svar är ja på frågan om 7 promille räcker utifrån hur det såg ut tidigare. Jag har talat med tjänstemän på Trafikverket för att få fram siffror på hur mycket ni satsade under den tid som ni satt i regeringsställning. Det finns inte ens statistik på det för att det var så marginellt. Dessutom var det främst kommunala satsningar. Det fanns nästan inga regionala pengar avsatta alls. Utifrån detta satsar alliansregeringen enorma pengar på att få fler att cykla och på att bygga cykelvägar.

Mitt svar är alltså ja, med tanke på den uppväxling som dessutom sker från kommunerna.

Det jag sade i mitt anförande är att det är otroligt bra att två-plus-ett-vägar byggs eftersom trafiksäkerheten ökar för bilisterna. Det har skett färre olyckor tack vare dessa vägsepareringar. Men när man får pengar till en sådan åtgärd måste man tänka på att det ska finnas bra möjligheter för cyklisterna. Det beror på vad det är för sorts väg. Är det en väg som får mötesseparering och som ingår i länstransportplanen ligger det i regionens och kommunens intresse.

Jag har ett jättebra exempel från Sörmland där det blev två-plus-ett-väg mellan Katrineholm och Valla. Det var en stor ström av cykelpendlare som varje morgon åkte på riksväg 55. Där var kommunen otroligt snabbt framme och såg till att det blev en fantastisk cykelväg som löper längs med den stora vägen. Det blev inte ens en omväg för cyklisterna på något sätt, och man kunde fortsätta att cykla.

Det gäller att både kommuner och regioner är på och ligger i framkant när man får de mötesseparerade vägarna.

Anf. 126 MONICA GREEN (S) replik:

Herr talman! Jag delar helt uppfattningen att vajerräcken och två-plus-ett-vägar har räddat många liv. Där har jag ingen annan uppfattning. Men jag hajade till när Lotta Finstorp sade att kravet finns i dag. Nu rättade sig Lotta Finstorp något och sade att det ligger i regionernas och kommunernas intresse och deras goda vilja att det ska bli av. Det är inte riktigt samma sak som att det finns ett sådant krav. Vi tycker att det ska finnas ett sådant krav. Det är därför som vi har skrivit in det i reservationen. Det är viktigt att man inte minskar möjligheten att cykla utan faktiskt ökar den.

Lotta Finstorp säger: Vi kan alltid skylla på sossarna, för ni satsade mindre än vad vi har gjort. Frågan är bara hur länge ni ska skylla på sossarna? Och hur tänker ni när det gäller framtida satsningar? Vi ökar ju våra anslag i takt med att samhället förändras, penningutvecklingen och att vi nu är fler invånare, och vi ökar våra anslag till både väg och järnväg. Då kan ni inte hela tiden skylla på sossarna. Eller det kan ni ju, för det är ju det ni gör hela tiden.

Jag tycker att det vore välkommet att ni tittar framåt och funderar på hur vi ska öka cyklingen i framtiden, inte funderar bakåt på hur det var förr i tiden.

Jag har en fråga till. Den gäller cykelstråken och cykelvägarna som finns på de lågtrafikerade vägarna, alltså Sverigeleden, Västgötaleden, cykelleden längs Göta kanal och så vidare och de lågtrafikerade där man kan kombinera bilar och cyklar. För att klara av sådana leder i framtiden behövs underhåll, kartor och skyltar, men dessa är nu hotade inför framtiden. Vad tänker Lotta Finstorp göra åt det?

Anf. 127 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Herr talman! Det verkar känsligt att tala om hur det var förut. Men man måste ju börja någonstans. Det går inte alltid att säga att det ska gå snabbare och att det ska vara mer pengar, utan man måste förstå att det tar lång tid att öka en sådan väldigt låg nivå på budgeten för cyklar som

det var tidigare. Om jag har skylldet på tidigare socialdemokratiska regeringar vet jag inte riktigt.

När det handlar om lågtrafikerade cykelleder tänker jag på den konferensen som jag var på i Kristianstad i går. Där talade en kvinna från Destination Småland som sitter i en referensgrupp på Trafikverket. Där går man igenom och tittar på cykelleder och på vilka standarder som ska vara, och det måste skrivas avtal för drift och underhåll med om det nu är någon i regionen; det kan vara olika beroende på var det ligger någonstans.

Vi har många cykelleder i Sverige som har byggts på gamla muntliga avtal. Då blir det svårt att ställa någon till svars när de inte underhålls på ett bra sätt.

Det finns ett problem med cykellederna, en juridisk faktor som gör att det kostar mycket att dra om leder. När man bygger väg kan man gå in enligt vägtrafiklagen och tvinga fram en väg till slut. När det handlar om cykelleder kan man aldrig göra det. På bland annat Kattegattleden har man fått dra om leden förbi vissa markägare därför att man inte har fått tillstånd att dra den över marken. Man skulle kunna se över lagstiftningen för att få tillstånd att det blir på ungefär samma sätt som när det handlar om att bygga väg.

Det kommer att bli många fler cykelleder i Sverige, för det ligger verkligen i framkant och i tiden. I stället för att lägga pengar på att dra cykellederna långa omvägar för att man inte kommer fram på grund av markägarförhållandet skulle man kunna göra om det på det här sättet.

Anf. 128 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga fyra reservationer.

Nu diskuterar vi cykelfrågor igen. När vi tänker transportslagsövergripande kan det kännas som att det är ett smalt område att diskutera och att det då kan bli ett eget betänkande. Men med tanke på att cykeln, som framkommit i debatten här i dag, är det ideala fortskaffningsmedlet är det fullt berättigat att vi diskuterar cykling vid ett speciellt tillfälle.

Det handlar naturligtvis om kapacitet och framkomlighet i främst våra tätorter, men det handlar också väldigt mycket om klimat och miljö och inte minst om folkhälsa, som har nämnts här några gånger.

Det är lätt att se att det finns potential att öka cykeltrafiken i Sverige från en ganska låg andel. Jag tror att siffran 10 procent har nämnts. Kapacitetsutredningen ser det som realistiskt att man skulle kunna öka andelen till 30 procent till 2050. Jag tror att det var Bengt Berg som jämförde med Danmark. Om vi då fokuserar på Köpenhamn, som har en extremt hög andel cyklister, cyklar man 50 procent av sträckorna om de är kortare än tio kilometer.

Det var naturligtvis viktigt att Cyklingsutredningen kom till stånd och att den kom med förslag. I den sägs att det avgörande för att få ökad cykling är tillgänglighet, framkomlighet och ökad säkerhet för cyklister. Förutom cykelbanor lyfts cykelparkeringar fram. Jag tror att det var Monica Green som sade att hon vill ha cykelparkeringar under tak, och sådana finns också på många ställen i dag. I Cyklingsutredningen finns även ett antal förslag till regelförändringar som det nu tittas på.

Herr talman! De absolut viktigaste faktorerna, som jag ser det, är en medveten samhällsplanering, en samverkan mellan staten, det vill säga Trafikverket, och kommunerna, att man är lösningsinriktad och att det pågår ett kontinuerligt arbete kring detta. Det brukar vara så att det kommer en utredning och efter det vissa remissvar, men det pågår hela tiden ett utvecklingsarbete kring detta.

Herr talman! Jag vill nog ändå drista mig till att påstå att den kommunala planeringen successivt har lämnat planeringen för bilen som normalt. Det är gång- och cykeltrafik och kollektivtrafik som prioriteras i dag i den kommunala planeringen. Det låter ofta som att det inte är på det sättet. Historiskt finns det säkert många försyndelser, men jag vill se den kommun som i dag inte planerar på det sättet.

Modern kommunal planering utgår alltid från de oskyddade trafikanterna, och man bygger gaturummet därefter. Här kommer frågan om hastigheter in. I de områden där man inte får plats med cykelbanor kan man sänka till 30 kilometer i timmen, vilket efterfrågades i debatten.

Jag kan utan att darra på manschetten säga att kommunerna planerar så här, och undantagen måste vara ytterst få. De undantag som finns måste byggas på ren okunskap i dessa kommuner. De flesta svenska kommuner har numera ambitiösa cykelplaner och system för hur de ska byggas ut.

Antalet kilometer cykelväg som staten bygger har diskuterats, och Trafikverket bidrog med 43 kilometer gång- och cykelväg under 2013. Här måste samverkan mellan stat och kommun till. Staten är inte den stora byggaren av cykel- och gångvägar, utan det ligger på den kommunala sidan. Det tillhör det kommunala vägnätet.

Det pågår hela tiden en process mellan kommunerna och Trafikverket där man diskuterar vilka vägar som ska prioriteras och ges statsbidrag. Det är åtminstone min erfarenhet av detta. Jag vet inte hur det är i alla kommuner eftersom jag har en viss geografisk begränsning, men jag tycker att detta samarbete generellt sett har fungerat bra över tid.

Herr talman! Ökad koppling mellan cykling och kollektivtrafik har också varit uppe. Alla har inte förmånen att se *Västnytt*, ett program som sänds dagligen från Göteborg. I förra veckan visades hur Göteborgs hyrcykelsystem kopplas ihop med Västtrafikkortet. När man kliver av tåget kan man med kortet lösa ut en hyrcykel. Jag tror att bland annat Mölndal och Kungsbacka också är på gång med detta.

Kan man ordna ett sådant system minskar behovet av att ta med cykel på kollektiva transportmedel. Ibland behövs det, men i det här fallet kunde man förstora systemet och koppla ihop resandet på ett bra sätt.

Det händer alltså mycket på detta område. Helt oberoende av Cyklingsutredningen och den beredning som pågår på Regeringskansliet vidtas många åtgärder i Sverige för att främja cykling. Det är en medveten satsning från kommunerna och Trafikverket.

Herr talman! Jag ska tala lite om trafiksäkerhet. Cyklister hör utan tvivel till gruppen oskyddade trafikanter, och då är trafiksäkerhet givetvis speciellt viktig.

Enligt statistiken i betänkandet förolyckades 28 cyklister 2012 och 15 cyklister 2013. Det är naturligtvis 28 för mycket och 15 för mycket. När det gäller allvarligt skadade är andelen cyklister stor. Cyklister är alltså en utsatt grupp för vilken trafiksäkerheten är viktig. Man kan givetvis se

över regelverket, men utbyggnaden och omformningen av trafikmiljön är den absolut viktigaste faktorn för att undvika dessa olyckor.

Cykelolyckor är ofta singelolyckor, och dem kan vi förebygga med till synes enkla medel som att åtgärda halka, löst grus, gropar och höga kanter. Det är viktigt att kommunerna tar detta på allvar och prioriterar underhållet av cykelvägarna. En grop som inte är dramatisk för en bilist kan bli väldigt dramatisk för en cyklist.

Om olyckan ändå är framme är hjälmen viktig. Den bör man ha av ren självbevaringsdrift. Risken för dödliga skullskador minskar med 40 procent om man har hjälm, och potentialen är ännu större när det gäller att minska risken för allvarliga skador.

Hjälmanvändandet ökar i landet, vilket är bra. Stockholm är ett lysande exempel. Här tar man detta på allvar, och en stor del av befolkningen använder cykelhjälm. Det är bara att gå ut på gatan här utanför och titta.

Det handlar om att sprida kunskap. Människor är nog inte medvetna om hur mycket det betyder att ha hjälm när olyckan är framme. Singelolyckorna, som är relativt vanliga i cykling, kan inte förebyggas på annat sätt än att cykelbanorna åtgärdas. Men när olyckan väl är framme och man faller i asfalten är det bara hjälmen som kan skydda huvudet.

Jag förordar inte att vi ska lagstifta utöver den lag på hjälm upp till 15 år som finns, utan det gäller att sprida kunskap och ändra attityder. I grunden handlar det om ren självbevaringsdrift att använda cykelhjälm.

Anf. 129 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Lars Tysklind tog upp frågan om att ta med cykel på kollektivtrafik. Jag tycker också att det är bra att man i Göteborg och Stockholm kan kombinera sitt reskort med hyrcykel. Ibland vill man dock ta med sin egen cykel, till exempel när man är ute och turistar.

Jag har en semesterplan. Jag skulle vilja åka till Lysekil och därifrån cykla ned till Göteborg. Mycket glädjande går det nämligen trafik på Lysekilsbanan igen. Det går persontåg, och man kan ta med cykel. Men eftersom jag bor i Värmland har jag ett problem. Jag får inte med mig cykeln på SJ-tåget ned till Göteborg, för SJ har tagit bort möjligheten att ta med cykel på tåg. Detta ställer till problem för mig och många andra som känner att vi behöver ha med cykeln för att kunna ta oss från punkt A till punkt B. Hela-resan-perspektivet är ju något som infrastrukturministern ofta brukar tala om.

I betänkandet har Miljöpartiet en reservation där vi föreslår att möjligheten att ta med cykel ska regleras i kollektivtrafiklagen. Men det tycker inte Lars Tysklinds parti och de andra allianspartierna är någon bra idé trots att det finns en EU-förordning som säger att järnvägsföretagen ska ge resenärerna möjlighet att ta med cykel på tåg.

Varför ska vi inte följa denna EU-förordning när vi följer så många andra EU-förordningar och tar in dem i våra egna regelverk, Lars Tysklind? Varför är det inte viktigt att underlätta för kombinationen tåg och cykel när vi ska ut och resa?

Anf. 130 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag vet inte exakt vad denna EU-förordning säger och hur högt man sätter ribban. Nere i Europa kan man inte heller ta med

cykel på alla tåg, även om det är vanligare där. På de Öresundståg som är märkta kan man ta med cykel, så det finns i Sverige också.

Detta måste vara en fråga för branschen. I det arbete man gör inom kollektivtrafiken ska även cykel ingå. Man måste inse att det har med kollektivtrafikresande att göra. Vill man nå målsättningen att öka andelen kollektivtrafikresor är detta en viktig faktor att ta med i diskussionen.

Vi ska inte börja med att göra det obligatoriskt utan först se vad vi kan åstadkomma på annat sätt.

Anf. 131 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Det är självklart en fråga som jag tycker att branschen borde ta tag i och lösa. Men nu visar det sig att man inte gör det.

Vissa länstrafikbolag tillåter att man tar med cykel på tåget, andra gör det inte. Vissa länstrafikbolag överväger faktiskt att sluta med erbjudandet och rättigheten för resenärerna att ta med cykeln.

Precis som Lars Tysklind sade är det mycket vanligare nere i Europa att man kan ta med cykeln. Det finns oftast ett enhetligt regelverk kring det. Jag som resenär och cyklist vet vilka tåg jag kan ta med cykeln på och vilka jag inte kan det. Som Lars Tysklind säger tror jag inte att man ska ha det obligatoriskt på alla tåg, men som resenär måste man veta när det är möjligt.

Det står i EU-förordningen att det måste vara möjligt med hänsyn till de vagnar man har, så att inte resenärer undanträngs. Det är inte lämpligt att ha det i rush hour när många arbetspendlar, till exempel på tunnelbanan och pendeltågen här i Stockholm, men man kan ha det på andra tider. Då vet jag som cyklist när jag kan ta cykeln.

Om jag ska åka ut i Sverige är det absolut hopplöst att veta om jag kan ta med cykeln. Jag vet att jag inte kan göra det på SJ-tågen, men om jag ska krångla mig vidare med de olika länstrafikbolagen är det helt omöjligt att få reda på om jag kan ta med cykeln.

Jag vill återigen fråga: Varför ska vi inte ta hänsyn till EU-förordningen i svensk lagstiftning och i svenskt regelverk när man tydligen gör det nere i Europa?

Anf. 132 LARS TYSKLIND (FP) replik:

Herr talman! Jag har inte mer svar än jag hade alldeles nyss. Jag tycker att branschen får ta tag i frågan. Man samordnar nu biljettsystem, och det här måste ingå i sådant. I och med att vi har många tågoperatörer kan det till och med bli en konkurrensfaktor att de tar med cykeln.

Det finns många saker som kan uppstå kring detta. Jag tycker dock inte att det är rätt tidpunkt för oss här i riksdagen att gå in och bestämma att det skulle vara obligatoriskt.

Anf. 133 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Cykeln har fått en renässans som transportmedel i Sverige under senare år. Det är en utveckling som vi i Centerpartiet i högsta grad välkomnar, liksom de flesta andra, vad jag förstår.

När jag funderade igenom attributen varför det är så bra måste jag säga att jag bockade av vartenda ett när Monica Green beskrev det innan. Jag kan konstatera att vi är helt överens så långt.

Det som dock inte går att bortse från är att cykeltrafik i allmänhet är behäftat med en hel del skaderisker som jag vill påstå delvis har underskattats i diskussionen.

Att underlätta och stimulera mer cyklande är som sagt en fråga vi alla bejakar. Frågan är hur det ska ske på bästa sätt. Den cykelutredning som presenterades för något år sedan innehöll en del områden som berör cykel och trafik, och där föreslogs förändringar. Det stora och fundamentala budskapet var dock att det mesta av lagar och regler finns på plats. Det gäller att jobba med frågan på annat sätt.

De detaljfrågor som beskrevs i utredningen bereds i regeringen, och jag tror att de kommer att leda till förändringar på vissa områden, i förordningstexter och annat.

Jag menar dock att det finns anledning att väldigt noga avväga effekterna när man ska förändra den här typen av detaljregler. I reservation 2 föreslogs att man generellt ska tillåta att man kan köra mot enkelriktat eller att mer cykeltrafik blandas med biltrafiken. Jag tror att det finns anledning att fundera på det, inte minst ur olycksynpunkt.

Jag kan konstatera att jag i dag när jag var ute och cyklade i Stockholms innerstad träffade på just en sådan enkelriktad gata. Bilarna stod parkerade på var sin sida, och skylten – dit jag skulle – var 50 meter bort.

Jag kan erkänna här i talarstolen att jag hade kunnat tänka mig att ta de där metrarna mot enkelriktat, men jag vågade inte. Det var så smalt att jag inte vet hur det hade gått om jag hade mött en bil där.

Jag tror alltså att det är tveksamt att tillåta detta generellt. Jag tror att utredningens förslag har en bättre beskrivning.

Apropå cyklisterna som blandas med den vanliga bilismen framställs det som att detta skulle innebära att det blir lättare för andra som inte cyklar så fort på cykelbanorna. Ja, förutsatt att rätt cyklisterna kommer bort från cykelbanorna, men det är inte alls säkert.

Kort sagt tror jag därför att det är viktigt att man tänker igenom den här typen av förändringar väldigt noga.

En grundläggande fråga som berör just hur vi ska bli bättre på att stimulera och utveckla möjligheterna för cyklisterna handlar om vem som ansvarar för vad. Som flera andra redan har gjort vill jag för min del betona hur viktigt detta är.

Jag tror att vi lägger ansvaret i knät på lokala och regionala aktörer. I nästan alla frågor är det de som har ansvaret när det gäller hur det ska ske i praktiken. Det är till stor del kommunerna och de regionala huvudmännen, alltså det man brukar kalla länstrafikbolagen när det gäller kollektivtrafiken.

Jag minns väl från tidigare liv som kommunstyrelseordförande hur viktigt det är att känna att man har det fulla ansvaret och att styrande stimulansbidrag eller detaljerade krav uppifrån av olika slag bara irriterar och – vill jag betona – ofta leder till att vi satsar resurserna fel. De åtgärder som behöver vidtas blir helt enkelt ineffektiva och vidtas i fel ordning.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU18

Mervärdesskatt
föredrogs.

Mervärdesskatt

Anf. 134 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Låt oss nu gå över till skattefrågorna, i det här fallet särskilt moms.

För mig är skatter i första hand ett verktyg för att både finansiera välfärden och styra vilket samhälle vi vill ha – ett effektivt och modernt samhälle som, så långt det bara är möjligt, har begripliga regler som är lättförståeliga och som gäller oavsett medium.

För säkerhets skull, herr talman, vill jag börja med att yrka bifall till reservation 1. Övriga yttranden kvarstår naturligtvis men behöver inte nämnas extra.

Jag vill inte kritisera utan lyfta fram någonting som vi i utskottet har kommit överens om och som vi även tidigare har sagt gemensamt, nämligen att riksdagen vill se till att vi får en enhetlig sänkt moms på e-böcker. Vi ska ha samma sänkta moms för dem som vi har för pappersböcker.

Det kan verka onödigt att upprepa riksdagens beslut ännu en gång, men problemet är att i alla fall jag gång på gång nås av signaler från Bryssel om att vår regering inte alltid följer riksdagens beslut.

För något år sedan fick vi veta att regeringen inte hade följt riksdagens rekommendationer när det gäller att svara på EU-kommissionens utkast till nya momsdirektiv. Det rättade till sig efter ett tag, hoppas jag.

Nu får jag fortfarande besked och signaler om att regeringen är vankelmodig och inte kan bestämma sig. Man säger att man inte har någon position i frågan. Därför gläder det mig att utskottet i sitt förslag uttalar att utskottet förutsätter att regeringen delar riksdagens hållning när det gäller att sänka moms på e-böcker till samma moms som vi har på pappersböcker.

Jag förutsätter att Anders Borg hör detta, läser detta och följer detta. Det är faktiskt riksdagen som beslutar – inte regeringen.

Jag vill lyfta fram att vi kan glädjas över att vara överens i riksdagen, och jag hoppas att även regeringen är överens med oss och följer riksdagens beslut även när man förhandlar och diskuterar i Bryssel, så att jag slipper få signaler om andra synpunkter.

Betänkandet gäller inte bara e-böcker. Jag vill lyfta fram en annan sak som den reservation som jag yrkade bifall till nyss också handlar om. Det gäller detta att bygga ett modernt samhälle, ett samhälle där vi inte alla ska behöva äga en bil.

Det är intressant att se utvecklingen i Tyskland just nu. Vi ser hur bilpooler växer så det knakar. En stad som Hamburg uttalar att man i närtid vill bli av med bilismen i centrum. Vi kan se hur olika bilbolag, för att behålla sina marknadsandelar, grundar bilpooler över hela landet. Moderna människor säger: Vi behöver ingen egen bil, vi bor i en stad, vi kan dela på bilar genom bilpooler.

Sverige är ganska långt från detta. I min egen hemstad Södertälje har den styrande rödgröna majoriteten länge jobbat för att få fram bilpooler,

men det saknas fortfarande incitament. Det är svårt att få till det utanför Stockholm.

Därför föreslår vi från Miljöpartiets sida att momsens för bilpooler sänks. Vi skulle vilja räkna detta som en sorts kollektivtrafik, för att få den skjuts som kanske behövs för att Sverige inte ska halka efter i utvecklingen.

Det är bra att dela. Det är bra att inte alla måste äga en bil. Dessutom ser vi att bilkörande och körkort inte längre är ett måste – om man inte bor på landet. Om man bor som jag – med 5 kilometer till närmaste bussstation, där bussen går sex gånger om dagen och det tar en halvtimme att åka in till tätorten – då behöver man bil. Men om man bor i en tätort behöver man inte bil.

Vi borde vara mycket bättre i Sverige på att stötta en utveckling där inte alla måste ha bil. Men den här regeringen verkar inte vara särskilt intresserad av den utvecklingen. Det är beklagligt. Sverige skulle behöva ta en tätposition här i stället för att halka efter och långsamt inse att man måste göra saker i stället för att ligga före. Man skulle behöva tänka framåt och driva på trender i stället för att söla.

Därför är Miljöpartiets förslag att sänka momsens för bilpooler till 6 procent. Det måste naturligtvis utredas, men jag tror att det vore en mycket viktig bit.

I övrigt lyfter vi i vår reservation fram möjligheten när det gäller försäljning av vindkraftverk. Det vore fördelaktigt om säljarna kunde välja mellan att momsbelägga eller inte. Dessa möjligheter finns inom olika andra branscher. Vi menar att Sverige behöver ännu mer alternativa energikällor. En utbyggnad vore bra. Detta vore ett sätt att underlätta byggande och sedan försäljning av vindkraftverk. Det skulle vi vilja titta närmare på.

Herr talman! Med dessa ord – och med förhoppningen att regeringen följer riksdagens beslut när det gäller sänkningen av moms på e-böcker och att vi kan se vidare när det gäller utvecklingen av bilpooler och skapa ytterligare möjligheter att inte behöva äga en egen bil i tätort – vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservation 1, men jag står naturligtvis bakom våra övriga reservationer.

Anf. 135 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! Jag tänkte börja med att citera ett litet stycke ur betänkandet:

”Artiklarna 93–105 i mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG behandlar skattesatser. Av artiklarna 96–103 framgår vilka nivåer som gäller. I artikel 97 anges att grundskattesatsen inte får vara lägre än 15 procent och i artikel 98 att medlemsstaterna får tillämpa en eller två reducerade skattesatser, som enligt artikel 99 inte får vara lägre än 5 procent. De omsättningar av varor och tjänster på vilka reducerade skattesatser får tillämpas framgår av bilaga III till mervärdesskattedirektivet.”

Sverige har alltså inte suveränitet i skattefrågor. Det framgår av det citerade stycket. Liknande skrivningar finns även när det gäller punktskatter. Detta känner tydligen inte Folkpartiets EU-parlamentariker Marit Paulsen till, när hon i tv-debatten hävdar något annat.

Nu behandlas och förhandlas det om ett nytt mervärdesskattedirektiv, och jag befarar att Sveriges skattesuveränitet kommer att begränsas ytterligare.

Ett område som diskuteras är momsfriheten för ideella föreningar som inte bedriver ekonomisk verksamhet. Jag har tidigare upplevt det som att ett enigt skatteutskott vill behålla momsfriheten. Men efter att jag har läst Socialdemokraternas och Miljöpartiets särskilda yttrande blir jag lite tveksam om enigheten består, eftersom de skriver att de vill kompensera ideella föreningar som förlorar momsfriheten.

Herr talman! Jag vill nämna några punkter i betänkandet angående mervärdesskatt när det gäller de differentierade momssatserna.

Det finns flera exempel på att den differentierade momssatsen är problematisk, till exempel inom olika turistnäringar, eftersom den leder till onaturliga konkurrensfördelar och missgynnar småskalig natur- och ekoturism, som främst återfinns på landsbygden. Exempelvis betalar man 6 procent i moms vid ett besök på en djurpark, medan man vid en vilt-skådning i det fria betalar 25 procent. Ett annat exempel är guidning på ett museum, som beläggs med 6 procents moms, medan en stadsvandring beläggs med 25 procents moms.

Ekoturismföreningen genomförde en undersökning kring effekterna av detta och kom fram till att ”dagens system är krångligt, byråkratiskt och missgynnar de mest arbetsintensiva delarna”. Vidare framgick att de områden som missgynnades speciellt var naturupplevelser, där man tillsammans med lokala guider paddlar, cyklar eller åker skidor, i jämförelse med båtar, bussar och skidliftar i tätare befolkningsområden. Dessa aktiviteter är särskilt viktiga för landsbygden.

En liknande problematik finns inom bokbranschen, där tryckta böcker har en momssats på endast 6 procent, medan man för e-böcker får betala 25 procent i moms.

Detsamma gäller den så kallade dansbandsmomsen: musik utan tillgång till dansgolv belastas med den lägsta momssatsen på 6 procent, medan musik med tillgång till dansgolv belastas med 25 procent i moms.

Under förra veckan hade vi i utskottet besök av generaldirektör Inge-
mar Hansson från Skatteverket, som redogjorde för en ny utredning angående skattefel. Den differentierade momssatsen innebär inte bara skillnader i konkurrens utan även ett incitament för momsfusk. Inom restaurangbranschen ska skattefelet enligt utredningen ha minskat med uppskattningsvis ca 700 miljoner kronor när en enhetlig momssats infördes.

Frågan som man måste ställa sig är om samma momsfiffel även förekommer inom andra branscher där differentierade momssatser är en del av verkligheten. Det bästa sättet att stävja orättvisa konkurrensfördelar och minimera momsfuskandet är utan tvivel att minska förekomsten av differentierade momssatser.

Därmed, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 136 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande SkU18 *Mervärdesskatt*.

Jaha, då är det åter dags för vårt årliga betänkande om momsmotioner. Även om kvällen är sen är det väl alltid trevligt att prata lite moms. Det berör ju rätt mycket, och det ger mycket pengar till statskassan.

Jag var nyss på ett möte där vi träffade Japans nya ambassadör. Han berättade att Japan i dag har 5 procent moms och i april kommer att höja den till 8 procent. Det finns en plan att i oktober 2015 höja den till 10 procent för att få lite ordning på ekonomin. Vi ska nog vara glada att vi har ordning och reda på vår ekonomi och inte behöver göra några höjningar. I de här betänkandena finns det bara förslag på att sänka moms-skatter.

Det är alltid intressant att läsa alla motioner. Det finns många som är bra och vällovlige. Men vi begränsas starkt av EU:s momsdirektiv när det gäller vilka varor och tjänster som får ha så kallad låg moms, det vill säga en nivå under skattesatsen som i Sverige är 25 procent.

Thoralf Alfsson tog upp det hela. Som sverigedemokrat är han EU-skeptisk och EU-kritisk. Jag vill säga att det är väldigt bra att vara med i EU, för då kan vi vara med och påverka momsdirektivet. Man kan som till exempel Norge ha ett EES-avtal och påverkas väldigt mycket av EU:s regler utan att kunna påverka det. Då är det bättre att vara inne.

Jag har full förståelse för de motioner där man anser att det bör finnas en likvärdighet i momssystemet. Till exempel är momsen för gästhamnar 25 procent, men om man driver en ”vanlig” camping på kajen för husbilar eller något sådant är momssatsen 12 procent. Det är klart att det kan förbrylla. Men det är ett exempel på sådant som vi tyvärr inte kan göra något åt i dagsläget. Där gäller det att påverka kommissionen.

I fjol fanns det motioner och även reservationer från MP om att höja momsen på flygbiljetter. I år nämns inget som helst om det. I fjol var det väldigt viktigt – man tyckte att det var en alldeles för kraftig subvention av flyget, och därför ville man höja momssatsen till 25 procent. Då undrar jag, Mats Pertoft: Har ni ändrat ståndpunkt i den frågan? Varför finns det ingen motion i år?

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ett särskilt yttrande gällande momsen för ideella föreningar. De poängterar att det är viktigt att föreningarna kompenseras om verksamheten inte skulle kunna vara skattebefriad som i dag. Det är bra – där är vi helt överens. Vi hoppas att kommissionen inser vikten av att kunna behålla skattebefrielsen för våra ideella föreningar.

Herr talman! Visita, hotell- och restaurangnäringens organisation, har kommit med en rapport om de första 18 månaderna med sänkt moms på maten på restauranger. Det är ett exempel på att vi har kunnat sänka momsen i Sverige i stället för att som i Japan höja den.

Rapporten visar att sysselsättningen i hotell- och restaurangbranschen har ökat i alla län. I snitt ökade sysselsättningen i hotell- och restaurangbranschen med 14,9 procent första halvåret 2013 jämfört med första halvåret 2011. Momsen på maten på restauranger sänktes den 1 januari 2012. Den största utvecklingen hade Västmanlands län med 23,6 procent. I mitt hemlän Västernorrland var ökningen 15,9 procent. Det var strax över medel och skapade faktiskt 187 helårsarbeten.

De senaste siffrorna jag har säger att branschen sysselsätter mellan 135 000 och 140 000 personer. Vad har Socialdemokraterna och Väns-tern emot det?

Många av jobben, i stort sett de flesta, som har tillkommit inom restaurangsektorn är arbeten som går till ungdomar och till människor som sökt sig till Sverige. Det är två grupper som annars har svårt att hävda sig

på den svenska arbetsmarknaden. Det är för dem de i januari 2013 9 617 nya jobben har spelat störst roll. För dem har restaurangmomssänkningen varit skillnaden mellan att inte ha jobb eller egen försörjning och att kunna försörja sig själva, få arbetskamrater och känna sig behövda. För både dem och samhället är vinsten dubbel. När man arbetar betalar man in skatt som kan investeras i vår välfärd.

Även HRF, Hotell- och restaurangfacket, är nu positivt till reformen då man bland annat anser att den minskat konkurserna, vilket är sant. Det här är definitivt en reform som gynnar HRF:s anställda.

Det är intressant att läsa dagens DN Debatt. Den grupp nationalekonomer som Socialdemokraterna har utsett för att utreda hur arbetskraften ska öka skriver där i sin första punkt:

”Arbetslösheten i Sverige är mycket ojämnt fördelad mellan olika grupper. Arbetslöshet drabbar i allra störst utsträckning människor utan gymnasieexamen, ungdomar och utrikes födda. Ungdomar och utrikes födda har dessutom en svagare ställning på arbetsmarknaden än i flertalet jämförbara länder. Ofta står kommunerna för försörjning och aktivering av dessa grupper. Politik för lägre arbetslöshet bör särskilt utformas med dessa grupper i åtanke.”

Då undrar jag varför man är emot en reform som direkt har gynnat de här grupperna. Är det här bara vackra ord man kommer med om någonting som man egentligen inte tycker är så noga?

Ursäkta, herr talman, att jag har dragit över tiden – en liten stund till om det är okej.

Herr talman! Tillväxtanalys fick i uppgift av regeringen att följa upp effekterna av reformen. Man har nu kommit med en delrapport. I sammanfattningen kan man läsa:

”Vi kan se en starkare utveckling för företagen jämfört med föregående år, i både lönesummor, antal anställda och rörelsemarginal. Samtidigt har antalet företag som lämnat branschen” – det vill säga konkurser – ”minskat och antalet nystartade företag ökat, vilket lett till en nettoökning i företagsstocken under 2012. Slutligen har de reformer som riktats mot branschen de senaste åren sammantaget inte inneburit lägre direkta regelkostnader för företagen. Samtliga delstudier i rapporten indikerar att momssänkningen har fått effekter i branschen.”

Min fråga till S och V blir återigen: Vad har ni emot att alla dessa människor har fått ett jobb att gå till?

(Applåder)

Anf. 137 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Vi behandlar i dag ett antal yrkanden. Alla yrkanden utom ett gäller sänkningar av mervärdesskatten.

Mervärdesskattens betydelse måste sättas i relation till det samlade uttaget av skatt i Sverige. Vi måste konstatera att det år 1991 hände något exceptionellt, nämligen att skattebasen breddades i samband med skattereformen – en uppgörelse mellan framför allt Socialdemokraterna och Folkpartiet – och beskattningen av konsumtion höjdes i ett enda svep från 14 procent till över 16 procent av de samlade inkomsterna. Samtidigt sänktes skatten på arbete.

Låt oss ha i minnet att 1989–1990 var beskattningen av konsumtion, mervärdesskatten, 13,8 procent. Den är nu, herr talman, nästan 22 pro-

cent. Detta är en förändring av sammansättningen av skattetrycket i Sverige.

Jag menar att det har varit gynnsamt för Sverige att sänka skatten på arbete. Jag vet att några partier – jag ska inte nämna dem här – är för höga skatter på arbete. Men jag tycker att skatt på konsumtion är ett bättre sätt att hantera ett lands ekonomi, och jag tycker att vi ska fortsätta på den vägen.

Är det bra att det växer så många motioner om att sänka skatter? Jag vill gärna gratulera alla dem som är framgångsrika. Det har varit många framgångsrika kampanjer för sänkt moms. Många kan livnära sig på detta. Jag skulle gärna öka arbetslösheten i skatteplaneringsbranschen och inte yrka bifall till så många frågor där.

Det är glädjande att det inte heller finns några yrkanden om bifall till alla dessa olika förslag i betänkandet.

Herr talman! Så långt var detta en uppläsning av vad jag hade att säga förra året – jag säger det om det var någon som inte märkte det. Jag hade ändrat från fru talman till herr talman. Det var det enda som var ändrat.

Nu har vi ett viktigt betänkande på många sätt. Hur ska vi se på just det som jag var inne på, nämligen konsumtion respektive arbete? Det är den centrala frågan.

Det finns ett stort antal förslag om att vi ska sänka skatten på olika saker. För till exempel Miljöpartiet, och även Vänsterpartiet, tror jag, kan det var särskilt angeläget med bilpooler. Det är möjligen lite svårt att få det att gå ihop med att man inte vill bygga vägar och sådana saker. Men låt gå för det. Jag förstår själva syftet, att man ska stimulera till samå-kande.

Sverigedemokraterna har ett antal yrkanden som handlar om mer udda saker. Vi har nu en omfattning av mervärdesskatterna som gör att vi för i år, 2014, räknar med att ta in 352 miljarder kronor. Det är inte en struntsumma – det måste man säga. Och den har ökat ganska betydligt trots att landet enligt vissa befinner sig i en kris sedan 2006 och 2009, de senaste valen. Det är fråga om många ökade konsumtionsmiljarder som vi nu har möjlighet att beskatta.

Nu gäller det att hålla reda lite grann på argumenten fram och tillbaka. Då kan man inte låta bli att komma in på frågan om Sverigedemokraternas syn på om vi har egen beskattningsrätt eller inte. Jag erinrar mig, herr talman, att vi förra veckan behandlade ett ärende från finansutskottet som handlade om upphandlingsförordningen. Nu är man väldigt emot EU på det här området, men där hade man en reservation som handlade om upphandlingsförordningen för lokalt producerad mat, eller om det var slaktförhållanden, där man skrev så här: Vi måste först och främst använda EU till detta.

När det gäller EU-argument blandar man och ger när det passar. Man blir alldeles yr i bollen. Vad tycker man inom Sverigedemokraterna om EU? Här går man till attack. I ett annat betänkande, som vi röstade om häromdagen, var det något annat som var sanning. Då skulle vi använda EU.

Herr talman! I EU-nämnden i dag fick vi höra ännu mer vad vi skulle använda EU till från Sverigedemokraternas sida när det gäller Ukrainakrisen och Krimkrisen.

Jag tror för min del att det är viktigt att hålla fast vid att konsumtionen ska beskattas och att det är viktigt att ha breda skattebaser. Det är därför som jag är tacksam över att inget av de yrkanden som nu har kommit fram går igenom i detta avseende. Jag tror för min del att en av de viktigaste sakerna när det gäller den framtida beskattningen är att vi har ordning och reda på den stora skattebasen, som konsumtionen är.

Vi har gjort många undantag. Jag kommer ihåg att det häromåret redogjordes i skatteutskottet för att det i EU fanns, från de tre normalskattesatser som finns, mellan 1 200 och 1 500 undantag i de olika länderna, vilket gör det väldigt svåröverskådligt. Vi är då på väg att göra ytterligare, om det finns ytterligare människor som har framgång med sina kampanjer för det ena eller det andra.

Jag tror för min del att det är bättre med låga skattesatser men breda skattebaser. Det tror jag är lösningen på det här också.

Herr talman! Så länge som jag har suttit i skatteutskottet – det är fruktansvärt många år – har vi alltid haft att hantera någonting som heter EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv under omarbetning. Det är nästan likadant som energiskattedirektivet; det har väl alltid varit under omarbetning och kommer kanske också att vara under omarbetning.

Vi är förpliktade på ganska många sätt att hålla oss till ordentliga principer som EU har ställt upp för mervärdesskatten. Men jag hoppas att den utredning om en enhetlig mervärdesskattebas som tillsattes av ministären Persson, 2001 eller när det var, på ett tillkännagivande från skatteutskottet, i framtiden ska resultera i att vi får tillbaka en enda mervärdesskattesats och att vi därmed kan öka arbetslösheten bland alla skatteplanerare.

(Applåder)

Anf. 138 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Tittar vi i det här tunna häftet verkar det som att vi är väldigt överens på mervärdesskatteområdet. Det är bara Miljöpartiet och Sverigedemokraterna som har reservationer. Både Socialdemokraterna och Vänstern har särskilda yttranden.

Hade vi plockat med restaurangmomsen i diskussionen kanske vi inte hade varit fullt så överens. Men den finns inte med i det här betänkandet, inte bland reservationerna i varje fall, utan mer i en övergripande text. Jag vill lägga diskussionen om restaurangmomsen åt sidan i den här debatten, för den kommer vi att få följa långt in i september i valrörelsens sista minuter och förmodligen också därefter.

Det finns frågor som vi är rörande överens om. Precis som Mats Perftoft nämnde är vi överens om e-böckerna. Vi skulle vilja ha samma skatt på digitala böcker som vi har på fysiska pappersböcker. Hur kan vi vara överens här i kammaren men ändå inte lyckas få det genomfört på regeringsnivå? Det kan ha sin förklaring i att både Frankrike och Luxemburg, som har infört samma moms på digitala böcker som på fysiska böcker, har en rättslig åtgärd mot sig från kommissionen. När det gäller den frågan måste vi jobba på bredare front för att rätta till detta, så att vi får med oss fler länder och kan göra den här ändringen på EU-nivå.

Jag kan titta på de särskilda yttrandena, och i något av inläggen här nämndes de ideella föreningarna. Där är vi också rörande överens. Det jag nu ser som en stor utmaning är att börja om hela processen igen. Vi

står inför ett EU-val i maj, och vi vet att våra svenska EU-parlamentariker – så är det förmodligen i hela Europa – är ute och rör på sig för att samla röster till ett nytt val. Det är endast tre beslutstillfällen kvar i kammaren nere i Bryssel. Det kan på sätt och vis vara gott, för då kan vi hoppas att de tre dagordningarna inte innehåller det här beslutet om ideella föreningar. Det tror jag inte heller att de gör. Men det innebär också att vi har en ny utmaning i att övertyga nya parlamentariker och förmodligen också nya kommissionärer.

Vi har träffat skattekommisionären vid ett par tillfällen med utskottet, både här i Sverige och i Bryssel. Det var inte det allra enklaste att övertyga den mannen om hur föreningslivet fungerar i Sverige och hur viktig den frågan är för Sverige.

Däremot kändes det som att vi hade lite mer medgång i parlamentet, och jag vet att vår egen tidigare parlamentariker Lena Ek jobbade aktivt med frågan innan hon blev minister, som hon nu har varit i snart fyra år. Detta är alltså en fråga som har levt länge i vårt utskott och som vi har kämpat med och påmint om väldigt länge.

Hon gjorde ett arbete i de grupper där hon var aktiv för att få en förståelse över nationella gränser för detta. Det är precis vad vi förmodligen måste göra om igen när det nu blir nya kommissionärer – vi vet ju inte om Šemeta sitter kvar – och ett nytt parlament där nere efter valet.

Det är väl bara att uppmana alla ute i landet, föreningar och politiker, att upprepa alla önskemål om att få igenom det här så att det inte blir några nya momsbelagda avgifter på våra ideella föreningar.

(Applåder)

Anf. 139 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! När jag sitter på min kammare lyssnar jag emellanåt på det som sägs i kammaren. Sedan dimper man ned i betänkandena om allt från bostadsbyggande och fiske till att åka på två hjul och betongklumpen skatt i skatteutskottet. Det är intressant.

Mervärdesskatten är troligen den skatt som det över tid har framförts flest förslag på att ändra. Oftast har det varit fråga om en sänkning. En fråga som har tagit tagits upp är exempelvis matmomsen, som infördes för att reducera kostnader för framför allt barnfamiljer. Det är det förslag som har diskuterats mest och där det finns utvärderingar.

När man ändrar en momssats uppstår ofrånkomligt avvägningar och bedömningar om likvärdighet gentemot sänkningar på andra skatteområden. För att det ska bli någon trovärdighet måste man bedöma motsvarande skatteområden på likvärdigt sätt. När Alliansen sänkte momsens på serverad mat på restauranger och serveringar skedde det i första hand utifrån en likvärdighetsprincip. Det märkliga förhållandet att ett serveringsställe hade två momssatser på samma mat beroende på om den för-tärdes innanför eller utanför serveringsställets område framstod som orimligt. Det är i sådana lägen man kan överväga huruvida man ska ändra momssatserna.

När det gäller den ideella sektorn är utskottet enigt om att slå vakt om de ideella föreningarnas mycket stora och viktiga roll i det svenska samhället. De har en lång tradition i vårt land. Det är inte så i andra länder. Där råder ingen oenighet.

Herr talman! Samtidigt som det ibland finns goda skäl för en reducerad momssats måste likväl principen om enhetlighet vara utgångspunkten. Därutöver måste man beakta att mervärdesskatten på grund av sin konstruktion faktiskt ofta läggs ovanpå ett annat skatteuttag. Det är en mervärdeskonstruktion. När staten således påför ett område, exempelvis energi, miljö eller företag, nya skatter tillkommer en momsskatt på 25 procent ovanpå som är rent fiskal och egentligen inte har något att göra med den skattehöjning som har införts. Det är viktigt att hålla i huvudet.

Det går inte att införa attraktiva skatter och pålagor utan att beakta världens högsta momsskatt, som vi har i Sverige. Det är summan av kardemumman som räknas av dem som ska betala.

Jag tänker inte plåga kammaren med några längre utläggningar, och reservationerna i betänkandet har redan debatterats. Jag ser ingen anledning att ytterligare kommentera dem. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 140 HANS OLSSON (S):

Herr talman! Jag ber också om ursäkt för att jag har blivit tvungen att begära ordet, men precis som Karin Nilsson sade skulle debatten handla om allt utom momssatser på restauranger. Lena Asplund hamnade där ändå. Med viss vana bet jag ihop och bet ihop eftersom jag inte ville förlänga debatten, men sedan passerade Lena gränsen när hon hänvisade till en DN-artikel. Hon sade att man förordade sänkt moms på sådana tjänster. Men hon läste inte riktigt klart. Därför ska jag för kammaren läsa resten av artikeln så att vi vet vad som stod där:

”Bland de arbetslösa finns alltså en växande grupp som står särskilt långt från arbetsmarknaden, bland annat på grund av låg utbildning. Detta innebär att det finns två principiella skilda vägar för att sätta fler i arbete. Den ena strategin går ut på att försöka sänka reservationslönen bland de arbetslösa, till exempel genom sänkta ersättningar och socialförsäkringar för att försöka stimulera framväxten av fler låglönejobb genom till exempel subventioner till vissa branscher. En sådan strategi skulle visserligen kunna minska arbetslösheten men den skulle också leda till större lönespridning, sämre försäkringsskydd och förmodligen också till lägre produktivitetstillväxt. På grund av dessa negativa välfärdseffekter förordar vi i den här rapporten i stället en alternativ strategi som försöker stärka utsatta grupper på arbetsmarknaden så att dessa får bättre möjlighet att ta de jobb som finns, bland annat genom satsning på utbildning.”

Det är en stor skillnad, mina vänner!

Anf. 141 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! 700 miljoner är nästan ett års bistånd till Afghanistan. Så mycket pengar anser Skatteverket att reformen har gett i ökade skatteintäkter tack vare minskat fusk. Vad är problemet, Hans Olsson?

Fusket var stort. Jag antar att Hans Olsson har råkat ut för det. Jag har råkat ut för det när jag har ätit på ett ställe där det på kvittot har stått ”äter ute” eller ”tar med”, fast man har suttit i restaurangen.

Jag har hört restaurang- eller kaféägare som har verksamhet där man både kan hämta och ta med sig eller sitta i restaurangen och äta säga att det är oerhört svårt med gränsdragningen. Kunden har handlat i kassan och säger att han ska ta med sig maten. Kaféägaren slår in 12 procent moms, och kunden får sin påse och går. I dörren träffar kunden en vän som ska äta på plats. Då säger kunden att han ska ta sin påse och sätta sig i restaurangen. Hur gör kafé- eller restaurangägaren då? Springer ägaren till kunden och ropar att mer moms måste läggas på priset annars måste kunden ställa sig utanför dörren?

Det är ett gränsdragningsproblem. Det blev fusk. Vi talar om 700 miljoner. Det är nästan ett års bistånd till Afghanistan, som kan gå till kvinnor, barn, utbildning och skola. Är inte det bättre än att pengarna ska fuskas bort i branschen?

Eller vill Hans Olsson höja momsen på maten på Ica och Domus för barnfamiljerna till 25 procent?

Anf. 142 HANS OLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi hamnar ändå i momsdiskussionen. Okej, men skylld inte på mig.

Nu måste vi få ett klagörande eftersom jag blir lite förvirrad. Nu är plötsligt argumentationen för sänkningen av restaurangmomsen att agera mot skattefusk, skapa rättvisa för andra och så vidare. Men när regeringen lade fram förslaget om sänkning av restaurangmomsen fanns ett enda syfte, nämligen att öka sysselsättningen. Priset för att gå på restaurang skulle sjunka. Fler skulle gå på restaurang och äta tack vare prissänkningen, och på så vis skulle jobben bli fler i restaurangbranschen.

Detta var motivet, och det var därför sänkningen infördes av regeringen. Att man i efterhand bygger på med andra saker har inte med saken att göra. Detta var regeringens lösning på bland annat ungdomsarbetslösheten.

Hur har det gått med lösningen på problemet med ungdomsarbetslösheten? Jag har tittat på denna fråga i dag. Jag förstod att Lena Asplund skulle köra den här svängen, så jag förberedde mig lite. Jag kollade på Ekonomifakta, det vill säga Svenskt Näringslivs siffror.

Vi kan titta på ungdomsarbetslösheten i januari 2007, precis när ni tillträdde. Då var den 19 procent. År 2012, när momsen sänktes, var arbetslösheten 22,9 procent. Två år senare är frågan om ni har lyckats. Nej, det är exakt samma siffror, det vill säga 22,9 procent, som för två år sedan. Sänkningen av momsen har inte löst problemet med att Sverige har en av Europas högsta siffror för ungdomsarbetslösheten.

Anf. 143 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Hans Olsson svarar inte på min fråga om 700 miljoner. Vad var det för fel på att statskassan får in mer pengar?

Jag har en fråga till med tanke på att Hans Olsson läste vidare i DN Debatt-artikeln att det var bättre att ta andra jobb – ungefär så tolkade jag orden.

Vad är det för fel på restaurangjobb? Jag har själv jobbat i restaurang när jag var ung. Det sysselsätter väldigt många unga människor. Människor får sitt första jobb, en väg in på arbetsmarknaden och får någonting

att komma med när de söker nästa jobb. Jag har jobbat där. Jag har gjort detta, och jag kan göra det.

Hans Olsson vidhöll också att priserna inte hade sjunkit. De har heller inte ökat i takt med vad råvarorna har gjort. Om man skulle titta på hur priserna på restauranger i normala fall har ökat är prissänkningen någonstans kring 3 procent.

Det var väl KI som sade att 4 000 av jobben var direkt avhängiga momsskattesänkningen. En hel del beror kanske också på de sänkta arbetsgivaravgifterna för unga. De vill ni också ta bort. Restaurangnäringen kallar det för dubbelstöten.

Vad har ni egentligen emot restaurangnäringen? Varför är inte de jobben bra? När vi diskuterade detta innan det infördes då raljerades det över McDonalds. Finns det några bättre jobb? Det är väldigt bra jobb för ungdomar att börja jobba inom restaurangbranschen.

Det är inte speciellt walk-in-the-park-jobb. Det är hårt och stressigt. Men många tycker att det är trevligt och bra, och det är en första väg in. Det kan jag bekräfta. Jag tyckte att det var riktigt kul. Jag har jobbat både i gatukök, kaféer och på restaurang.

Det är inte ett dugg fel på det. Varför, Hans Olsson, är ni emot det så?

Anf. 144 HANS OLSSON (S) replik:

Herr talman! Låt mig först börja med de 700 miljonerna. Där glider Lena Asplund också lite grann på sanningen, precis som när hon hänvisar till debatten.

Vad generaldirektören sade, för jag var med på samma utskottssammanträde, var att det inte berodde på att ni hade sänkt moms på restauranger. Det var för att det var lika moms. Skulle det resonemanget gälla skulle vi ena oss om en enhetlig moms, eftersom man fuskade på grund av att det var två olika momssatser. Det berodde inte på att man hade sänkt restaurangmomsen.

Sverige har nu ett jätteproblem med jättehög arbetslöshet. Samtidigt måste vi låna pengar för att få det att gå ihop. Då måste vi få ut maximal effekt av varje krona. Lena Asplund hänvisar till Konjunkturinstitutet. Det säger att det inte kan peka på att det har blivit 4 000 nya huvuden, utan det är arbetstid motsvarande det. Det kan lika gärna vara människor som har gått upp i tid. Det är andra siffror än vad branschorganisationerna använder.

Det har skett till en kostnad av 5 600 miljoner. Det är 1,4 miljoner per jobb. Man skulle kunna göra ett räkneexempel. Om man anställer en kille eller tjej med 21 000–22 000 kronor i månaden och betalar full arbetsgivaravgift får man ut ungefär tre jobb på miljonen.

Man kan då ta tre gånger 5 600 miljoner som är kostnaden. Det skulle ge 16 000 jobb, och detta har gett kanske 4 000 jobb. Det är kanske därför ni har förvandlat ett plus 2006 på 67 miljarder till nu ett minus på 94 miljarder. Ni har sålt grejer för 106 miljarder. Det är kanske dags att anmäla er till TV3:s *Lyxfällan*.

(Applåder)

Anf. 145 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Som herr talmannen vet frustar jag av nyfikenhet och vetgirighet. Jag har därför en fråga till Hans Olsson från Socialdemokraterna.

De flesta av oss ligger väl egentligen och sover på det gemensamma valmanifestet som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade fram den 31 augusti 2010. En del har kanske inte läst det.

Där står det under punkten konkurrenskraft att ett av de vallöften som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ville genomföra – om olyckan var framme, vilket det inte står, och ni skulle få makten – var att sänka restaurangmomsen, det vill säga skatten på lagad mat. Så blev det inte. Det var ju vi som införde detta. Ni borde vara glada, enligt min uppfattning, över att vi infört det.

Herr talman! Min fråga till Hans Olsson är: När inträffade förändringen hos er, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som gör att ni tycker att det var ett dåligt förslag ni gick fram med? Det är väl ändå på det sättet att det som står i ett valmanifest ska man försöka genomföra? Om nu olyckan hade varit framme, Hans Olsson, var det ju ni som skulle ha genomfört det och inte vi. När och varför inträffade denna förändring?

Jag vill lägga till en sak, herr talman. Det fanns i valmanifestet en reservation där det stod ”om det ekonomiska utrymmet tillåter”. Det stod på alla punkter. Det hade ni som utväg. Men när och varför ändrade ni er?

Anf. 146 HANS OLSSON (S) replik:

Herr talman! Efter snart åtta år med borgerlig regering finns det nästan inte något ekonomiskt utrymme över huvud taget som tillåter någonting. Det är det ena.

Det andra är att man kan ändra sig. Det är det enkla svaret. Varför kan man ändra sig? Jo, därför att man kanske ökar sin kunskap. Nu har EU-kommissionen, ert eget Finanspolitiska rådet, Konjunkturinstitutet, SCB och IFAU sagt: Det här är inte någon bra grej. Det kostar alldeles för mycket och ger alldeles för lite tillbaka. Det är bättre och smartare att använda pengarna på ett mer effektivt sätt.

Okej, då är frågan: Ska vi lyssna på professionen, eller ska vi lyssna på branschorganisationerna som har ett eget intresse i detta och säger att det är himmelriket och ger guld och gröna skogar? Vi socialdemokrater väljer att lyssna på professionen som vi i någon mening kan säga inte talar i egen sak.

Det är anledningen. Vi har fått vetskap om att det inte är världens smartaste grej. Om du kan köpa någonting, Gunnar Andrén, för låt oss säga 300 000 kronor, men lik förbaskat går du och betalar 1,2–1,3 miljoner för den grejen, skulle du göra det? Det är meningen att du ska svara nu.

Anf. 147 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Det var intressanta svar Hans Olsson lämnade. Det ena var att det inte skulle finnas något ekonomiskt utrymme. Det var ett argument som ni själva använde att det fanns ekonomiskt utrymme, men ni hade en reservation om det inte fanns.

Den andra delen är ännu intressantare. Ni säger att ni lade fram ett förslag som professionen säger inte var bra. Hade ni inte undersökt detta innan? Lade ni fram förslag som ni visste var dåliga?

Det är ett intressant faktum från Hans Olsson. Ni har lagt fram förslag som professionen av olika skäl underkänner. Hans Olsson räknade upp dem alla.

Nu har det inte kommit något nytt gemensamt valmanifest. Det kanske inte heller kommer något. Då får vi hålla oss till detta även 2014. Det från den 31 augusti 2010 verkar bli det senaste från er även i valrörelsen 2014.

Då är min fråga: Vilka övriga skatteförslag var det som ni inte trodde på men som ni lade fram i detta valmanifest? Det är väldigt intressant för väljarna 2014 att få veta. Vilka förslag är det som ni har genomarbetat, och vilka förslag har ni inte genomarbetat? Det tror jag att väljarna 2014 vill veta.

Nu vet vi att det förslag som ni lade fram 2010 trodde ni i varje fall på en punkt inte själva på. Min fråga är: Vilka övriga förslag som ni lägger fram tror ni inte själva på? Det tror jag att väljarna är väldigt intresserade av att få veta.

Anf. 148 HANS OLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att man ska vara lite försiktig, Gunnar Andrén. Det är en stor skillnad att lämna ett förslag som visar sig med hjälp av professionen kanske inte var så bra mot vad du har gjort, att genomföra ett förslag som professionen säger är dåligt. Gunnar Andrén måste väl förstå skillnaden. Ni har genomfört det fast det var så dåligt. Vi hade ett förslag.

Men du genomförde det fast professionen, EU-kommissionen, ert finanspolitiska råd, Konjunkturinstitutet och SCB tyckte att det var ett dåligt förslag. Då backar vi lite grann, för vi vill ju inte lägga fram dåliga förslag. Men vad gjorde du, Gunnar? Du genomförde det.

Om vi inte bryr oss så mycket om politik utan bara tänker: Okej, vi har ett besvärligt läge i Sverige. Vi har en högre ungdomsarbetslöshet än många andra länder i Europa. Är det då inte ganska smart att vi i lugn och ro sätter oss ned och tänker: Hur får vi ut maximal effekt av våra gemensamma skattepengar? Hur ska vi använda dem smartast för att ut maximal effekt?

Nu vet vi alla att det här är väldigt dyrt och ineffektivt. Varför ska det då vara så svårt att ändra sig? Det är så vi tänker. När vi kommer till makten – om vi nu gör det – vill vi få ut maximalt av våra skattepengar för att få ordning på ungdomsarbetslösheten. Är det så fel? Det är väl bra, Gunnar Andrén?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

Anf. 149 ANDERS KARLSSON (S):

Herr talman! Grundläggande för ett bra skattesystem är att det måste vara enkelt att förstå. Det måste vara enkelt att redovisa. Det ska vara svårt att skatteplanera och komma undan skatt. Skatterna bör därför vara så likformiga som möjligt, med få undantag och särregler.

Reglerna bör också medverka till att det är attraktivt att redovisa och betala skatt på ett korrekt sätt, till exempel genom sambandet mellan taxerad inkomst och ersättning i socialförsäkringarna.

Det är viktigt att skattemyndigheter, tull och rättsväsen har resurser och möjligheter att kontrollera att reglerna följs och att beivra skattebrott.

En välfärd finansierad med skatter bygger på att medborgare och företag uppfyller sina skyldigheter och redovisar och betalar skatt på ett korrekt sätt. Skattefusk skapar orättvisa, snedvrider konkurrensen och leder till att skattesystemets och välfärdsstatens legitimitet försvagas. Att vissa undviker att betala in skatt innebär att skattebördan ökar för andra.

För att skattemoralen ska vara hög krävs att alla bidrar solidariskt. Om medborgarna misstänker att inte alla solidariskt bidrar till finansieringen av den offentliga sektorn urholkas tilltron till välfärdsstaten och skattesystemet. Därför ska skattefusk så väl som bidragsfusk bekämpas då det riskerar att underminera skattemoralen.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill ha skatteregler som uppmunt-
rar långsiktigt företagande i Sverige. Vår bas- och exportindustri ska värnas. Just därför har Sverige ganska generösa avskrivnings- och kvitt-
ningsregler. Men de företag som verkar i Sverige ska också göra rätt för sig.

Våren 2012 gjorde SVT en genomgång av hur mycket de 20 största koncernerna i Sverige betalade i bolagsskatt. I botten av listan finns sju koncerner som var "nolltaxerare". Dessa sju betalade ingenting eller mycket lite i bolagsskatt 2010 trots att samtliga koncerner redovisade vinst och delade ut den till sina aktieägare samma år. Det kan säkert finnas olika förklaringar och goda anledningar till att det ser ut som SVT beskriver för dessa enskilda koncerner. Det skulle till exempel kunna bero på kvittningsmöjligheter, där gamla förluster kvittas mot nya vinster.

Sverige måste sätta stopp för konstruktioner där man flyttar patenträt-
tigheter och annat till särskilda bolag som betalar skatt i skatteparadis. Därför vill vi att Sverige går i täten för nya internationella regelverk som sätter stopp för skatteflykten till skatteparadis.

Herr talman! Den svarta ekonomin bland svenska företag är ett stort samhällsproblem som innebär att konkurrensen mellan seriösa och oseriösa företag snedvrider kraftigt på det seriösa företags bostnad och att staten går miste om mångmiljardbelopp i förlorade skatteintäkter.

Den exakta storleken på den svarta ekonomin är okänd men man har uppskattat de uteblivna skatteintäkterna till följd av svartarbete till 65–70 miljarder kronor.

Nyckeln till en effektiv bekämpning av den svarta ekonomin ligger i ett verkligt effektivt kontrollsystem kombinerat med kännbara sanktioner för dem som inte efterlever reglerna.

Herr talman! Månadsuppgiftsutredningen har i sitt betänkande SOU 2011:40 föreslagit att uppgift om utgiven ersättning och förmån som utgör intäkt i inkomstslaget tjänst ska lämnas varje månad och att den årliga kontrolluppgiften för intäkt i inkomstslaget tjänst tas bort.

Riksdagsmajoriteten beslutade i december 2012 att regeringen under 2013 skulle lägga fram ett förslag om månadsuppgift om anställdas löner och skatter med ett ikraftträdande den 1 januari 2014. Men regeringen har valt att gå emot riksdagen – en för oss socialdemokrater märklig ståndpunkt när också en enig bransch vill införa det.

Månatlig redovisning eller kontrolluppgift på individnivå innebär att möjligheten att upptäcka svartarbete förbättras. Den utgör ett naturligt komplement till de krav på personalliggare som gäller i vissa branscher och kan komma att införas i byggbranschen. Fördelen är att den anställda på detta sätt kan vara säker på att skatter och avgifter är inbetalda. Det minskar också utrymmet för organiserat svartarbete med företag som försvinner när uppgifterna når Skatteverket.

Herr talman! De nya regler för F-skattsedel som trädde i kraft den 1 januari 2009 anser vi inte behövdes. Innan förändringen nekades bara 1,5 procent F-skattsedel. Vi anser därför att det inte behövdes några lättnader. Förändringen var snarare ett politiskt beställningsarbete. Sedan införandet har det kommit uppgifter från olika branscher om att löntagare tvingats att bli företagare för att behålla eller få jobb.

Nu har ett enhälligt skatteutskott beslutat att regeringen måste se över effekterna av det nya systemet för F-skatt – inte bara ur ett arbetsmarknadsperspektiv utan också ur ett skatteuppbördsperspektiv. Vi vill därför att antalet uppdragsgivare återfår en betydelse när Skatteverket bedömer huruvida en person ska betraktas som självständig företagare eller anställd – det så kallade arbetstagarbegreppet. Detta krav kommer att minska möjligheten för arbetsgivare att tvinga anställda att starta företag enbart i syfte att sänka sina arbetskraftskostnader.

Vi vill att utländska företags verksamhet i Sverige ska vara synlig för våra myndigheter. En översyn av F-skatten måste därför till för att lösa frågan om registrering av utländska företag, genom till exempel obligatorisk svensk F-skattsedel eller på annat sätt, inte minst då det i dag inte finns något krav på att utländska företag ska registrera sig i Sverige för att få bedriva näringsverksamhet. Med dagens lagstiftning har Skatteverket ingen möjlighet att stoppa vare sig bulvanförhållanden eller uppenbart grova oseriösa ansökningar.

Till sist, herr talman: Jag har räknat upp en del av våra förslag – alla lika viktiga och angelägna. Mer om dessa förslag går att läsa i våra motioner på området. Samhället behöver mer pengar för sjukvård, omsorg, infrastruktur och arbetsmarknad. Därför ska alla krafter sättas in för att komma åt de 133 miljarder som undanhålls genom skattefusk.

Med detta ställer jag mig självfallet bakom alla S-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation ... som jag inte kommer ihåg numret på. Jag får återkomma.

Anf. 150 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! För tids vinnande vill jag yrka bifall endast till reservation 11, men jag står naturligtvis bakom alla Miljöpartiets reservationer i frågan.

Betänkandet handlar till stor del om skatteförfarande. Jag vill lyfta fram en fråga som vi i Miljöpartiet har återkommit till i flera år, nämligen fusk – skattefusk. Det finns ett område som alliansregeringen helt enkelt blundar för. Man vågar inte ta tag i det. Det är ett område som dryper av fusk och där det är jättemycket fusk. Konstigt nog verkar inget parti i Alliansen vara berett att ta tag i det. Det handlar om reseavdragen.

Den utredning som gjordes av Skatteverket för ett antal år sedan visade på en fuskfrekvens på 40 procent av alla ansökningar och alla avdrag. 40 procent var orättfärdiga, felaktiga eller fuskaktiga. Detta är ett bortfall skattemässigt på 1,7 miljarder eftersom man inte vågar ta tag i frågan.

Det brukar sägas att reseavdragen är viktiga för glesbygden. Problemet är bara att det inte är i glesbygden som det stora fusket förekommer. Det är i tätortsnära områden, till exempel i de närmast belägna länen i Stockholmsregionen – Södermanland, Uppsala och så vidare. Fusket sker inte i Norrland, Värmland, Småland och sådana områden i Sverige, utan det sker i områden med lagom bilavstånd där bättre bemedlade herrar kan åka i lite dyrare bilar till staden. Det är nämligen medelåders och äldre män, oftast med större bilar, som utnyttjar reseavdragen alldeles speciellt. 40 procent av dem fuskar, och det undandrar staten skatteinkomster på 1,7 miljarder.

Jag undrar varför vår finansminister inte bryr sig om det. Jag undrar varför Alliansen, som talar väl och länge om skattefusk och hur farligt det är, inte bryr sig. Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt.

Det finns olika, väl beprövade, sätt att göra reseavdraget färdmedelsneutralt och avståndsbaserat. De flesta av våra grannländer har det så. Där har fusket minskat, och det är inte så att människor har flyttat från landsbygden. Sin vana trogen verkar de borgerliga partierna inte våga ta tag i dessa frågor. Jag tycker att det är beklagligt och bedrövligt. Det är en skam ur skattesynpunkt.

Detta är någonting jag vill skicka med till allianspartierna: Varför vågar ni inte ta tag i fusket när det är så stort och handlar om så mycket? Tänk om ni hade 1,7 miljarder mer i budgeten! Det är väl någonting sådant ni behöver nu när Anders Borg skrapar i kassakistan för att få verkligheten att gå ihop.

Låt oss tänka på skattefusk. Sverige vill ju gärna vara en förebild. Vi vill vara en förebild internationellt. Jag välkomnar alla dessa avtal Sverige har slutit de senaste åren med olika skatteparadis. Men här vill jag lyfta fram en annan fråga som jag tycker är viktig. Sverige sluter avtal med olika skatteparadis. Sverige kan göra det, och EU-länderna kan göra det. Det är väldigt bra. Det är bra att vi tvingar skatteparadiserna att öppna sina kassaböcker och visa sina bankkonton.

Det finns dock många länder i världen som skulle behöva detta och som inte har denna makt. De kan inte sätta kraften bakom viljan att öppna böckerna. Därför skulle vi behöva land-till-land-rapportering över hela världen. Sverige skulle aktivt behöva driva på internationellt och stödja land-till-land-rapportering så att även utvecklingsländer skulle få

en chans att se in i böckerna. Då skulle man kunna tvinga multinationella bolag att inte flytta sina intäkter från det ena landet till det andra för att undvika skatteinbetalning. Där skulle Sverige kunna göra mycket mer än vad vi gör när vi hjälper länderna genom olika biståndspengar. Vi skulle kunna vara den förebild som vi säger att vi vill vara, och vi skulle kunna ha rent samvete på ett annat sätt.

Herr talman! Det finns många saker i förslaget som är väl värda att tala om. Jag nöjer mig med mina frågor till Alliansen om varför de inte gör något åt skattefusket när det gäller reseavdrag. Jag nöjer mig också med att än en gång påpeka vikten av att Sverige är en förebild och inte bara egoistiskt handlande när det gäller land-till-land-rapportering.

I övrigt står jag bakom Miljöpartiets texter i reservationerna.

Anf. 151 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! Skatteförfarande handlar till viss del om att uppnå legitimitet för vårt skattesystem. I betänkandet finns en rad förslag om hur skattefusk ska förhindras. Flera av förslagen har även Skatteverkets goda minne och inte minst stöd även från företrädare inom branscher i näringslivet.

Byggbranschen har under lång tid eftersökt de två verktygen personalliggare och månadsuppgifter för att få en bransch utan svartarbete. Byggbranschen har på frivillig väg infört ID06 – obligatorisk id- och närvaroredovisning – på byggarbetsplatser för att försvåra ekonomisk brottslighet samt stärka den sunda konkurrensen. Efter det att hela oppositionen i utskottet har stått bakom införandet av personalliggare inom byggbranschen har det även blivit utskottets ståndpunkt att göra ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om personalliggare.

Att införa månadsuppgifter i stället för en kontrolluppgift årligen till Skatteverket skulle utan tvekan minska skattefelet. Det skulle dessutom förhindra och försvåra diverse avarter av företagande som i dag existerar inom vissa branscher. Det finns paralleller inom andra branscher, till exempel taxibranschen och deras tömningscentraler, där det sannolikt bara är de seriösa företagen som ansluter sig till de frivilliga systemen. För att komma till rätta med problemen med svartarbete krävs uppenbarligen lagstiftning. Jag är övertygad om att månadsuppgifter kommer att införas inom en inte alltför avlägsen framtid. Det kommer på sikt vara en naturlig del av vårt ständigt ökande informationsamhälle.

Herr talman! Direkt kopplad till månadsuppgifter är också frågan om synliga skatter och avgifter på lönebeskedet. Med införande av månadsuppgifter – om det skulle ske – finns också goda förutsättningar för att få med saker och ting på lönebeskedet. Generellt sett finns en stor okunskap om vilka skatter och avgifter som betalas för inkomst av tjänst. Det är en okunskap som lätt kan leda till missuppfattningar om hur våra gemensamma resurser och vår välfärd finansieras.

För att öka medvetenheten måste dessa skatter och avgifter synliggöras i största möjliga mån. Många arbetstagare inser inte vad arbetsgivaravgifter har för inverkan på deras inkomster i framtiden, utan ser mest till vad som hamnar på det personliga kontot varje månad.

Om arbetsgivaravgiften synliggjordes på lönebeskedet skulle insikten om dess storlek och betydelse sannolikt leda till en viss eftertänksamhet.

I dag ser vi det som en självklarhet att löneskatt redovisas på vårt lönebesked. Det borde vara lika självklart att även arbetsgivaravgifterna synliggörs.

Herr talman! När det gäller skydd för folkbokföringsuppgifter har det framkommit i ett flertal utredningar att det finns brister i de rutiner som tillämpas.

Många människor lever i dag under allvarliga hot, vilket utgör ett stort problem i deras liv. Ett vanligt scenario är att en man hotar och förföljer en person, ofta kvinnor och barn. Men det kan även röra sig om att någon känner sig allvarligt hotad av kriminella personer eller grupperingar. För att skydda sig från dessa hot kan det krävas att personuppgifter som i vanliga fall är öppna genom offentliga register skyddas.

Genom att ta kontakt med Skatteverket kan man begära att uppgifter sekretessmarkeras, vilket ibland kallas för att man erhåller skyddad identitet.

Folkbokföringsutredningen har bland annat föreslagit att Skatteverket efter ansökan ska registrera en personuppgift om att en enskild eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men, det vill säga har ett skyddsbehov, och att ett avslag på en sådan begäran ska kunna överklagas av den enskilde.

Nu föreslår i stället Justitiedepartementet att en mer övergripande översyn ska genomföras. Det viktiga är att detta görs skyndsamt och att ett förslag läggs fram inom en rimlig tid för att stärka skyddet av de våldsutsattas personuppgifter. Annars kan detta leda till fortsatt otrygghet och utsatthet.

Herr talman! Enligt svensk sedvänja och lagstiftning ska äktenskapet vara en frivillig handling. Inte heller accepteras barnäktenskap i vårt land. Europarådets parlamentariska församling utfärdade också 2005 en resolution och en rekommendation om tvångsäktenskap och barnäktenskap. I resolutionen definieras ett tvångsäktenskap som en förening av två personer, varav åtminstone den ena inte har lämnat sitt fulla och fria samtycke till äktenskapet. Det slås vidare fast att tvångsäktenskap kränker individens mänskliga rättigheter och inte kan försvaras. Artikel 42 i samma konvention stipulerar att ett brott enligt konventionen inte i straffprocessen får rättfärdigas med kultur, tradition, sedvänja, religion eller så kallad heder.

Vi sverigedemokrater har föreslagit att barnäktenskap ska kriminaliseras. Den äldre parten i ett olagligt äktenskap ska bära straffansvar liksom de personer som aktivt medverkat till äktenskapet. Straffskalan bör vara vid med böter som lägsta nivå, då det måste tas i beaktande att äktenskap i enskilda fall kan ingås frivilligt när den ena parten kanske är 18 år och den andra parten är 17 år. Det maximala straffet ska dock vara kännbart.

För att ytterligare förhindra att både barnäktenskap och tvångsäktenskap genomförs vill vi att Skatteverket inte ska få registrera äktenskap som har ingåtts utanför EU om inte Migrationsdomstolen alternativt länsstyrelsen först har godkänt äktenskapet.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla reservationer från Sverigedemokraterna, men för att spara lite tid yrkar jag bifall bara till reservationerna 9, 12 och 14.

Anf. 152 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Skattefusk, svartjobb och social dumpning måste bekämpas systematiskt och konsekvent. Den borgerliga regeringen har inte visat något större intresse för detta. Tvärtom menar jag att regeringen i praktiken har underlättat fusk och utnyttjande av arbetskraft genom exempelvis ändrade regler för F-skattsedlar och genom att lägga utredningsförslag och tillkännagivanden mot skattefusk och social dumpning på hög och avvisa dem eller förhåla dem.

Kampen mot social dumpning och skattefusk måste ges en hög prioritet. Vi anser att en nationell handlingsplan mot skattefusk, svartjobb och social dumpning, som sträcker sig över en längre tid med tydliga prioriteringar och delmål, bör antas. Den ska omfatta flera myndigheter med uppdrag att samverka inbördes och med arbetsmarknadens parter.

Enligt Skatteverkets så kallade skattefuskarta från 2007 gick staten miste om drygt 130 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Det är ett resultat av både medvetet skattefusk och oavsiktliga misstag, men fusket står för den största delen. Skattefusk snedvrider konkurrensen, och på sikt riskerar seriösa företag att slås ut. Det är också allvarligt att staten går miste om så stora skatteinkomster varje år. Vi tror att det motsvarar ungefär 8 procent av de totala skatteinkomsterna. Varje skattekrona behövs, bland annat till fler lärare i skolan och mer personal inom barn- och äldreomsorgen. Enligt den nya skattefuskartläggningen, som Skatteverket nyligen redovisade, bedöms skattefelet ha minskat sedan 2007 som andel av bnp. Tyvärr lyckades dock inte Skatteverket göra en kvantifierad bedömning av felets storlek på grund av bristande underlag. Andra länders erfarenheter visar dock att det är möjligt till exempel med hjälp av systematiska stickprovskontroller.

För att upprätthålla legitimiteten i skattesystemet och för att stärka arbetet mot skattefusk och svartarbete krävs att skattekontrollen ligger på en rimlig och godtagbar nivå. Vänsterpartiet föreslog därför i budgetbehandlingen för 2014 att Skatteverkets anslag skulle utökas med 75 miljoner kronor. Det kan jämföras med den kostnadsberäkning på 66 miljoner kronor som Skatteverkets generaldirektör har gjort och redovisat för utskottet för att kunna genomföra stickprovskontroller så att en ordentlig uppskattning av skattefelet ska kunna göras.

I detta sammanhang när jag talar om skattefusk kan jag inte låta bli att kommentera den tidigare diskussionen om minskat skattefusk inom restaurangnäringen och den utredning som Skatteverket har redovisat. Skatteverket redovisade ett minskat skattefusk jämfört med hur det var med de regler som fanns tidigare. Det betyder inte att skatteintäkterna har ökat. Det är fusket som har minskat. Det är inga 700 miljoner kronor som kan gå till Afghanistans kvinnor och barn. Dessutom kostar hela reformen 5,4 miljarder. Om man sätter plus och minus där är det ett stort underskott.

I Riksrevisionens granskning av Sveriges skatteavtal med andra länder från 2010 diskuteras bland annat den så kallade tioårsregeln. Regeln infördes 1984 för att säkerställa svensk beskattning av realisationsvinster som uppkommer när en fysisk person överlåter aktier och andelar i samband med utflyttning från Sverige. Eftersom det är bosättningslandet som har beskattningsrätten har tioårsregeln haft begränsad effekt. Detta problem är tänkt att kunna åtgärdas i samband med omförhandling av bilate-

rala skatteavtal. Det handlar om stora summor, i miljardklassen, som undandras svensk beskattning.

Skatteverket menar att mer generella regler skulle vara ett effektivare sätt att komma till rätta med problemet än att omförhandla alla aktuella skatteavtal. Att omförhandla avtalen är ett tidskrävande arbete. Regeringen delade redan 2007 denna bedömning, men ansåg att frågan måste beredas vidare. Utskottet hänvisar återigen – jag kan inte hålla reda på vilken gång i ordningen det är – till att det pågår ett beredningsarbete i Regeringskansliet. Långbänk är väl ett svagt ord i sammanhanget.

Det finns även positiva exempel från andra länder som regeringen borde kunna använda sig av. Våra nordiska grannar samt Tyskland och Österrike har infört en så kallad exitskatt för att komma till rätta med motsvarande skatteläckage.

Jag noterar med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen avser att ge Skatteverket i uppdrag att införa en reglering som inte ställer olika krav på kassaregister beroende på om företag har fast driftsställe i Sverige eller inte. Nu har det gått ett halvt år, men vi har ännu inte sett att ett sådant uppdrag har givits. Någon kanske kan svara på det.

Jag välkomnar också att ett enigt utskott ber regeringen att återkomma med ett förslag om personalliggare för byggbranschen som kan beslutas av riksdagen under detta år. Jag anser dock även att en utredning bör tillsättas om vilka övriga branscher som bör omfattas av kravet på personalliggare, för det finns säkert starka skäl för det i andra branscher – till exempel i kanske städ- och flyttbranschen.

Jag delar Anders Karlssons tidigare angivna motivering till varför man bör gå vidare med Månadsuppgiftsutredningen. Månatliga kontrolluppgifter på individnivå innebär bland annat att möjligheten att upptäcka svartarbete förbättras, och det utgör ett naturligt komplement till krav på personalliggare i vissa branscher.

Reglerna för F-skatt har också tagits upp tidigare, och de förändrades som sagt vid 2009 års ingång. Bland annat utvidgades näringsbegreppet i syfte att fler skulle kunna beviljas F-skatt. År 2012 beslutade riksdagen att förändringarna av näringsbegreppet skulle utvärderas skyndsamt, och vi har stått bakom beslutet. Vi anser dock att det oavsett utvärderingens resultat ska krävas mer än en uppdragsgivare för att godkännas för F-skatt. Kravet på fler än en uppdragsgivare minskar risken för att arbetsgivare tvingar anställda att starta företag enbart i syfte att sänka arbetsgivarens egna arbetskraftskostnader.

Herr talman! När det gäller punkt 6 i betänkandet, om beloppsgränser för beskattning och kontrolluppgift, är det vid en närmare granskning så att jag inte kan stödja den reservation S och MP har lagt i sin helhet. Jag kan dock stödja en av de motioner den grundar sig på, nämligen Sk280 av Jörgen Hellman. Motionen lyfter fram Skatteverkets förslag att förenkla deklarationer med förtryckta uppgifter om mäklararvode. Jag stöder detta förslag och yrkar därför, till slut, bifall till Vänsterpartiets reservation nr 3 och även till motion Sk280. Jag står naturligtvis bakom övriga V-reservationer i ärendet.

Anf. 153 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Jag vill först säga till Jacob Johnson att jag sitter i Skatteverkets insynsråd och att jag i dag fick information från generaldirektö-

ren om att Skatteverket vid årsskiftet 2014/15 kommer att lämna ett förslag om samma krav för kassaregister oavsett var man har sitt driftsställe. Var så god!

Herr talman! Betänkande nr 20 som vi debatterar i kväll är fylligt, för att inte säga fullmatat. Jag tycker att det är bra, för till skillnad från en del andra ledamöter uppskattar jag verkligen motionsrätten och att vi som riksdagsledamöter en gång om året får motionera om precis vad vi vill – nästan i alla fall. En viss självzensur är det nog nämligen bra om man ålägger sig själv. Till exempel verkar det kanske inte helt nödvändigt med nio motioner från oppositionen om skärpt skatte- och avgiftskontroll – inte när man vet att det redan pågår ett, som utskottet på s. 21 i betänkandet skriver, ”aktivt arbete på flera olika fronter som är inriktat på att komma till rätta med alla former av skattefusk och svararbete”. Det här vet man, och ändå väcker man nio motioner. Det kan diskuteras.

Hur som helst: I betänkandet behandlas allt från det angelägna arbetet mot skatteflykt och skattefusk till inriktningen på samarbetet inom OECD och, som vi har hört Miljöpartiet framhålla, behovet av land-för-land-redovisning. Här finns också förslag om extra kontrollåtgärder. Personalliggare och certifierade kassaregister hör dit. Här behandlas beskattningen vid utflyttning från Sverige, liksom frågan om arbetsgivares månadsuppgifter, tyst godkännande av deklARATIONER samt näringsbegreppet och F-skatten – för att nämna några motionsämnen.

I kväll, en kväll som dessutom börjar bli rätt sen, tänkte jag dock gå rakt på det som är mest angeläget att kommentera. Det viktiga för mig som en del av regeringsunderlaget här i riksdagen är de två tillkännagivanden till regeringen som ett enigt utskott står bakom.

Det ena är en uppmaning till regeringen att före årets utgång återkomma till riksdagen med ett förslag om personalliggare i byggbranschen. Dess bättre har regeringen redan påbörjat arbetet med den inriktningen, och syftet är alltså att arbetet ska landa i ett förslag om personalliggare i syfte att pressa tillbaka svartarbetet också på byggarbetsplatser. Personalliggare, liksom förslag om oannonserade besök från Skatteverket och andra kontrollmekanismer med bäring på byggbranschen, beskrivs i den promemoria från regeringen jag nu håller upp. Den heter just *Minskad svartarbete i byggbranschen*, och jag föreställer mig att skatteutskottets ledamöter har hunnit läsa den eftersom intresset är så stort och varmt för de här frågorna.

Herr talman! Jag övergår så till det andra tillkännagivandet i betänkandet, och det gäller förbudet mot dubbelbestraffning vid skattebrott. Högsta domstolen har i ett avgörande från sommaren 2013 slagit fast att det följer av Europarätten att den som har lämnat oriktiga skatteuppgifter och dömts till att betala skattetillägg därefter inte också kan åtalas och dömas för skattebrott. Som utskottet konstaterar innebär domen en dramatisk förändring i förhållande till vad som tidigare ansågs gälla, och det måste nu lagstiftningen ta hänsyn till. Lagstiftningen måste ändras; om detta är utskottet helt överens.

Regeringens arbete med att anpassa lagstiftningen till det nya rättsläget har också pågått ett tag. Redan i höstas föreslog Utredningen om rättssäkerhet i skatteförfarandet att domstol, inte Skatteverket, ska besluta om skattetillägg när det är aktuellt med åtal för skattebrott. Som jag sade arbetar alltså regeringen intensivt med ett lagförslag som inte bara

undanröjer konflikten med Europarätten utan även stärker rättssäkerheten. Det ska ärligt erkännas att jag i kväll i talarstolen inte vet hur regeringens aviserade förslag kommer att se ut i detalj, men läser man justitierådet Karin Almgrens utredning – som jag nyss hänvisade till – står nog så mycket klart att det är fullt förenligt med Europarätten att behålla systemet med dubbla sanktioner, skattetillägg och annan straffrättslig påföljd som böter eller fängelse, bara man ser till att bedömningen görs i ett sammanhang och av en och samma domstol.

Det lagstiftningsproblem som ska lösas verkar alltså vara helt och hållet av processuell art, och Europarätten kräver tack och lov inte att skattesmitare totalt sett ska komma lindrigare undan med ny lagstiftning som nu är på väg fram.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 154 ANDERS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Maria Abrahamsson talade om att ett enigt utskott har gett ett tillkännagivande i två punkter – två viktiga punkter som vi hoppas att regeringen återkommer om.

Vi har tidigare, i ett enigt utskott, gjort ett tillkännagivande om månadsrapportering där regeringen skulle återkomma. Tyvärr gjorde den inte det. Motiveringen i betänkandet från den borgerliga majoriteten är väldigt kortfattad, och den avslutas med: ”Utskottet anser att regeringens svar på riksdagens tillkännagivande bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionsförslagen.”

Då är min fråga till Maria Abrahamsson och Moderaterna: Är det så att månadsrapportering inte är någon viktig sak i det som du själv har be-lyst, att vi ska komma till rätta med skattefusket? Det här är ju verkligen en fråga som kan göra väldigt mycket inom denna bransch tillsammans med personalliggarssystemet, som vi har blivit överens om att göra ett tillkännagivande om. Vi gjorde det för några år sedan. Vad är det som gör att Moderaterna nu backar i denna fråga och inte vill göra något tillkännagivande och verkligen sätta press på regeringen att återkomma? Det slirar hela tiden, och som tidigare sagts i inlägg från Vänsterpartiet dras det i långbänk. Varför händer det ingenting? Det skulle kunna städa upp mycket i en bransch som håller på att falla sönder av oseriösa företag.

Anf. 155 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Regeringen har sagt och säger att den avser att återkomma med ett förslag i frågan.

Det var så här, Anders Karlsson, att det förslag som Socialdemokraterna vill se genomfört bums fick ganska frän och hård kritik av remissinstanserna. Det var det som gjorde att regeringen inte gick vidare med förslaget.

Vi tycker också att detta är en jätteviktig fråga, men till skillnad från Anders Karlsson tycker vi att det är bra med en lagstiftning som är robust och fungerar från början. Det är väl så enkelt att just på den här punkten har vi helt olika uppfattning.

Som sagt avser regeringen att återkomma, och vi har då möjligen från Alliansens sida något större förtroende för den borgerliga regeringen än vad Anders Karlsson har, men det är väl som det ska vara.

Anf. 156 ANDERS KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Maria Abrahamsson har större förtroende för sin egen regering än vad jag har, för jag har inget förtroende alls, eller väldigt lite. Jag kanske inte ska säga att jag inte har något förtroende alls. Det var kanske att ta i lite hårt. Men det är dåligt på det här området, därför att man har slirat i samtliga frågor under flera år. I praktiken har man slirat i de här frågorna sedan man tillträdde regeringen 2006.

Det intressanta är att i Dagens Industri har skatteutskottets ordförande en lång debattartikel där han talar om att nu ska vi komma till rätta med skattefusket och problemen i byggsektorn, och så pratar han om personalliggaren, men inte ett ord om månadsrapporteringen, vilket är något som branschen gemensamt är överens om. Branschen är överens om hur det här ska kunna fungera och är beredd att ta det i morgon dag. De är beredda att sätta sig ned och hjälpa till att hitta ett lämpligt datasystem för månadsredovisningen till företagen.

Om man med den fart man håller i dag ska ändra lagarna på detta område är risken att hela branscher slås ut. Vi kan se det i åkeribranschen, där det snart inte finns ett svenskt åkeriföretag kvar som kan konkurrera. Jag känner ett antal åkeriföretagare som nu efter hand som bilarna blir äldre och personalen blir äldre och går i pension avvecklar och säljer ut bilarna eftersom det inte går att konkurrera, inte för att de är dåliga företagare utan därför att det är en osund konkurrens. Det körs med svarta pengar och illegal arbetskraft, och de följer inte den arbetsmiljölagsstiftning som finns i landet.

Är det inte tid nu, Maria Abrahamsson, för den borgerliga regeringen att visa att den tar även denna fråga på allvar och inte låter det rulla på som det har gjort nu utan att någonting händer?

Anf. 157 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Nej, jag tar inte åt mig, Anders Karlsson, av det skälet att den här regeringen har gjort så väldigt mycket för att komma åt svartarbete och fusk i olika branscher. Det får vi kvitto på titt som tätt, och kanske är det tydligaste kvittot att skattemoraleen i landet har ökat. Det är inte sjyst att jobba svart och att köpa svarta tjänster längre, inte på samma sätt som det har varit under tidigare socialdemokratiska regeringar. Vi har lyckats skapa en legitimitet för skattesystemet. Det är mer än vad ni klarade av.

Det är klart att det finns vissa saker som fortfarande behöver åtgärdas, absolut, men vi är inte där än. Regeringen har aviserat förslag. Och jag tror att ingen kan misstro alliansregeringen med finansminister Anders Borg i spetsen på finansområdet, att man vill få in så mycket skattepengar som är möjligt och rimligt utifrån de system vi har.

Jag känner att den här debatten går lite på tomgång. Jag håller med om att det är besvärligt med branscher som utsätts för osund konkurrens, till exempel åkerinäringen. Men den kritik som riktas mot just den näringen är aningen överdriven. Det är mycket lätt att från vänsterhåll tala om otäck konkurrens som kommer från andra länder och att det alltid är där det fuskas, men det finns även svenska chaufförer som fuskar. Jag tror inte att man ska göra den tydliga kopplingen när det gäller öppna gränser och att skapa jobb och ge förutsättningar för rörlighet även när det gäller yrkesutövande.

Anf. 158 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Det kan inte vara lätt att vara i opposition i en sådan här fråga. Här har vi noterat att det berömda skattefelet minskar och minskar. Hur ska man kunna opponera på detta?

Jag tror att vår ledstjärna har varit herr Hans Olsson i det här sammanhanget. Han tycker nämligen att man ska utreda ordentligt innan man vidtar de åtgärder som herr Anders Karlsson vill att man ska införa utan att veta konsekvenserna av. Det är den stora skillnaden.

Av betänkandet framgår att sedan 2006 har det vidtagits en lång rad åtgärder som har gjort att skattemoralen har kommit att höjas, vilket är det viktigaste resultatet av att Skatteverket har fått många olika möjligheter inom olika branscher. Och, som ett berömt tv-program hette, det kommer mera. Det kommer mera inom åkerinäringen, taxinäringen, byggbranschen och en lång rad andra. Till och med frisörerna, som tidigare friserade sina bokslut, måste nu genom personalliggarna se till att hålla sig inom lagens rāmärke. Jag tror att det är väldigt bra för skattemoralen att man vet att det ska löna sig dåligt och helst inte alls att vara skattefuskare.

När Ingemar Hansson, en i raden av våra förnämliga chefer för Skatteverket – Gösta Ekman, Anita Steen, Lennart Nilsson och Mats Sjöstrand – häromdagen var i skatteutskottet framgick det tydligt att det viktigaste är just att det är fler som anser att det är fullt att skattefuska i Sverige. Det här är den moraliska dimensionen av allt det vi har gjort.

Jag säger inte att Socialdemokraterna och andra partier inte vill detta också, men det finns en skillnad, nämligen att vi har vidtagit de här åtgärderna ganska systematiskt. Jag begär inte att ni ska tycka att det man har gjort är bra – det har jag förstått att Anders Karlsson inte tycker – men jag tycker att det har varit bra av just den speciella anledningen att det lönar sig sämre att skattefuska i dag än vad det har gjort tidigare. Det ska vi alla vara väldigt glada över.

Vid denna tidpunkt på dygnet tänker jag inte gå igenom samtliga de olika 14 reservationerna, utan jag ska nöja mig med att ta upp en sak som egentligen inte mer än indirekt berörs av betänkandet men som Mats Pertoft tog upp, nämligen frågan om reseavdragen. Mats Pertoft visste att berätta att inget av de fyra regeringspartierna bryr sig om denna fråga. Jag kan inte svara för hur det är med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, men jag tror mig veta att de är väldigt engagerade.

Herr talman! Jag ska med glädje överlämna till Mats Pertoft den utredning som jag själv fick göra, som är daterad den 24 november 2013 och som gjordes i anledning av att Folkpartiets landsmöte uttalade bekymmer över fördelningen av reseavdragen i det här landet. Då fick jag som ledamot i skatteutskottet göra en ordentlig statistisk utredning av detta. Det finns inga konkreta förslag här, och det beror på att jag i motsats till Mats Pertoft har hållit mig till den offentliga statistiken och vet därför inte exakt hur mycket det skattefuskas i det här landet på detta område. Jag har dock gjort en ordentlig kartläggning från 1993 och framåt av hur mycket skatteavdragen har ökat.

Jag lade märke till särskilt två saker. För det första är det i de tre storstadslänen Stockholms län, Skåne län och Västra Götalands län som de flesta avdrag görs. För det andra, och det är det som jag tror Mats Pertoft riktar sig särskilt mot, har vi sedan 2006 inte höjt bilavdraget med mer än

50 öre medan man under de 16 budgetar som Mats Pertoft stödde höjde reseavdraget ständigt och jämt. Då lönade det sig såklart bättre att åka bil och göra reseavdrag.

Det ska bli ett nöje att överlämna denna avdragsutredning som går tillbaka ända till 1993. Det är inga hemligheter, men det är en sammanställning ur skattestatistiska årsböcker.

Anf. 159 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! I motionsbetänkandet vi behandlar i dag finns krav från Anders Karlsson på månadsvis redovisade kontrolluppgifter. För ett år sedan ledde en omtvistad utredning fram till att frågan om månadsredovisningar kom upp i ett enskilt ärende om personalliggare i tvätteribranschen. Då resulterade det i ett tillkännagivande från Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänstern och Sverigedemokraterna.

Jag valde vid det tillfället att i ett replikskifte med Miljöpartiets Mats Pertoft ifrågasätta det administrativa merarbete det skulle innebära för företagen och framför allt de små företag som i många fall saknar tillgång till och ibland kunskap om digitala administrativa lönesystem.

För ett år sedan såg Mats Pertoft inga som helst problem med det. Därför är jag glad att han i dag inte har följt med de övriga oppositionspartierna utan förmodligen har ändrat uppfattning.

Herr talman! I detta motionsbetänkande har jag själv en motion om personligt betalningsansvar. Min motion heter *Aktiebolagslagen och bokföringslagen bör överordnas skatteförfarandelagen*. Min motion kommer att avslås lika raskt som alla andra motioner i betänkandet vid nästa votering.

Jag ingår ju själv i majoriteten men har tyvärr inte lyckats få gehör för de tankar jag har i motionen. Frågan verkar inte heller vara aktuell för andra partier att driva aktivt, även om det finns en liknande motion från ett annat alliansparti.

Eftersom arbetet med motionerna delas upp i 15 olika utskott och min motion egentligen berör fler utskott än skatteutskottet blir perspektivet lätt lite enögt när frågan bara behandlas i ett utskott. I skatteutskottet arbetar vi utifrån det fiskala skatteperspektivet, och att flytta makten från den egna myndigheten Skatteverket är då inte en helt självklar ståndpunkt bland utskottets ledamöter, vilket är förståeligt.

Men när det handlar om beskattning av företag anser jag att det är viktigt att också väga in företagarperspektivet. Lagstiftningen måste vara förutsägbar och upplevas som rättssäker för företagen.

Herr talman! Som politiker har vi flera avvägningar att göra. Vi har som målsättning att minska arbetslösheten genom att uppmuntra till mer jobbskapande. Därför måste vi göra det enkelt att driva företag, våga anställa och våga växa. Vi ska också ta in skattepengar till samhällets gemensamma behov av välfärdstjänster med en lagstiftning som inte tillåter kryphål för skatteundandragande.

Detta måste vägas mot varandra. Därför måste de fiskala kraven ställas i proportion till den samhällsnytta företagen bidrar med genom att finnas och verka på marknaden.

Men om vi tillämpar en lagstiftning som straffar ett företags verksamhet så att företaget tvingas begära sig självt i konkurs och flera arbetstillfällen både i det aktuella företaget och i andra företag som har

fördringar i företaget riskerar att stryka med anser jag att vårt fiskala intresse kanske gör mer skada än nytta. Det är överväganden som vi måste ta i noga beaktande. Då har vi tappat en framtida inkomstkälla för både samhället och individen.

För att bli ålagd ett personligt företrädaransvar krävs att företrädaren agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt, står det i texten som bemöter min motion och i skatteförfarandelagen.

Vidare står det att en betalningsunderlåtelse aldrig anses uppsåtlig eller grovt oaktsam om det senast förfallodagen vidtagits sådana åtgärder som krävs för att få till stånd en samlad avveckling av skulderna med hänsyn till samtliga borgenärens intressen. Sådana åtgärder kan vara konkursansökan, ansökan om företagsrekonstruktion eller en betalningsinställelse som följs av ansökan om ackord eller konkurs.

I de flesta fall känner företagaren och styrelsen bättre till reglerna i aktiebolagslagen än reglerna i skatteförfarandelagen och följer lagstiftningen i aktiebolagslagen till punkt och pricka eftersom den styr företagets verksamhet. Kanske reflekterar man inte över att det finns en annan lagstiftning som har en annan tillämpning då man står inför likviditetsproblem.

När jag i min motion föreslår en tidsfrist då ett tillfälligt likviditetsproblem gör att skatteinbetalningen inte kommer in före förfallodagen är det inte ett påhitt taget ur luften. Det är ett förslag som grundar sig på regelverket i aktiebolagslagen, som jag anser krockar med skatteförfarandelagen och Skatteverkets tillämpning.

I min motion har jag också tagit upp ett exempel på en liknande krock mellan skatteförfarandelagen och bokföringslagen, vilket inte har besvarats alls i betänkandet.

Jag anser att vi inte kan ha olika regler i vår svenska lagstiftning som ger utrymme för olika tolkningar och tillämpningar beroende på vilken statlig myndighet som har intresse i ärendet.

I dag är förslaget att avslå min motion, och jag kommer inte längre med denna fråga just nu. Men jag ger mig inte. I morgon har jag bjudit in till ett lunchseminarium kl. 12–13 här i riksdagen med utgångspunkt i en rapport som Svenskt Näringsliv har tagit fram. Den heter *Skatterättsligt företrädaransvar – fiskal gräddfil utan legitimitet*.

Jag hoppas att det kommer att bli fler politiker än jag som genom de återberättade upplevelser författarna beskriver i rapporten kan se problemen i att vår svenska lagstiftning är oklar och rättsosäker då den krockar på detta sätt. Det är en otydlighet som gör att våra svenska myndigheter kan tillåtas att tolka och tillämpa den lag som för stunden passar dem bäst eller passar deras syften.

Ni som kan tänka er att sätta av lite tid för att få reda på hur lagstiftningen fungerar i verkligheten är hjärtligt välkomna i morgon.

Till sist ska jag ta upp de 132 miljarderna i skattefusk som både Socialdemokraternas och Vänsterpartiets företrädare tog upp.

Jag har i många år stått i talarstolen och lyft upp rättssäkerhetsfrågor för företagare. En sådan fråga är fuskande underleverantörer där Skatteverket har krävt en huvudleverantör på underleverantörens uteblivna skattebetalningar.

En huvudleverantör som blivit orättvist anklagad och påförd en stor skattefordran är Elias Melki, som driver ett städföretag i Stockholmstrakten. Han drev sitt ärende genom alla instanser och fick rätt på alla nivåer.

Efter många år har han i dag lyckats få rätt i sitt yrkande mot Skatteverket när det gäller sina skadeståndskrav. Jag är givetvis glad för hans skull men bekymrad över att den här sortens skatteprocesser pågår.

Vi måste vara aktiva med att förhindra fusk. Det är vi alla här i kammaren överens om. Men vi måste samtidigt vara varsamma med hur det ska gå till. En av de hjärtefrågor jag vill driva i skatteutskottet är att försöka hitta de rätta instrumenten. Arbetstillfällena är oerhört viktiga om vi ska kunna få in de skattekrönor vi vill.

Anf. 160 CHRISTINA OSKARSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 4 och 6, men jag står naturligtvis bakom alla övriga reservationer från oss.

Herr talman! Detta betänkande behandlar både skatteförfarande och folkbokföring, och jag tänkte ta upp några frågor under avsnittet folkbokföring.

Skydd för folkbokföringsuppgifter har vi debatterat i denna kammare ett flertal gånger, senast den 29 maj 2013 då vi hade utskottsdebatt. Då debatterade vi regeringens proposition *Folkbokföringen i framtiden*. Propositionen hade sin grund i Folkbokföringsutredningens slutbetänkande, som presenterades 2009. Och nu, herr talman, står vi här igen.

Vi socialdemokrater har vid ett flertal tillfällen tagit upp bekymret med att skyddet för förföljda personer, oftast kvinnor och barn, är undermåligt.

Är man utsatt för förföljelse och hot kan man få en sekretessmarkering i folkbokföringen, men det är inte så enkelt. Man kan inte bara kontakta skattemyndigheten och begära detta, utan det ska styrkas genom någon form av underlag från socialtjänst, polis, kvinnojour eller brottsofferjour.

Har man fått en skyddad identitet måste man kunna känna att man har ett fullgott skydd. Det har tyvärr visat sig att även sekretessmarkerade uppgifter av olika anledningar har lämnats ut av myndigheter. Det får naturligtvis inte ske. Vi kan bara tänka oss vilka konsekvenser det kan få när en adress och ett personnummer blir kända och hamnar i orätta händer. Det uppmärksammade Folkbokföringsutredningen och lade fram en rad förslag för att förbättra skyddet för förföljda personer.

Herr talman! När vi i maj 2013 fick regeringens proposition *Folkbokföringen i framtiden* i vår hand kunde vi till vår förvåning konstatera att det inte fanns några förslag i dessa viktiga frågor trots att både finansminister Anders Borg och justitieminister Beatrice Ask har uttalat att detta är prioriterade frågor.

Vi fick då av Moderaternas företrädare Maria Abrahamsson veta att Justitiedepartementet redan låtit en utredare se över regelverket för bland annat skyddet av personuppgifter och att ett förslag som skulle tillgodose våra önskemål skulle komma inom kort.

Mot den bakgrunden ansåg Maria Abrahamsson att det kändes, och nu citerar jag protokollet från den 29 maj, ”både onödigt och tråkigt, som ett spel för gallerierna rent av, att S, V och MP har valt att reservera sig mot utskottets förslag”.

Även Karin Nilsson från Centerpartiet trodde att förslaget skulle komma bara trycksvärtan hade torkat.

Vad jag förstår är vi överens om att det här är viktiga frågor som måste få en snabb lösning. Men förutom att tillsätta ännu en utredning eller en övergripande översyn finns inget annat förslag.

Herr talman! I dag är det den 5 mars 2014, och vi kan konstatera att det fortfarande är helt tomt på förslag om hur skyddet ska stärkas för förföljda och hotade personer.

Folkbokföringsutredningens förslag från 2009 om ett starkare rättsligt skydd kring möjligheten att få och upprätthålla en sekretessmarkering och att få möjlighet att överklaga ett ensidigt borttagande av en sekretessmarkering ser nu ut att hamna i papperskorgen.

Herr talman! Ett fortsatt utredande eller en mer övergripande översyn – vad man nu vill kalla det – innebär att förföljda och hotade personer får fortsätta att leva i otrygghet och utsatthet.

Vi socialdemokrater tar oss friheten att lämna in en reservation även i år. För dessa mycket viktiga frågor finns inga starka lobbykrafter, och utsatta personer – kvinnor och barn – kan inte själva synas i debatten.

Min förhoppning är att regeringen snarast återkommer med förslag på hur skyddet ska stärkas för förföljda och hotade personers skyddade identitet.

En annan sak jag vill ta upp är stulna identiteter. Offentlighetsprincipen i Sverige är en viktig utgångspunkt för vårt öppna och demokratiska samhälle, men i dag har den också fått en mycket negativ baksida. Brottslingar stjälar personuppgifter med hjälp av offentliga handlingar för att kunna använda dem i brottsligt syfte och för bedrägerier.

Personnummer finns i många offentliga register som är lätta att komma åt, till exempel genom nätet, och personnumren är inte skyddade. Stöld av identiteter ökar lavinartat i landet. Förra året fick ca 65 000 personer sitt personnummer stulet.

Brottslingarna kan handla varor, ta krediter, starta företag eller registrera bilar i det stulna personnumrets namn. Ja, brottslingarna är ganska uppfinningsrika.

Det framkommer varje vecka hur personer blir drabbade när deras personnummer blir stulet. Det här leder naturligtvis till stora problem för dem som drabbas, och brotten är mycket svåra att både utreda och klara upp.

Ett sätt att försvåra denna typ av brottslighet är att personnummer skyddas och inte längre är offentliga. Det finns olika förslag om hur man kan göra. I Danmark, till exempel, används liksom i Sverige personnummer av myndigheter, arbetsgivare och liknande men är inte offentliga handlingar. Man kan få en spärr av sitt personnummer efter en ansökan så att personnumret och adressen inte lämnas ut.

Ett sätt att förhindra bedrägerier är som sagt att alla får rätt att spärra sitt personnummer. I dag är det bara möjligt för dem som redan har blivit utsatta för stöld av personnummer, och då är ju skadan redan skedd.

Regeringen måste ställa krav på att branscher och företag som säljer varor eller beviljar krediter noga kontrollerar identitetshandlingar, för det görs inte i dag. Polisen ser att det alltför ofta slarvas med detta. Det är angeläget att frågan om offentlighet av personnummer snarast ses över.

Anf. 161 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Till Christina Oskarsson vill jag bara säga att jag kan dela den frustration som hon verkar känna över detta. Den känner jag också, men jag vet å andra sidan att arbetet inte står still.

Hos Lagrådet ligger just nu en lagrådsremiss med förslag som bland annat tar sikte just på att de myndigheter som är involverade i denna typ av sekretessfall inte ska låta ärendena falla mellan stolarna. Kvinnorna ska känna större trygghet i att deras skyddade uppgifter hanteras på ett bra sätt.

Om denna remiss med synpunkter från Lagrådet har kommit tillbaka till regeringen vet jag inte, så jag kan inte svara på det här i kväll. Men den finns, och jag har läst den. Den täcker en del av det som Folkbokföringsutredningen behandlade. Övriga förslag har dock inte ansetts vara så pass säkra att man kan genomföra dem i förvisning om att kvinnorna – som det ofta handlar om – ska få den trygghet som man måste få med hjälp av den här typen av regler.

Jag kan också se en risk med att införa en bestämmelse på det här känsliga området som invagar hotade människor i någon form av falsk trygghet. Det vill vi inte ha. Jag vet att departementet har brutit loss detta och hanterat det i särskild ordning.

När saker och ting ska fungera i så här viktiga sammanhang tror jag att man måste vara säker på att de helt enkelt håller måttet. Det är därför vi har haft dessa utredningar – det har ju inte fungerat. Nu ska det bli bättre, och då gäller det att se till att det blir bättre också.

Anf. 162 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har tittat på det förslag som er egen utredare har kommit med. Han föreslår att man inte ska genomföra något av det som Folkbokföringsutredningen och Stalkningsutredningen har föreslagit utan bara någon liten förstärkning av kvarskrivning. Folkbokföringsutredningen kom 2009, och Maria Abrahamsson var ganska tydlig förra året, när vi debatterade, om att det var onödigt att vi reserverade oss, eftersom det skulle komma något så gott som omgående. Men i dag har vi fortfarande ingenting.

Jag håller med Maria Abrahamsson om att det är viktigt att det blir en bra lagstiftning när den väl kommer. Men jag kan inte utläsa något konkret ur er utredares förslag mer än att man ska fortsätta att utreda de här frågorna.

Då har jag en fråga till Maria Abrahamsson. I debatten förra året ställde jag en fråga om Maria Abrahamsson inte tyckte att det var lämpligt att de som har en sekretessmarkering skulle få behålla den tills en ny lagstiftning kommer. Då svarade Maria Abrahamsson mig att hon inte kunde svara. Det var förståeligt, vid sittande bord. Men nu har det gått tio månader. Maria Abrahamsson lovade att gå tillbaka och ta reda på detta. I dag kanske jag kan få ett svar på om det finns en möjlighet.

Anf. 163 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Jag hade önskat att jag hade kunnat ge dig det svaret, men jag kanske kan få återkomma via mejl eller på annat sätt.

Jag kan beklaga att lagstiftningen har dragit ut på tiden. Jag vet också att justitieministern har gjort det här i kammaren i samband med frågestunder. Det är inte alltid som man som politiker helt råder över själva utredningsprocessen – så kan det vara. Det kan komma förslag som inte håller måttet och som måste göras om – utan att för den skull peka ut någon tjänsteman.

Ambitionen är glasklar, och det första ledet, som vi har att se fram emot och som jag tror kommer att hjälpa till rejält i vissa fall, är just att se till att myndigheterna inte tappar uppgifterna mellan stolarna, att de inte av misstag läcker ut skyddade uppgifter som kan orsaka skada.

Där vi är nu är det inte bra, men det är bättre än vad det har varit.

Anf. 164 CHRISTINA OSKARSSON (S) replik:

Fru talman! Det låter bra att det ska komma lagstiftning. Det är en lagrådsremiss som finns, säger Maria Abrahamsson. När beräknar Maria Abrahamsson att det ska komma en proposition?

Anf. 165 LARS GUSTAFSSON (KD):

Fru talman! I den här sena timmen och som den troligen sista talaren i kväll tänkte jag övergripande tala lite grann om betänkandet och avgränsa mig till de delar som rör Skatteverket och några andra kommentarer.

För en tid sedan besökte Skatteverkets generaldirektör Ingemar Hansson utskottet och redogjorde för verkets arbete och uppfattningar kring effektiviteten i skatteuppbörden. Ibland brukar det uttryckas som ett skattefel, men egentligen är det en sammanställning av flera delar, som rör både avsiktliga och oavsiktliga fel vid inbetalning av skatt. Dessutom finns det fel om överuttag av skatt av olika skäl. Om det ingår i redovisningen vet jag faktiskt inte, och det kunde vara intressant att veta.

Den senaste undersökningen visar glädjande nog på minskat skattefel, bland annat på grund av bättre deklarationsmöjligheter och enklare förfarande för enskilda och företag. Till detta kommer olika kassaregister och andra åtgärder, som personalliggare.

Generaldirektören påtalade att man har haft mycket stor nytta av det förbättrade informationsutbytet med andra länder och att man därmed lättare kan komma åt dem som försöker gömma pengar utomlands. Arbetet fortgår, så det går i alla fall åt rätt håll.

En annan intressant sak som jag lade märke till var slutsatsen att skattnedsättningarna inom ROT och RUT bidrog till en vitare ekonomi med mindre skattefel i de sektorerna. Detta är egentligen logiskt, då ett högt skattetryck bidrar till större skattekilrar. Det gäller särskilt inom områden där det finns en efterfrågan och ett behov av tjänster. Det är därför viktigt att förslag om nya skattereformer beaktar de faktorerna för att undvika snedvridningar på marknader med arbetstillfällen.

Fru talman! När man skriver ett sådant här anförande innan man går ned till kammaren får man sedan så mycket bränsle av olika slag när man kommer hit, med intressanta vinklar, så jag kan inte låta bli att dra några slutsatser av dem som har varit uppe i debatten.

Mats Pertoft tog upp reseavdragen. Som en medelålders man som äger en stor, gammal veteranbil känner jag mig väldigt träffad av att jag skulle vara den värsta skatteboven när det gäller reseavdrag. Problemet är

bara att jag inte kör så mycket till jobbet i Stockholm med den, för det ligger rätt så långt bort. Jag tror aldrig att jag har kört till jobbet i den, utan jag använder den mer sommartid.

Det blev inte bättre av att Gunnar Andrén, min ärade kollega från Folkpartiet, lämnade en redovisning av olika avdrag, där Halland ligger i topp på alla procentsatser man kan tänka sig. Men man kan faktiskt tolka det tvärtom. Det kan innebära att vi hallänningar är väldigt mobila och vill ta oss till arbetet för att kunna försörja oss – att försörjningsansvaret hos oss är större än i övriga landet. Man kan vända all statistik till något positivt, så jag tolkar det på det viset.

För att återgå till Skatteverket, fru talman, är den resa mot tillgänglighet och service som man har gjort viktig. Den har redan rönt uppskattning bland befolkningen. Jag är övertygad om och anser att andra myndigheter måste arbeta på samma sätt och gå i samma riktning. Servicefaktorn är viktig för att undvika fel och se till att medborgarnas förtroende ökar. Därmed ökar också tilltron till den offentliga sektorn och de beslut vi fattar här. Det är ju meningslöst att en kammare fattar beslut som inte följs.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

22 § Informationsutbytesavtal med Montserrat

Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU22
Informationsutbytesavtal med Montserrat (prop. 2013/14:62)
föredrogs.

Anf. 166 HENRIK VON SYDOW (M):

Fru talman! Jag vill bara säga några ord om detta ärende, som kan tyckas litet. Det kan det till synes vara, men det är en del i en stor utveckling, där vi går mot en ny verklighet eller en ny världsordning – det brukar faktiskt beskrivas i de termerna just när det kommer till informationsutbyte och insyn i svenska medborgares banktillgångar i andra länder. Det är en värld med mycket mer transparens, större insyn och ett ökat informationsutbyte. Det finns allt färre säkra hamnar i världen för undangömmande av skattemedel, och det är förstås välkommet.

Sverige har kanske världens mest utbyggda system med informationsutbytesavtal. Det är en utveckling som jag tror att vi alla kan glädjas åt.

Jag vill lyfta fram en viktig dimension i detta. Just nu, när vi har så pass många informationsutbytesavtal på plats och också går mot alltmer av automatiskt informationsutbyte, blir tillämpningen av informationsutbytesavtalen alltmer viktig och alltmer avgörande. Vi har haft en dialog och en diskussion med Skatteverket och Skatteverkets generaldirektör om de frågorna.

Jag vill belysa detta och gör det mot bakgrund av att det tidigare har funnits kritik från Riksrevisionen om en potential att öka effektiviteten och kvaliteten i tillämpningen av de svenska informationsutbytesavtalen.

Prot. 2013/14:78
5 mars

*Skatteförfarande och
folkbokföring*

*Informationsutbytes-
avtal med Montserrat*

Jag vill också här i kammaren välkomna det som Skatteverket har gett besked om till utskottet: det utvecklingsarbete som finns för att just säkra en hög kvalitet i informationen om detta och en metod att hantera informationen på ett effektivt sätt. Det handlar om mer av automatisk identifiering i stället för manuell hantering. Det handlar om att uppgifter som kommer svenska myndigheter till godo måste kunna kopplas till personnummer. Det handlar förstås också om att uppgifter som svenska myndigheter ger ska ha samma kvalitet.

Jag tror att Skatteverket har förutsättningar att bli bäst på best practice i OECD-området i fråga om att arbeta effektivt med ett informationsutbytesavtal. Därför vill jag belysa den aspekten här och välkomna det utvecklingsarbete som Skatteverket har redovisat för utskottet.

Med detta yrkar jag bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 mars.)

23 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse
2013/14:109 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av förvalsalternativet i premiepensionssystemet

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 5 mars

2013/14:444 Kundval för rullstols- och färdtjänsttaxi

av *Barbro Westerholm* (FP)
till statsrådet *Stefan Attefall* (KD)

2013/14:445 Utbyggnad av ny 400 kV-ledning mellan Skogsäter och Stenkullen

av *Jörgen Hellman* (S)
till statsrådet *Anna-Karin Hatt* (C)

2013/14:446 Försämrade utbildningsmöjligheter

av *Tomas Eneroth* (S)
till utbildningsminister *Jan Björklund* (FP)

2013/14:448 Konsekvenser av regional indelning

av *Christina Oskarsson* (S)
till statsrådet *Stefan Attefall* (KD)

2013/14:455 Dödsdatum

av *Tomas Eneroth* (S)
till socialminister *Göran Hägglund* (KD)

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 11 § anf. 25 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 60 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 87 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 100 (delvis),
av talmannen därefter till och med 20 § anf. 134 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 21 § anf. 161 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
5 § Ärenden för hänvisning till utskott	2
6 § Ärenden för förnyad bordläggning	2
7 § Ökad insyn i partiets och valkandidaters finansiering	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU35	2
Anf. 1 JONAS ÅKERLUND (SD).....	2
Anf. 2 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	3
Anf. 3 PETER ERIKSSON (MP).....	5
Anf. 4 BILLY GUSTAFSSON (S)	6
Anf. 5 PER BILL (M)	8
Anf. 6 BILLY GUSTAFSSON (S) replik	9
Anf. 7 PER BILL (M) replik	10
Anf. 8 BILLY GUSTAFSSON (S) replik	10
Anf. 9 PER BILL (M) replik	10
Anf. 10 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	11
Anf. 11 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	13
Anf. 12 TUVE SKÅNBERG (KD)	14
Anf. 13 BILLY GUSTAFSSON (S) replik	16
Anf. 14 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	17
Anf. 15 BILLY GUSTAFSSON (S) replik	17
Anf. 16 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	17
Anf. 17 CARL B HAMILTON (FP)	18
Anf. 18 PETER ERIKSSON (MP).....	19
(Beslut fattades under 16 §.)	19
8 § Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel	19
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU16	19
(Beslut fattades under 16 §.)	19
9 § Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst	19
Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU15	19
Anf. 19 PER RAMHORN (SD).....	19
Anf. 20 LENNART AXELSSON (S)	20
Anf. 21 MAGNUS SJÖDAHL (KD)	20
(Beslut fattades under 16 §.)	21
10 § Statlig förvaltning och statistikfrågor	21
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU25	21
(Beslut fattades under 16 §.)	21
11 § Fiskeripolitik	22
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2013/14:MJU9	22
Anf. 22 JAN-OLOF LARSSON (S).....	22
Anf. 23 KEW NORDQVIST (MP)	24

Anf. 24	JOSEF FRANSSON (SD)	26
Anf. 25	JENS HOLM (V)	29
Anf. 26	RUNE WIKSTRÖM (M)	31
Anf. 27	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	33
Anf. 28	RUNE WIKSTRÖM (M) replik	33
Anf. 29	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	33
Anf. 30	RUNE WIKSTRÖM (M) replik	34
Anf. 31	JENS HOLM (V) replik	34
Anf. 32	RUNE WIKSTRÖM (M) replik	35
Anf. 33	JENS HOLM (V) replik	35
Anf. 34	RUNE WIKSTRÖM (M) replik	35
Anf. 35	LARS TYSKLIND (FP)	36
Anf. 36	JENS HOLM (V) replik	38
Anf. 37	LARS TYSKLIND (FP) replik	39
Anf. 38	JENS HOLM (V) replik	39
Anf. 39	LARS TYSKLIND (FP) replik	40
Anf. 40	KEW NORDQVIST (MP) replik	40
Anf. 41	LARS TYSKLIND (FP) replik	41
Anf. 42	KEW NORDQVIST (MP) replik	41
Anf. 43	LARS TYSKLIND (FP) replik	41
Anf. 44	STAFFAN DANIELSSON (C)	41
Anf. 45	JENS HOLM (V) replik	43
Anf. 46	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	43
Anf. 47	JENS HOLM (V) replik	44
Anf. 48	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	44
Anf. 49	ROLAND UTBULT (KD)	44
Anf. 50	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	48
Anf. 51	ROLAND UTBULT (KD) replik	48
Anf. 52	JAN-OLOF LARSSON (S) replik	49
Anf. 53	ROLAND UTBULT (KD) replik	49
Anf. 54	JENS HOLM (V) replik	50
Anf. 55	ROLAND UTBULT (KD) replik	50
Anf. 56	JENS HOLM (V) replik	50
Anf. 57	ROLAND UTBULT (KD) replik	51
Anf. 58	KARIN ÅSTRÖM (S)	51
	(Beslut fattades under 16 §.)	52
12 §	Jämställdhet	52
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU4	52
Anf. 59	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	52
Anf. 60	JENNY PETERSSON (M)	55
Anf. 61	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	58
Anf. 62	JENNY PETERSSON (M) replik	58
Anf. 63	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	59
Anf. 64	JENNY PETERSSON (M) replik	59
Anf. 65	GUNVOR G ERICSON (MP)	60
Anf. 66	CHRISTER NYLANDER (FP)	63
Anf. 67	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	65
Anf. 68	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	66
Anf. 69	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	67

Anf. 70	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	67
Anf. 71	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	68
Anf. 72	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	68
Anf. 73	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	69
Anf. 74	CHRISTER NYLANDER (FP) replik	69
Anf. 75	ANNIKA QARLSSON (C)	69
Anf. 76	MATTIAS KARLSSON (SD)	71
Anf. 77	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	75
Anf. 78	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	75
Anf. 79	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	76
Anf. 80	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	77
Anf. 81	CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	77
Anf. 82	PENILLA GUNTHER (KD)	80
Anf. 83	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	83
Anf. 84	PENILLA GUNTHER (KD) replik	83
Anf. 85	ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	84
Anf. 86	PENILLA GUNTHER (KD) replik	84
	(Beslut fattades under 16 §.)	85
13 §	Moderna auktionsmetoder för utmätt lös egendom	85
	Civilutskottets betänkande 2013/14:CU16	85
	(Beslut fattades under 16 §.)	85
14 §	Familjerätt	85
	Civilutskottets betänkande 2013/14:CU19	85
Anf. 87	CARINA OHLSSON (S)	85
Anf. 88	MARKUS WIECHEL (SD)	88
Anf. 89	MARIANNE BERG (V)	90
Anf. 90	THOMAS FINNBORG (M)	93
Anf. 91	NINA LUNDSTRÖM (FP)	96
Anf. 92	SOLVEIG ZANDER (C)	98
	(forts. 17 §.)	99
	Ajournering	99
	Återupptagna förhandlingar	99
15 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 februari	100
	FiU26 Kommunala frågor	100
	KU13 Allmänna helgdagar m.m.	101
	KU30 Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län	101
	JuU15 Straffrättsliga frågor	101
	JuU21 Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang	103
	JuU37 Översyn av våldtäktsbrottet	103
16 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	104
	KU35 Ökad insyn i partiernas och valkandidaternas finansiering	104
	SoU16 Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel	105
	SoU15 Mobilitetsstöd som komplement till färdtjänst	105
	FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor	105

MJU9 Fiskeripolitik.....	105
AU4 Jämställdhet	107
CU16 Moderna auktionsmetoder för utmätt lös egendom.....	108
17 § (forts. från 14 §) Familjerätt (forts. CU19).....	108
Anf. 93 ROLAND UTBULT (KD).....	108
Anf. 94 MARIANNE BERG (V) replik.....	110
Anf. 95 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	110
Anf. 96 MARIANNE BERG (V) replik.....	110
Anf. 97 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	110
Anf. 98 BINO DRUMMOND (M).....	111
(Beslut skulle fattas den 6 mars.).....	112
18 § It-politiska frågor.....	112
Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU7	112
Anf. 99 MONICA GREEN (S).....	112
Anf. 100 GUNNAR HEDBERG (M).....	114
Anf. 101 MONICA GREEN (S) replik	116
Anf. 102 GUNNAR HEDBERG (M) replik.....	116
Anf. 103 MONICA GREEN (S) replik	116
Anf. 104 GUNNAR HEDBERG (M) replik.....	117
Anf. 105 ANNIKA LILLEMETS (MP).....	117
Anf. 106 GÖRAN LINDELL (C).....	120
Anf. 107 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	122
Anf. 108 GÖRAN LINDELL (C) replik	122
Anf. 109 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	123
Anf. 110 GÖRAN LINDELL (C) replik	123
Anf. 111 MONICA GREEN (S) replik	123
Anf. 112 GÖRAN LINDELL (C) replik	124
Anf. 113 MONICA GREEN (S) replik	124
Anf. 114 GÖRAN LINDELL (C) replik	125
Anf. 115 BENGT BERG (V)	125
(Beslut skulle fattas den 6 mars.).....	126
19 § Cykelfrågor	127
Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU10	127
Anf. 116 MONICA GREEN (S).....	127
Anf. 117 STINA BERGSTRÖM (MP)	128
Anf. 118 BENGT BERG (V)	131
Anf. 119 LOTTA FINSTORP (M).....	132
Anf. 120 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	134
Anf. 121 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	134
Anf. 122 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	135
Anf. 123 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	136
Anf. 124 MONICA GREEN (S) replik	136
Anf. 125 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	136
Anf. 126 MONICA GREEN (S) replik	137
Anf. 127 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	137
Anf. 128 LARS TYSKLIND (FP).....	138
Anf. 129 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	140
Anf. 130 LARS TYSKLIND (FP) replik	140

Anf. 131	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	141
Anf. 132	LARS TYSKLIND (FP) replik	141
Anf. 133	GÖRAN LINDELL (C)	141
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.)	142
20 §	Mervärdesskatt	143
	Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU18	143
Anf. 134	MATS PERTOFT (MP)	143
Anf. 135	THORALF ALFSSON (SD)	144
Anf. 136	LENA ASPLUND (M)	145
Anf. 137	GUNNAR ANDRÉN (FP)	147
Anf. 138	KARIN NILSSON (C)	149
Anf. 139	LARS GUSTAFSSON (KD)	150
Anf. 140	HANS OLSSON (S)	151
Anf. 141	LENA ASPLUND (M) replik	151
Anf. 142	HANS OLSSON (S) replik	152
Anf. 143	LENA ASPLUND (M) replik	152
Anf. 144	HANS OLSSON (S) replik	153
Anf. 145	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	154
Anf. 146	HANS OLSSON (S) replik	154
Anf. 147	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	154
Anf. 148	HANS OLSSON (S) replik	155
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.)	155
21 §	Skatteförfarande och folkbokföring	156
	Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU20	156
Anf. 149	ANDERS KARLSSON (S)	156
Anf. 150	MATS PERTOFT (MP)	158
Anf. 151	THORALF ALFSSON (SD)	159
Anf. 152	JACOB JOHNSON (V)	161
Anf. 153	MARIA ABRAHAMSSON (M)	162
Anf. 154	ANDERS KARLSSON (S) replik	164
Anf. 155	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	164
Anf. 156	ANDERS KARLSSON (S) replik	165
Anf. 157	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	165
Anf. 158	GUNNAR ANDRÉN (FP)	166
Anf. 159	KARIN NILSSON (C)	167
Anf. 160	CHRISTINA OSKARSSON (S)	169
Anf. 161	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	171
Anf. 162	CHRISTINA OSKARSSON (S) replik	171
Anf. 163	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	171
Anf. 164	CHRISTINA OSKARSSON (S) replik	172
Anf. 165	LARS GUSTAFSSON (KD)	172
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.)	173
22 §	Informationsutbytesavtal med Montserrat	173
	Skatteutskottets betänkande 2013/14:SkU22	173
Anf. 166	HENRIK VON SYDOW (M)	173
	(Beslut skulle fattas den 6 mars.)	174
23 §	Bordläggning	174
24 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	174

Tryck: Elanders, Vällingby 2014